Hierocles

Be[illegible]

1[illegible]

Bibliotheca Lindesiana.

86
D

3162/B

P.

HIEROCLES

86836

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ ἔπη τὰ χρυσᾶ.

HIEROCLIS Philoſophi commentarius in aurea PYTHAGOREORVM carmina.

Ioan. Curterio interprete.

Ex bibliotheca D. FRANCISCI RVPIFVCALDI, RANDANI, Trenorchij Abbatis.

PARISIIS,
Apud Nicolaum Niuellium, ſub ſigno. Columnarum via Iacobæa.
CIↃ IↃ LXXXIII.
Cum Priuilegio Regis.

PRÆFATIO

AD NOBILISSIMVM VIRVM D. FRANCISCVM *Rupifucaldium*, *Randanum*, *Trenorchij abbatem.*

MEminiſti, arbitror, FRANCISCE NOBILISSIME, quo tẽpore tu, fratréſque tui in ſcholis verſaremini, egóq; ſtudijs veſtris præeſſem, monuiſſe me ſæpiſſime, poëtas ſcriptorũ genus eſſe nõ ſolùm antiquiſſimum; ſed præſtantiſſimum etiam atque ſuauiſſimum. Quorum quidem alterum ita omnibus notum eſt, vt nihil quicquam habeat dubitationis. De altero verò etſi controuerſia remanſit aliqua: non dubito tamen, propter ingenij, iudicijque

tui magnitudinem, quin idem me-
cum per te, ex græca præſertim le-
ctione, qua maximè delectaris, po-
ſtea deprehenderis. Quem enim
non in eam ſententiam pertrahat
diuini Platonis autoritas, vbi πα-
λαιοὺς κρείττονας ἅμα, καὶ ἐγγυτέρω θεῶν γεγο-
νέναι aſſerit? At iſtud etiam vel natura
duce tantùm, nemini dubium eſſe
queat; niſi qui deprauato guſtu, riuis
potiùs quàm longiſſimè à ſuo capite
diſtantibus, quàm fonte ipſo dele-
ctetur. Eo præterea in poëtas, præſer-
tim veteres, animo ſemper fui, vt
ἄμουσόν τε, καὶ ἄχαριν exiſtere eum mihi
facilè perſuaderem, qui ab illis ab-
horreret; in quibus ſolis, ſiue res ſi-
ue verba conſideres, literarum de-
litias, & quaſi condimentum habe-
ri, quoties mihi de illis vobiſcum ſer-
mo incidiſſet, affirmare non dubi-
tarem. Quod ſi cuiquam iam videa-
tur à ratione alienum; aduertat, quę-
ſo, Muſas ipſas, earumque paren-
tem Apollinem, poëtarum tantùm
ſuſcepiſſe patrocinium: ſiue quia

primi eas coluiſſent;ſiue etiam, quia ſcribendi ratione cæteris longè prę-ſtitiſſent. Cùm enim cultum eorum, qui bonorum omnium nobis autores fuerunt, ſequi debeat grati non animi ſignificatio; ſed imitatio etiã, quantùm fas eſt mortalibus: qui melius id, quàm poëtæ ipſi, præſtiterũt; qui primi ἀχαριστίας odium diuinis laudationibus profeſſi ſunt, quique diuinam benignitatem imitati, tam multa in omni ſcientiarum genere ad hominum vtilitatem poſteris monimenta reliquerunt? Nihil enim in rerum natura vel dici, vel cogitari queat; quod nõ ita poëtæ imitati, aſſecutique ſint; vt cum ſummis poſtea Philoſophis præclarè agi viſũ ſit, ſi quę ipſi fuſiùs, aut populariùs deinceps, alio orationis genere explicaſſent, eorumdem uerſibus, tanquam oraculo aliquo, confirmarent. Hinc illa in philoſophorum, oratorumque ſcriptis, poëtarum veterum, tanquam gemmæ in annulis, lectorum mentes in ſę

conuertentia teſtimonia. Ac ne quis laudem carminis ſummos viros, qui poëtas primos ſecuti ſunt, neglexiſſe exiſtimet: videat etiam nullum vſquam vel oratorem, vel philoſophum, vel legiſlatorem extitiſſe, qui in iſto ſcribendi genere nomen aliquod adipiſci nõ ſtuduerit. Addam etiam ita omnibus omni ętate venerandum ſtudij genus hoc fuiſſe: vt quæ à poëtis inuenta eſſent, atque literis prodita; id magni etiam philoſophi ſcriptis ſuis illuſtrare non erubeſcerent. Platonem dico, & Ariſtotelem, quorum commentarijs Homerum fuiſſe explicatum legimus; in quo ſcientiarum omnium atque artium principia contineri maiores noſtri voluerunt. Verùm, quia poëtarum genus eſt varium, quemadmodum & hominum: ὅσον ἀνὴρ ἀνδρὸς διαφέρει, tantùm certè & poëtæ. Atque vt eſt, omnium iudicio, præcipua hominis pars illa, quæ rationis capax eſt: ſic certè & poëtæ illi omnium præſtantiſſimi ſemper mihi

viſi ſunt, qui pietatis cultum, vitæque ſanctimoniam docerent. Placet igitur hoc loco Orphei vetuſtiſſimi, atque ſanctiſſimi, quem poſtea ſecutum eſſe Pythagoram, lib. 1. de ſecta ipſius, teſtatur Iamblichus, parodica imitatione, quid ipſe ſentiam paucis ſignificare.

Δέξομαι οἷς θέμις ἐστί· θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις

Πᾶσιν ὅμως. Nolo enim ad iſta arcana, niſi pios, & caſtos, admitti. Cuius quidem generis cùm ſuperſint adhuc non fragmenta modò varia, tanquam ex naufragio tabulæ; ſed ſcripta etiam integra; quorum nominibus hoc loco abſtinere, breuitatis ergô, viſum eſt: pauca, iudicio meo, vel etiam nulla, reperias; quæ cum aureis Pythagoreorum verſibus conferri poſſint. Vt enim nihil autore ſectæ, totaque adeò Pythagoreorum ſchola, celebrius: ſic certè nihil in hoc ſcribendi genere, præclarius, atque diuinius. Verùm quoniam ita natura comparatū

eſt,vt quæ pulcra,iuxta prouerbium, etiã difficilia exiſtant: quod his verſibus imprimis accidit, partim ſententiarum grauitate, partim etiam breuitate; qua maximé delectati videntur Pythagorici: effectum diuina prouidentia eſt, vt multis poſteà ſæculis ex Soticorum ſchola prodierit Hierocles; maximus ſanè, acutiſſimúſque philoſophus; qui eos nobis, ex Pythagoreorum ſenſu ita explicaret, vt nihil illis iam nec apertius, nec ad vitæ, morumq́ue rationem vtilius reperiatur. Nam præterquàm quòd vnicum hoc ſcriptum extare videtur, à quo vera Pythagoreorum carminum explicatio peti queat: præter id etiam, quòd multa ſectæ huius, atque Stoicæ, ex profeſſo dogmata continet, quæ in cæteris aliorum monimentis, ὡς ἐν παρόδῳ vix indicantur: & hoc quoque doctorum multorum iudicio, quibus ipſum videre contigit, affirmare non vereor; nullum prophani nominis autorem luce donatum adhuc, quod ſciam,

qui tam multa de moribus, de prouidentia, ſimilibúſque rebus, more noſtro, id eſt Chriſtiano, hoſtis alioqui nominis hui⁹ acerrimus, tã benè, tamq́ue apertè diſſeruerit. Immò non ſiue diuina prouidentia effectum arbitror, vt infelici noſtro ſæculo, in quo, poſt oppugnatam veræ religionis, atque morum, diſciplinam, Deus ipſe à multis non obſcurè petitur; libellus iſte in lucem prodiret; qui philoſophicis rationibus ab illis id extorqueret (niſi hominis naturam planè exuerint) quod diuini verbi autoritas perſuadere non potuit. Quòd ſi quis prophanas etiam opiniones, & à fide Chriſtiana abhorrentes, continere aſſerat: & id me etiam in ipſo, Pythagoreíſque verſibus agnoſcere, atque monere cęteros, mei eſſe officij libens admitto: neque tamen tam rigidum me eſſe debere, vt grauiſſimos philoſophos ſuam ſectæ conſtantiam, atque perſonam, quam aſſumpſerint, tueri non patiar; cùm nihil iam

ab eiuſmodi eorum ridiculis, obſoletíſque opinionibus Chriſtianis immineat periculi: alioquin enim reiiciendam eſſe omnem penitus humaniorum literarum non Græcam modò, ſed Latinam etiam antiquitatem; quæ permultis in rebus Chriſtianæ veritati vtiliſſimè famulatur. Sed eſt fortaſſe quiddam aliud, quod à me iuniores æquius poſtulare videantur: annotationes nimirum aliquas, quibus interpretationis huius ratio, Hieroclíſque ſenſus quibuſdam locis manifeſtior habeatur: quod certè præclaro illo bibliothecæ tuę manu ſcripto codice adiutus, quod Iamblichi lib. IIII. de vita & ſecta Pythagoræ continet, efficere ſtatueram; ſi per otium & valitudinem licuiſſet. Habet enim liber ille non tantùm propriam verſuum iſtorum, atque ſymbolorum Pythagoræ, explicationem; ſed multa huius ſectæ & argumenti alia, quibus explicatior, & clarior, noſter fiat Hierocles; quod altera me

editione, qui huius rei ſyluam in ad-
uerſarijs congeſtam magna ex parte
habeam, σὺν θεῷ facturum ſpero. Su-
pereſt iam, FRANCISCE NO-
BILISS. vt tibi primùm, Fratri-
que tuo, Italicę profectionis nomine
gratuler; quam verè vobis ad mer-
caturam bonarum artium ſuſce-
ptam fuiſſe teſtantur non ſolùm
pręclaræ animi, ingeniíque veſtri
dotes; ſed ingens ille Græcorum
voluminum theſaurus, ad nominis
etiam, generíſque veſtri perpetuam
memoriam, reíque literariæ vtilita-
tem, magno labore, magníſque ſum-
ptibus à vobis comparatus: deinde,
vt horter etiam, ne tantam tibi lau-
dem, tuíſque, quę ex eorum emiſſio-
ne ſequitur, inuideas: ſed Hieroclem
quoque audias; qui primus tenebris
ereptus, atque de cæterorum ſalute
ſollicitus, tuum ſupplex eorum no-
mine aduerſus ſitum, & tineas, qui-
bus præclara multorum ſcripta pe-
rierunt, auxilium implorat.

ΤΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ ἔπη τὰ χρυσᾶ.

Ἀθανάτοις μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ, ὡς διάκειται,
Τίμα· καὶ σέβου ὅρκον· ἔπειθ' ἥρωας ἀγαυούς.
Τούς τε καταχθονίους σέβε δαίμονας, ἔννομα ῥέζων.
Τούς τε γονεῖς τίμα, τούς τ' ἄγχιστ' ἐκγεγαῶτας·
Τῶν δ' ἄλλων ἀρετῇ ποιοῦ φίλον, ὅστις ἄριστος.
Πρᾳέσι δ' εἶκε λόγοις, ἔργοισί τ' ἐπωφελίμοισι.
Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς,
Ὄφρα δύνῃ· δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι. κρατεῖν δὲ εἰθίζεο τῶνδε·
Γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
Καὶ θυμοῦ. πρήξῃς δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου,
Μήτ' ἰδίῃ. πάντων δὲ μάλιστα αἰσχύνεο σαυτόν.
Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε, λόγῳ τε,
Μηδ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε·
Ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασι·
Χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ' ὀλέσθαι.

AVREA PYTHAGOREORVM Carmina.

Ioan. Curterio interprete.

PRimùm immortales Diuos pro lege colunto.
Et iuſiurandum. Heroas, clarũ genus, inde.
Dæmones hinc terris mixti ſua iura ferũto.
Inde parentis honos ſequitor: tum ſanguinis ordo.
Póſt alij ſunto, virtus vt maxima, amici.
Vtilibus factis cedas, verbíſque modeſtis.
Nec læſus paruo cõtemnas crimine amicũ:
Quod potes. Eſt quoniã fato vicina poteſtas.
Illa quidem teneas: ſed & hæc compeſcere diſce:
Imprimis ventrem, ſomnum, veneremque: deinde
Irã. Nec quidquã ſocijs aut teſtibus, aut te
Solo, turpe geras. Sũmus pudor ipſe tibi ſis.
Iura colas nõ ore tenus; ſed rebus & ipſis.
Nec prauis mentem ſueſcas rationibus vti:
Sed mortem fato ſubituros noueris omnes.
Diuitias quandoq; dari; quandoq; perire.

Ὅσσά τε δαιμονίῃσι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν.
Ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς, πρᾴως φέρε, μηδ' ἀγανάκτει.
Ἰᾶσθαι δὲ πρέπει καθόσον δύνῃ. ὧδε δὲ φράζευ·
Οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς τούτων πολὺ μοῖρα δίδωσι.
Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε, καὶ ἐσθλοὶ
Προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο, μήτ' ἄρ' ἐάσῃς
Εἴργεσθαι σαυτόν. ψεῦδος δ' ἢν πέρ τι λέγηται.
Πρᾴως εἶχ'. ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ παντὶ τελείσθω.
Μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ
Πρῆξαι, μηδ' εἰπεῖν, ὅτι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
Βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται.
Δειλοῦ τοι πρήσσειν τε, λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός.
Ἀλλὰ τάδ' ἐκτελέειν, ἅ σε μὴ μετέπειτ' ἀνιήσῃ.
Πρῆσσε δὲ μηδὲν τῶν μὴ ἐπίστασαι· ἀλλὰ διδάσκευ
Ὅσσα χρεὼν, καὶ τερπνότατον βίον ὧδε διάξεις.
Οὐδ' ὑγιείης τῆς περὶ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή.
Ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον, καὶ σίτου, γυμνασίων τε,
Ποιεῖσθαι. μέτρον δὲ λέγω τόδ', ὃ μή σ' ἀνιήσει.
Εἰθίζου δὲ δίαιταν ἔχειν καθάρειον ἄθρυπτον.

Mortales quæcunq; Deis mittētibus angūt;
Vt tua ſors tulerit, patiens ne ferre recuſes.
Nec ſpernenda medela tamen. Sed noris & iſtud,
Parcius iſta viris immittere numina iuſtis.
Multus ſæpe hominum ſermo prauúſque, bonúſque
Excidit. At terre te nihil: nec vertier illo
Tete permittas. Sin falſum dicat: id æquo
Sperne animo. ſerues ſed hoc, quod dixero, ſemper:
Ne tibi vel verbo quiſquam malè ſuaſerit, aut re,
Vt facias, dicáſve, nocens quo tu tibi fias.
Conſilium præcedat opus; ne abſurda ſequantur.
Eſt miſeri quod quis ſtultè loquitúrque, facitque.
Effice quī poti⁹ nequeāt quæ facta dolere
Nec tu quod neſcis gerito: ſed diſcere cura
Quæ fas. periucūda tibi ſic vita futura eſt.
Corporis haud ſpernenda iuuat quæ commoda cura.
Sed potúſque, cibiq. mod⁹ ſit, & exercēdi.
Ipſe modū ſtatuo, qui te non læſerit ipſum.
Sit mūdus victus: ſit lux⁹ ſed tamē exſors.

Καὶ πεφύλαξό γε ταῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνον ἴσχει.
Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, ὁποῖα καλῶν ἀδαήμων.
Μηδ᾽ ἀνελεύθερος ἴσθι· μέτρον δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.
Πρῆσσε δὲ ταῦθ᾽, ἅ σε μὴ βλάψῃ· λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου.
Μὴ δ᾽ ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσδέξασθαι,
Πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν.
Πῇ παρέβην; τί δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;
Ἀρξάμενος δ᾽ ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι· καὶ μετέπειτα
Δεινὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσσεο· χρηστὰ δὲ, τέρπου.
Ταῦτα πόνει. ταῦτ᾽ ἐκμελέτα. τούτων χρὴ ἐρᾷν σε.
Ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει.
Ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν,
Παγὰν ἀενάου φύσεως. ἀλλ᾽ ἔρχευ ἐπ᾽ ἔργον
Θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι. τούτων δὲ κρατήσας
Γνώσῃ ἀθανάτων τε θεῶν, θνητῶν τ᾽ ἀνθρώπων
Σύστασιν, ᾗ τε ἕκαστα διέρχεται, ᾗ τε κρατεῖται.
Γνώσῃ δ᾽, ἣ θέμις ἐστὶ, φύσιν περὶ παντὸς ὁμοίην·
Ὥστε σε μήτ᾽ ἄελπτ᾽ ἐλπίζειν, μήτε τι λήθειν.
Γνώσῃ δ᾽ ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ᾽ ἔχοντας,
Τλήμονας, οἵ τ᾽ ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὔτ᾽ ἐσορῶσιν,
Οὔτε κλύουσι, λύσιν δὲ κακῶν παῦροι συνίσασι.

Quæcũque inuidiã pariũt, vitãda putato.
Et ſumptus vanos, recti quos neſcius audet:
Et ſordes. Præſtat quauis mod⁹ optim⁹ in re.
Fac quæ non lædãt: cõſulto reſque geratur.
Mollia nec prius admittant tibi lumina ſomnum,
Exactæ quàm ter reputaris cuncta diei:
Quæ prætergreſſus? quæ geſſi? quæ malè omiſi?
Singula percurrẽs à primo facta, quibus tu
Vel prauis doleas: capias vel gaudia iuſtis.
Hæc facito. hæc ſatage. iſtorum tibi cura geratur.
Hæc te virtutis diuinæ ad limina ſiſtent.
Iuro te, qui nos docuiſti tetrada, fontem
Naturæ æternũ. Finem dein ante precatus
Numina, op⁹ facito. Quæ tu ſi geſſeris, idẽ
Noris qua cõſtẽt natura homineſq; deique.
Sĩgula quò pergãt, ſiſtẽt quò ſingula rursũ.
Noueris & mundi naturã, qua pote, eandẽ:
Vt te nec ſpes vana angat, lateant quoque nulla.
Noris mortales ſponte in ſua damna ruẽtes:
Infelix ſtultúmque genus: quod commoda præſens
Non oculis, nõ aure capit, raróq. medetur.

Τοίη μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας. οἱ δὲ κυλίνδροις
Αλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται ἀπείρονα πήματ' ἔχοντες.
Λυγρὴ γὰρ συνοπαδὸς ἔρις βλάπτουσα λέληθε
Σύμφυτος· ἣν οὐ δεῖ προσάγειν· εἴκοντα δὲ φεύγειν.
Ζεῦ πάτερ, ἢ πολλῶν τε κακῶν λύσειας ἅπαντας·
Η πᾶσιν δείξαις οἵῳ τῷ δαίμονι χρῶνται.
Αλλὰ σὺ θάρσει· ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν,
Οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα·
Ων εἴ σοί τι μέτεστι, κρατήσεις ὧν σε κελεύω·
Εξακέσας ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶνδε σαώσεις.
Αλλ' εἴργου βρωτῶν, ὧν εἴπομεν, ἔν τε καθαρμοῖς,
Εν τε λύσει ψυχῆς κρίνων. καὶ φράζευ ἕκαστα
Ηνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην.
Ην δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς·
Εσσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητός·

Sic miſeris ſors mẽtẽ agitat, variiſq; cylĩdris
Huc illuc rotat, immenſis verſátq; periclis.
Hoc comes improuiſa ciet cõtentio damnũ
Inſita: cui certare nefas, ſed cedere pulcrũ.
Iupiter alme, malis iubeas vel ſoluier oẽs:
Omnibus vtantur vel quónam dæmone monſtra.
At confide: hominũ diuina eſt ſtirpis origo,
Sacra quibus natura fauens hæc ſingula pandit.
Quæ ſi tu teneas; dictis potieris & ipſe;
Purgatũq; animũ damnis ſeruabis ab iſtis.
Sperne cibos cautus, veluti purgamina monſtrans,
Atque animum ſoluens dixi. tum ſingula penſans,
Aurigæ menti cedas quas tractet habenas.
Sic vbi depoſito vacuus te ceperit æther
Corpore, viuus ages ſemper, ſemperque beatus.

Ἐκ τῶν Σουίδα.

ΙΕΡΟΚΛΗΣ ΦΙΛΟΣΟ-ΦΟΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ.

ΟΥΤΟΣ μὲν οὖν ἀτρέπτου, καὶ μεγαλοπρεποῦς, διήρεις τε τὴν διάνοιαν εἰς ὑπερβολὴν, καὶ διαφέρων εὐγλωττίᾳ, καὶ εὐπορίᾳ τῶν καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, κατέπληττε πανταχοῦ τοὺς ἀκροωμένους. ἦν δὲ αὐτοῦ καὶ μαθητὴς Θεοσέβιος, ἀνὴρ, εἴπερ τις ἕτερος, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, εἰωθὼς ἀποβλέπειν ἐς τὰς ἀνθρώπων

ψυχάς. ἔλεγε γὰρ ὁ αὐτὸς Θεοσέβιος, ἐξηγουμένου φάναι ποτὲ τὸν Ἱεροκλέα κύβοις ἐοικέναι τοὺς τοῦ Σωκράτους λόγους. ἀπλωτὰς γὰρ εἶναι πανταχοῦ, ὅπου ἂν πέσωσι. τοῦ δὲ Ἱεροκλέους τὸ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλόθυμον ἦθος ἀπέδειξεν ἡ συμβᾶσα τύχη περὶ αὐτόν. εἰς γὰρ τὸ Βυζάντιον ἀνελθὼν, προσέκρουσε τοῖς κρατοῦσι, καὶ εἰς δικαστήριον ἀχθεὶς ἐτύπτετο τὰς ἐξ ἀνθρώπων πληγάς. ῥεόμενος δὲ τῷ αἵματι, βλάψας κοίλην τὴν χεῖρα, προσραίνει τὸν δικαστὴν ἅμα λέγων·

Κύκλωψ, τῆ, πί' οἶνον, ἐπεὶ φάγες
ἀνδρόμεα κρέα.

Φυγὴν δὲ καταπριθεὶς, καὶ ἐπανελθὼν χρόνῳ ὕστερον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, συ-

νε φιλοσόφου τὰ εἰωθότα τοῖς πλησιάζουσιν· ἔξεστι δὲ μαθεῖν τὴν Ἱεροκλέους μεγαλογνώμονα φρόνησιν ἀπὸ τῶν συγγραμμάτων, ὧν ἔγραφεν εἰς τὰ χρυσᾶ ἔπη τῶν Πυθαγορείων [2] βιβλίων, καὶ περὶ προνοίας, [3] ἐν ἑτέροις βιβλίοις συχνοῖς, ἐν οἷς φαίνεται ὁ ἀνὴρ τὴν μὲν ζωὴν ὑψηλόφρων, τὴν δὲ γνῶσιν [4] οὐκ ἀκριβής.

1. *ſcribo* ἀπανθρώποις. 2 καὶ βιβλίων περὶ. 3 *addo* καί. 4 *tollo* οὐκ.

Ex Suida.

HIEROCLES PHILOSOPHVS ALEXANDRINVS.

HVic, ad conſtantiam & grauitatem, ingenij vbertas tanta acceſſit, itaque linguę prę-

ſtantia, nominúmque optimorum, atque verborum copia excelluit, vt omnes vbique auditores in ſui admirationem raperet. Fuit verò ipſi etiam diſcipulus nomine Theoſebius, vir, ſi quiſquam alius, quos ipſi nouimus, in hominum animos acie mentis penetrare ſolitus. Aiebat enim idē Theoſebius, Hieroclem aliquando inter narrandum dixiſſe, Socratis ſermones ſimiles eſſe teſſeris. Stare enim ſemper erectas, vtcunq; cadant. Hieroclis autem fortitudinem, animíque robur, ea calamitas oſtendit, in quam incidit. Byzantium enim profectus, cùm in procerum offenſionem incurriſſet, in iudicium pertractus, plagíſque crudeliſſimè acceptus fuit. Cùm autem manan-

tem ex eis cruorem caua manu excepiſſet, eo iudicem aſpergens ſimul addidit:

Cyclops, en vinum. humanas iam deſere carnes.

Exilio porrò damnatus, & Alexandriam poſteà reuerſus, ſolito more cum diſcipulis philoſophatus eſt. Licet verò ſcientiæ eius, atque iudicij magnitudinem ex ijs colligere, quæ ſcripſit in Pythagoreorum verſus aureos: de prouidentia: libríſque multis alijs: ex quibus apparet hominem vita quidem ſublimem fuiſſe: ſcientia verò accurata.

DE HIE-

DE HIEROCLIS IN PYTHAGORICA CARMINA Commentario, per IOAN. CVRTERIVM vtraque lingua in lucem prodeunte.

AETHALIDES fuerat qui priſco tempore primùm;
Troiano bello poſtea Panthoïdes ;
Deinceps Hermotimus; *poſt* Pyrrhus; *denique magnus*
Pythagoras, Samij *gloria magna ſoli:*
Credo equidē verſa, lōgo pòſt tēpore ſorte,
Hieroclem *factum: nec mea vana fides.*
Abſtruſos ſophiæ nam ſenſus Pythagoreæ
Tā bene perſpexit, quā bene Pythagoras,
Plurima ſed poſtquā latuiſſet ſæcula; tādē
Emerſit, factus denique Curterius.
Nā quòd Hieroclē *myſteria maxima, ſacris*
Pythagoræorum condita carminibus,
Hîc gemino ore vides, manifeſta luce, loquentem:
Vni hæc debetur gloria Curterio.

NICOL. MORELETVS.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣ τὰ Πυθαγόρεια ἔπη ὑπόμνημα.

Φιλοσοφία ἐστὶ ζωῆς ἀνθρωπίνης κάθαρσις, καὶ τελειότης. κάθαρσις μὲν, ἀπὸ τῆς ὑλικῆς ἀλογίας, καὶ τοῦ θνητοειδοῦς σώματος· τελειότης δὲ, τῆς οἰκείας εὐζωΐας ἀνάληψις, πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἐπανάγουσα. ταῦτα δὲ πέφυκεν ἀρετὴ καὶ ἀλήθεια μάλιστα ἀπεργάζεσθαι· ἡ μὲν, τὴν ἀμετρίαν τῶν παθῶν ἐξορίζουσα· ἡ δὲ, τὸ θεῖον εἶδος, εὐφυῶς ἔχουσα, προσκτωμένη. Δεῖ οὖν πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστήμην τὴν μέλλουσαν ἡμᾶς καθαροὺς, καὶ τελείους ποιεῖν, κανόνας ἔχειν τινὰς ἐν βραχεῖ διωρισμένους, οἷον ἀφορισμούς τινας τεχνικούς,

HIEROCLIS
PHILOSOPHI IN carmina Pythagorica commentarius.

Ioan. Curterio interprete.

PHiloſophia eſt vitæ humanæ purgatio, atque perfectio. purgatio quidem, cùm fæce rationi contraria, mortalíque corpore liberat. perfectio verò, cùm ſuæ vitæ recuperata præſtantia, ad diuinam ſimilitudinem reducit. Quæ duo quoniam virtute & veritate fieri maximè natura comparatum eſt: earum illa quidem tollit perturbationum intemperiem: iſta autem diuinam formam, ſi rectè ſe habeat, inducit. Decet igitur ad ſcientiam iſtam, quæ puros, atque perfectos nos efficiat, regulas habere aliquas paucis comprehenſas, velut artificioſas quaſdam ſententias,

vt ordine, viáque facili ad beatæ vitæ finē perueniamus. Sunt verò inter regulas eiuſmodi, quæ ad vniuerſam philoſophiam conferunt, in primis habenda, iudicio noſtro, PYTHAGORICA CARMINA, quæ AVREA verè nuncupantur. Continent enim totius Philoſophiæ, quæ in agendo, & quæ in contemplando verſatur, decreta ſumma; quibus non ſolùm veritatem atque virtutem ſibi quiſque comparet, ſed purus etiam, Deóque ſimilis facilè efficiatur: atque (vt ait Platonis Timæus Pythagoricam diſciplinam profeſſus accuratè) & ſanus, & integer ad prioris habitus formam perueniat. Orditur porrò ab eius virtutis præceptionibus, quæ eſt in agendo poſita. Primùm enim perturbatio, & ignauia, quæ in nobis exiſtunt, regenda ſunt: atque ita diuiniorum rerum cognitioni incumbendum. Vt enim lippitudine laboranti oculo, nec purgato, quæ valde lucida ſunt, videri non poſſunt: ita nec animo virtute carenti cernitur veritatis pulchritudo. Eſt enim impuro, quod purum eſt, nefas attingere. Parit verò philoſophia, quæ verſatur in agendo, virtutem quidem ipſam; virtutem autem, quæ in contemplando. quo fit, vt in verſibus ipſis illam

ὅπως ἐν τάξει, καὶ εὐμεθόδως, πρὸς τὸ τῆς εὐζωίας τέλος ἀφικοίμεθα. τὴν δὲ τῶν τοιούτων κανόνων, τῶν πρὸς τὴν ὅλην φιλοσοφίαν συντεινόντων, τὰ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΑ ΕΠΗ, τὰ *οὕτως ἐπικαλούμενα ΧΡΥΣΑ, ἐν προτέροις ἂν θείημεν εὐλόγως· περιέχει γὰρ πάσης φιλοσοφίας πρακτικῆς, καὶ θεωρητικῆς, τὰ καθόλου δόγματα, δι' ὧν ἄν τις ἀλήθειαν καὶ ἀρετὴν κτήσαιτο, καὶ ἑαυτὸν καθαρὸν ἀπολαύοι, καὶ τὴν πρὸς θεὸν ὁμοίωσιν εὐτυχήσειε, καὶ (ὥς φησιν ὁ Πλάτωνος Τίμαιος, τῶν ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ δογμάτων ὁ ἀκριβὴς διδάσκαλος) *ὑγιής τε, καὶ ὁλόκληρος γενόμενος εἰς τὸ τῆς προτέρας ἀφίκοιτο εἶδος ἕξεως. Καὶ πρῶτά γε τὰ τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς παρατίθεται παραγγέλματα. πρῶτον γὰρ δεῖ τάξαι τὴν ἐν ἡμῖν ἀλογίαν τε, καὶ ῥαθυμίαν· ἔπειτα οὕτως ἐπιβαλεῖν τῇ τῶν θειοτέρων γνώσει. ὥσπερ γὰρ ὀφθαλμῷ λημῶντι, καὶ οὐ κεκαθαρμένῳ τὰ σφόδρα φωτεινὰ ἰδεῖν οὐχ οἷόν τε· οὕτως καὶ ψυχῇ μὴ ἀρετὴν κεκτημένῃ τὸ τῆς ἀληθείας ἐνοπτεύσασθαι κάλλος. μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. ἔστι δὲ ἡ μὲν πρακτικὴ φιλοσοφία ἀρετῆς ποιητική· ἀληθείας * ὡς καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔπεσι τὴν μὲν πρακτικὴν φιλοσοφίαν, ἀνθρωπίνην ἀρετὴν

[Margin: κς' — * ὄντως — * ἄλλως ὑγιής τις — * ἡ δὲ θεωρητική.]

εὑρίσκομεν λεγομένην· τὴν δὲ θεωρητικὴν, θείαν ἀρετὴν ὑμνουμένην, ἐν οἷς συμπεραίνει ὁ λόγος τὰ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς παραγγέλματα,

Ταῦτα πόνει. (φησὶ) ταῦτ' ἐκμελέτα· τούτων χρὴ ἐρᾶν σε.

Ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει.

πρότερον οὖν ἄνθρωπον δεῖ γενέσθαι, καὶ τότε γρ. ἀγαθόν θεόν. ἄνθρωπον μὲν ποιοῦσιν ἀγαθὸν αἱ πολιτικαὶ ἀρεταί· θεοποιοῦσι δὲ αἱ πρὸς τὴν θείαν ἀρετὴν ἀνάγουσαι ἐπιστῆμαι. τὰ δὲ μικρὰ πρὸ τῶν μεγάλων ἐστὶν ἐν τάξει τοῖς ἀνιοῦσι. διὸ καὶ ἐν ταῖς πυθαγορικαῖς ὑποθήκαις, τὰ τῶν ἀρετῶν παραγγέλματα πρῶτα παραδίδωσιν ἐν τοῖς ἔπεσιν ὁ λόγος, παιδαγωγῶν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς περὶ τὸν βίον μεγίστης χρήσεως πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἀνιέναι. Καὶ οὗτος μὲν ὁ σκοπὸς τῶν ἐπῶν, καὶ ἡ τάξις, χαρακτῆρα φιλόσοφον πρὸ τῶν ἄλλων ἀναγνωσμάτων ἐνθεῖναι τοῖς ἀκροαταῖς.
γρ. ἴχει ΧΡΥΣΑ δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει, διὰ τὸ, ὡς ἐν ἔπεσιν, ἄριστα εἶναι, καὶ θεῖα. οὕτω γὰρ καὶ ΧΡΥΣΟΥΝ γένος λέγομεν τὸ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις γένεσιν ἄριστον, ἀπὸ τῆς τῶν ὑλῶν ἀναλογίας τὴν διαφορὰν τῶν ἠθῶν λαμβάνοντες. ἔστι δὲ καὶ ὁ χρυσὸς ἀκίβδηλόν τι, καὶ γῆς οὐκ ἀναπεπλησμένον, ὥσπερ τὰ συγγενῆ, καὶ ἐφεξῆς ὄντα τούτῳ·

nominari humanam; hanc autem diuinitatis nomine celebrari reperiamus, vbi de ciuili virtute hoc modo præcipere deſinit;

Hæc facito; hæc ſatage; iſtorum tibi
 cura geratur.
Hæc te virtutis diuæ in veſtigia ſi-
 ſtent.

Primùm igitur probum fieri oportet; indéque Deum. hominem verò probum efficiunt virtutes illę, quę ciuiles exiſtunt: Deũ autem diſciplinæ, quę ad diuinam virtutem euehunt. Quia deinde ijs, qui aſcendere cupiunt, ordine magna prįcedũt quæ parua ſunt: ideo in Pythagoricis prįceptis ea prįmittuntur, quę de virtutibus prįcipiuntur; vt nos abvſu, qui ſummus in vita eſt, ad diuinam ſimilitudinem doceant aſcendere. Et hic quidem verſuum ſcopus eſt, atque ordo; vt philoſophi characterẽ ante alias perſuaſiones imprimãt auditoribus. AVREORVM autẽ ideo retinẽt appellationem, quòd in ſuo genere optimi ſint, atq; diuini. Sic enim & AVREVM ſæculum dicimus, quod in hominum ętatibus fuit optimum; morũ differentiam à metallorum proprietate ſumentes. Eſt verò & AVRVM ipſum purum quid, nec terræ quicquam habens commixtum: vt quę ipſi cognata, adeóque etiam inferiora,

argentum, æs, ferrum: inter quę & AVRVM ipſum ideò natura principatum obtinet, quòd nũquam, vt cætera, rubiginem contrahat; cùm eorum ſingula eam ita patiantur, vt terram participant. Rubigine ergo, quę terrena eſt, cum vitiorum fæce comparata; quod ſanctum, purúmque ſęculum extitit, ipſique adeò mores malitię penitus expertes, AVREA iure nuncupata ſunt. Sic certè & verſus iſti omnes, toti penitus pulchri, & boni, AVREORVM, diuinorúmque appellationem ſortiti ſunt. Neque enim inter eos exiſtunt boni quidem alij, alij verò non boni, quod nonnullis alijs in rebus experimur: ſed omnes ſimiliter morum puritatem explicant, & ad diuinam ſimilitudinem deducunt, PYTHAGORICAEQVE, philoſophiæ finem perfectiſſimum oſtendunt; vt in ſingulorum explicatione patebit: quam ſtatim à primis ordiemur.

ὁ ἄργυρος, καὶ χαλκὸς, καὶ σίδηρος, πρὸς ἃ καὶ τὸ ὑπερέχον φύσει κέκληται ὁ ΧΡΥΣΟΣ μόνος τῶν ἄλλων ἰὸν οὐ ποιῶν, ἐκείνων ἑκάστου, καθ' ὅσον γῆς μετέχει, κατὰ τοσοῦτον καὶ εἰς ἰὸν μεταβάλλοντος. τοῦ οὖν χρώδους ἰοῦ κατὰ τὴν ἔνυλον κακίαν λαμβανομένου, τὸ ἅγιον καὶ καθαρὸν γένος, καὶ τὸ πάσης καθαρεῦον πονηρίας ἦθος, εἰκότως ΧΡΥΣΟΥΝ ἐλέχθη· οὕτω δὴ καὶ πάντα τὰ ἔπη, ὅλα δι' ὅλων ὄντα καλὰ, ΧΡΥΣΑ, τὴν θείαν τὴν ἐπίκλησιν ἀναγέγραπται. οὐ γάρ ἐστιν τὸ μὲν αὐτῶν καλὸν, τὸ δὲ οὐ καλὸν, ὥσπερ ἔνια τῶν ἄλλων. ἀλλὰ πάντα ὁμοίως τὸ καθαρὸν ἦθος ἐμφαίνει, καὶ πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἀνάγει, καὶ τῆς ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΗΣ φιλοσοφίας τὸν τελειότατον σκοπὸν ἐκκαλύπτει· ὡς ἐν τῇ καθ' ἕκαστον ἐξηγήσει σαφὲς γενήσεται· καὶ πρῶτόν γε ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρξώμεθα.

ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ ΜΕΝ ΠΡΩΤΑ ΘΕΟΥΣ, ΝΟΜΩ ΩΣ ΔΙΑΚΕΙΝΤΑΙ, ΤΙΜΑ.

Ἐπειδὴ πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡγεμὼν ἐστὶν ἡ εὐσέβεια πρὸς τὴν θείαν αἰτίαν τὴν ἀναφορὰν ἔχουσα, εἰκότως καὶ τῶν ἐν τοῖς ἔπεσι ΝΟΜΩΝ τὸ περὶ ταύτης ἡγεῖται παράγγελμα· ὡς δέοι τοὺς ἐγκοσμίους θεοὺς, κατὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτοῖς τάξιν, ΤΙΜΑΝ, ἣν ὁ δημιουργικὸς ΝΟΜΟΣ ἅμα τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν συμπαρήγαγε, τάξας αὐτῶν τοὺς μὲν ἐπὶ τῆς πρώτης σφαίρας, τοὺς δὲ ἐπὶ τῆς δευτέρας, καὶ ἐπὶ τῆς τρίτης ἄλλους· καὶ οὕτως ἐφεξῆς, μέχρι τῆς πάσης τῶν οὐρανίων κύκλων συμπληρώσεως. τὸ γὰρ ᾗ ἐτάχθησαν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ αὐτῶν, καὶ πατρὸς, ταύτῃ αὐτοὺς ἐγνωκέναι τε, καὶ τιμᾶν, τῷ θείῳ ΝΟΜΩ" κατακολουθούντων ἐστὶ, καὶ τὴν ὄντως ΤΙΜΗΝ αὐτοῖς ·· ἀποδιδόντων, καὶ μήτε ὑπεραίρειν τὴν ἀξίαν, μήτε ἀπολείπεσθαι ταύτης ἐν ταῖς περὶ αὐτῶν ἐννοίαις· ἀλλὰ καὶ τοῦτο αὐτοὺς εἶναι ὑποθέσθαι, ὃ γεγόνασι, καὶ ταύτην ἔχειν τὴν τάξιν, ἣν εἰλήχασιν, " ἐπὶ τὸν δημιουργικὸν μόνον αὐτῶν θεὸν ἀναφέρειν τὸ σέβας, ὃν θεὸν θεῶν κυρίως ἂν εἴποι τις, καὶ θεὸν ὕπατον, καὶ ἄριστον. τὴν δὲ ὄντως ἀξίαν τοῦ κοσμοποιοῦ,

" γρ. κατακολουθεῖν
·· γρ. ἀποδιδόναι,
• γρ. ἐπί τε

IMMORTALES PRIMVM DEOS, SICVTI LEGE DISPOSITI SVNT, ²HONORA.

Primùm immortales Diuos pro lege colũto.

QVoniam virtutum omnium dux eſt pietas, quę ad diuinam cauſſam refertur; iure etiam in præceptis iſtis, quæ verſibus continentur, ab ea exordium ſumitur: vt doceatur, quo pacto DEOS, qui in mundo ſunt, COLERE oporteat, pro ratione ordinis, quem habent, ab opifice LEGE cum ſua ipſorum ſtatim eſſentia coniunctum, ex quo primæ quidem ſphæræ ab ea addicti alij, ordinatíque ſunt; alij autem ſecundæ; alij etiam tertiæ; & ita deinceps; donec cæleſtium circulorum numerus omnis compleretur. Eos enim ita agnoſcere, & COLERE, vt ſunt ab auctore ſuo, & parente, diſtincti; diuinæ LEGI obedire eſt, verúmque honorem ipſis tribuere; non autem eorum dignitatem ſupra modum attollere; aut eius aliquid, cùm de illis cogitamus, omittere: ſed eos etiam id eſſe credere, quod ſunt, & ordinẽ, quẽ adepti ſunt, retinere; ad eorum deniq; opificem vnicum (quem Deũ Deorum propriè, tanquam ſummũ, & optimum nominare queas) honorẽ referre. Verè autẽ

Dei, à quo mundus arte ſumma effectus eſt, dignitatem hac ſolùm ratione inuenerimus, ſi ipſum etiam cæterorum cauſſam exiſtere, & naturarum immutabilium, quę ſunt rationis participes, factorem ponamus. DEOS enim IMMORTALES carmen appellauit, eos, qui ſemper, atque eodem modo de Deo opifice cogitant: quíque ſemper ad eius bonum attenti, ab eodem, quod ſunt, nulla vel ſeparatione, vel mutatione, accipiant; tanquam ſint opificis cauſſæ imagines perturbationum atque vitiorũ expertes. Eſt enim Deo congruum ſui etiã imagines eiuſmodi producere; non omnes mutationib⁹, atq; perturbationib⁹ obnoxias, & quę in vitia prolabãtur; quales ipſi ſunt mortaliũ animi, naturarum vltimi, quę ratione vtũtur; quẽadmodũ & ipſi etiã IMMORTALES DII, de quibus nũc ſermo eſt, qui ſummi nuncupãtur. Neq; porrò, vt ab animis humanis diſtinguantur iſti, IMMORTALES DII nuncupantur; qui diuina beatitudine fruantur immortaliter, nec ſuæ vnquam eſſentiæ, paternæque bonitatis obliuiſcantur. Sed iſtis perturbationibus hominum ſubiacent animi; qui Deum quidem, ſuámq; ipſi dignitatem aliquãdo cogitent, atque complectantur; aliquando etiam eadem excidãt. Quo fit etiam, vt meritò mortales DII nuncupentur hominum animi, quòd moriantur aliquando, cùm diuinam

καὶ ἀριστοτέχνου θεοῦ μόνως ἂν ἐξεύροιμεν, εἰ καὶ ΘΕΩΝ αἴτιον αὐτὸν, καὶ ἀτρέπτων λογικῶν οὐσιῶν ποιητὴν θησόμεθα. τούτους γὰρ νῦν ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ ὠνόμασεν ὁ λόγος, τοὺς ἀεὶ, καὶ ὡσαύτως νοοῦντας τὸν δημιουργὸν θεὸν, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ ἐκείνου ἀγαθὸν συντεταγμένους, καὶ ἀπ' ἐκείνου τὸ εἶναι ἀμερίστως, καὶ ἀτρέπτως λαμβάνοντας, ὡς τῆς δημιουργικῆς αἰτίας αὐτοὺς ὄντας εἰκόνας ἀπαθεῖς, καὶ ἀκακώντους. πρέπει γὰρ τῷ θεῷ, καὶ τοιαύτας ὑποστῆσαι ἑαυτοῦ εἰκόνας, καὶ μὴ πάσας τρεπτὰς, καὶ ἐμπαθεῖς τῇ εἰς κακίαν ὑποφορᾷ· οἷαί εἰσιν αἱ ἀνθρώπιναι ψυχαὶ, τῶν λογικῶν φύσεων τὸ ἔσχατον οὖσαι γένος· ὥσπερ ἂν ἀκρότατον ἦν νῦν τὸ τῶν, ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΘΕΩΝ λεγόμενον γένος. καὶ μήτε πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ΑΘΑΝΑΤΟΙ ΘΕΟΙ οὗτοι ἐκλήθησαν, ὡς μὴ ἀποθνήσκοντες τὴν θείαν εὐζωίαν, μηδὲ ἐν λήθῃ ποτὲ γινόμενοι, μήτε τῆς ἑαυτῶν οὐσίας, μήτε τῆς τοῦ πατρὸς ἀγαθότητος. τούτοις δὲ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τοῖς πάθεσιν ὑπόκειται, ποτὲ μὲν νοοῦσα τὸν θεὸν, καὶ τὴν ἑαυτῆς ἀξίαν ἀπολαμβάνουσα, ποτὲ δὲ τούτων ἀποπίπτουσα. Διὸ καὶ εἰκότως ΘΕΟΙ θνητοὶ λέγοιντο ἂν ἀνθρώπιναι ψυχαὶ, ὡς ἀποθνήσκουσαί ποτε τὴν θείαν

εὐζωΐαν τῇ ἀπὸ θεοῦ φυγῇ, καὶ ἀναβιωσκομένην αὐτὴν πάλιν τῇ πρὸς θεὸν ἐπιστροφῇ· καὶ οὕτω μὲν ζώσαν τὸν θεῖον βίον, ἐκείνως δὲ ἀποθνήσκουσαν, ὡς οἷόντε ἀθανάτῳ οὐσίᾳ θανάτου μοίρας μεταλαχεῖν, οὐ τῇ εἰς τὸ μὴ εἶναι ἐκβάσει, ἀλλὰ τῇ τοῦ εὖ εἶναι ἀποπτώσει. θάνατος γὰρ λογικῆς οὐσίας, ἀθεΐα καὶ ἄνοια, οἷς ἕπεται καὶ ἡ περὶ τὸν βίον ἄμετρος τῶν παθῶν ἐπανάστασις. ἐν γὰρ τῇ ἀγνοίᾳ τῶν κρειττόνων ἀνάγκη δουλεύειν τοῖς χείροσιν. ὧν ἐλευθερωθῆναι ἄλλως οὐχ οἷόντε, ἢ τῇ δι' ἀναμνήσεως εἰς νοῦν, καὶ θεὸν ἐπιστροφῇ. μεταξὺ δὲ τῶν οὕτω λεγομένων ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΘΕΩΝ, καὶ τῶν θνητῶν, ὡς εἴπομεν, ΘΕΩΝ, ἀνάγκη γένος τι εἶναι τιμιώτερον μὲν ἀνθρώπου, καταδεέστερον δὲ θεοῦ, τῇ δι' ἑαυτοῦ μεσότητι τὰ πρὸς ἄλληλα συνάπτον, ὥστε τὸ πᾶν λογικῆς τῆς οὐσίας αὐτὸ ἑαυτῷ συνδεδέσθαι καλῶς. τοῦτο δὴ μέσον οὔτε παντελῆ ἄγνοιαν τοῦ θεοῦ ἴσχει ποτὲ, οὔτε παντελῶς ἀκίνητον, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως διαμένουσαν γνῶσιν· ἀλλ' ἀεὶ μὲν γινώσκει, ἄλλως δὲ καὶ ἄλλως ἐπιβάλλει, καὶ μᾶλλόν ἐστιν ὅτε, καὶ ἧττον. τῷ μὲν ἀεὶ γινώσκειν, ἀναβέβηκε τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. τῷ δὲ μὴ ἀτρέπτως μηδὲ ὡσαύτως τὸ μὴ γινώσκειν, ὑποβέβηκε τοῦ θείου, φύσει μέσον ὑπάρχον, καὶ οὔτε προκοπῇ βελτιωθὲν ἐξ ἀνθρώπου,

vitæ probitatem exuentes à Deo recedunt: aliquando etiam reuiuiſcant, cùm ad eundem reuertuntur: atque ita quidem viuere dicantur, cùm vitam diuinam degunt; & mori etiam, quãtùm poteſt immortalis natura mortalis eſſe conditionis particeps; non quòd exiſtere deſinat; ſed quòd vitæ prꝯſtantia exciderit. Eſt enim rationis participis naturæ mors diuinitatis priuatio, atque mentis; quam ſequitur in vita perturbationũ vehemens colluctatio. Cùm enim meliora ignorantur, deterioribus ſeruire neceſſe eſt; nec datur aliter inde ad libertatem tranſitus, quàm illa ad mentẽ, & Deum conuerſione, quę recordatione porrigitur. Inter DEOS autem, qui vocãtur IMMORTALES, & mortales; quos ita nominamus; ſpeciem quãdam homine quidem ſuperiorem, Deo autem inferiorẽ haberi neceſſum eſt; qua media ſic inter ſe cohęreant, vt integra natura, quę rationis eſt particeps, ipſa ſecũ rectè copuletur. Quod ergo eiuſmodi medium eſt, nec mera Dei ignoratione tenetur vnquã, nec immobilẽ omnino, atque eandẽ perpetuò eiuſdem habet notitiã: ſed ſemper quidẽ cognoſcit; aliàs autem atque aliàs adijcit; ídq; magis aliquãdo; aliquãdo etiã minùs. Et eo quidem ipſo, ꝙ intelligit ſemper, humanam naturã ſuperat: eo verò, quòd nõ abſq; mutatione, nec eadẽ perpetuò ratione; à diuina ſuperatur, medio loco natura ſubſiſtẽs, neque proficiẽdo homine

factum melius, neque negligentia ex Deo in medium ordinem delapſum. Prima enim quę ſunt, & quę ſecunda, & quę tertia, Deus opifex produxit natura inter ſe differentia, non confuſa inuicem; non virtutis, nō vitij ratione ordinem mutantia: quippè quę re vera ſemper ſint, & genere ex adiuncto illis ordine diſtincta, opificíſque rationib⁹ analogicè collocata. Vt enim ibi prima, & media, atque etiam vltima abſolutæ ſapientiæ ordo poſſidet: (hoc enim ipſo ſapientia eſt, quod ordine, & perfectè, idipſum producit, quod facit: vnde inter ſe coire ſapientiam, ordinem, atque perfectionem contingit.) ſic certè & quę in hac vniuerſitate ad primam Dei intelligētiam facta ſunt, prima in mundo fuerint: media autem, quę ad mediam. quę autem ad finem intelligentiarum ſimilitudine accedent, fuerint etiam in ijs, quæ ratione vtuntur, vltima. Eſt enim rationis capax ornatus omnis, cum innato ſibi corpore corruptionis experte, Dei totius imago, qui condidit. Eius autem, quod ibi ſummum eſt, quæ in mundo prima exiſtunt, imago pura, & integra. medij deinde, imago media; ea ipſa videlicet, quæ locum medium obtinent. Finis denique, Deitatis imago vltima; ea ſcilicet, quæ ſunt in rationis participibus tertia atque poſtrema. Atque ex tribus iſtis quidem generibus quod primum eſt,

οὔτε ἀλήθεια ὑποβαλεῖν ἐκ θεοῦ εἰς τὴν μέσην τάξιν. πρῶτα γὰρ, καὶ δεύτερα, καὶ τρίτα ὁ δημιουργὸς θεὸς ὑπέστησε, φύσει διαφέροντα ἀλλήλων, καὶ μὴ συγχεόμενα πρὸς ἄλληλα, μηδὲ ἀρετῇ καὶ κακίᾳ τὴν τάξιν διαμείβοντα· ἃ δὴ κατ᾽ οὐσίαν ἑστῶτα ἀϊδίως, τῇ συμπροσελθούσῃ αὐτοῖς τάξει κατὰ γένος διέστη, καὶ ταῖς δημιουργικαῖς αἰτίαις *ἀνάλογον ἐτάχθη. ὡς γὰρ ἐκεῖ πρῶτα, καὶ μέσα, καὶ ἔσχατα τῆς παντελείου σοφίας ἡ τάξις ἔχει (τοῦτο γάρ ἐστιν αὐτῇ καὶ τὸ εἶναι σοφία, τὸ ἐν τάξει καὶ τελειότητι προάγειν τὴν ποίησιν· ὥστε συνεστάναι ἀλλήλαις σοφίαν, καὶ τάξιν, καὶ τελειότητα.) οὕτω δὴ καὶ ἐν τῷδε τῷ παντὶ τὰ πρὸς τὴν πρώτην νόησιν τοῦ θεοῦ γινόμενα, πρῶτα ἂν εἴη ἐν κόσμῳ· τὰ δὲ πρὸς τὴν μέσην, καὶ τὰ μέσα· καὶ τὰ τῷ πέρατι τῶν νοήσεων ἐοικότα, τελευταῖα ἂν εἴη ἐν λογικοῖς. ἔστι γὰρ πᾶς μὲν ὁ λογικὸς διάκοσμος μετὰ τοῦ συμπεφυκότος αὐτῷ ἀφθάρτου σώματος, εἰκὼν ὅλου τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ. τῆς δὲ ἐκεῖ ἀκρότητος, τὰ ἐν κόσμῳ πρῶτα ἀκήρατος εἰκών. καὶ τῆς ἐκεῖ μεσότητος εἰκὼν μέση, τὰ ἐνταῦθα μέσα. καὶ τοῦ πέρατος τῆς ἐκεῖ θεότητος τελευταία εἰκών, τὰ ἐν λογικοῖς τρίτα, καὶ ἔσχατα. τούτων δὲ τῶν τριῶν γενῶν τὸ μὲν

*ἢ ἀναλόγως

ΠΡΩΤΟΝ ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ ὁ παρὼν λόγος ἐσήμανε. τὸ δὲ μέσον, ΗΡΩΑΣ ΑΓΑΥΟΥΣ. καὶ τὸ ἔσχατον, ΔΑΙΜΟΝΑΣ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ, ὡς μικρὸν ὕστερον εἰσόμεθα. νῦν δὲ ἐπὶ τὰ πρῶτα πάλιν ἐπανέλθωμεν. Τίς ὁ ΝΟΜΟΣ, καὶ ἡ κατὰ τοῦτον τάξις; καὶ ἡ πρὸς τὴν τάξιν ἀποδιδομένη ΤΙΜΗ; ΝΟΜΟΣ μὲν, ὁ δημιουργικὸς νοῦς, καὶ ἡ θεία βούλησις, ἡ ἀϊδίως παράγουσα τὰ πάντα, καὶ εἰς ἀεὶ διασώζουσα. τάξις δὲ ΕΝΝΟΜΟΣ, ἡ ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν ὅλων, καὶ δημιουργοῦ, τοῖς ΑΘΑΝΑΤΟΙΣ ΘΕΟΙΣ ἐπεισελθοῦσα, καὶ ποιοῦσα ἐν αὐτοῖς τοὺς μὲν πρώτους, τοὺς δὲ δευτέρους. εἰ γὰρ καὶ, ὡς ἐν παντὶ λογικῷ διακόσμῳ, τὴν ἀκρότητα ἔλαχον, ὅμως ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται· καὶ εἰσὶν ἄλλοι ἄλλων θειότεροι. μήνυμα δὲ τῆς κατ' οὐσίαν αὐτῶν ὑπεροχῆς τε, καὶ * ὑπερβάσεως, ἡ τῶν οὐρανίων σφαιρῶν τάξις, κατ' οὐσίαν, καὶ δύναμιν τὴν θέσιν διαλαχοῦσα, ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν κεῖσθαι τὸν ΝΟΜΟΝ, καὶ τὴν τάξιν ὁμοφυῆ εἶναι αὐτῶν τῇ * ἀταξίᾳ. οὐ γὰρ, ὡς ἔτυχεν ὑποστάντες, ὕστερον διεκρίθησαν, ἀλλὰ τεταγμένοι προῆλθον εἰς τὸ εἶναι, ὥσπερ ἑνὶ ζώῳ τῷ ὅλῳ οὐρανῷ διάφορα ὄντες μέρη, καὶ τὴν πρὸς ἄλλα σύνταξιν ἐν τῇ καθ' εἶδος

* γρ. ὑποβάσεως,

* γρ. εὐταξίᾳ.

DEOS IMMORTALES carmen eſſe ſignificauit: Quod autem medium, HEROAS ILLVSTRES: Quod verò vltimum, DAEMONAS TERRENOS; vt paulò pòſt intelligemus. Nũc autem ad ea, quæ prima ſunt, etiam reuertamur. Quænam LEX íſta, eiúſque ordo? Quis etiam ſecũdum ordinem delatus HONOR? LEX quidem mens eſt opifex, ipſaque voluntas diuina; quæ omnia perpetuò producit, ſempérque conſeruat. Ordo autem LEGI conſentiens, ille ipſe, qui à parente omnium & opifice Dijs immortalibus attributus eſt; & quo inter eos alij quidem primi, alij autem ſecundi ſunt. Quanuis enim, vt in vniuerſo rationis participe ornatu, principatum ſortiti ſint; in ſeipſis tamen variantur; & ſunt alij alijs diuiniores. Indicat verò quod eſt in eorum natura ſuperius atque inferius ordo ipſe cæleſtium orbium, ita ab eſſentiæ & virium ratione ſitum adeptus, vt in eorum eſſentia LEX ipſa iaceat; ordo autem cum præſtanti eorum diſtinctione natus ſit. Non enim fortuitò editi, poſtea diſcreti, ſeparatíque ſunt: ſed ordine collocati, atque diſtincti, in rerum naturam prodierũt; tanquam animantis vnius, cæli ipſius, diuerſæ partes exiſtant, ſuámq; inter ſe connexionem, in ſua ipſorum ſecundũ ſpeciem

diſtinctione ſimul, atque copula, ita retineant; vt ne ſitus quidem earum vnquam excogitari perturbatio valeat, niſi cum vniuerſitatis interitu; qui contingere non poteſt, ſi prima earum cauſſa ſemper ſit immutabilis, & conſtans, eadémque perpetuò eſſentia, & agendi vi, non aduentitia bonitate prędita, ſed per ſe inſita, & propter eam omnia ad felicem ſtatum adducens. Neque enim cauſſa alia rationi conſentiens rerum omniũ creationis afferri poteſt, quàm quę ab eſſentiali Dei bonitate proficiſcitur. Eſt enim bonus Deus natura ipſa: neque in cũ, qui bonus eſt, vlla vnquam rei vllius cadit inuidia. Quę enim aliæ, pręter bonitatem, creandæ vniuerſitatis huius cauſſæ aſſignantur, mortalium neceſſitatibus potiùs, quàm Deo conueniũt. At Deus, quia natura bonus eſt, quę maximè ſibi exiſtunt ſimilia, prima in rerum naturam produxit. Secunda autem, quę mediam ſui referunt imaginem. Tertia verò & vltima, quæ ex omnibus ſibi conformibus, à diuina imagine ſunt quammaximè remota, atque diſtantia. Extitit verò rerum eſſentiæ, quę factæ ſunt, ita coniunctus & comes ordo; vt quod natura pręſtantius eſſet, inferiori pręponeretur; non in totis generibus ſolùm; ſed in ſingulis etiam, quæ ſecundum ſpeciem re vera ſubſiſtunt.

διαστάσει ἅμα καὶ συναφῇ ἀποσώζοντες, ὥστε μηδὲ ἐπάλλαξιν τῆς θέσεως αὐτῶν ἐπινοηθῆναί ποτε δύνασθαι, εἰ μὴ μετὰ τῆς φθορᾶς τοῦ παντός, ἣν ἀδύνατον ἐπισυμβῆναι· ἐς', ἂν ᾖ τὸ πρῶτον αὐτῶν αἴτιον ἀμετάβλητον πάντῃ, καὶ ἄτρεπτον, καὶ τὴν οὐσίαν τῇ ἐνεργείᾳ τὴν αὐτὴν κεκτημένον, καὶ τὴν ἀγαθότητα οὐκ ἐπίκλητον ἔχον, ἀλλ' οὐσιωμένην καθ' αὐτήν, καὶ δι' αὐτὴν τὰ πάντων πρὸς τὸ εὖ εἶναι παράγον. αἰτία γὰρ τῆς τῶν πάντων ποιήσεως οὐδεμία ἄλλη πρόσεστιν εὔλογος, πλὴν τῆς κατ' οὐσίαν ἀγαθότητος. ἀγαθὸς γὰρ ἦν φύσει. ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίνεται φθόνος. αἱ γὰρ παρὰ τὴν ἀγαθότητα λεγόμεναι αἰτίαι τῆς δημιουργίας τοῦδε τοῦ παντός, ἀνθρωπίναις μᾶλλον προαιρέσεσιν, ἢ τῷ θεῷ πρέπουσιν· ἀγαθὸς δὲ ὢν τὴν φύσιν ὁ θεός, τὰ μάλιστα ὁμοιώμενα αὐτῷ πρῶτα φύσει παρήγαγε· καὶ δεύτερα τὴν μέσην ὁμοιότητα πρὸς αὐτὸν κεκτημένα· τρίτα δὲ καὶ ἔσχατα, πάντων τῶν ἐοικότων αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν μάλιστα ὑφειμένα. τῇ δὲ οὐσίᾳ τῶν γινομένων σύνδρομος ἦν ἡ τάξις, ὥστε τῇ φύσει κρεῖττον προτεταγμένον εἶναι τοῦ καταδεεστέρου, ἔν τε τοῖς ὅλοις γένεσιν, ἔν τε τοῖς καθ' ἕκαστον γένος τῷ καὶ εἶδος ὑπόστασιν κεκτημένοις.

γρ. ἕως

οὐ γὰρ τύχαις ἐκληροῦτο τὴν τάξιν τὰ πάντα, οὐδὲ προαιρέσεως μεταβολαῖς, ἀλλὰ ΝΟΜΟΙΣ δημιουργικοῖς διαφορὰ περιήγετο, καὶ τὴν τάξιν ἀνάλογον ταῖς τῶν φύσεων ἀξίαν ἐλάγχανε. Διὸ, τῷ ΝΟΜΩ, ΩΣ ΔΙΑΚΕΙΝΤΑΙ, ΤΙΜΑ, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΘΕΩΝ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ΑΓΑΥΩΝ ΗΡΩΩΝ, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν κοινῶς ἀκουστέον. ἔστι γὰρ πλῆθος εἰδῶν ἐν ἑκάστῳ γένει καθ' ὑπεροχὴν καὶ ὑπόβασιν τεταγμένον. Τοιαύτη μὲν ἡ φύσις τῶν λογικῶν οὐσιῶν, καὶ ἡ τάξις. Τίς δὲ ὁ ΝΟΜΟΣ, καὶ ἡ τούτῳ ἑπομένη ΤΙΜΗ; πάλιν λέγομεν, ὅτι ΝΟΜΟΣ μὲν ἡ ἄτρεπτος τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ δημιουργικὴ ἐνέργεια, ἡ γεννῶσα τὰ θεῖα γένη, καὶ τηροῦσα ἀϊδίως, καὶ ἀμεταβλήτως. ἡ δὲ σύμφωνος τῷ ΝΟΜΩ ΤΙΜΗ, ἡ τῆς οὐσίας ἔτι τῶν ΤΙΜΩΜΕΝΩΝ γνῶσις, καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν κατὰ δύναμιν ἐξομοίωσις.
ϗ ὃν ὃ γὰρ ἀγαπᾷ τις, καὶ μιμεῖται ὅσον αὐτῷ οἷόν τε· καὶ ΤΙΜΗΝ ποιεῖται τοῦ ἀνενδεοῦς τὴν τῶν ὑπ' ἐκείνου προτεινομένων ἀγαθῶν ὑποδοχήν. οὐ γὰρ ΤΙΜΗΣΕΙΣ τὸν ΘΕΟΝ διδούς τι αὐτῷ, ἀλλ' ἄξιος τοῦ λαβεῖν τὰ παρ' ἐκείνου γενόμενος· ὥς γάρ φασιν οἱ Πυθαγόρειοι, τιμήσεις τὸν θεὸν ἄριστα,

Non enim fortuitò ordinem cuncta ſortita ſunt; neque electionis mutatione: ſed à conditoris LEGE diſcrimen eorum prodijt; congruúmque naturarum pręſtantijs ordinem adepta ſunt. Quo fit, vt quod, VTI LEGE DISPOSITI SVNT, HONORARI pręcepit, non de DIIS tantùm IMMORTALIBVS; ſed de ILLVSTRIBVS etiam HEROIBVS, humaníſque animis, communiter intelligatur. Eſt enim in ſingulis generibus ſpecierum multitudo ſecundum quod ſuperius eſt, atque inferius, ordinata. Et hæc quidem eſſentiarum, quæ ratione vtuntur, natura eſt, atque ordo. Quænam verò LEX? qui deinde HONOS, qui ipſam ſequitur? dicimus rurſum LEGIS quidem nomine, immutabilem Dei opificis actionem, à qua diuina genera producuntur, & quę in perpetuũ, nulláque facta mutatione ordinantur, ſignificari: per HONOREM autem LEGI congruum, eſſentiæ eorum, qui HONORANTVR, notitiam; & ad eorum imaginem, quãtùm fas eſt, effictionem. quem enim quis diligit, imitatur etiam; quãtum poteſt: eóque HONOREM locupleti tribuit, quòd porrecta ab ipſo bona accipit. Non enim eo ipſo Deum HONORAS, quòd ei das aliquid; ſed quòd dign⁹ ſis, qui ab eo accipias. Deum namque, aiunt Pythagorei, honore afficias quàm optimè,

ſi eidem fias animo ſimilis. Quiſquis Deo pręterea, tanquam egenti, HONOREM TRIBVIT; non videt, vt ſe Deo potentiorem faciat. Ipſa deinde oblationum profuſio HONORI Deo non cedit; ſi auerſo à diuinitate animo offeratur. Dona ſiquidem, & hoſtiæ ſtultorum hominum, nihil ſunt aliud; quàm ignis pabulum; & donaria ſacrilegorum opes. At diuinus animus, cùm bene fundamenta iecit, Deo coniungit. Eſt enim neceſſe quod ſimile eſt ad ſimile tendere. quo fit, vt ſolus ſacerdos ſapiens dicatur; ſolus item Deo gratus; ſolus etiam precandi gnarus. Nouit enim ſolus Deum HONORARE, qui eorum dignitatem, quibus HONOS competit, non confundit: quíque ſe imprimis hoſtiam offerens, ſuúmque animum diuinum ſimulacrum faciens, mentem quoque ſuam, ad diuini luminis ſuſceptionem, templum Deo ipſi conſtruit, atque pręparat. Quid enim tale de rebus, quæ ſunt in medio poſitę, offeras; vt Deo conueniens ſimulacrum, aut donum, quod ipſi vniri queat, efficiat: quę in rationis participe natura munda & purgata, contingere neceſſe eſt. Nam, vt ijdem viri aſſerunt, locum non habet Deus in terra, pura anima gratiorem. quibus & Pythius ipſe adſtipulatur, cùm ait;

Ipſe pijs tantùm, quantũ delector olympo.

Eſt verò

ἐὰν τῷ θεῷ τὴν διάνοιαν ὁμοιώσῃς. καὶ ὅστις ΤΙΜΑ τὸν θεὸν, ὡς προσδεόμενον, οὗτος λέληθεν οἰόμενος ἑαυτὸν τοῦ θεοῦ εἶναι κρείττονα. καὶ ἡ τῶν προσφερομένων πολυτέλεια, ΤΙΜΗ εἰς θεὸν οὐ γίνεται, εἰ μὴ μετὰ τοῦ ἐνθέου φρονήματος προσάγοιτο. δῶρα γὰρ, καὶ θυηπολίαι ἀφρόνων, πυρὸς τροφή· καὶ ἀναθήματα, ἱεροσύλοις χορηγία. τὸ δὲ ἔνθεον φρόνημα διαρκῶς ἡδρασμένον, συνάπτει θεῷ. χωρεῖν γὰρ ἀνάγκη τὸ ὅμοιον πρὸς τὸ ὅμοιον. ὅθεν καὶ μόνος ἱερεὺς ὁ σοφὸς λέγεται, μόνος θεοφιλὴς, μόνος εἰδὼς εὔξασθαι. μόνος γὰρ οἶδε ΤΙΜΑΝ ὁ τὴν ἀξίαν μὴ συγχέων τῶν ΤΙΜΩΜΕΝΩΝ, καὶ ὁ προηγουμένως ἱερεῖον ἑαυτὸν προσάγων, καὶ ἄγαλμα θεῖον τεκταίνων τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, καὶ ναὸν εἰς ὑποδοχὴν τοῦ θείου φωτὸς τὸν ἑαυτοῦ παρασκευάζων νοῦν. τί γὰρ τοιοῦτον προσάξεις ἀπὸ τῶν ἐν μέσῳ κειμένων ὑλῶν, ὃ τῷ θεῷ προσφυὲς ἄγαλμα ἐργάσῃ, ἢ δῶρον αὐτῷ ἐνοδεῖσθαι δυνάμενον, ἃ δὴ ἐπὶ τῆς λογικῆς οὐσίας καθαρθείσης συμβαίνειν ἀνάγκη; ὡς γὰρ οἱ αὐτοὶ ἄνδρες φασὶ, ψυχῆς καθαρᾶς τόπον οἰκειότερον ἐπὶ γῆς θεὸς οὐκ ἔχει. οἷς καὶ ὁ πύθιος συμφέρεται λέγων·

Εὐσεβέσιν δὲ βροτοῖς γάνυμαι τόσον, ὅσον
ὀλύμπῳ.

εὐσεβὴς δὲ ὁ τὴν θείαν ἐπιστήμην ἔχων, καὶ τὴν ἑαυτοῦ τελείωσιν, ὡς τιμὴν ἀρίστην, προσάγων τοῖς τῶν ἀγαθῶν αἰτίοις, τῇ σπουδῇ τῆς *κλίσεως πρὸς τοὺς χορηγεῖν πεφυκότας ἐπιστρεφόμενος, καὶ τῷ λαμβάνειν τὰ ἀγαθὰ δύνασθαι, ΤΙΜΩΝ τοὺς ἀεὶ διδόντας αὐτά. ὁ δὲ ἄλλως ΤΙΜΑΝ τὸ θεῖον προαιρούμενος, καὶ μὴ δι' ἑαυτοῦ, παρανάλωμα τῆς ἔξωθεν εὐπορίας ποιεῖται τὴν ΤΙΜΗΝ, οὐκ οἰκείαν ἀρετὴν προσφέρων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐκτὸς αὐτοῖς ἀφοσιούμενος. ταῦτα δὲ οὐδὲ σπουδαίῳ ἀνδρὶ λαμβάνειν ἡδύ, μὴ μετὰ τῆς ἀρίστης διαθέσεως διδόμενα. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τοῦ Πυθίου πάλιν ἀπόφθεγμα. πρὸς γὰρ τὸν ἑκατόμβας θύσαντα μὴ μεθ' εὐσεβοῦς γνώμης, καὶ πυνθανόμενον πῶς εἴη προσδεδεγμένος τὰ παρ' αὐτοῦ δῶρα, ἀποκρίνεται.

» Ἀλλά μοι εὔαδε χόνδρος ἀγακλυτοῦ Ἑρμιονῆος.

τὸ εὐτελέστατον προκρίνων τῆς τοσαύτης πολυτελείας, ὅτι δὴ θεοσεβείας γνώμῃ κεκόσμητο. μετ' αὐτῆς γὰρ πάντα θεοφιλῆ· καὶ ἄνευ ταύτης οὐδὲν θεῷ φίλον ἄν ποτε γένοιτο. ταῦτα μὲν περὶ θεοσεβείας καὶ ὁσιότητος ἱκανῶς ἐν τῷ παρόντι λέλεκται. Ἐπειδὴ δὲ τὸν νόμον τῆς τοῦ παντὸς διατάξεως ἄτρεπτος φρουρὰ διατηρεῖ, καὶ τὸν τῆς φρουρᾶς ταύτης φύλακα τοῖς παλαιοῖς ἔθος ἦν δι' ἀπορρήτων ὅρκον ὀνομάζειν,

κέ

* κλήσεως

Eſt verò pius, qui diuina ſcientia prædi-tus, ſuámque perfectionem, tanquam ho-norem præſtantiſſimum, bonorum aucto-ribus offerens, adipiſcendi ſtudio ad eos ſe, qui ſuppeditare queunt, conuertit; & eo ipſo, quòd bona poteſt accipere, eos HONORAT, qui illa perpetuò lar-giuntur. Quiſquis autem aliter HONO-REM DEO TRIBVERE nititur, non autem à ſe ipſo; externarum ille diuitia-rum mala profuſione, non propriæ vir-tutis honorifica oblatione in eos defun-gitur. Immò ne viro quidem probo iu-cundum eſſet iſta admittere, quæ malo a-nimo dari non ignoraret. Tale eſt etiam Pythij præclarè dictum aliud. Ei enim, qui centum bobus, animo nequaquam pio, fe-cerat, cùm quęreret, quàm grata ſua illi do-na fuiſſent, ita reſpondit;

At mihi farra placent prænobilis Her-
mionei.

Vt quod erat tenuiſſimum, tãtæ profuſioni ideo ſe pręponere ſignificaret; quòd mentis pietate ornaretur. Hæc enim ſi adſit, ni-hil eſſe Deo gratum non poteſt: contrà au-tem, ſi deſit. Atque hęc quidem de pietate in DEOS atque ſanctitate ſatis hoc loco. Quoniam autem LEGEM ordinis vniuer-ſitatis conſtans tuetur obſeruatio; huiúſ-que obſeruationis cuſtodem apud veteres mos erat arcano iureiurando nominare:

meritò deinceps, ad ea quæ dicta ſunt, veluti conſequens dogma, de iureiurando præceptum adijcit.

COLE DEINDE IVSIVRANDVM.

Et iuſiurandum.

Legem quidem ſuperiùs Dei actionem exiſtere docuimus eodem modo ſemper ſe habentem, perpetuáque, & immutabili ratione res omnes producentẽ. IVSIVRANDVM deinceps ipſi cauſſam eſſe dixerimus, quæ omnia in eodem ſtatu ita conſeruet, atque retineat; vt quæ IVRAMENTI fide confirmata ſunt, & legis ordinem tuentur; tanquam certus legis effectus, in eorum recto ordine, quæ condita ſunt, exiſtãt. Quòd enim eadem lege ſtant omnia, ſicuti diſpoſita ſunt; primarium fuerit hoc diuini IVRISIVRANDI opus: quod quidem inter eos, qui Deum ſemper intelligunt, maximè, atque perpetuò ſeruatur. Inter eos autem, qui aliquando quidem intelligunt, aliquando verò à diuina cognitione recedunt; & IVSIVRANDVM ſimiliter ab ijs quidem violatur, qui recedunt; ſeruatur autem ab ijs, qui ad Deum reuertuntur. Dicitur enim IVSIVRANDNM hoc loco, ipſa diuinarũ legũ obſeruatio: quo cum Deo opifice cuncta vinciuntur, atque aptãtur, quæ, vt eundem noſſent, creata ſunt:

εἰκότως ἐφεξῆς τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀκόλουθον ἐπάγει δόγμα, τὸ περὶ ὅρκον παράγγελμα.

2 — ΚΑΙ ΣΕΒΟΥ ΟΡΚΟΝ —

Νόμον μὲν ἐν τοῖς προτέροις ἀπεφηνάμεθα τὴν ἀεὶ, καὶ ὡσαύτως ἔχουσαν ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, τὴν ἀϊδίως, καὶ ἀτρέπτως τὰ πάντα πρὸς τὸ εἶναι παράγουσαν· ΟΡΚΟΝ δὲ νῦν ἑπομένως ἂν τῷ νόμῳ λεγόμενον, τὴν ἐν ταυτότητι τὰ πάντα διατηροῦσαν αἰτίαν, καὶ οὕτως καταβεβαιουμένην, ὡς ἐν ὅρκου πίστει κρατούμενα, τὸ διασώζοντα τοῦ νόμου τὴν τάξιν, ὥστε ἀποτέλεσμα τοῦ δημιουργικοῦ νόμου εἶναι τὸ ἀπαράβατον τῆς ἐν τοῖς δημιουργηθεῖσιν εὐταξίας. τὸ γὰρ μένειν τὰ πάντα νόμῳ, ὡς διάκειται, προηγούμενον ἔργον ἂν εἴη τοῦ ΟΡΚΟΥ τοῦ θείου· ὃς ἐν μὲν τοῖς ἀεὶ νοοῦσι τὸν θεὸν, μάλιστά τε, καὶ ἀεὶ διασώζεται· ἐν δὲ τοῖς ποτὲ μὲν νοοῦσι, ποτὲ δὲ ἀφισταμένοις τῆς θείας γνώσεως, καὶ Ο ΟΡΚΟΣ ὁμοίως παραβαίνεται μὲν ὑπὸ τῶν ἀφισταμένων· αὐτῆς δὲ τηρεῖται ὑπὸ τῶν πρὸς τὴν θείαν στροφὴν ἀναγομένων. ἡ γὰρ τήρησις τῶν θείων νόμων ΟΡΚΟΣ νῦν λέγεται, ᾧ δέδεται καὶ ἀνήρτηται πάντα πρὸς τὸν δημιουργὸν θεὸν τὰ γιγνώσκειν αὐτὸν πεφυκότα.

ὧν τὰ μὲν ἀεὶ ἐχόμενα αὐτοῦ, ἀεὶ ΣΕΒΕΙ ΤΟΝ ΟΡΚΟΝ· τὰ δὲ ἀφιστάμενά ποτε, τότε καὶ περὶ ΟΡΚΟΥ ἀσεβεῖ, οὐ μόνον τοῦ θείου νόμου, ἀλλὰ καὶ τοῦ θείου ΟΡΚΟΥ τὴν τάξιν παραβαίνοντα. Οὗτος μὲν οὖν ὁ τοῖς λογικοῖς γένεσιν ἐνουσιωμένος ΟΡΚΟΣ, ἔχεσθαι τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ ποιητοῦ, καὶ μὴ παραβαίνειν μηδαμῇ τοὺς ὑπ᾽ ἐκείνου διορισθέντας νόμους. ὁ δὲ ἐν ταῖς κατὰ τὸν βίον ἀναστροφαῖς ΟΡΚΟΣ, ἴχνος ἐστὶν ἐκείνου, πρὸς ἀλήθειαν ἀπευθύνων τοὺς δεόντως αὐτῷ χρωμένους· τὸ γὰρ ἀμφίβολον τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως εἰς βεβαιότητα μεταρρίθμιζειν, καὶ μένειν ἐπὶ τῆς ταυτότητος ἀναγκάζει, ἔν τε λόγοις, καὶ ἔργοις· τοῦτο μὲν τῶν γεγενημένων τὸ σαφὲς ἐκφαίνων· τοῦτο δὲ τῶν μελλόντων γενήσεσθαι τὸ βέβαιον ἀπαιτῶν. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ μάλιστα ΣΕΒΕΣΘΑΙ προσήκει τὸν ΟΡΚΟΝ τὸν μὲν κατ᾽ οὐσίαν προϋπάρχοντα, διὰ τὴν τῆς ἀϊδιότητος φρουράν· τὸν δὲ ἀνθρώπινον, καὶ τοῖς ἐν βίῳ πράγμασιν ἐπίκουρον, ὡς εἰκόνα ἐκείνου, καὶ μεθ᾽ ἐκεῖνον βεβαιότητος, καὶ ἀληθείας γινόμενον ἡμῖν πρύτανιν, καὶ τῶν καλλίστων ἠθῶν πληροῦντα τοὺς ΣΕΒΕΙΝ αὐτὸν μεμαθηκότας. ΣΕΒΑΣ δὲ ΟΡΚΟΥ μόνον ἂν εἴη ἡ τήρησις τῶν ὀμομοσμένων, ὅσον ἐφ᾽ ἡμῖν,

eorúmque nonnulla quidem, quia ſemper illi adhęrent, IVSIVRANDVM COLVNT perpetuò: alia verò, quia recedunt aliquando, tunc etiã aduerſus IVSIVRANDVM ſe gerũt impiè; quæ nõ ſolùm diuinæ legis, ſed diuinum etiam IVSIVRANDI ordinem violãt. Ita ergo ſe habet quod naturis ratione pręditis innatum eſt, atque inſitum IVSIVRANDVM; vt parẽti ſuo atque factori ſemper adhęreant, neque leges ab eo latas vllo pacto tranſgrediantur. Quod autem in vitæ negotijs verſatur, illius veſtigium eſt: quo qui decẽter vtuntur, ad veritatem dirigũtur. Cogit enim humana conſilia, cùm incerta ſunt, ad conſtantiam reuocare, atque in eodem inſtituto manere; ſiue de verbis, ſiue de rebus agatur: partim quidem eorum, quæ geſta ſunt, veritatem demonſtrans; partim etiam futurorum fidem, atque conſtantiam poſtulans. Eſt porrò illud etiam, quod natura prius eſt, ob id COLENDVM maximè IVSIVRANDVM; quòd in eo ſit perennitatis præſidium. humanum autem, quòd vitæ mortalium auxilietur; quódque prioris imaginem referens, ſit poſt ipſum conſtantiæ tutor atque veritatis; eóſque moribus optimis impleat, qui ipſum COLERE didicerunt. Fuerit verò IVSIVRANDI CVLTVS vnus; ipſa eorum, quæ iurantur, libera, quantùm in nobis eſt,

obſeruatio; quæ eos, à quibus IVS IVRANDVM voluntaria neceſſitate COLITVR, cum eo coniūgit, quod ſtatum eſt, diuinóque habitui verè conſentiens. Atque hæc quidē, quę prima eſt, & arcana IVRISIVRANDI ſanctitas, per factam ad Deum conuerſionem rurſum ſolet inſtaurari; cùm virtutibus purgātibus ſacri IVRISIVRANDI cōtemptus ſanatur. quæ autem in huius vitæ rebus occupatur, ciuilibus virtutibus retinetur, atque conſeruatur. Soli enim qui virtutes iſtas poſſident, etiam ſanctè iurare in huius vitæ rebus poſſunt: cùm malitia periurij parens, morum inſtabilitate IVSIVRANDVM conculcet. Quî enim vnquam, qui pecuniarum cupiditate ducitur; in eis accipiendis, vel dandis, IVRISIVRANDI ſanctitatem ſeruabit? Quî rurſum, qui incontinens eſt, aut timidus, in eodem cōſtiterit? Annon potiùs vterque, cùm ſuperiorem fieri ſe poſſe putabit, in quibus exiſtit inferior; ibi IVRISIVRANDI depoſita religione, mortalia & infirma, cum diuinis cōmutabit? At quibus virtutum rectè ſtabilita eſt poſſeſſio; ab ijs etiam ſanctè COLITVR & cōſeruatur IVRISIVRANDI religio. Fuerit autē CVLTVS eius ſeruādi optima ratio & cura; ſi eo nec frequenter vtaris; nec temerè; nec quibuſlibet in rebus; nec ad ſermonis amplificationē; nec ad narrationis confirmationem, atque fidem:

ἀπαραπόδιστος, ἢ πρὸς τὸ μόνιμον, καὶ ἀληθευτικὸν τῆς θείας ἕξεως τῇ ἑκουσίῳ ἀνάγκῃ τοὺς ΣΕΒΟΝΤΑΣ τὸν ΟΡΚΟΝ συναρμόζουσα. καὶ ἡ μὲν πρώτη, καὶ ἀπόρρητος ΕΥΟΡΚΙΑ, διὰ τῆς εἰς θεὸν ἐπιστροφῆς αὖθις ἀναλαμβάνεσθαι πέφυκε, ταῖς καθαρτικαῖς ἀρεταῖς τὴν παρέκβασιν ἰωμένη τοῦ θείου ΟΡΚΟΥ· ἡ δὲ βιωτικὴ εὐορκία ταῖς πολιτικαῖς ἀρεταῖς διασώζεται. μόνοι γὰρ οἱ τὰς ἀρετὰς ταύτας κεκτημένοι, καὶ εὐορκεῖν ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον δύνανται· ἡ δὲ κακία, μήτηρ ἐπιορκίας, τῷ ἀβεβαίῳ τοῦ ἤθους τὸν ΟΡΚΟΝ καταπατοῦσα. πῶς γὰρ ὁ φιλοχρήματος, ἢ πρὸς ἀργυρίου λῆψιν, ἢ ἀπόδοσιν εὔορκός ποτε γένοιτο; πῶς δὲ ἀκόλαστος, ἢ δειλὸς, ἐμμένει ἐν τοῖς ὅρκοις; καὶ οὐχ ὅπου δὴ ἂν ἑκάτερος αὐτῶν οἰηθείη πλέον τι ἕξειν, ἐν οἷς ἐστὶν ἥττων, ἐνταῦθα τὸ ΣΕΒΑΣ τῶν ΟΡΚΩΝ ἀποδύσεται, θνητὰ καὶ ἐπίκηρα τῶν θείων ἀγαθῶν ἀνταλλαττόμενος; οἷς δὲ καλῶς τὸ τῶν ἀρετῶν ἐνίδρυται κτῆμα, τούτοις εὖ καὶ τὸ ΣΕΒΑΣ τῶν ΟΡΚΩΝ διασώζεσθαι πέφυκε. μεγίστη δὲ ἀρετὴ τοῦ τηρεῖν τὸ περὶ αὐτὸν ΣΕΒΑΣ, τὸ μὴ πυκνῶς, μηδὲ ὡς ἔτυχε, χρῆσθαι ΤΩ ΟΡΚΩ, μηδὲ ἐπὶ τοῖς παρατυχοῦσι, μηδὲ εἰς ἀναπλήρωσιν λόγου, μηδὲ εἰς πίστωσιν διηγήματος·

ἀλλ', ὡς οἷόν τε, τηρεῖν αὐτοῦ τὴν χρείαν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ἅμα, καὶ τιμίοις, καὶ τότε, ὅτε οὐδεμία ἄλλη τῶν τοιούτων σωτηρία παραφαίνεται, εἰ μὴ διὰ μόνης τῆς ΟΡΚΟΥ ἀληθείας. ἔσται γὰρ ταῦτα πιστὰ τοῖς ἀκούουσιν, εἰ τὸν τρόπον σύμφωνον τῷ ΟΡΚΩ παρεχοίμεθα, καὶ μηδεμίαν ὑποψίαν καταλείποιμεν, ὡς ἄρα ποτὲ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων φανείη τι μεῖζον ἡμῖν ἀληθείας, εἴτε ἀνωμότοις, εἴτε καὶ ὀμνύουσι. τὸ δὴ ΣΕΒΟΥ ΟΡΚΟΝ, οὐ μόνον εὐορκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπέχεσθαι ΟΡΚΟΥ παρεγγυᾷ. οὕτω γὰρ ἂν τηρήσαιμεν τὸ ἀεὶ εὐορκεῖν, εἰ μὴ καταχρησοίμεθα τοῖς ΟΡΚΟΙΣ. καὶ γὰρ ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ ὀμνύειν, ῥᾳδίως ἂν μεταπέσοι τις εἰς ἐπιορκίαν. φειδοῖ δὲ τήρησις ἕπεται. ἢ γὰρ οὐκ ὀμεῖται· ἢ ὅταν ὀμνύωσιν, εὐορκήσει· καὶ οὔτε ἂν ὑπὸ συνηθείας προδράμῃ ἡ γλῶσσα, οὔτε ὑπὸ παθῶν ἀκρατείας ἡ διάνοια σφαλείη· τὴν μὲν γὰρ ὁ τρόπος ὀρθώσει χρηστὸς ὤν· τὴν δὲ τὸ ἔθος τῆς ἐποχῆς τοῦ ὀμνύναι. πρέπει δὲ τῇ προειρημένῃ τιμῇ τῶν θεῶν ἡ εὐορκία, ὡς ἀεὶ σύμφυτος καὶ ὀπαδὸς τῆς εὐσεβείας. καὶ γὰρ καὶ ὁ ΟΡΚΟΣ τοῦ θείου νόμου ἦν φύλαξ κατὰ τὴν τοῦ παντὸς διακόσμησιν. τιμᾷ οὖν τὸν νόμον ἑπόμενος αὐτοῦ τῇ διατάξει,

ſed, quantùm fieri poteſt, rebus tantùm neceſſarijs ſimul, atque honorificis adhibeatur; eóque tēpore, cùm earũ nulla ſalus alia, quàm ex ſola IVRISIVRANDI veritate expectatur. Inuenient verò fidem iſthęc apud eos, qui audiũt; ſi congruũ IVRIIVRANDO modum adhibuerimus; ſique ſuſpicionem omnẽ, non ijs ſolùm, qui iuramẽto abſtinent; ſed qui vtuntur etiam, ſuſtulerimus, quidquã in mortaliũ rebus veritate maius nobis haberi. Quod autem IVSIVRANDVM COLERE pręcipit; non ſolùm, non peierare; ſed à IVREIVRANDO etiã abſtinere docet. Ita enim periurio ſemper vacabimus, ſi IVREIVRANDO nũquam abutamur. Iurandi ſiquidẽ conſuetudine in periurium facilè prolabimur. Continget autem, vt abſtinentiam ſequatur obſeruatio. Aut enim non iuratur; aut cùm iuratur, ſanctè iuratur, & iuſtè. Conſuetudine deinde nec præcurrit lingua: nec cupiditatum intemperantia mens labitur. Hanc enim primus reget, qui probus ſit: illam autem, iurandi abſtinentia conſuetudine comparata. Eſt autem diuino honori, de quo dictum ſuprà, congrua valde iuramenti ſanctitas; tãquam ſit pietatis comes perpetu9, eidémque ſemper coniunctus. Fuit enim etiam IVSIVRANDVM diuinæ legi cuſtos attributus in ipſo vniuerſi ornatu. Legem igitur mandatorũ eius obſeruatione ipſe honora;

ET IVSIVRANDVM COLE frequēti eius abuſu deuitato; vt ex relicta iurādi cōſuetudine, ſanctè iurare cōſueſcas. Nō enim pietatis pars eſt exigua, iuramēti ſanctitas. Atque hęc quidem dicta ſint de primo, atque præſtantiori genere; déque diuina lege, ordinis autore & duce; de IVRE IVRANDO denique, quod legem cōſequitur. Deinceps ſecundum Deos, & genus etiam illud, quod angelicum etiam dicimus, ſecundo loco honorari debere ſignificans adijcit.

3 —DEINDE HEROAS ILLVSTRES.

—Heroas, clarum genus, inde.

Medium genus eſſentiarum iſtæ ſunt, quæ ratione vtuntur: ij nimirum, qui ſecundum à Dijs immortalibus locum implentes, humanam naturam præcedunt, primíſque vltima ſuo interuentu connectunt. Iſtis igitur, tanquam ſecundis, honos etiam ſecundus tribuendus; déque illis intelligendum, quòd lege, vti ſunt diſpoſiti, honorare præcepit. Eſt enim in eo tota vis honoris poſita; vt eorum, qui honorantur, natura non ignoretur: ab eáque licet optimè quid apud eos, quibus honor tribuendus eſt, vel dicere, vel facere conueniat, inuenire. Quî enim quis, cum eis ſermonem habeat, quos ignorat? Quî rurſum illis munera offerat, quorum ipſe eſt dignitatis atque præſtantiæ ignarus?

καὶ ΣΕΒΟΥ ΤΟΝ ΟΡΚΟΝ τῷ μὴ προχείρως αὐτῷ καταχρῆσθαι, ἵν᾽ ἐθισθῇς εὐορκεῖν ἐκ τοῦ μὴ ἐθισθῆναι ὀμνύναι. μέρος γὰρ οὐ μικρόν ἐστι τῆς εὐσεβείας ἡ εὐορκία. καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου γένους τῶν κρειττόνων, καὶ τοῦ θείου νόμου τοῦ τῆς τάξεως ἡγουμένου, καὶ τοῦ συνεπομένου ΟΡΚΟΥ τῷ νόμῳ τοσαῦτα. ὅτι δὲ καὶ τὸ μετὰ θεοὺς γένος, ᵃὃ ἔφαμεν ἀγγελικὸν εἶναι, δευτέρως χρὴ τιμᾶν, ἐπάγει. γρ. ᵃὃ καὶ ἔφαμεν

ᶻ ἜΠΕΙΘ᾽ ΗΡΩΑΣ ΑΓΑΥΟΥΣ.

Οὗτοι ἦσαν τὸ μέσον γένος τῶν λογικῶν οὐσιῶν, οἳ μετὰ θεοὺς τοὺς ἀθανάτους τὴν ἐφεξῆς πληροῦντες χώραν, προηγοῦνται τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ συνάπτουσι δι᾽ ἑαυτῶν τὰ ἔσχατα τοῖς πρώτοις. τούτοις οὖν, ὡς δευτέροις, τὴν δευτέραν τιμὴν ἀποδιδόναι χρή, προσυπακούοντας καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν τό, τίμα νόμῳ, ᵛὡς διάκειται. ἡ γὰρ ὅλη δύναμις τῆς τιμῆς ἐν τῇ γνώσει τῆς οὐσίας τῶν τιμωμένων κεῖται, ἀφ᾽ ἧς καὶ τὸ τῶν δεόντων εἰπεῖν τι, ἢ πρᾶξαι πρὸς τὰ τιμώμενα * εὖ καλῶς ἐξευρίσκεται. πῶς γὰρ ἂν διαλεχθείη τις οἷς ἀγνοεῖ; πῶς δὲ δῶρον προσάξει τούτοις, ὧν τὴν ἀξίαν οὐκ οἶδεν;

γρ. ᵛτιμώμενά ἐστι. * ἢ γὰρ καὶ καλῶς ἐξευρίσκεται.

ἡ πρώτη οὐσία, καὶ ὄντως τιμή, καὶ ἐπὶ τῶν ΑΓΑΥΩΝ ΗΡΩΩΝ, ἐστὶν ἡ τῆς οὐσίας αὐτῶν, καὶ τῆς τάξεως αὐτῶν γνῶσις, καὶ ἡ τῆς παρεπομένης ἐνεργείας, καὶ εἰς τόδε τὸ πᾶν διατεινούσης συντελείας εἴδησις. συμμέτρως δὲ καὶ ταῖς οὐσίαις ἐπὶ πάντων ποιεῖσθαι δεῖ τὴν τιμήν. τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὰς ἐπιστήμης περιγίνεται· ὅταν γὰρ, ὡς ἕκαστα φύσεως ἔχει, καὶ τάξεως, διαγνῶμεν, τότε καὶ ἑπομένως τῷ νόμῳ τὴν τιμὴν αὐτοῖς ἀποδώσομεν. τιμήσομεν δὲ οὐδὲν τῶν χειρόνων τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας· ἀλλὰ μόνα προηγουμένως μὲν τὰ φύσει κρείττονα, καὶ τὰ ἴσα δὲ ἀρετῆς ὑπεροχῇ κοσμηθέντα. ἔστι δὲ τῶν φύσει κρειττόνων πρῶτος, καὶ ἄριστος, ὁ δημιουργὸς θεός, ἀσυγκρίτως
κέ οἱ τῶν πάντων προτιμώμενος. ὡς δὲ ἐν κόσμῳ πρῶτοι, οἱ ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἀτρέπτως αὐτὸν νοοῦντες, καὶ ἀπαθῶς ἐνεικονιζόμενοι τὴν ἀπὸ τῆς δημιουργικῆς αἰτίας εἰς αὐτοὺς κατιοῦσαν τῶν ἀγαθῶν μετουσίαν, οὓς ὁ παρὼν λόγος ἀθανάτους θεοὺς προεῖπεν, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκουσιν, οὐδὲ ἀποβάλλουσιν τὴν πρὸς τὸν θεὸν ὁμοίωσιν. μέσοι δὲ οὐσίᾳ, καὶ τιμῇ, οἱ νῦν λεγόμενοι ΗΡΩΕΣ ΑΓΑΥΟΙ, ἀεὶ μὲν νοοῦντες τὸν δημιουργόν, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν εὐζωΐᾳ καταλαμπόμενοι, οὐχ ὡσαύτως δέ,

Prima igitur & vera honoris ratio in ILLVSTRIBVS etiam HEROIBVS, eorum fuerit non ſolùm naturæ, atque ordinis cognitio; ſed ſequentis etiam actionis, atque perfectionis, quæ in hanc vniuerſitatem diffunditur. Oportet verò eſſentiis imprimis decenter honorem facere: quod item ab eorum notitia deducitur. Cùm enim, vt quæque res natura ſe habeat, & quo ordine, non ignoramus; tum legi conuenientem eiſdèm honorem tribuimus. Nullam porro rem honore afficiemus, quæ ſit hominum natura inferior: ſed ea ſolùm, quæ præcipuè natura principatum tenent; quæque conſtanti virtutis ſublimitate ornantur. Eſt verò omnium, quæ natura ſuperiora ſunt, longè princeps, & optimus, Deus opifex, ſupra cætera maximè honorandus. Sunt deinde in mundo primi, qui ab ipſo, & poſt ipſum, nulla mutatione eundem norunt; quíque nihil paſſi, bonorum participationem ab opifice cauſſa in ſe delapſam expreſſerunt; quos immortales Deos ideo nominauit carmen antea; quòd nunquam emoriantur; neque ſimilitudinem, quam habent cum Deo, deponant. Qui porrò natura & honore medij exiſtunt; HEROES ILLVSTRES hoc loco nuncupati, opificem quidem ſemper norunt, vitæque apud illum felicitate (non ſimili tamen,

neque immutabili ratione) relucent. Eo ipſo nanque, quòd medij cum Deo vniuntur; conuerſionémque mali expertem recipiunt; aliis aliàs circa ipſum incrementis choros agitant; immutabilémque, atque vnitam primorum contemplationem ſua ipſorum plena & cumulata cognitione diuidunt ſimul, & contrahunt, vltima illorum inſpectionis, ſuę ipſarum arcanę cognitionis initia facientes. vnde certè non immeritò ILLVSTRES HEROES appellantur: ILLVSTRES quidem, tanquam virtute & ſplendore perpetuò nobiles: HEROES autem, tanquam amantes quidam, quidámque eloquentes; id eſt beneuoli; & diſerti Dei amatores: qui nos à terrena iſta vita, ad diuinam tollant, atque erigant. Eſt verò eos etiam Dæmonas probos vocare vſitatum; tanquam diuinarum legum callentes, atque peritos. Aliquando etiam & angelos; tanquam ab illis vitæ felicis regula nobis declaretur, atque denuntietur. Sæpe quoque triplici etiam ſignificatione vtentes, totum iſtud medium genus in tria diuidimus; & quod inhæret cęleſtibus, angelos nuncupamus: quod autem terrenis coniũgitur, HEROAS: quod verò ex æquo diſtat ab vtroque, Dæmonas; ſicut & ipſe Plato facit perſæpe. Nõnulli autẽ totũ hoc mediũ genus vnico

οὐδὲ ἀτρέπτως. ἐν γὰρ τῷ μέσως ἡνῶσθαι πρὸς τὸν θεὸν καὶ τροπὴν ἀκάκυντον ἐπιδεχόμενοι, ἄλλοτε ἄλλαις ἐπιβολαῖς περὶ αὐτὸν χορεύουσι, καὶ τὴν ἀμετάβλητον, καὶ ἰσωμένην θεωρίαν τῶν πρώτων τῇ ἑαυτῶν πεπληθυσμένῃ γνώσει διαιροῦσί τε ἅμα, καὶ συνάγουσι, τὰ πέρατα τῆς ἐκείνων ἐποπτείας ἀρχὰς τῆς ἑαυτῶν ποιούμενοι μυήσεως, οἳ δὴ καὶ εἰκότως ΑΓΑΥΟΙ ΗΡΩΕΣ λέγονται. γρ. ω ΑΓΑΥΟΙ μὲν, ὡς ἀγαθοὶ ὄντες, καὶ φωτεινοὶ ἀεὶ, καὶ μήτ' ἐν κακίᾳ, μήτ' ἐν λήθῃ ποτὲ γινόμενοι. ΗΡΩΕΣ δὲ, ὡς ἐρωές τινες ὄντες, καὶ ἥρωες, οἷον ἐρωτικοὶ καὶ διαλεκτικοὶ ἐρασταὶ τοῦ θεοῦ, αἴροντες ἡμᾶς καὶ κουφίζοντες πρὸς τὴν θείαν πολιτείαν ἀπὸ τῆς ἐν γῇ διατριβῆς. τοὺς δὲ αὐτοὺς καὶ δαίμονας ἀγαθοὺς καλεῖν ἔθος, ὡς ὄντας δαίμονας καὶ ἐπιστήμονας τῶν θείων νόμων. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀγγέλους, ὡς ἐκφαίνοντας, καὶ διαγγέλλοντας ἡμῖν τοὺς πρὸς εὐζωΐαν κανόνας. πολλάκις δὲ καὶ ταῖς τρισὶν ἐπινοίαις χρώμενοι τὸ πλάτος τοῦ μέσου γένους εἰς τρία τέμνομεν, καὶ τὸ μὲν προσεχὲς τοῖς οὐρανίοις καλοῦμεν ἀγγέλους· τὸ δὲ τοῖς ἐπιγείοις συναπτόμενον, ΗΡΩΑΣ· τὸ δὲ ἐξ ἴσου τῶν ἄκρων ἀμφοτέρων ἀπέχον, δαίμονας, ὥσπερ πολλαχοῦ ποιεῖ Πλάτων. ἔνιοι δὲ τὸ ὅλον μέσον γένος ἑνὶ

γρ. ἐρωτές
γρ. εἴροντες

τῶν τρίτων προσαγορεύουσιν ὀνόματι, ἀγγέλους πάντας λέγοντες, ἢ δαίμονας, ἢ ΗΡΩΑΣ, δι' ἃς εἴπομεν αἰτίας· ὥσπερ καὶ νῦν τὸ μέσον γένος τῶν ΗΡΩΑΣ ΑΓΑΥΟΥΣ εἶπεν, οὕτως ἔχοντας πρὸς τὸ πρῶτον γένος, ὡς αὐγὴ πρὸς πῦρ, καὶ ὡς παῖς πρὸς πατέρα. ὅθεν καὶ θεῶν παῖδες οἱ ΗΡΩΕΣ εἰκότως ἐπευφημοῦνται, οὐκ ἐκ θνητῆς οὐσίας αὐτοὶ γενόμενοι, ἀλλ' ἐκ τῆς μονοειδοῦς αὐτῶν αἰτίας προϊόντες, οἷον φῶς τῇ οὐσίᾳ τοῦ φωτεινοῦ σώματος σύνδρομον· φῶς δὲ ὕπαιθρον, καὶ καθαρὸν, μεθ' ὃ ἐπινοεῖται τὸ ἐν σκιᾷ φῶς, καὶ τὸ ὑποσυμμιγὲς σκότῳ γινόμενον· πρὸς ὃ τὴν ἀναλογίαν ἔχει τὸ τρίτον καὶ ἀνθρώπινον γένος, τῷ εἰς κακίαν ποτὲ καὶ λήθην ἐπιρρεπὲς εἶναι, οἷς καὶ τοῦ ἀεὶ νοεῖν τὸν θεὸν ἀφίσταται ἄνθρωπος, τῶν μὲν ἀεὶ νοούντων ἀπολειπόμενος, τῷ ποτὲ μὴ νοεῖν, καὶ πρὸς τὴν θείαν ἐπιστήμην ἀνακαλεῖσθαι, ὅτι
γρ. καὶ τῷ θείῳ συντάττεται χορῷ τὸν ὑλικὸν φθό-
φθόρον νον ἀποφυγὼν, καὶ τὴν θνητὴν προσπάθειαν ἀποσεισάμενος. τότε οὖν καὶ τιμῆς ἄξιος παρ' ἡμῶν ὁ τῆς θείας ἀποδοχῆς ἠξιωμένος, ὡς τὸ
γρ. ἧσσον τῆς φύσεως ἴσον τῇ κρείττονι μετουσίᾳ κοσμήσας. προσήκει γὰρ τιμᾶν τῷ ἐραστῇ τοῦ θεοῦ καὶ τὰ ὁπωσοῦν ὡμοιωμένα αὐτῷ, εἴτε ἐξ ἀιδίου τὴν ὁμοίωσιν εἴη κεκτημένα.

nomine nuncupant; cùm angelos dicunt omnes, ſiue Dæmonas, ſiue HEROAS; propter eas, quas ſuperiùs adduximus, rationes: quemadmodum & nunc HEROVM ILLVSTRIVM appellatione, medium genus vniuerſum ſignificauit; qui ſe ita ad primum habent, vt ad ignem ſplendor; & ad patrem filius. quo fit, vt Deorum filij non abs re nuncupentur HEROES: non ex mortali quidem ſubſtantia editi; ſed ex vniformi ipſorum cauſſa prodeuntes: cuiuſmodi exiſtit lux illa, quæ lucido corpori comes eſt: lux, inquam, ſerena & pura: poſt quam conſideratur, quæ vmbroſa eſt, tenebríſque permixta. Ad cuius rationem eo ipſo tertium genus, quod humanum dicitur, refertur; quòd in vitium aliquando, atque obliuionem incidat: quibus à perpetua Dei cogitatione homo auocatur, ab iis, qui ſemper intelligunt, eo factus inferior; quòd aliquando minimè intelligat, & ad diuinam ſcientiam reuocetur, cùm vitata materiali corruptione excuſſoque mortalis affectus iugo, diuino choro adiūgitur. Eſt igitur tum demum honore etiam dignus à nobis iudicandus, quem Deus admittere nō eſt dedignatus; vt quod inferius erat natura, præſtantioris participatione exornaret. Decet enim illum, qui Deum amat, ea etiam, quae eidem vtcūque ſimilia ſunt (ſiue id ab æterna ſimilitudine habeāt,

ſiue etiam ab aliquo tempore quæſitum & comparatum) honorare. quo in genere homines illi ſunt, qui virtute alios excellunt; de quibus eſt deinceps præcepta daturus verſus, qui ſequitur.

3 COLE ETIAM TERRENOS DAEMONAS LEGITIMA FACIENS.

Dæmones hinc terris mixti ſua iura ferunto.

DAEMONVM appellatione, hominum animos veritate & virtute, tanquam doctrina, atque ſcientia præditos intelligit. Eos deinde ab illis ſeparans, qui natura DAEMONES ſunt, quibúſque medium genus conſtat, TERRENOS nuncupauit; tanquam poſſint in terris verſari, terrenâque corpora ſubire: vt ipſo quidem DAEMONVM nomine eos ab improbis & imperitis hominibus, tanquam ab ignaris quibuſdam, atque indoctis ſeparet. Ideo autem TERRENOS addidit; vt ab his diſtinguat, qui perpetua doctrina, atque ſcientia praediti ſunt, quíq;, vt in terra habitent, & cum terrenis corporibus viuant, minimè natura cõparati ſunt. Nulli enim alij conuenit TERRENI DAEMONIS appellatio, quàm ei, qui naturâ quidē homo exiſtat; habitu verò DAEMON: cùm tertium

εἴτε ἀπὸ τινος χρόνου τυχαίη ταύτην ἀσκήσαντα· οἷοί εἰσιν οἱ ἀρετῇ διενεγκόντες ἄνθρωποι, περὶ ὧν ἑξῆς ὁ παρὼν λόγος νομοθετεῖ.

ΤΟΥΣ ΤΕ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ ΣΕΒΕ ΔΑΙΜΟΝΑΣ, ΕΝΝΟΜΑ ΡΕΖΩΝ.

Τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἀληθείᾳ καὶ ἀρετῇ κοσμηθείσας, ΔΑΙΜΟΝΑΣ καλεῖ, ὡς δαήμονας, καὶ ἐπιστήμονας. εἶτα χωρίζων αὐτὰς τῆς φύσεως ΔΑΙΜΟΝΩΝ, οἳ τὸ μέσον γένος πληροῦσι, ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ περιεῖπεν, ὡς δυναμένας ἐπὶ γῆς πολιτεύεσθαι, καὶ γήϊνα σώματα ὑπεισιέναι, καὶ κατὰ γῆς οἰκεῖν, ἵνα τῷ μὲν ΔΑΙΜΟΝΑΣ εἰπεῖν, χωρίσῃ τῶν φαύλων, καὶ ἀνεπιστημόνων ἀνθρώπων, ὡς ἀδαημόνων ὄντων, καὶ οὐ ΔΑΙΜΟΝΩΝ. τῷ δὲ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ προσθεῖναι, διαστήσῃ τῶν ἀεὶ δαημόνων, καὶ ἐπιστημόνων ἀεί, καὶ ἐπὶ γῆς πολιτεύεσθαι μὴ πεφυκότων, μηδὲ γηΐνοις συζῆν σώμασιν. ἡ γὰρ τοῦ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥ ΔΑΙΜΟΝΟΣ πρόσρησις, οὐδενὶ ἄλλῳ προσήκει, ἢ τῷ φύσει μὲν ὄντι ἀνθρώπῳ, σχέσει δὲ γενομένῳ ΔΑΙΜΟΝΙ. ἐπειδὴ τὸ τρίτον

κ' προσεῖπεν

γένος χθόνιον λέγεται ἰδίως, ὡς ἔσχατον ἐν λογικαῖς οὐσίαις, καὶ ΧΘΟΝΙΑΣ ζωῆς ἐπιστρεφόμενον. τὸ γὰρ πρῶτον οὐράνιον ἦν, καὶ τὸ μέσον αἰθέριον. πάντων οὖν ἀνθρώπων ὄντων κατὰ τοῦτο ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΩΝ, ὡς τρίτων λογικῶν· οὐ πάντων δὲ δαιμόνων, οὐδὲ σοφῶν· εἰκότως ἐπισυνάψας εἶπε ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΥΣ ΔΑΙΜΟΝΑΣ τοὺς σοφοὺς ἀνθρώπους· οὔτε γὰρ πάντες ἄνθρωποι, σοφοί εἰσιν. οὔτε πάντες οἱ σοφοί, ἄνθρωποι. ἀλλὰ καὶ ἥρωες ἀγαθοί, καὶ ἀθάνατοι θεοί, φύσει κρείττονες ἀνθρώπων ὄντες, σοφοί τέ εἰσι, καὶ ἀγαθοί. τοὺς οὖν τοῖς θείοις γένεσι συντεταγμένους ἀνθρώπους ΣΕΒΕΙΝ ὁ λόγος παραινεῖ, τοὺς ἰσοδαίμονας, καὶ ἰσαγγέλους, καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἥρωσιν ὁμοίους. μὴ γὰρ φαῦλόν τι γένος ὑπολάβωμεν εἰσηγεῖσθαι δεῖν τιμᾶν, ὡς ἄν τῳ δόξειεν ὑπὸ τῆς συνηθείας τὴν λέξιν ἐμφαίνειν. ὅλως γὰρ τὰ χείρονα τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας οὐ καθήκει τιμᾶν τῷ ἐρωτικῶς ἔχοντι τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀξίας ἠσθημένῳ· ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον μετὰ τὰ κρείττονα τιμήσωμεν, ἐὰν μὴ τοῖς κρείττοσιν ὡμοιωμένος ᾖ, καὶ τῷ θείῳ χορῷ συμφερόμενος. τίς οὖν ἡ τιμὴ καὶ τούτων; τὸ ΕΝΝΟΜΑ ΡΕΖΕΙΝ, φησί. τοῦτο δέ ἐστι τὸ πείθεσθαι, οἷς ἀπολελοίπασιν ἡμῖν παραγγέλμασι·

genus TERRENVM propriè dicatur, tanquã naturarũ ratione præditarum vltimũ, atq; terrenę vitae addictum. Primum enim illud fuit, quod cæleſte dicitur: medium autem, quod æthereũ. Cùm ſint igitur omnes homines iſta ratione TERRENI; velut inter eos tertij, qui rationis ſunt participes; non omnes tamen docti, atq; ſapientes: non eos immeritò cõiunxit, ſapientesq; homines TERRENOS DAEMONAS appellauit. Neq; enim ſunt homines omnes, ſapientes; vt neque ſapiẽtes omnes, homines: ſed qui illuſtres heroës dicũtur; quiq; etiam immortales Dij, natura hominibus præſtãtiores; ſapientes etiam ſunt, atq; probi. Eos igitur homines, qui in diuinorum generũ ordinibus locum inuenerunt; DAEMONIBVS nẽpe, & angelis, atque illuſtribus etiã heroibus ſimiles, COLERE verſus adhortatur. Non enim debemus exiſtimare, vile gen⁹ aliquod honorari præcipi; vt cuidã fortaſſe dictionis vſu ſignificari videatur. Omnino enim rebus, quæ ſunt humana natura inferiores, eũ, qui amore Dei teneatur, quiq; dignitatẽ ſuã praeſentiat, nõ decet honorem deferre. Immò verò nec hominẽ quidẽ ipſũ altero à præſtantiorib. honoris gradu locabimus; niſi ſit & ipſe præſtãtiorib. ſimilis, diuinóq; choro adiunctus. Quínã igitur iſtorum etiã futurus honor? LEGITIMA, inquit, FACERE; id eſt, iis obedire præceptis, quæ nobis reliquerunt;

nec ab eorum ſcriptis, non minùs quàm legibus, recedere, eandémque vitæ rationem inire, cuius illi, dũ viuerẽt, nos fieri participes non ſolùm nobis non inuiderũt; ſed velut immortalem quandam, & paternam hęreditatem poſteris conſeruare, atque relinquere magno labore ſategerunt; ipſa nimirum virtutũ elementa, veritatíſque regulas in cõmunem omnium vtilitatẽ conſcriptas, atque editas: quibus qui obſequatur, & ad eorum normã vitam ſuã dirigat, veriorem illis honorem detulerit, quàm ſi autoribus ipſis libamina offerat magnificentiſſima, ꝓfuſéque parentet. Atque hic quidem eſt pręſtantiorum honor, qui ſumpto ab opifice principio, in probis hominibus, per cæleſtia atque æetherea genera, deſinit. Quoniam autem neceſſitudinum, atque habitudinum, quibus eſt hominũ vita obnoxia, plurimum habenda ratio eſt: vt parentũ; vt conſanguineorũ; qui licet omnino probitatis ratione non cenſeãtur; ſunt tamen propter vſum, & dignitatẽ etiã, quę illis eſt, apud nos honoris gradũ adepti: ideò adiicit quę ſequũtur.

4 HONORA ETIAM PARENTES; ET EOS, QVI PROXIME TIBI COGNATI SVNT.

Inde parentis honos ſequitor: tum ſanguinis ordo.

Probos quidem viros, tanquam beatos & diuinos, colere præcepit ſuperiùs: hîc autem

καὶ ὡς νόμοις ἐμμένειν τοῖς ἐκείνων λόγοις, καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν μετιέναι τοῦ βίου, ἣν ἐκεῖνοι διελθόντες οὐκ ἐφθόνησαν ταύτης ἡμῖν μεταδοῦναι, ἀλλ' ὥσπερ τινὰ ἀθάνατον καὶ πατρῷον κλῆρον διηγωνίσαντο τοῖς μεταγενεστέροις διαφυλάξαι τὰ στοιχεῖα τῶν ἀρετῶν, καὶ ἀληθείας τοὺς κανόνας εἰς κοινὸν ὄφελος ἐν γράμμασι καταθέμενοι, οἷς τὸ πείθεσθαι, καὶ ζῆν ἑπομένως, ἀληθεστέρα ἐκείνων τιμὴ γίνεται, ἢ εἴ τις χοὰς αὐτοῖς ἐπιφέρῃ πολυτελεστάτας, καὶ ἐναγίζῃ πλουσίως. τοιαύτη μὲν ἡ τῶν κρειττόνων τιμὴ ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἀρξαμένη, καὶ εἰς ἀνθρώπους τοὺς ἀγαθοὺς περατουμένη διὰ μέσων τῶν οὐρανίων, καὶ αἰθερίων γενῶν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον σχέσεων πλεῖστον δεῖ ποιεῖσθαι λόγον, οἷον πατέρων, καὶ συγγενῶν, οἳ οὐ πάντως μὲν εἰσὶν ἀγαθοί, πάντως δὲ τὸ τίμιον, ὡς πρὸς ἡμᾶς τῇ ἀξίᾳ τῆς σχέσεως, κέκτηνται, τούτου χάριν ἐπήγαγε.

4 ΤΟΥΣ ΤΕ ΓΟΝΕΙΣ ΤΙΜΑ, ΤΟΥΣ Τ' ΑΓΧΙΣΤ' ΕΚΓΕΓΑΩΤΑΣ.

Τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἀνθρώπους, ὡς δαιμονίους, καὶ θείους, σέβειν ὁ λόγος ὑπέθετο·

ΤΟΥΣ δὲ ΓΟΝΕΑΣ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΓΓΥΣ ΤΟΥΤΩΝ ΠΡΟΣΗΚΟΝΤΑΣ, ὁποῖοι ποτ' ἂν ὦσι, δι' αὐτὴν τὴν τῆς σχέσεως ἀνάγκην, ΤΙΜΑΝ εἰσηγεῖται. ὅπερ γὰρ ἡμῖν οἱ κρείτονές εἰσι, κατὰ τὴν ἀΐδιον συγγένειαν πατέρων μὲν τάξιν ἔχοντες, οὐράνιοι· συγγενῶν δὲ τιμίων οἱ ἥρωες· τοῦτο πρὸς τὸν θνητὸν βίον συντελοῦσιν ἡμῖν ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ, καὶ ΑΓΧΙΣΤΕΙΣ, οἱ ΕΓΓΥΤΑΤΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ὄντες, καὶ διὰ τοῦτο τῇ μετὰ ΓΟΝΕΑΣ τιμῇ σεμνυνόμενοι. πῶς οὖν καὶ τούτους ΤΙΜΗΣΩΜΕΝ; ἆρα τὸν ἑαυτῶν βίον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀπευθύνοντες γνώμην, ὥστε ταῦτα δοξάζειν τε, καὶ πράττειν, ἃ ἐκείνοις ἂν εἴη φίλα; ἀλλ' οὕτως ἂν περιτραπείη πρὸς κακίαν σπουδὴ, εἰ τύχοιεν ὄντες πονηροὶ οἱ ΠΑΤΕΡΕΣ. ἀλλὰ ΑΤΙΜΑΣΩΜΕΝ αὐτοὺς εἰς τὰ πάντα, διὰ τὴν τῆς κακίας κατάγνωσιν; καὶ πῶς ἔτι τῷ παρόντι νόμῳ πειθόμεθα; πῶς δὲ τὴν θεοειδῆ εἰκόνα τῶν ΓΟΝΕΩΝ, ἢ τὴν ἡρωϊκὴν τῶν ΑΓΧΙΣΤΕΩΝ ἔμφασιν μὴ ΤΙΜΩΝΤΕΣ, οὐκ εἰς ἐκείνους ἀσεβήσομεν, οἷς τούτους ἐοικέναι φαμέν; καὶ οὕτως ἡ δοκοῦσα δι' ἀπειθείας ΓΟΝΕΩΝ ἀρετὴ ἡμῖν ἀσκεῖσθαι, εἰς μεῖζον κακὸν περιστήσεται τὴν ἀσέβειαν; πειθόμενοι δὲ πάντα

hîc autem PARENTES, ET EOS QVI PROXIMI ILLIS SVNT, qualeſcunque exiſtant, propter eandem habitudinis neceſſitatem, HONORANDOS eſſe ſignificat. Quod enim cælites nobis præſtantiores, cognatione ſempiterna parentum loco habiti, apud nos ſunt; apud cognatos autem, quibus HONOS competit, ipſi etiam heroes: id ipſum nobis PARENTES, COGNATIQVE ipſi, & qui illis etiam PROXIMI SVNT, ob ídque altero ſecundum parentes HONORIS gradu habendi, in hac mortali vita conferunt. Quomodo igitur eos etiam HONORABIMVS? Annon vitam noſtram ad illorum arbitrium ita dirigemus; vt quæ illis grata ſint, eadem ipſi & ſentiamus, & faciamus? At ita ceſſerit in vitium labor, ſi mali PARENTES exiſtant. Verùm eoſdémne etiam in omnibus, vitij deſpectu, afficiemus dedecore? qui deinde iam præſenti legi parebimus? Qui rurſum Deo ſimilem PARENTVM imaginem, aut etiam heroicam propinquorum ſimilitudinem non HONORANTES; non in eoſdem impiè agemus, quibus eſſe ſimiles dicimus? eáque ratione, quæ virtus à nobis in PARENTVM negando obſequio exerceri putatur, in malum grauius, impietatem ſcilicet, abeat? Sin autem in omnibus morem gerimus

PARENTIBVS; quî rurſum à pietate, aliáque virtute non aberrabimus; ſi nos illi propter morum prauitatem, ad ea quæ verè ſunt honeſta, nequaquam inſtruant? Si enim verum penitùs, atque honeſtum, quod PARENTIBVS apparet, exiſteret; conueniret etiam & HONOR, qui eiſdem debetur, cum iis, quæ præſtantiora ſunt. Sin autem diuinis legibus repugnat aliquando PARENTVM voluntas; quid eos aliud facere oportet, qui in iſtam legum contradictionem incidunt; quàm quod in multis etiam officiis, quæ pro circunſtantiarum ratione ſibi aduerſantur, decet obſeruare? honeſtis enim duobus propoſitis, quod maius eſt, minori decet anteponere; cùm vtroque frui non licet. Verbi gratia: honeſtum quidem eſt Deo obedire: honeſtum verò & PARENTIBVS ipſis. Quòd ſi te ad eadem ducat vtriuſque perſuadendi vis; lucrum fuerit inopinatum, & ſine controuerſia maximum. Sin autem ad aliud quidem te trahat diuina lex; ad aliud verò PARENTES: in hac voluntatum diſſenſione meliora ſequi pręſtiterit; & in iis ſolùm PARENTVM iuſſa pręterire, in quibus & ipſi etiam diuinis legibus non obediunt. Fieri enim non poteſt, vt qui virtutis regulas obſeruare ſtatuat, cum illis conſentiat, à quibus illę negliguntur. in cæteris verò omnib⁹ quàm maximè PARENTES

ΓΟΝΕΥΣΙ, πῶς οὐ πάλιν τῆς εὐσεβείας ἀποπέσοιμεν, καὶ τῆς ὅλης ἀρετῆς, εἰ τύχοιεν ἐκεῖνοι διὰ μοχθηρίαν τρόπου, μὴ πρὸς τὰ ὄντως καλὰ παιδαγωγοῦντες ἡμᾶς; εἰ μὲν γὰρ τοῦτο πάντως ἦν ἀληθὲς, καὶ καλὸν, ὃ τῆς ΓΟΝΕΥΣΙ παρείσατο, σύμφωνος ἡ τῶν ΓΟΝΕΩΝ ΤΙΜΗ τῇ τῶν κρειττόνων [a] ἐγίνετο. εἰ δέ ἐστιν ὅτε τῶν θείων νόμων ἀνήκοος ἐστιν ἡ τῶν γονέων προαίρεσις, τί δεῖ ποιεῖν εἰς δυσνομίαν ἐμπεσόντας τοιαύτην, ἢ τοῦτο, ὃ καὶ ἐπὶ πολλῶν καθηκόντων ἐκ περιστάσεως εἰς ἐναντίωσιν ἡκόντων προσήκει φυλάττειν; μειζόνων γὰρ καὶ ἐλαττόνων προκειμένων καλῶν, τὰ μείζονα πρὸ τῶν ἐλαττόνων ποιεῖσθαι δεῖ, ὅταν μὴ ἀμφότερα ἐξῇ διασώζειν. οἷον, καλὸν μὲν τῷ θεῷ πείθεσθαι, καλὸν δὲ καὶ τὸ ΓΟΝΕΥΣΙΝ. εἰ δὴ πρὸς ταῦτα ἡ ἀμφοτέρων ἄγοι πειθὼ, ἕτοιμον ἂν εἴη, καὶ ἄμαχον. εἰ δὲ πρὸς ἄλλο μὲν ὁ θεῖος νόμος, πρὸς ἄλλο δὲ οἱ γονεῖς φέροιεν, μαχομένης τῆς αἱρέσεως, τοῖς ἀμείνοσιν ἕπεσθαι δεῖ, πρὸς ταῦτα μόνον ἀπειθοῦντας ΓΟΝΕΥΣΙ, πρὸς ἃ καὶ αὐτοὶ τοῖς θείοις νόμοις οὐ πείθονται. τὸν γὰρ φυλάττειν βουλόμενον τοὺς τῆς ἀρετῆς κανόνας οὐχ οἷόν τε τοῖς τούτους παραβαίνουσι συμφωνεῖν. εἰς δὲ τὰ ἄλλα πάντα, ΓΟΝΕΑΣ

[a] γρ. γίνοιτο ἄν.

ΤΙΜΗΣΩΜΕΝ ὑπερβαλλόντως, σώματος ὑπηρεσίαν, καὶ χρημάτων χορηγίαν αὐτοῖς ὑπέχοντες ὅτι μάλιστα προθυμοτάτην. δίκαιον γὰρ χρῆσθαι αὐτοῖς, οἷς ἐγέννησάν τε, καὶ ἔθρεψαν. ὃ δὲ τῆς ἀπ' ἐκείνων διαδοχῆς οὐκ ἤρτηται, τοῦτο ἐλεύθερον τῆς ἀπ' ἐκείνων θεραπείας ἀφίησιν ὁ νόμος, καὶ τὸν ὄντως πατέρα ζητεῖν παρακελεύεται, κἀκείνου ἔχεσθαι, καὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνον ὁμοιώσεως πλείστην ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι· καὶ οὕτως ἀμφότερα δύνασθαι συμβαίνει τά τε θεῖα ἀγαθὰ τηρεῖν, καὶ τὰ ἀνθρώπινα. καὶ οὔτε δι' οἴησιν ἀρετῆς, ΓΟΝΕΩΝ θεραπείας ὀλιγωρήσομεν, οὔτε διὰ τὴν ἀνόητον ὑπεῖξιν, τὸ μέγιστον τῶν κακῶν, ἀσέβειαν εἰσδεξόμεθα. εἰ γὰρ προτείνοιεν θάνατον μὴ πειθομένοις, ἢ βίου ἀλλοτριῶσιν, οὐδὲν ἐκφοβεῖσθαι δεῖ τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' εὖ εἰδέναι τί τὸ ταῦτα πεισόμενον, καὶ ὅτι ᾧ ἐγέννησαν ἀπειλοῦσι μόνῳ. τὸ δὲ ἀπαθὲς τούτων ἐλεύθερον προσήκει τηρεῖν, καὶ μόνῳ θεῷ εὐπειθές. ΤΙΜΗ οὖν ΓΟΝΕΩΝ ἡ ὄντως, ἣν δίδωσιν ὁ τῆς ἀρετῆς σκοπός, μήτε σωμάτων φειδομένων ἡμῶν, μήτε χρημάτων· ἀλλ' ἑκόντων αὐτοῖς ὑποταττομένων εἰς πάντα τὰ τοιαῦτα. πρέπει γὰρ μήτε δι' αὐτουργίας, θεραπείαν ἐπὶ ΓΟΝΕΩΝ παραιτεῖσθαι·

poſſumus HONORARE; corporis nimirum obſequio, rerúmque neceſſariarum ſuppeditatione promptiſſima atque liberaliſſima. Iure ſiquidem iis vti poſſunt, quos pepererunt, atque aluerunt. Quod autem ab illorum ſucceſſione non pendet; idipſum dominio eorum non ſubiici lex voluit; quam iubetur qui verè pater eſt, non ſolùm quærere; ſed eidem adhærere, atque ad eius ſe imaginem ſtudioſiſſimè componere. Atque ita vtraque præſtari poſſe contingit: ſeruare nimirum quæ diuina bona ſunt; & quæ humana. Neque verò virtutis opinione, PARENTVM CVLTVS nobis negligendus eſt; neque etiam ſtulto obſequio amplectenda impietas; quod eſt omnium malorũ extremum atque ſummũ. Si enim nobis ipſi morem non gerentibus mortem, vel ſtatus commutationem proponãt; nihil iſtis oportet commoueri: ſed meminiſſe, quidnam illud ſit, quod iſta patiatur; eíque tantùm illos minitari, quod peperũt: quod autem minis iſtis nequaquã obnoxium eſt, liberum ſeruare, deóque vni morigerũ. Eſt igitur verus ille PARENTVM HONOR, quẽ exhibet virtutis ſcopus; cùm nec corporibus ipſis, nec pecuniis parcimus; ſed ſponte nos illis ad eiuſmodi omnia ſubiicimus. Decet enim nos ne propriis quidem neceſſitatibus à PARENTVM cura auocari;

ſed illa tantò magis delectari, quanto exiſtit labore, & ſeruitute plenior. immò nec propter ſumptuū magnitudinem fieri parciores: ſed omnia prompto & alacri animo in illorum vſum afferre: lætari denique toleratis illorum nomine laboribus, atque impenſis. Qui enim iſta facit læto & grato animo, non ſolùm virtutis legem obſeruat; ſed naturæ etiam rependit gratiam. Atque hic quidem HONOR eſt, qui debetur PARENTIBVS. Qui verò PROXIMIS tribuitur, altero poſt illum loco poſitus; cultu ipſo cum naturæ propinquitate comparato, tantum cognatis ſingulis alterius ſecundum parentes HONORIS tribuet, quantum ſubindicabit obſeruata cum illis proximitas.

5 FACITO VERO EX ALIIS AMICVM, QVISQVIS SIT OPTIMVS.

Poſt alij ſunto, virtus vt maxima, amici.

Poſt traditum de primo primæ cognationis honore, præceptum; & de altero eius etiam, (quæ primam ſequitur) de FACIENDIS AMICIS ordine ſuo lex ponitur: qua iubet PROBISSIMVM quenque, qui nobis minimè cognatus ſit, in amicitiam

ἀσχημονεῖν δὲ μᾶλλον αὐτῇ, ὅσῳ ἂν μᾶλλον ἐπίπονον γίνηται, καὶ δουλοπρεπές· καὶ μήτε οὐσίας δαπανωμένης φειδωλοὺς γινομένους, ἀλλὰ πάντα πρὸς τὴν ἐκείνων χρείαν ἑτοίμως παρέχεσθαι γεγηθότας, καὶ ἡδομένους ἐπὶ τοῖς εἰς ἐκείνους πόνοις τε, καὶ ἀναλώμασι. τὸ γὰρ εὐχαρίστως ταῦτα ποιεῖν, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς διασώζει νόμον, καὶ τὸν τῆς φύσεως ἀποδίδωσιν ἔρανον. τοιαύτη μὲν ἡ ΓΟΝΕΩΝ ΤΙΜΗ. ἡ δὲ τῶν ΑΓΧΙΣΤΕΩΝ δευτέρα μετ' ἐκείνην τεταγμένη πρὸς τὴν τῆς φύσεως ἐγγύτητα παραμετρήσει τὴν θεραπείαν, τοσοῦτον τοῦ μετὰ ΓΟΝΕΑΣ ΤΙΜΗΣ ἑκάστῳ τῶν συγγενῶν νέμουσα, ὅσον ἂν ἡ πρὸς ἐκείνους ἐγγύτης ὑποφαίνῃ.

5 ΤΩΝ Δ' ΑΛΛΩΝ ΑΡΕΤΗ ΠΟΙΕΥ ΦΙΛΟΝ, ΟΣΤΙΣ ΑΡΙΣΤΟΣ.

Μετὰ τὴν πρώτην τιμὴν τῆς πρώτης συγγενείας, καὶ τὴν ἑπομένην ἐκείνῃ τὴν περὶ γονέας καὶ συγγενεῖς, ἀκολούθως ὁ ΦΙΛΟΠΟΙΟΣ παραδίδοται νόμος, τὸν ἔξω τοῦ γένους ΑΡΙΣΤΟΝ εἰς ΦΙΛΙΑΝ

ἐκλέγεσθαι, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν κοινωνίαν αὐτῷ συνάπτεσθαι κελεύων, ἵνα τὸν ΑΓΑΘΟΝ ἄνδρα, δι' ΑΓΑΘΗΝ αἰτίαν, ἔχοιμεν ΦΙΛΟΝ, καὶ μὴ κατ' ἄλλας χρείας αὐτὸν οἰκειώμεθα· ὡς ἐοικέναι τὸ παράγγελμα τοῦτο τῇ περὶ τῶν μεταλλαχότων τὸν βίον σπουδαίων ἀνδρῶν ὑποθήκῃ. ὡς γὰρ ἐκεῖ τοὺς ἐπιστήμονας μόνους ἀνθρώπους ἔλεγε δεῖν τιμᾶν· οὕτως ἐνταῦθα τοὺς ἀγαθοὺς φιλοποιεῖσθαι παραινεῖ μόνους, διδοὺς ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἐκλογὴν, ἐπὶ δὲ γονέων, καὶ συγγενῶν ἀρκούμενος τῇ φύσει. ἁπλῶς γὰρ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, συνεισάγει τὴν τιμήν· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων Η ΑΡΕΤΗ ΓΟΙΕΙ ἥμιον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ βίου ἀπελθόντων. τὰ δὲ περὶ τούτων κατ' αὐτὴν τὴν φύσιν ἐστὶ τίμια. ἐκεῖ μὲν θεοὶ, καὶ ἥρωες. ἐνταῦθα δὲ πατέρες, καὶ συγγενεῖς, ἐν θνητῇ φύσει τῆς ἀθανάτου συγγενείας ἡμῖν εἰκόνας προτείνοντες. τοιαύτη μὲν ἡ θήρα πρώτη, καὶ ἡ κλῆσις τοῦ ΦΙΛΟΥ. τίς δὲ ἡ τήρησις αὐτοῦ ἡ πρὸς κοινωνίαν τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν συντελοῦσα, καὶ τίς ἡ ἀπόθεσις, ἐὰν πρὸς τὸ χεῖρον μεταβαλλόμενος φαίνηται, καὶ μὴ πειθόμενος πρὸς τὸ βέλτιον ἀγούσαις συμβουλίαις, ἑξῆς λέγει·

diligere, & cum illo virtutum communicatione coniungi; vt probum virum cauſſa nòn improba AMICVM habeamus; non autem propter alios vſus atque neceſſitates familiarem. quo fit, vt iſtud ei videatur præceptum ſimile, quod de præclaris hominibus vita functis traditur. Vt enim ibi viros ſapientes ſolos eſſe honorandos dicebat: Sic & hoc loco eos tantùm, qui probi ſint, in amicitiam eſſe deligendos admonet; permittens quidem in cæteris haberi delectum; in pareutibus verò, & conſanguineis, naturæ ſatiſfieri. Ex ſe enim perſona patris, & fratris etiam, ad honoris exhibitionem compellit: cùm cæteros virtus commendet; quemadmodum & in illis etiam, qui vita deceſſerunt. At ſunt, quæ iſta præcedunt, natura honoranda. Sunt enim ibi quidem dij, & heroes: hîc autem parentes, & cognati; à quibus in mortali natura ſempiternas cognationis imagines nobis ſuggeruntur. Sic igitur primùm venari AMICOS; ſic comparare adhortatur. Qua ratione autem eoſdem ſeruare oporteat, qui ad bonorum ſocietatem nobis conferunt; & quomodo etiam deſerere, ſi in deterius mutari, neque bonis conſiliis obtemperare videantur, deinceps adiicit.

6 CEDAS VERBIS LENIBVS, ATQVE VTILIBVS FACTIS. 7 NEQVE ODERIS AMICVM TVVM PROPTER LEVE PECCATVM: 8 QVANTVM POSSIS. POTESTAS ENIM PROPE NECESSITATEM HABITAT.

Vtilibus factis cedas, verbiſque modeſtis.
Nec læſus paruo cõtemnas crimine amicũ:
Quod potes. Eſt quoniam fato vicina poteſtas.

Diſputat hoc loco, qualiter ſe cum amicis gerere oporteat. Et primùm quidem, debere nos ipſis ſponte credere, cùm ſuadent quæ honeſta ſunt; & cùm omnia, quæ faciunt, ad noſtram vtilitatem referunt. In hoc enim quod commune bonum eſt lex amicitiæ connectit; vt ad virtutis amplificationem ab ipſis adiuuemur; illíque viciſſim à nobis. Decet enim eos, qui tanquam commune iter bene viuendi conficiunt, quod alius alio melius præuiderit, idipſum etiam in communem vtilitatem conferre: nec ſolùm bene monentibus amicis CEDERE LENITER; ſed eodem animo illis etiam bonarum rerum communionem porrigere: neque vnquam de pecuniis, aut gloria, aut re alia huius generis fluxa & caduca cum illis

6 ΠΡΑΕΣΙ Δ' ΕΙΚΕ ΛΟ-
ΓΟΙΣ, ΕΡΓΟΙΣΙ Τ' ΕΡΩ-
ΦΕΛΙΜΟΙΣΙ. 7 ΜΗΔ' ΕΧ-
ΘΑΙΡΕ ΦΙΛΟΝ ΣΟΝ Α-
ΜΑΡΤΑΔΟΣ ΕΙΝΕΚΑ
ΜΙΚΡΗΣ, 8 ΟΦΡΑ ΔΥ-
ΝΗ· ΔΥΝΑΜΙΣ ΓΑΡ
ΑΝΑΓΚΗΣ ΕΓΓΥΘΙ
ΝΑΙΕΙ.

Πῶς δεῖ προσφέρεσθαι τοῖς φίλοις ἐνταῦθα διαλέγεται· καὶ πρῶτον μὲν, ὅτι τὰ καλὰ εἰσηγουμένοις αὐτοῖς, καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ πράττουσιν ὁποιοῦν, ἑκόντας δεῖ πειθαρχεῖν. πρὸς γὰρ τοῦτο τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ὁ τῆς φιλίας συνάπτει νόμος, ὅπως ἡμεῖς γε ὠφελώμεθα παρ' ἐκείνων εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν, καὶ παρ' ἡμῶν ἐκεῖνοι. ὡς γὰρ κοινὴν ὁδὸν τοῦ ἀρίστου βίου προθυμουμένοις, ὅ,τι περ ἂν ἄλλος ἄλλου προείδῃ μᾶλλον, τοῦτο καὶ εἰς κοινὸν ὄφελος κατατίθεσθαι δεῖ, ΠΡΑΩΣ μὲν ΕΙΚΟΝΤΑΣ τοῖς καλῶς ὑφηγουμένοις τῶν ΦΙΛΩΝ, πράως δὲ αὐτοῖς τῶν καλῶν τὴν κοινωνίαν προτείνοντας· περὶ δὲ χρημάτων, ἢ δόξης, ἢ τινος ἄλλου τῶν ἐκ τῆς θνητῆς συστοιχίας μηδεπώποτε αὐτοῖς

διαφερομένοις. τοῦτο γὰρ ἦν ΑΜΑΡΤΑΔΟΣ ΕΙΝΕΚΑ ΜΙΚΡΗΣ εἰς ἀπέχθειαν καθίστασθαι τοῖς περὶ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ φίλοις ἡμῖν ὑπάρχουσιν. εἰς πάντα οὖν τοῖς φίλοις ἀνεξόμεθα, ὡς ὑπὸ μεγίστης ἀνάγκης τῆς φιλικῆς διαθέσεως πιεζόμενοι, πλὴν ἑνός. οὐ γὰρ δὴ καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ὑποφερομένοις αὐτοῖς εἴξομεν, οὐδὲ μεταβαλλομένοις ἐκ τῆς πρὸς φιλοσοφίαν σπουδῆς, εἰς ἑτέραν τινὰ τοῦ βίου πρόθεσιν ἐπακολουθήσομεν καὶ αὐτοὶ συνεκφερόμενοι τοῖς ἀποπίπτουσιν ἀπὸ τοῦ πρὸς ἀρετὴν σκοποῦ· ἀλλὰ μάλιστα μὲν πάσῃ μηχανῇ πειρασόμεθα τὸν φίλον ἐπανορθώσασθαι· μὴ πείθοντες δὲ ἡσυχίαν ἕξομεν, οὔτε ἐχθρὸν ποιούμενοι, διὰ τὴν προϋπηργμένην φιλίαν, οὔτε φίλον ἔτι, διὰ τὴν πρὸς τὸ χεῖρον μεταβολήν. ὥστε τούτου χάριν τὸν φίλον ποτὲ ἀποθησόμεθα, ὡς μηκέτι δυνάμενον εἶναι κοινωνὸν ἡμῖν ἀρετῆς, ἧς ἕνεκα καὶ τὴν ἀρχὴν φίλον αὐτὸν ἐποιησάμεθα. ἡ δὲ ἀπόθεσις φυλαττέτω τὸ μὴ εἰς ἔχθραν μεταπεσεῖν. Δεῖ γὰρ, εἰ κἀκεῖνος τῆς φιλίας ἑαυτὸν ὑπεξήγαγεν, ἡμᾶς γοῦν πλείστην ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, ὅπως ἐπανακληθείη πρὸς τὸ δέον, οὐκ ἀγαπῶντας τὴν ἀπόπτωσιν τοῦ φίλου, οὐδὲ ὑπερφρονοῦντας τὸ καταδεὲς αὐτοῦ τῆς γνώμης,

contendere. Idipſum enim eſt PROPTER LEVE PECCATVM in ODIVM eorum incurrere, qui in rebus maximis atque honeſtis, amici nobis ſunt. Sunt igitur nobis in omnibus amicitiæ vinculo, tanquam maxima neceſſitudine conſtrictis, ferendi amici; præterquàm in vno. Non enim illis cedemus, ſi ruant in deterius: nec ſequemur etiam, ſi à ſapientiæ ſtudio ad aliud aliquod vitæ inſtitutum, relicto virtutis ſcopo, tranſeant: ſed totis viribus conabimur in viam rectam reducere. quòd ſi & id minimè aſſequemur: tum pacem amplexi, nec ad inimicitiam prouocabimus, propter familiaritatem, quæ præceſſit: nec ad amicitiam adhuc, propterea quòd ad illa, quæ ſunt deteriora, defecerint. Eſt igitur ob id amicus à nobis aliquando reiiciendus; tanquam virtutis, cuius gratia nobis neceſſarius fieri cœperat, particeps ampliùs eſſe non queat. Caueat autem qui reiicit, ne eo ipſo incurrat in odium. Decet enim nos, quamuis ab amicitia ſeipſum quis ſubſtraxerit, curare diligentiſſimè, vt ad id, quod decet, reuocetur; non amici caſu lætari, eiúſque iudicij inopiam deſpicere;

ſed lugentes potiùs, atque flentes ipſius vicem dolere, votíſque ſubleuare: omnia denique facere, & moliri, quibus ad ſalutem pœnitentia reducatur. Atque hæc quidem fuerint, non de pecuniis cum ipſo, non de gloria contendere: non etiam cum iniuria ſocietate priuare: non propriam denique ambitionem eius miſeriam ducere. Quoniam autem ad amicos optimè tuendos, iuſtáque ratione deſerendos; & ad reuocandos etiam, cùm illos pœnitet; plurimùm confert ſi iniurias facilè toleremus; ſique de re nulla cum amicis vel agamus anxiè, vel exactè nimis ad calculos aliqua reuocemus; ſed quantum ipſa ferre poteſt animi patientia: ideò QVANTVM POTES, adiicit. Ne quis deinde POTESTATEM voluntatis ratione metiretur; ſed naturæ viribus, quantùm NECESSITAS accedens poſtulat; VIRES IVXTA NECESSITATEM HABITARE addidit. Maiora enim quàm arbitratur, NECESSITATE præſtare quiſque deprehenditur. Sunt igitur tantopere ferendi amici, quantùm nos docet poſſe NECESSITAS: & quod repentè tolerari non poſſe videbatur, amicitiæ NECESSITATE tolerabile reddendum.

ὀδυρομένοις δὲ μᾶλλον, καὶ θρηνοῦντας * τοῦ γε τὸ ὑφηγεῖν αὐτοῦ· καὶ ὑπερεύχεσθαι, καὶ πάντα πειρᾶσθαι ποιεῖν τὰ πρὸς τὴν ἐκ μεταμελείας εἰς σωτηρίαν αὐτὸν ἐπανάγοντα. ταῦτα δὲ δεῖ, τῷ τε περὶ χρημάτων, ἢ δόξης αὐτῷ μὴ διαφέρεσθαι, καὶ τῷ, μὴ ἐφ' ὕβρει τῆς κοινωνίας αὐτοῦ ἀποστερεῖν, μηδὲ φιλοτιμίαν τὴν ἑαυτοῦ * δυστυχίαν * ἡγεῖσθαι. ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρὸς τὴν ἀείστην τῶν φίλων τήρησιν, καὶ τὴν εὔλογον ἀπόθεσιν, καὶ πρὸς τὴν ἐκ μεταμελείας αὐτῶν ἐπανάκλησιν, πλεῖστα συμβάλλεται τὸ ἡμέτερον ἀνεξίκακον, καὶ περὶ μηδενὸς πρὸς τοὺς φίλους μικρολογούμενον, μηδὲ ἐξεταστικὸν πρὸς ἀκρίβειαν, ἀλλ' ὅσον οἷόν τε ὑπομονητικόν· διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν ΟΦΡΑ ΔΥΝΗ. εἶτα, ἵνα μὴ τὴν ΔΥΝΑΜΙΝ τῷ τῆς προαιρέσεως μέτρῳ κανονίσῃ τις, ἀλλ' αὐτῷ τῆς φύσεως φορητῷ, ὅσον ἡ ΑΝΑΓΚΗ προσελθοῦσα ἐξευρίσκει, ἐπήγαγε· ΔΥΝΑΜΙΣ ΓΑΡ ΑΝΑΓΚΗΣ ΕΓΓΥΘΙ ΝΑΙΕΙ. ἕκαστος γὰρ ὧν οἴεται ΔΥΝΑΣΘΑΙ πλέον ΔΥΝΑΜΕΝΟΣ ὑπὸ τῆς ΑΝΑΓΚΗΣ ἐλέγχεται. τοσοῦτον οὖν προθυμεῖσθαι χρὴ τῶν φίλων ἀνέχεσθαι, ὅσον ἡ ἀνάγκη δείκνυσιν ἡμᾶς ΔΥΝΑΜΕΝΟΥΣ, καὶ τό γε ἐξαίφνης ἀφόρητον φανέν, τῇ τῆς φιλίας ἀνάγκῃ φορητὸν ποιεῖν·

* ἐκείνου

μὴ γὰρ δή που τὰ πρὸς βίαν ἐπιπλαττόμενα μόνα οἰόμεθα προσήκειν γενναίως ὑπομένειν· ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς φυλακὴν τῶν ΦΙΛΩΝ, καὶ ἀνάκλησιν συντείνοντα, μείζονος ὑπομονῆς ἄξια δεῖ ἡγεῖσθαι, ὡς τῆς θείας ΑΝΑΓΚΗΣ ἐπιτάγματα. δυνατώτερα δὲ παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἡ τοῦ νοῦ ΑΝΑΓΚΗ, τῆς ἔξωθεν βίας· εἴτε οὖν πρὸς τὴν ἐκ περιστάσεως ΑΝΑΓΚΗΝ ἀπίδοις, εἴτε πρὸς τὴν ἑκούσιον, τὴν ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν ὅρων συμπληρουμένην, καὶ ἐκ τῶν θείων νόμων καθήκουσαν, ἐξευρήσεις τὸ ἐνυπάρχον σοι τῆς ΔΥΝΑΜΕΩΣ μέτρῳ, ὃ νῦν ὁ λόγος εἰσηγεῖται δεῖν τοῖς ΦΙΛΟΙΣ εἰσφέρειν, ἐν τῷ προστάττειν μὴ προχείρως αὐτοῖς εἰς ἀπέχθειαν καθίστασθαι, ΑΜΑΡΤΑΔΟΣ ΕΙΝΕΚΑ ΜΙΚΡΗΣ, τὰ ἔξω τῆς ψυχῆς πάντα μικρὰ τιθέμενος, καὶ ἀπαγορεύων μὴ διὰ τούτων τὸν ΦΙΛΟΝ ΕΧΘΡΟΝ ποιεῖν· ἀδιαφορίᾳ δὲ μᾶλλον τῇ περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τὸν ἀποπεσόντα ΦΙΛΟΝ ἀνακαλεῖσθαι, καὶ πανταχοῦ τοῦτο ἑαυτοῖς συνειδέναι, ὅτι ὅσον ἐφ' ἡμῖν καὶ τοὺς ὄντας ΦΙΛΟΥΣ ἐτηρήσαμεν, καὶ τοὺς πρὸς τὸ χεῖρον ὑπενεχθέντας ἀνεκτησάμεθα, καὶ οὔτε τὴν ἀρχὴν εἰς ΕΧΘΡΑΝ τινὰ κατεστήσαμεν, οὔτε παρ' ἑαυτοῦ γενόμενον ΕΧΘΡΟΝ

Non enim profectò ſolùm quę vi cogimur forti animo ferri debere arbitramur: ſed ea etiam, quæ ad conſeruandos, atque reuocandos amicos conferunt, maiore patientia digna eſſe debemus exiſtimare, tanquam diuinæ NECESSITATIS mandata. Eſt verò potentior apud eos, qui rectè ſapiunt, mentis NECESSITAS, quàm quæ foris accedit. Siue igitur ad eam te conuertas, quam pariunt negotiorum circonſtantiæ; ſiue ad eam etiam, quæ libera, diſciplinæque terminis contenta, diuinis legibus congrua eſt: inueneris ſanè quod in te eſt POTESTATIS ratione menſurari; quam nunc verſus amicis exhiberi poſtulat; dum LEVIORIS PECCATI OCCASIONE in eorum odium incurrere prohibet, omnia, quæ extra animum ſunt, parui faciens, & vetans, ne iſtorum cupiditate ex amico inimicum faciamus: ſed vti potiùs rebus eiuſmodi contemptis, amicum reuocemus, ſi defecerit; & nobis vbique ipſi conſcij ſimus, nullis eorum, quæ poteramus, prætermiſſis, non eos ſolùm, qui amici erant, conſeruaſſe; ſed recuperaſſe etiam, qui ſe ad deteriora ſubtraxerunt: nullius denique odij principium dediſſe; nec ei, à quo primùm orta ſit iniuria,

parem repoſuiſſe.hæc enim ſubindicat amicitiæ diuina lex, maximæ profectò virtutis, & quæ cæteras, tanquam perfectiſſima,ſupereminet. Eſt enim virtutum limes vltimus amicitia: principium verò pietas. Eſt etiam nobis & pietatis ratio ſemen bonorum omnium: Amicitiæ verò habitus, perfectiſſimus virtutum fructus. Quemadmodum igitur iuſtitiæ nobis eſt habenda ratio non apud eos tantùm, qui iuſtè nobiſcum ſe gerunt; ſed qui damnum etiam conantur inferre, ne iniuriam referendo, in eandem vitij prauitatem deueniamus: ſic decet etiam amicitiam retinere; id eſt, humanitatem erga omnes, qui eiuſdem nobiſcum generis communione vtuntur, colere. Optimè autem & conuenienter amicitiæ ordo ſeruabitur, ſi bonos, tanquam qui hominis perfectionem retinuerint; & propter naturam etiam, animique ſignificationem, omninò amplectamur: malos autem amemus propter naturam ſolùm; tanquam nihil ab animo ad amicitiæ ſuſceptionem afferant. Vnde fit etiam,vt rectè dicatur virum bonum odiſſe neminem, ſolúmque ſibi amicum exiſtere. Cùm enim bonum diligit: non eum,qui malus ſit,putat inimicum. Sin autem virtute præditum quærit ad ſocietatem; ex omnibus eum deligit, qui probus ſit; atque in amicitiæ legibus

τοῖς ἴσοις ἠμειψάμεθα. ταῦτα γὰρ ὁ τῆς ΦΙΛΙΑΣ ὑπαγορεύει θεσμὸς μεγίστης οὔσης ἀρετῆς, καὶ ταῖς ἄλλαις, ὡς τελειότητος ἐπιφαινομένης. γρ. τελειοτάτης πέρας μὲν γὰρ τῶν ἀρετῶν ἡ ΦΙΛΙΑ· ἀρχὴ δὲ εὐσέβεια. καί ἐστιν ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος σπέρμα τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων ἡμῖν· ἡ δὲ τῆς φιλίας ἕξις ὁ τελειότατος τῶν ἀρετῶν καρπός. ὥσπερ οὖν δικαιοσύνης ποιεῖσθαι δεῖ λόγον, οὐ μόνον πρὸς τοὺς δικαίους ἡμῖν προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀδικεῖν ἐγχειροῦντας, ἵνα μὴ τῷ ἀνταδικεῖν εἰς τὴν ἴσην κακίαν αὐτοῖς ἐξωθώμεθα· οὕτω καὶ τῆς ΦΙΛΙΑΣ ἀντέχεσθαι δεῖ, τουτέστι τῆς φιλανθρωπίας πρὸς ἅπαντας, οἳ τοῦ γένους ἡμῖν κοινωνοῦσιν. ἐν τάξει δὲ τῇ πρεπούσῃ τὰ τῆς ΦΙΛΙΑΣ μέτρα ποιησώμεθα, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς, ὡς ἀποσώζοντας τὴν τοῦ ἀνθρώπου τελειότητα, καὶ διὰ τὴν φύσιν, καὶ τὴν γνώμην, παντοίως ἀσπαζόμενοι· τοὺς δὲ φαύλους, ὡς μηδὲν ἀπὸ γνώμης εἰς αἵρεσιν ΦΙΛΙΑΣ ὑπέχοντας, διὰ δὲ μόνην τὴν κοινὴν φύσιν ἀγαπῶντες. Διὸ καὶ λέγεται ὀρθῶς, ὡς οὐδεὶς ΕΧΘΡΟΣ τῷ σπουδαίῳ· καὶ μόνος ὁ ἀγαθὸς αὐτῷ ΦΙΛΟΣ. εἰ μὲν γὰρ τὸν ἄνθρωπον ΦΙΛΕΙ, οὐδὲ τὸν κακὸν ΕΧΘΡΟΝ ἡγεῖται· εἰ δὲ τὸν ἀρετῇ κεκοσμημένον ζητεῖ πρὸς κοινωνίαν, τὸν ἀγαθὸν ἐκ πάντων ἐκλέγεται, γρ. ἀγαθὸν μιμούμενος καὶ ἐν τοῖς τῆς ΦΙΛΙΑΣ

μέτροις τὸν θεόν, ὃς μισεῖ μὲν οὐδένα ἀνθρώπων, τὸν δὲ ἀγαθὸν διαφερόντως ἀσπάζεται· τὸ γὰρ τῆς φιλανθρωπίας ἀγαθὸν κοινῷ τῷ γένει προτείνων, τῆς προσηκούσης μοίρας ἕκαστον ἀξιοῖ, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς ἑαυτὸν ἀνάγων, τοὺς δὲ τῆς ἀρετῆς φυγάδας, τοῖς τῆς δίκης νόμοις πρὸς τὸ δέον ἀπευθύνων. τοῦτο γὰρ τοῖς ἑκατέροις σύμμετρόν τε καὶ ὠφέλιμον. οὕτως καὶ ἡμᾶς προσποιεῖ τὴν φιλίαν τηρεῖν πρὸς πάντας ἀνθρώπους μετὰ τῆς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀπονεμήσεως. καὶ γὰρ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην πρὸς ἅπαντας ἕξομεν, καὶ οὐ πρὸς μόνους τοὺς δικαίους καὶ σώφρονας· οὐδὲ ἀγαθοὶ μὲν τοῖς ἀγαθοῖς ἐσόμεθα, κακοὶ δὲ τοῖς κακοῖς. οὕτω γὰρ ῥᾳδίως συμμεταβαλλόμενοι τοῖς προσαπαντοῦσιν, οὐδὲν οἰκεῖον ἕξομεν ἀγαθόν, ὃ διὰ παντὸς, καὶ πρὸς πάντας τηρήσομεν. εἰ δὲ ἕξιν τὴν ἀρετὴν κεκτήμεθα, οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῷ βουλομένῳ ταύτης ἡμᾶς ἀποστῆσαι· οὐδὲ τοῖς ἐντυγχάνουσι ταῖς διαθέσεσι συναλλοιώσομεν τὸ μόνιμον τῆς ἀρετῆς εὐτυχοῦντες. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας δεήσει φυλάττειν.

κ' φιλίας, Φιλανθρωπίας, ὡς ἔφαμεν, μεγίστης οὔσης ἀρετῆς· φιλανθρωπίας δὲ κοινῶς μὲν πρὸς ἅπαντας, ἰδίως δὲ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς θεωρουμένης, ὅτε καὶ τὸ τῆς φιλανθρωπίας

Deum ipſum imitatur; qui nullum quidem ſolet odiſſe;ſed eum maximè,qui bonus ſit, amplecti,atque diligere. Amoris enim commoda vniuerſo mortalium generi proponens, parte ſua quemlibet dignum exiſtimat: eóſque, qui probi ſunt, ad ſe euocat; virtutis autem deſertores, atque profugos, iuſtitiæ legibus, ad id, quod rectum eſt, dirigit,atque ducit. Eſt enim id vtriſque cõgruum, atque vtile. Sic etiam fuerit operæpretium amicitiam cum omnibus, adhibita ſingulorum dignitatis obſeruatione, colere. Conueniat ſiquidem temperantem, & iuſtum apud omnes exiſtere; non apud iuſtos & temperantes ſolùm: vt neque bonos cum bonis; & improbos cum improbis. Ita enim facile cum iis, quæ ſolent accidere, mutationi obnoxij, nihil boni ampliùs poſſidebimus, quo ſemper, & apud omnes vtamur. Quod ſi virtutis habitum nobis ipſi comparauimus; non eſt in alicuius voluntate poſitum, vt ab eo nos remoueat: neque vt virtutis firmamentum adepti, diſpoſitiones certas cum quibuſlibet commutemus. Quodquidem cùm in aliis virtutibus fieri ſoleat; tum verò in amicitia præcipuè obſeruandum eſt: quam ſupra virtutem eſſe maximam diximus. Eſt verò amicitiæ ſtudium communiter quidem in omnes, ſed præcipuè erga bonos ideo colendum, quod eidẽ humanitatis

nomen præcipuè inſeruiat. Sed de iſtis hactenus: ad ea, quæ ſequuntur, deinceps pergamus.

9 ILLA QVIDEM SIC HABETO. SED HIS ETIAM DOMINARI ASSVESCE: 10 IMPRIMIS VENTRI; ATQVE SOMNO: DEINDE LIBIDINI; 11 ATQVE IRAE.

Illa quidem teneas: ſed & hæc compeſcere diſce:

Imprimis ventrē, ſomnū, venereq; : deinde Iram.——

Coërcere oportet iſta omnia, & regere; ne rationem interturbent. Age igitur, perturbationes omnes rectis inſtitutis in ordinem cogamus, atque frænemus; quando harum etiam partes aliæ alijs viciſſim vitia ſubminiſtrant. Verbi gratia; Qui multo cibo refertus eſt VENTER, SOMNVM etiam multum inducit. Vtraque autem ſeminis copiā: quę ad res venereas immoderatè & ipſa excitant; animíque partem, quæ in appetendo poſita eſt, ad intemperantiam prouocāt. hæc autem IRAE rurſum addita nullū non certamē ſuſcipit· partim quidem cibum, & potū ſectādo; partim verò ſcortorū nomine depugnādo; & alias etiā aliquādo voluptates pertinaciter venādo, atq; amplectēdo. ISTIS igitur DOMINARI ASSVESCE,

ducto

ὄνομα αὐτῇ μᾶλλον ἐπιτρέπει. ταῦτα δὲ περὶ τούτων· ἐπὶ δὲ τὴν ἑξῆς προΐωμεν.

9 ΤΑΥΤΑ ΜΕΝ ΟΥΤΩΣ
ΙΣΘΙ, ΚΡΑΤΕΙΝ Δ' ΕΙ-
ΘΙΖΕΟ ΤΩΝΔΕ· 10 ΓΑ-
ΣΤΡΟΣ ΜΕΝ ΠΡΩΤΙ-
ΣΤΑ, ΚΑΙ ΥΠΝΟΥ, ΛΑ-
ΓΝΕΙΗΣ ΤΕ, 11 ΚΑΙ
ΘΥΜΟΥ.

Συστέλλειν δεῖ ταῦτα πάντα, καὶ τέμνειν, ἵνα μὴ παρενοχλῇ τὸν λογισμόν. φέρε οὖν, ἀλογίαν ὅλην ἐν τάξει χαλινώσωμεν ὀρθαῖς παιδαγωγίαις· ἐπειδὴ καὶ τὰ ταύτης μέρη χορηγά ἐστι κακίας ἀλλήλοις ἐφεξῆς. οἷον, ΓΑΣΤΗΡ ἄγαν πληρουμένη ΥΠΝΟΝ πολὺν ἐπάγεται. ἀμφότερα δὲ ἀφθονίαν παρέχεται σπέρματος, ἥτις ἀμέτρως ἐγείρει πρὸς ἀφροδίσια, καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἀκόλαστον ἐποξύνει. τούτῳ δὲ τὸ θυμικὸν συνεμφερόμενον διὰ πάσης ἵεται μάχης, νῦν μὲν σιτία καὶ ποτὰ ἐκδιῶκον, νῦν δὲ περὶ ἑταίρας μαχόμενον, καὶ ἄλλοτε ἄλλας ἡδονὰς φιλονικοῦν κτήσασθαι. ΚΡΑΤΕΙΝ οὖν ΕΘΙΖΟΥ ΤΟΥΤΩΝ,

ἀπὸ τῆς ΓΑΣΤΡΟΣ πρώτης ἀρξάμενος, ἵνα τοῦ τε λόγου κατήκοα γίγνηται τὰ ἄλογα τῆς ψυχῆς εἴδη, καὶ αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὴν περὶ γονέας τιμὴν, καὶ πάντα, ἃ μικρῷ πρόσθεν παρήνεσεν ὁ λόγος, ἀπαραγώγως φυλάξαι δυνηθῇς. Δύναμις γὰρ τῆς τῶν προτέρων τηρήσεως ταυτὶ τὰ ἑπόμενα. ἐπεὶ παραβαθείη ἂν πάντα ἐκεῖνα, μὴ ἑπομένων τῷ λογισμῷ τῶν παθητικῶν δυνάμεων. ἢ γὰρ ΘΥΜΟΣ ἐξετάραξε κατὰ γονέων, ἢ ἐπιθυμία πρὸς ἀπείθειαν αὐτῶν ὥπλισε. καὶ πάλιν, ἢ θυμὸς πρὸς βλασφημίαν ἤγειρεν, ἢ ἐπιθυμία χρημάτων πρὸς ἐπιορκίαν. καὶ ὅλως τὰ κακὰ διὰ ταύτας πράττεται τὰς δυνάμεις, μὴ τῆς λογικῆς οὐσίας πρὸς τὸ δέον αὐτὰς ἀπευθυνούσης. ἐντεῦθεν ἀσέβειαι παντοῖαι, καὶ πόλεμοι συγγενικοὶ, καὶ φίλων προδοσίαι, καὶ πάντα τῆς παρανομίας τὰ εἴδη, ὡς καὶ βοᾶν ἀναγκάζεσθαί τινας.

γρ. τινα ἄλλ.

— Μανθάνω μὲν οἷα μέλλω δρᾶν κακά.
Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

τολμήσω

ἄλλοις δὲ, ἢ τοῖς αὐτοῖς, ἄλλοτε βοᾶν.

γρ. ἄλλον δὲ, ἢ τὸν αὐτὸν

— Μανθάνω μὲν οἷα μέλλω δρᾶν κακά.
Ἐπιθυμία δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.
καὶ σὺ μέν μοι δοκεῖς λέγειν·

γρ. δοκεῖ

— Πέπονθα δὲ τὸ τῶν πολλῶν πάθος.
Οὐ πάνυ πείθομαι. — —

ducto ſtatim A VENTRE PRINCIPIO, vt quæ ratione carent animæ partes ipſam ſequantur; túque etiam pietatem in te, & honorem erga parentes, cæteráque omnia, ad quæ priùs hortatus eſt, tueri ſemper atque ſeruare valeas. Poſſunt enim quæ priùs dicta ſunt obſeruari; ſi fiant quæ ſequuntur. Fuerint namque violata illa omnia; niſi quæ perturbationibus obnoxiæ ſunt facultates rationi obtemperent. Aut enim ira in parentes commouebit; aut armabit cupiditas aduerſus eorum conſilia. Et rurſum aut ira ad blaſphemiam prouocabit; aut pecuniarum cupiditas ad periurium. Nulla non denique, vt ſemel dicam, ab iſtis facultatibus mala oriuntur; ſi minùs ad id, quod decet, à ratione dirigantur. Inde cuiuſlibet generis impietas. Inde bella inter conſanguineos. Inde amicorum proditiones; cæteráque flagitiorum genera. quibus fit, vt exclamare cogatur illa;

--Non me latent quæ conor ego nunc mala:
Sed ira maior eſt conſilio mihi.

Et alius etiam, aut eadem aliàs;

--Non me latent quæ conor ego nunc mala:
Sed mente fortior cupiditas mihi.

Nec abſurdè ſanè mihi videtur dicere;

--Laboro valde communi malo.
Haud fermè ſuadeor.--

Quod enim rationis particeps genus eſt, cùm benè ſe ad honeſtarum rerum perceptionem natura habeat,facilè reminiſcitur, & ad rectæ rationis diſciplinã nullo negotio excitatur; niſi perturbationũ vi,tãquam laminis quibuſdã plumbeis, ad vitia deorſum rapiatur.Oportet igitur & nos etiã noſſe quæ decẽt, ipſáſque rationis expertes facultates (quantùm poſſumus)ita regere,atque moderari; vt rationi, quæ in nobis eſt, obtemperent. quibus in ordinẽ ita coactis, tumdemũ poterit ipſa ratio,nullavnquã facta diſtractione,prima præcepta, de quibus antea intelligit,cùm,ILLA QVIDEM SIC TENEAS, dixit,obſeruare.De cæteris autem,quæ ſequuntur, illa vſurpauit, quibus DOMINARI ASSVESCENDVM ſubiunxit; vt quod eſt ratione præditum,diſciplina atque ſcientia regi debere ſignificaret: quod autem ea deſtituitur , aſſuetudine & formatione quadã corporea indigere : qua ratione quæ bruta dicuntur , ab hominibus agi conſuetudine tantùm videmus . VENTER igitur, qui moderata appetere CONSVEVERIT ; non cæteras tantum corporis cupiditates præbebit præſtantiores; ſed IRAM etiam faciet remiſſiorẽ;vt de his placidè, quæ iuſta ſunt , conſilium incamus, neque perturbationibus internis exagitemur; vnde & noſſe ipſi quid verè ſimus; & reuereri quod nouerimus , diſcamus.

Τὸ γὰρ λογικὸν γένος πρὸς τὴν τῶν καλῶν αἴσθησιν εὐφυῶς διακείμενον, εὐανάμνηστον, καὶ εὐέγχετον πρὸς τὴν τοῦ ὀρθοῦ λόγου διδασκαλίαν, ὅταν μὴ ταῖς παθητικαῖς ὁλκαῖς, ὥσπερ τισὶ μολυβδίσιν ὑποφέρηται πρὸς κακίαν. Δεῖ οὖν καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς εἰδέναι τὰ δέοντα, καὶ τὰς ἀλόγους δυνάμεις ἐθίσαι, ὅσον οἷόν τε, καὶ αὐτὰς τῷ ἐν ἡμῖν λόγῳ συνέπεσθαι. οὕτω δὲ ταχθέντων τῶν παθῶν, ἱκανὸς ὁ λογισμὸς γένοιτο ἂν ἀπερισπάστως φυλάξαι τὰ πρέποντα παραγγέλματα, περὶ ὧν εἴρηται· ΤΑΥΤΑ ΜΕΝ ΟΥΤΩΣ ΙΣΘΙ. περὶ δὲ τῶν ἑξῆς, ΕΘΙΖΟΥ ΚΡΑΤΕΙΝ εἶπεν, ἐνδεικνύμενος, ὅτι τὸ μὲν λογικὸν διδασκαλίᾳ καὶ ἐπιστήμῃ τάττεται. τὸ δὲ ἄλογον ἐθισμοῖς καὶ πλάσεσι τρόπον ϗ τινὰ "σωματικῶς. οὕτω δὲ καὶ τῶν ζώων τὰ σωμα- ἄλογα μόνῳ ἔθει ἄγεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. τικοῖς. ἐθισθεῖσα οὖν ΓΑΣΤΗΡ ζητεῖν μέτρα, τάς τε ἄλλας ἐπιθυμίας τοῦ σώματος κοσμιωτέρας παρέχεται, καὶ τὸν ΘΥΜΟΝ ἐμμελέστερον, ἵν' ἐφ' ἡσυχίας τὰ περὶ τῶν δεόντων βουλευώμεθα, μὴ σφόδρα ὑπὸ τῶν συνοικούντων παθῶν ἐλαυνόμενοι. ὅθεν καὶ τὸ ἑαυτοὺς γνῶναι ὅ ἐσμεν τῇ ἀληθείᾳ, καὶ τὸ αἰδεῖσθαι οὓς ἔγνωμεν, διδασκόμεθα.

ἐκ δὲ τῆς γνώσεως ταύτης, καὶ τῆς συνεισιούσης αὐτῇ αἰδοῦς ἡ τῶν αἰσχρῶν φυγὴ παραγίνεται. τὰ γὰρ κακὰ, αἰσχρὰ λέγονται, ὡς ἀπρεπῆ, καὶ ἀνάξια δρᾶσθαι ὑπὸ λογικῆς οὐσίας, περὶ ὧν τὰ ἑξῆς ἔπη λέγει.

11 —ΠΡΗΞΕΙΣ Δ' ΑΙΣΧΡΟΝ ΠΟΤΕ, ΜΗΤΕ ΜΕΤ' ΑΛΛΟΥ, 12 ΜΗΤ' ΙΔΙΗ. ΠΑΝΤΩΝ ΔΕ ΜΑΛΙΣΤ' ΑΙΣΧΥΝΕΟ ΣΑΥΤΟΝ.

Η γὰρ καθ' ἑαυτοὺς ΠΡΑΤΤΟΝΤΕΣ τι ΑΙΣΧΡΟΝ, ἀδιάφορον αὐτὸ ἡγούμεθα, ὃ μετ' ἄλλου οὐκ ἂν ΕΠΡΑΞΑΜΕΝ ποτε, τὸν κοινωνὸν τῆς ΠΡΑΞΕΩΣ ΑΙΣΧΥΝΟΥΜΕΝΟΙ. ἢ ἀνάπαλιν, συμπεριφερόμενοί τισι ΠΡΑΤΤΟΜΕΝ ἃ μὴ ποτ' ἂν καθ' ἑαυτοὺς ἐδράσαμεν, τῇ κοινωνίᾳ τῶν συμπραττόντων εἰς παῤῥησίαν τοῦ ἔργου προκαλούμενοι. Διὰ τοῦτο προκαθεῖλεν ἑκατέραν ὁδὸν τῆς εἰς τὸ ΑΙΣΧΡΟΝ, καὶ τὸ κακὸν προεκβάσεως. εἰ γὰρ τὸ ΑΙΣΧΡΟΝ τῇ ἀληθείᾳ φευκτὸν, οὐχ ἅπαντες διὰ περίστασιν αἱρετὸν γένοιτο. Διὸ συνάψας εἶπε, ΜΗΤΕ ΜΕΤ' ΑΛΛΟΥ, ΜΗΤ' ΙΔΙΗ·

κ' οὐκ ἂν ποτε

Naſcitur verò ex cognitione huiuſmodi, atque pudore, qui ad eundem accedit, fuga turpium. Turpia enim, quæ mala ſunt, nominantur; tanquam indecora & indigna, quæ fiant ab homine: de quibus verſus, quæ ſequuntur, adiicit.

11 COMMITTE VERO NIHIL TVRPE VNQVAM, NEQVE ALIO PRAESENTE; 12 NEQVE PRIVATIM: SED OMNIVM MAXIME TVI TE PVDEAT.

—Nec quidquam ſociis aut teſtibus, aut te Solo, turpe geras. Sũmus pudor ipſe tibi ſis.

Aut enim, cùm TVRPE aliquid SOLI FACIMVS, indifferens illud arbitramur; quod CVM ALIO nunquam FECISSEMVS, communicationis PVDORE deterriti: Aut contra, nonnulla ipſi præſentibus aliis FACIMVS; à quibus omnino abſtineremus, ſi ſociorum communione non inuitaremur: quo fit, vt vtramque viam ad id, quod TVRPE, & malum eſt, ſtatim amputarit. Si enim quod turpe eſt, re vera fugiendum eſt; nunqnam certè circunſtantiis aſſequetur, vt eligatur. Quo fit, vt coniunctim dixerit, NEQVE CVM ALIO; NEQVE PRIVATIM:

vt nec te ad id, quod minimè honeſtum eſt, inuitaret ſolitudo; nec peccati defenſionem præberet ſocietas. Cauſſam deinde ſubiungens, quæ ſola à patrando ſcelere auocet, addit; cùm OMNIVM VERÒ MAXIME TVI TE PVDEAT, ait. Si enim TVI PVDORE affici conſueueris; habebis vbique tui cuſtodem, CVIVS TE PVDEAT, valdè commodum, & quem effugere non poſſis. Multi ſiquidem SOLI, ſemotis amicis, aut familiaribus, ea admiſerunt; quæ illis præſentibus antea facere erubuerant. Nullúmne igitur teſtem habuerunt? Deum omitto. (Abeſt enim longiùs iſte à vitiorum conſcientia) annon ſeipſos habuerunt, & conſcientiæ teſtimonium? Habuerunt ſanè quidem; ſed habere ſe ignorarunt, cùm cupiditatibus diſtinerentur. Qui autem eiuſmodi ſunt, quod in ſe habent rationis, probro afficiunt, & mancipio vilius reddunt. Te ergo tui curatorem familiariſſimum adhibe: atque ad illum conuerſus vitiorum auerſionem exordire: Sui namque PVDOR fugam cuique rerum TVRPIVM, & à ratione alienarum, parit neceſſariò. Verùm quo pacto, qui ita vitia oderit, virtuti ſe adiungat, afferentem audiamus.

13 COLE DEINDE IVSTITIAM FACTIS, ATQVE VERBIS:

ἵνα μήτε μόνωσις ἐπεγείρῃ σε πρὸς τὸ μὴ πρέπον, μήτε κοινωνία εὐαπολόγητόν σοι ποιήσῃ τὴν ἁμαρτίαν. εἶτ' ἐπήγαγε τὴν αἰτίαν τὴν μόνην τῶν κακῶν ἀποτρέπουσαν, ΠΑΝΤΩΝ ΔΕ ΜΑΛΙΣΤ' ΑΙΣΧΥΝΕΟ ΣΑΥΤΟΝ. ἐὰν γὰρ ἐθισθῇς σαυτὸν ΑΙΣΧΥΝΕΣΘΑΙ, ἕξεις πανταχοῦ, ὃν αἰδεσθήσῃ, οἰκειότατον φύλακα, καὶ ἀναπόδραστον. ἐπεὶ πολλοὶ μονωθέντες φίλων, ἢ οἰκετῶν, ἔδρασαν ταῦτα, ἃ πρότερον δι' ἐκείνους ποιῆσαι ΗΣΧΥΝΑΝΤΟ. ἆρ' οὖν οὐδένα εἶχον συνόντα; ἐῶ θεὸν (πορρωτέρω γὰρ ἐστὶ τῆς τῶν κακῶν συνειδήσεως.) ἀλλὰ ἑαυτοὺς οὐκ εἶχον καὶ τὸ τοῦ συνειδότος κριτήριον; εἶχον μὲν οὖν· ἀλλ' ἠγνόουν ὃ εἶχον, τοῖς πάθεσι κατατεινόμενοι. οἱ δὲ τοιοῦτοι τὸ ἑαυτοῖς λογικόν, ἄτιμον, καὶ ἀνδραπόδου φαυλότερον ἔθεντο. οἰκειότατον οὖν ἐπίτροπον ἔχε σαυτόν· καὶ πρὸς τοῦτον ἐπιστρέφων κατάρχου τῆς ἀποστροφῆς τῶν κακῶν. ἡ γὰρ ἑαυτοῦ αἰδώς, ἑκάστου φυγὴ τῶν ΑΙΣΧΡΩΝ, καὶ ἀναξίων τῆς λογικῆς οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίνεται. ὁ δὲ οὕτως ἀπαξιῶν τὰ κακά, πῶς πρὸς ἀρετὴν οἰκειοῦται, ἐπάγει.

13 ΕΙΤΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΑΣΚΕΙΝ ΕΡΓΩ ΤΕ, ΛΟΓΩ ΤΕ.

14 ΜΗΔ' ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΣΑΥΤΟΝ ΕΧΕΙΝ ΠΕΡΙ ΜΗΔΕΝ ΕΘΙΖΕ. 15 ΑΛΛΑ ΓΝΩΘΙ ΜΕΝ ΩΣ ΘΑΝΕΕΙΝ ΠΕΠΡΩΤΑΙ ΑΠΑΣΙ· 16 ΧΡΗΜΑΤΑ Δ' ΑΛΛΟΤΕ ΜΕΝ ΚΤΑΣΘΑΙ ΦΙΛΕΙ, ΑΛΛΟΤ' ΟΛΕΣΘΑΙ.

Ὁ ἑαυτὸν αἰσχυνόμενος, φύλαξ ἑαυτοῦ γίνεται μηδαμοῦ κακίᾳ προσπεσεῖν. κακίας δὲ εἴδη πλείονα. κατὰ μὲν τὸ λογικὸν, ἀφροσύνη· κατὰ δὲ τὸ θυμικὸν, ἡ δειλία. κατὰ δὲ τὸ ἐπιθυμητικὸν, φιληδονία, καὶ φιλοχρηματία· κατὰ δὲ πάσας ὁμοῦ τὰς δυνάμεις, ἀδικία. τεττάρων οὖν ἀρετῶν ἐδέησεν ἡμῖν πρὸς τὴν τῶν τοιούτων κακῶν ἀποτροπήν· φρονήσεως μὲν περὶ τὸ λογιζόμενον· ἀνδρείας δὲ περὶ τὸ θυμούμενον· σωφροσύνης δὲ περὶ τὸ ἐπιθυμητικόν· ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ δὲ περὶ πάσας ὁμοῦ δυνάμεις τελειοτάτης οὔσης, καὶ διὰ πασῶν ἀρετῶν περιεκτικῆς τῶν ἄλλων, ὡς οἰκείων μερῶν. διὸ καὶ ταύτης πρότης ἐμνημόνευσεν ὁ λόγος. εἶτα φρονήσεως, καὶ ἐφεξῆς τῶν ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἐπιγινομένων ἀρίστων ἐπιτηδευμάτων, καὶ εἰς τὴν τῆς δικαιοσύνης

14 NEQVE ASSVESCAS VLLA IN RE TE SINE RATIONE GERERE: 15 SED NORIS FATVM ESSE MORI OMNIBVS: 16 FORTVNAS AVTEM SOLERE ALIAS QVIDEM POSSIDERI; ALIAS AVTEM PERIRE.

Iura colas non ore tenus;ſed rebus & ipſis.
Nec prauus mentem ſueſcas rationibus vti:
Sed mortem fato ſubituros noueris omnes:
Diuitias quandoq; dari; quandoq; perire.

Qui ſui pudore afficitur, cauet idem, ne vſquam in vitium prolabatur. Exiſtunt autem vitiorum genera permulta. In eo quidem quod rationis eſt capax,imprudẽtia: In quo autem excitatur animus,timiditas: In quo verò appetit, voluptatis & diuitiarum ſtudium. In omnibus denique facultatibus ſimul,iniuſtitia. Quo fit,vt quatuor virtutũ generibus ad eiuſmodi malorum fugam opus fuiſſe videatur. prudẽtia quidem in eo, quod ratione vtitur: fortitudine autem, in quo verſatur animi motus : continentia verò, in quo vis appetens: IVSITIA de[illegible]e, in quo ſimul habentur facultates omne[illegible]; tanquam perfectiſſima, cæteráſque virtutes, vti partes proprias, in ſe continens: vnde contigit,vt eius primùm verſus meminerit; deinde prudentiæ, & optimorũ deinceps conatuum, qui ſumpto à prudẽtia impulſionis principio,in IVSTITIAM quoq;

abſolutam atque perfectam definunt. Qui enim recta ratiocinatione vtitur, ſociam ſibi acquirit in laboribus quidem fortitudinem: in voluptatibus autē tēperantiā: in vniuerſis verò ſimul, IVSTITIAM. Atq; ita fuerit virtutum quidē initium PRVDENTIA; finis autem IVSTITIA: mediæ verò FORTITVDO, atq; TEMPERANTIA. Vis enim illa, quę omnia diſcutit; & quę ſemper quod rectū eſt in ſingulorū actionibus quęrit, vt rationi cūcta cōſentiant, PRVDENTIAE habitus eſt; optima nimirū naturæ noſtræ rationis participis diſpoſitio; cuius ope reliquis etiam facultatibus ita ſplēdor accedit, vt in FORTITVDINEM quidē euadat iracundia; in TEMPERANTIAM autē cupiditas. quæ verò IVSTITIA nominatur, nihil à ratione alienum patiatur, & illa mortalis noſter homo, ſed virtutis vbertate, quæ ineſt homini immortali, exornetur. Primū enim à mente in animū ratione prędítum ſplendorē virtutes emittūt, huiúſq; ſunt propria forma, & perfectio, vitæq; felicitas. In id autē, quod rationis expers eſt, inque ipſum mortale corpus, virtutū quędam tranſit participatio: vt illa etiam, quæ rationali naturæ coniuncta ſunt, pulchritudine, & menſura impleantur. Eſt verò diuinorū bonorū primum & maximum PRVDENTIA; cuius munere efficitur, cùm bene in animo rationis participe ſtabilita eſt, vt recta de rebus omnibus

ὁλότητα συντελούντων· ὁ γὰρ ὀρθῷ λογισμῷ χρώμενος, ἐν μὲν τοῖς δεινοῖς τὴν ἀνδρίαν σύμμαχον κέκτηται· ἐν δὲ τοῖς ἡδέσι, τὴν σωφροσύνην· ἐν πᾶσι δὲ ὁμοῦ, τὴν ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ. καὶ οὕτως ἀρχὴ μὲν τῶν ἀρετῶν ἡ ΦΡΟΝΗΣΙΣ εὑρίσκεται· πέρας δὲ ἡ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ· διὰ μέσον δὲ ἡ ΑΝΔΡΙΑ, καὶ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗ. ἡ γὰρ πάντα ἐκλογιζομένη δύναμις, καὶ τὸ * ἓν ἑκάστου ταῖς πράξεσιν ἀεὶ ζητοῦσα, ἵν' εὐλόγως ἕκαστα διατεθείη, ἡ τῆς φρονήσεώς ἐστιν ἕξις, ἀρίστη διάθεσις οὖσα τῆς λογικῆς ἡμῶν οὐσίας, ἀφ' ἧς καὶ ταῖς ἄλλαις δυνάμεσιν ἡ εὐκοσμία παρέπεται, ὡς ἀνδρίζεσθαι μὲν τὸν θυμόν, σωφρονεῖν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀλογίας ἀνέχεσθαι, καὶ ταύτῃ κοσμεῖσθαι τὸν θνητὸν ἡμῶν ἄνθρωπον, ἐκ περιουσίας δὲ ἐνούσης ἀρετῆς τῷ ἀθανάτῳ ἀνθρώπῳ. προηγουμένως γὰρ αἱ ἀρεταὶ ἀπὸ νοῦ εἰς ψυχὴν λογικὴν ἐλλάμπονται, καὶ ταύτης εἰσὶν οἰκεῖον εἶδος, καὶ τελειότης, καὶ εὐζωΐα. εἰς δὲ τὴν ἀλογίαν, καὶ τὸ θνητὸν σῶμα μετουσία τις τῶν ἀρετῶν ἔρχεται, ὅπως δὴ καὶ τὰ συμπεφυκότα τῇ λογικῇ οὐσίᾳ εὐσχημοσύνης, καὶ μετριότητος πληρωθῇ· τὸ δὲ τῶν θείων ἀγαθῶν ἡγεμονοῦν ἡ φρόνησις αὕτη καλῶς ἐνιδρυθεῖσα τῇ λογικῇ ψυχῇ δίδωσι περὶ πάντων

* εὖ ἂν

δεῖ βουλεύεσθαι, καὶ τὸν μὲν θάνατον ἀνδρείως φέρειν, τὴν δὲ ἀποβολὴν τῶν χρημάτων πράως καὶ ἐμμελῶς. πάσας γὰρ τὰς μεταβολὰς τῆς θνητῆς φύσεως, καὶ τῆς ἐπιμόνης ταύτῃ τύχης, σωφρόνως καὶ ἀνεκπλήκτως ἡ φρόνησις ὑπομένειν δύναται. τὴν γὰρ φύσιν ἐκλελόγισται τῶν πραγμάτων, καὶ οἶδεν, ὡς ἀνάγκη τὸ συμπλασθὲν ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, εἰς αὐτὰ πάλιν διαλυθῆναι, καὶ πρὸς τὴν ἀνάγκην οὐκ ἀγριαίνεται, οὐδὲ ἀπρονόητα εἶναι ἢ ἄθλια τὰ καθ' ἡμᾶς, ἐπεὶ τὸ θνητὸν ἀποθνήσκει. γινώσκει γὰρ ὩΣ ΘΑΝΕΕΙΝ ΠΕΠΡΩΤΑΙ ΑΠΑΣΙ, καί τις ὡρισμένος ἐστὶ χρόνος πρὸς διαμονὴν τοῖς θνητοῖς σώμασιν ἡμῶν, οὗ ἐνστάντος οὐ δεῖ χαλεπαίνειν, ἀλλ' ὡς νόμῳ θείῳ ἑκόντας ἕπεσθαι. τοῦτο γὰρ νῦν ἡ ΠΕΠΡΩΜΕΝΗ δηλοῖ, ὅροις τισὶν ἀναγκαίοις περατοῦσθαι τὴν θνητὴν ἡμῶν ζωήν· ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ δὲ ἴδιον εἶναι τοῖς τῶν κρειττόνων ἕπεσθαι δόγμασι, οὐ τὸ μὴ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ τὸ εὖ ἀποθανεῖν ζητούσης. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν τῶν ΧΡΗΜΑΤΩΝ φύσιν οὐκ ἀγνοεῖ, ὅτι νῦν μὲν ἦλθε, νῦν δὲ ἀπῆλθε κατά τινας ὡρισμένας αἰτίας, αἷς ἀντιτείνειν ἀβέλτερον. τῶν γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν τῆς κτήσεως ἡμεῖς οὐ κύριοι. οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, τὰ ΧΡΗΜΑΤΑ, καὶ ἁπλῶς,

conſilia capiamus; vt mortē feramus fortiter; vt facultatum amiſſionem quietè atque moderatè. Poteſt enim PRVDENTIA mortalis vitæ huius mutationes omnes, & fortunæ, quę ipſam ſequitur, prudenter, atque intrepidè ſuſtinere. Conſiderat enim rerum naturā, vidérque omnia neceſſariò, quæ ex terra, & aqua prodierũt, in eadē rurſum diſſolui; nec aduerſus neceſſitatem exaſperatur immaniter; nec habet pro ignotis eorum quicquā, quibus ſumus obnoxij; nec dubitat quod mortale eſt, interire. Nouit enim FATVM ESSE MORI OMNIBVS, & quod ſit corporum noſtrorũ durationi tempus definitum: quo inſtante, non decet ęgrè ferre; ſed ipſum, veluti legem diuinā, amplecti nō repugnātes. Id enim ipſum eſt, quod FATI nomen hoc loco ſignificat; vt terminis quibuſdam neceſſarijs vitam mortalē hanc nobis definiri demonſtret: eſſe autem PRVDENTIAE proprium inſtituta ſequi meliora; quæ haud mori nequaquam, ſed vita rectè defungi poſtulat. Pari verò ratione nec quę ſit DIVITIARVM natura ignorat; eáſque accedere quidem aliquando, aliquando autem recedere certis quibuſdam rationibus; quibus reluctari ſtultum fuerit. Neque enim eorum domini ſumus, quæ non ſunt in noſtra poteſtate. Non ſunt autem in noſtra poteſtate, nec corpus, nec DIVITIAE: nec omnia denique,

quæ ſunt à noſtra rationis participe natura ſeparata. nec ſanè imperium adipiſci noſtræ facultatis eſt; neque retinere, quandiu volumus: ſed quod in ijs accedere poteſt, atque recedere, id demũ noſtræ facultatis eſt, & naturæ proprium, quæ rationis eſt particeps; ſi eam NON SINE RATIONE SE GERERE in ijs, quæ contingũt ASSVESCAMVS; ſed diuinis cõtineri limitibus, quibus omnia noſtra definiri conuenit. Habet igitur hoc loco quod in nobis ſitũ eſt, ideò poteſtatẽ maximam; quòd ijs, quę non ſunt in nobis vti rectè poſſit; & quòd iſtarũ etiã rerũ cupiditate arbitrij vires non opprimãtur. Quænam eſt igitur PRVDENTIS iudicij ſententia? Corpore quidem, & diuitijs, cùm adſunt, rectè vti, & ad virtutis auxiliũ adhibere; cùm autem recedunt, noſſe quid deceat, aliarúmque virtutum præſidio doloris moleſtiam ſuperare. Ita enim & pietas in Deos ſeruabitur, & IVSTITIAE menſura, ſi quod rationis capax eſt, rerum euentis vti rectè atque honeſtè didicerit; ipſaque PRVDENTIAE decreta illis opponere, quæ fortuitò, nullóque ordine ſolent contingere. Aliàs enim minimè virtus obſeruari queat; ſi in natura rationis participe non inſit vis aliqua, quæ rectè ſentiat. Præſtantiora enim, quatenus eiuſmodi ſunt, nec ipſa ſequi poterit; ſed tanquam tyrannorum vi impulſa, afficietur:

ὅσα τῆς λογικῆς ἡμῶν οὐσίας ἔξω κεῖται. οὔτε τὴν ἀρχὴν κτήσασθαι ἐφ' ἡμῖν, οὔτε φυλάξαι ἐφ' ὅσον βουλόμεθα· τὸ δὲ προσγινόμενον, καὶ ἀπογινόμενον αὐτῶν, μετ' ἀρετῆς ἀποδέχεσθαι, καὶ ἀποτίθεσθαι, τοῦτο ἦν ἐφ' ἡμῖν, καὶ τῆς λογικῆς οὐσίας ἴδιον, ἂν ΜΗ ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΕΙΝ περὶ τῶν συμβαινόντων ἑαυτὴν ΕΘΙΖΗ, ἀλλὰ τοῖς θείοις ἕπεσθαι μέτροις, οἷς πάντα τὰ περὶ ἡμᾶς ὥρισται. ἐνταῦθα οὖν τὸ ἐφ' ἡμῖν δύναμιν ἔχει μεγίστην, ἐν τῷ εὖ χρῆσθαι περὶ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μὴ τῇ τούτων προσπαθείᾳ τὴν τοῦ αὐτεξουσίου ἀρετὴν προσαπολέσθαι. τί οὖν ἡ ΕΥΦΡΩΝ κρίσις λέγει; παρόντι μὲν τῷ σώματι, καὶ τῷ πλούτῳ καλῶς χρῆσθαι, καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν ἀρετῆς· ἀπιόντων δὲ εἰδέναι τὸ δέον, καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ἀλυπίαν κερδαίνειν. οὕτω γὰρ δεῖ καὶ [ἂν κέ] ἡ πρὸς θεοὺς εὐσέβεια τηρηθήσεται, καὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης μέτρα, εἰ τὸν λογικὸν ἐκμάθοι ταῖς περιστάσεσιν εὖ καὶ καλῶς χρῆσθαι, καὶ τοὺς τῆς ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ ὅρους ἀντιτιθέναι τοῖς δοκοῦσιν ὡς ἔτυχε, καὶ ἀτάκτως συμβαίνειν. ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν ἀρετὴ φυλαχθείη, ἂν μὴ ὀρθοδοξία τις ἐνυπάρχῃ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ. οὔτε γὰρ τοῖς [κέ] κρείττοσιν ἕπεσθαι δύναται, ὡς κρείττοσιν, ἀλλὰ ὡς ὑπὸ τυράννων βιαζόμενος διατεθήσεται· [δυνήσεται]

οὔτε τῶν ζώντων λόγον τινὰ ποιήσεται, οὔτε σώματος, ἢ ΧΡΗΜΑΤΩΝ τὴν ἀρίστην οἰκονομίαν ἐξευρήσει ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΕΙΝ ὡς ΕΑΥΤΟΝ ΕΘΙΣΑΣ. ὁρᾷ γὰρ * οἱ ἐξ ἅπαντες φεύγοντες τὸν θάνατον, ἢ τὰ ΧΡΗΜΑΤΑ τηρεῖν ἐπιθυμοῦντες, πολλαῖς ἐξ ἀνάγκης ἀδικίαις χρήσονται, καὶ βλασφημίαις, ἀρώμενοι μὲν κατὰ θεοῦ ἀνόσια, καὶ προνοεῖσθαι μὴ φάσκοντες, ἐπειδὰν περιπέσωσιν οἷς ἀνοήτως ἔφευγον· ἀφειδῶς δὲ τοὺς ἄλλους ἀδικοῦντες, καὶ τὰ πάντων ἀθροίζειν πειρῶνται πρὸς τὸ ἑαυτοῖς λυσιτελές, ὡς οἴονται· καὶ οὕτως ἐκφανὴς ἡ τῆς ψευδοδοξίας ἐν αὐτοῖς γίνεται βλάβη, ὡς τὰ μέγιστα τῶν κακῶν ἐκβλαστάνειν· ἀδικίαν μὲν πρὸς τοὺς ὁμοίους, ἀνοσιότητα δὲ πρὸς τοὺς κρείττονας. ὧν καθαρεύοιεν ἂν ὁ τοῖς προκειμένοις στίχοις πειθόμενος, ὁ τῇ εὐλογίστῳ κρίσει τὸν θάνατον γενναίως ὑπομένων, καὶ τὴν τῶν ΧΡΗΜΑΤΩΝ ἀποβολὴν οὐκ ἀφόρητον ἡγούμενος· ἐξ ὧν καὶ πρὸς ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ἀφορμὰς λαμβάνει, ὡς δέοι τῶν ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι, καὶ βλάπτειν μηδένα, μηδὲ ὠφέλειαν ἑαυτοῦ τὰς τῶν ἄλλων ποιεῖσθαι συμφοράς. τούτων δὲ οὐδὲν τηρῆσαι δυνατὸς ἔσται ὁ ΘΝΗΤΗΝ ὑπολαμβάνων εἶναι τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, καὶ ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ

nullámq; , nec vita præditorũ,nec corporis etiã rationẽ habebit;aut FACVLTATVM distribuẽdarum viã,quæ recta ſit, inueniet, cùm SINE RATIONE SE GERERE CONSVEVERIT. Vide enim vt qui omnino mortem fugiũt,aut DIVITIAS cupidè venantur, multa neceſſariò contra ius faciant, multa blaſphemẽt;partim quidem nefarijs aduerſus Deũ execrationibus vtẽtes,eiúſque prouidentiã abnegãtes, vbi in ea prolapſi ſunt, quæ ſtultè fugiebãt;partim etiam alijs nullam non iniuriã,aut damnũ inferẽtes,& cęterorum omniũ res in ſuũ commodũ atque vtilitatẽ,quacũque poſſunt ratione, cõgerere atque vertere conãtes. Atque ita planè manifeſtum eſt in illis falſæ perſuaſionis damnum,quę mala omniũ maxima producat:iniuſtitiã quidem,aduerſus eos,qui ſunt generis eiuſdem;impietatem autem,aduerſus prę̨ſtantiores. A quibus erit ille penitus immunis,qui ſuperioribus verſibus perſuaſus mortem fortiter eſſe ferendam iudicarit; neque DIVITIARVM amiſſione dolendum. Sumit porrò ex iſtis IVSTITIAE colendæ argumentum; cùm ab alienis eſſe temperandum iudicat : cùm nemini inferendam iniuriam: cùm denique ex aliorum damnis ſua non eſſe comparanda commoda. Quorum nihil ille quicquam obſeruare poterit, qui mortalem ſibi eſſe animũ arbitratur, quíque SINE RATIONE

quídnam ſit illud, quod in nobis MORIATVR; quídnam etiam, quod DIVITIIS egeat; quídnam denique, quod VIRTVTEM COLAT, & eadem iuuetur, AGITARE CONSVERIT. Sola enim iſtarum rerum diiudicatio ſtudium COLENDAE virtutis pepererit, & ad honeſtatis comparationem excitarit: ad quam, ex illo NOSCE TEIPSVM; & ex illo etiam, quo ſui quenque pudere præcipitur, diuinus motus eſt. Decet enim ex noſtra dignitate cæterorum etiam officia in FACTIS atque VERBIS ponderare. Fuerit autem officiorum non violata ratio, ſi à IVSTITIA non recedatur: ideóque cæteris virtutibus ea præponitur; vt officiorum menſura exiſtat. IVSTITIAM enim, inquit, COLITO FACTIS, ATQVE VERBIS. Nihil igitur blaſphemum in DIVITIARVM AMISSIONE, aut morborum doloribus dices; ne VERBIS IVSTITIAM violes. Sed nec vicinis etiam bona eripies; aut alijs damna molieris; ne FACTIS etiam pecces contra IVSTITIAM. Si enim animum IVSTITIA tueatur, debita præſtabimus erga Deos; erga homines; erga noſmetipſos etiam. Eſt verò IVSTITIAE menſura optima, PRVDENTIA

ΕΧΕΙΝ ΕΑΥΤΟΝ ΕΘΙΣΑΣ, ἡ μὲν ἐστὶ τὸ ἀποθνῆσκον ἡμῶν, καὶ τὸ τῶν ΧΡΗΜΑΤΩΝ δεόμενον, ἡ δὲ τὸ ΑΣΚΟΥΝ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, καὶ τὸ ἐκ ταύτης ὠφελούμενον. μόνη γὰρ ἡ τούτων διάκρισις προθυμίαν εἰς ΑΡΕΤΗΣ ΑΣΚΗΣΙΝ ἂν παράσχοι, καὶ πρὸς τὴν τῶν καλῶν κτῆσιν ἐπεγείροι, ἣν ἡ ἐκ τοῦ, γνῶθι σεαυτὸν, καὶ αἰσχύνεο εἰς σεαυτὸν, ἔνθεος ὁρμή. πρὸς γὰρ τὴν ἡμετέραν ἀξίαν, καὶ τὰ τῶν ἄλλων καθήκοντα παραμετρεῖσθαι δεῖ ἐν ΕΡΓΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙΣ. ἡ δὲ τῶν καθηκόντων τήρησις ἀπαράβατος δικαιοσύνη ἂν εἴη· διὸ καὶ προτέτακται τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἵνα τῶν καθηκόντων γένηται μέτρον. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΓΑΡ, φησὶν, ΑΣΚΕΙ ΕΡΓΩ ΤΕ ΛΟΓΩ ΤΕ. οὐκ οὖν οὐδὲν βλάσφημον ἐρεῖς ἐν ἀπωλείαις ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ἢ νόσων ἀλγηδόσιν, ἵνα μὴ ἀδικῇς ΕΝ ΛΟΓΩ. ἀλλ' οὐδὲ τὰ τῶν πλησίον ἁρπάσῃς, οὐδὲ μηχανήσῃ δυστυχίας ἀνθρώποις, ἵνα μὴ ἀδικῇς ΕΝ ΕΡΓΩ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ γὰρ ψυχὴν φρουρούσης τὰ προσήκοντα ἂν ΠΡΑΤΤΟΙΜΕΝ καὶ περὶ θεοὺς, καὶ περὶ ἀνθρώπους, καὶ περὶ ἡμᾶς αὐτούς. τῆς δὲ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ τὸ ἄριστον μέτρον ἐστὶν ἡ φρόνησις·

κέ

λῦ

ὅθεν τὸ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΑΣΚΕΙ ἐπήγαγε, ΜΗΔ' ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΕΙΝ ΣΑΥΤΟΝ ΠΕΡΙ ΜΗΔΕΝ ΕΘΙΖΕ· ὡς μὴ δυναμένης ὑποστῆναι ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ἄνευ φρονήσεως. τοῦτο γάρ ἐστιν ὄντως δίκαιον, ὃ ἡ τελεία φρόνησις ὁρίζει. αὕτη δ' ἂν ἀεὶ ἡ περὶ ΜΗΔΕΝΟΣ ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΟΥΣΑ, ἀλλ' ἐπεσκεμμένη μὲν περὶ τοῦ θνητοῦ σώματος, ἐπεσκεμμένη δὲ περὶ τῶν εἰς τὴν τούτου χρείαν συντελούντων· πάντα δὲ ἀμφότερα ΑΡΕΤΗΣ πληρουμένη, καὶ μεγίστην ὠφέλειαν τὴν ἀρίστην διάθεσιν τῆς λογικῆς ψυχῆς, ἀφ' ἧς καὶ τὸ ὄργανον κοσμεῖται κατὰ δύναμιν. Οὗτος μὲν τῶν προκειμένων ἐπῶν σκοπὸς τὴν τετράδα τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν ἀναφανῆναι καὶ παραδοῦναι τοῖς ἀκροαταῖς μετὰ τῆς ἀγρύπνου τηρήσεως καὶ προφυλακῆς τῆς ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟΙΣ πρεπούσης. τὸ μὲν γὰρ φρόνησιν, τὸ δὲ ἀνδρίαν, τὸ δὲ σωφροσύνην δίδωσι· τὸ δὲ προηγούμενον αὐτῶν, τὴν ἐπὶ πάσαις ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς κοινῶς ἐπιθεωρουμένην ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΑΣΚΕΙΣΘΑΙ παραινεῖ· τὸ δὲ ΧΡΗΜΑΤΑ ΑΛΛΟΤΕ ΜΕΝ ΚΤΑΣΘΑΙ ΦΙΛΕΙ, ΑΛΛΟΤΕ ΟΛΕΣΘΑΙ,

ipſa: quo fit, vt IVSTITIAM COLENDAM ESSE adiecerit; NEQVE committendum, vt IN RE VLLA SINE RATIONE NOS GERERE ASSVESCAMVS, tanquam ſine prudentia non queat IVSTITIA ſubſiſtere. Id enim re vera IVSTVM eſt, quod PRVDENTIAE finibus continetur. Fuerit verò PRVDENTIA, quæ NIHIL SINE RATIONE AGIT; ſed mortale quidem corpus, & quæ ad vſum ipſius conferunt, diligenter conſiderat: omnia autem virtute inferiora putans, vtilitatem etiam eſſe arbitratur maximam in optima animi rationis capacis diſpoſitione; à qua & cætera etiam, ſecundum poteſtatis rationem, exornantur. Atque is quidem eorum, quæ ſuperiùs dicta ſunt, ſcopus eſt; virtutes ſcilicet quatuor, quæ ſunt in agendo poſitæ, cura diligenti, atque iuſta obſeruatione IN VERBIS, ATQVE FACTIS, auditoribus aperire, atque proponere. Præcipit enim de PRVDENTIA; de FORTITVDINE; déque TEMPERANTIA: ſed ante omnes de IVSTITIA COLENDA, quam in cæteris omnibus ſpectari communiter arbitratur. Quòd autem FORTVNAS SOLERE QVIDEM ALIAS POSSIDERI, ALIAS AVTEM PERIRE

adijcit;poſt TEMPERANTIAM ſequi etiam liberalitatem demonſtrat, quæ in virtutum numero poſita circa FACVLTATVM cenſum, atque ſumptum verſatur. Eas enim tantùm cùm ratio poſtulat, vel POSSIDERE, vel expendere, ſordium, atque prodigalitatis occaſionẽ pręcidit. At iſthæc omnia ab eo, tanquam à fonte & capite primo, quòd ſui quenque pudore affici debere monuit, deriuantur. Sed & hoc etiam, quod hoc loco pręcepit, illo ipſo continetur, quo SEIPSVM NOSSE quiuis iubetur: quod pręclaras actiones omnes, omnéſq; contẽplationis atque cognitionis rationes debet anteire. Vnde nãq; perturbationes eſſe moderandas; & eorũ, quæ ſunt, notitiam habẽdã docebimur? Dubitatur enim de illis; primũ quidẽ, vtrũ ea in hominũ poteſtate ſita ſint: deinde verò, vtrũ proſint habentibus. Apparet enim fermè cõtrà, eo inferiorẽ eſſe probi viri in hoc vitæ genere conditionem, quòd iniuſtè non ſumit, vnde non decet: & quòd iuſtè ſumpt⁹ facit, in quæ oportet. Eſt etiã in his, quæ corporis ſunt, iniurijs omniũ maximè opportunus; qui nec imperium affectet, nec imperantibus aduletur ſeruiliter. Quo fit, vt niſi natura quædam alia in nobis exiſteret, quæ virtute iuuaretur; vix diuitias aut principatum ſimus repudiaturi. Quamobrem & illi etiam, qui animum interire arbitrantur, cùm de appetẽda

virtute

παρίστησιν ὅτι ἐπὶ τῇ σωφρονικῇ διαθέσει καὶ ἡ ἐλευθεριότης παρέπεται, ΑΡΕΤΗ οὖσα περὶ ΧΡΗΜΑΤΩΝ πρόσοδον, καὶ δαπάνην. τὸ γὰρ μόνον τότε αὐτὰ ΚΤΑΣΘΑΙ, καὶ ἀποκλᾶσθαι, ὅτε δίδωσιν ὁ λόγος, μικρολογίας, καὶ ἀσωτίας περιαιρεῖ τὰς ἀφορμάς. ταῦτα δὲ πάντα, ὡς ἀπὸ πηγῆς καὶ ἀρχῆς προτης, τοῦ ἑαυτὸν αἰσχύνεσθαι προάγεται. τοῦτο δὲ τὸ παράγγελμα περιείληφεν ἐν ἑαυτῷ, τὸ σαυτὸν γνῶθι, ὃ πασῶν μὲν σπουδαίων πράξεων, πασῶν δὲ θεωρητικῶν γνώσεων προϋποκεῖσθαι δεῖ. ἐπεὶ πόθεν εἰσόμεθα ὅτι προσήκει ἡμῖν μετριάσαι τῶν παθῶν, καὶ γνῶναι τὰ ὄντα; ἀπορεῖται γὰρ περὶ αὐτῶν, πρῶτον μὲν, εἰ δυνατὰ ἀνθρώποις ταῦτα. ἔπειτα εἰ ὠφέλιμα τοῖς ἔχουσι γίνεσθαι. φαίνεται γὰρ τὸ πᾶν τοὐναν- γρ. πως
τίον, ἐλαττούμενος ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον ὁ σπουδαῖος, τῷ μὴ λαμβάνειν ἀδίκως, ὅθεν οὐ δεῖ, καὶ τῷ ἀναλίσκειν δικαίως εἰς ἃ δεῖ. καὶ περὶ τὸ σῶμα παντὸς μᾶλλον εὐεπιχειρήτως διάκειται, μήτε ὀργὴν αὐτὸς ἐπιτηδεύων, μήτε ἀνελευθέρως θεραπεύων τοὺς ἄρχοντας. ὥστε εἰ μή τις ἄλλη οὐσία ἐν ἡμῖν εἴη ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὠφελουμένη, σχολῇ γε ἂν πλοῦτον, ἢ δυναστείαν γρ.
αὐτὴν προσεξόμεθα. ὅθεν καὶ οἱ θνητὴν οἰό- προη-
μενοι τὴν ψυχὴν, περὶ τοῦ μὴ προΐεσθαι σόμεθα

τὴν ἀρετὴν, κομψεύονται μᾶλλον, ἢ ἀληθεύουσιν. εἰ γὰρ μὴ εἴη τι ὑπομένον ἡμῶν μετὰ θάνατον, καὶ τοῦτο φύσιν ἔχον ἀληθείᾳ καὶ ἀρετῇ κοσμεῖσθαι, οἷον δή φαμεν εἶναι τὴν λογικὴν ψυχὴν, οὐκ ἂν ἔφεσις ἡμῖν καθαρὰ γένοιτο τῶν καλῶν. παραναιρεῖται γὰρ ἡ ὑποψία τῆς φθορᾶς τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν, καὶ πρὸς ἀπολαύσεις ἄγει σωματικὰς, ὁποῖαι ποτὲ ἂν ὦσιν αὗται, καὶ πόθεν ἂν πορίζεσθαι δυνῶνται. πῶς γὰρ ἂν δόξῃ ἔμφρονος εἶναι κατ᾽ αὐτοὺς, ἢ μετρίως καθεστηκότος, μὴ πάντα χαρίζεσθαι τῷ σώματι, δι᾽ ὃ καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ὑπόστασις σώζεται, οὐκ οὔσης μὲν καθ᾽ αὑτὴν, ἐπιγινομένης δὲ τῇ ποιᾷ διαπλάσει τοῦ σώματος; πῶς δὲ προησόμεθα δι᾽ ἀρετὴν τὸ σῶμα, μέλλοντες καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἅμα τῷ σώματι διαφθείρειν, ὥστε μηδαμοῦ εἶναι τὴν ἀρετὴν, ἧς ἐφέσει τὸν θάνατον ὑπεμείναμεν; ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς τοῖς θείοις ἀνδράσιν ἐπιδέδεικται, ὅτι τε ἀθάνατος ἡ ψυχὴ, καὶ ὅτι διὰ μόνης ἀρετῆς κοσμεῖσθαι πέφυκε. νῦν δὲ τὸ παρὸν ἐπισφραγισάμενοι δόγμα, ἐπὶ τὰ ἑξῆς μεταβαίνωμεν, τοσοῦτον τοῖς προειρημένοις ἐπειπόντες, ὅτι ὥσπερ τῇ ἀγνοίᾳ τῆς οὐσίας ἡμῶν πᾶσα ἐπεισρεῖ κακία· οὕτω τῇ ἑαυτῶν γνώσει, καὶ ἀπαξιώσει τῶν μὴ πρεπόντων λογικῇ φύσει, ἡ τῶν καθηκόντων ἀπαραλόγιστος

virtute diſputant, cauillantur potius, quàm veri quicquam aſſerant. Niſi enim aliquid nobis poſt mortem ſubſiſteret, quod veritate atque virtute natura ornari cuperet; (cuiuſmodi eſt proculdubiò anim⁹ rationis particeps) haud ineſſet nobis pura rerũ honeſtarum appetitio. Præfocat enim iſtarum rerum ſtudium ſuſpicio interitus, & auertit ad corporis voluptates, qualeſcunque tandẽ illæ ſint, & vndecunque miniſtrari valeant. Quî enim ex eorum ſententia, prudentis eſſe, aut moderati videatur, non omnia corpori indulgere, propter quod & ipſe animus conſeruetur; cùm per ſe quidem non exiſtat, ſed corporis certæ conformationi accedat? Quî rurſum virtutis nomine corpus proiiciamus, ſi animus ipſe nobis cum corpore ita pereat, vt ne virtus quidem ipſa ſubſiſtat, cuius ſtudio mortem ſuſtinuimus? Sed de rebus iſtis ſatis multa diuini viri: quibus non ſolùm animum eſſe immortalem, ſed ſola virtute ornari etiam demonſtratur. Nunc autem huic diſputationi finem imponentes, ad ea quæ ſequuntur, tranſibimus; ſi prius & iſta ſuperioribus adiecerimus; non aliter quàm naturæ noſtræ ignoratione nullum non malorum genus in nos irrumpit: ita, ſi nos ipſi norimus, eáque reiiciamus quæ naturam rationis participem dedecent; ipſam officiorum nequaquam fallacem

obſeruationẽ vbique reperiri poſſe; in quo ſingularum virtutum menſura poſita eſt. Si enim ad naturam noſtram, tanquam ad regulam, attendamus, idipſum quod decet in omnibus, vitam ex rectę rationis inſtituto, noſtręque naturę congruenter, agentes, inueniemus. Quicquid nanque eſt, quod animum meliorem efficit, id reuera virtus eſt, & philoſophiæ lex. Quæ autem ad humanam ſolùm ſpeciem, atque venuſtatem ſpectant; ſeruiles quædam aſtutiæ ſunt, & virtutum vmbræ, quæ laudẽ apud vulgus venantur, nihílque curant aliud, quàm vt probitatis famam conſequantur. Atque hæc quidem de iſtis. Ex recta porrò rerum cõſideratione ſequitur neceſſariò, vt in his, quę mortalibus ſine ordine videntur cõtingere, NON SINE RATIONE NOS GERAMVS: ſed excuſſis diligẽter eorum cauſſis, ipſa feramus fortiter; nec eos, à quibus noſtri cura geritur, reprehendamus; qui pro dignitate ſingulis, quæ decet, tribuentes, non paribus omnes, quorũ progreſſus eſſent inæquales, affecerint. Quî enim, cùm prouidẽtia mundus regatur: cùm ſit etiã animus natura quidem ſua corruptioni nequaquã obnoxius; ſed voluntate ad virtutem, aut vitiũ feratur; eos liceat æqua non æquis, qui pro meriti ratione legis cuſtodes ſunt, reddere: non autem conuenientem cuique fortunam tribuere, quam in lucem etiã homo prodiens

τήρησις εὑρίσκεται πανταχοῦ. τοῦτο δὲ τὸ κατὰ μέρος ἀρετῆς γίνεται μέτρον. ὡς γὰρ πρὸς κανόνα τὴν οὐσίαν ἡμῶν ἀποβλέποντες, τὸ δέον ἐν πᾶσιν εὑρισκόμεθα κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον συμφώνως τῇ ἑαυτῶν οὐσίᾳ διαζῶντες. πᾶν γὰρ, ὃ ἀμείνονα τὴν ψυχὴν ποιεῖ, τοῦτο ὄντως ἀρετὴ, καὶ φιλοσοφίας νόμος· τὰ δὲ μόνον πρὸς ἀνθρωπίνην εὐσχημοσύνην τείνοντα, δουλοπρεπῆ ἐστι σοφίσματα, καὶ σκιαγραφία τῶν καλῶν τὸν παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινον θηρωμένη, καὶ τοῦ δοκεῖν μόνον αὐτοῦ εἶναι ἀγαθὸν τὴν πᾶσαν ποιουμένη φροντίδα. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. τοῖς δὲ ὀρθοῖς λογισμοῖς ἐξ ἀνάγκης ἕπεται καὶ περὶ τῶν δοκούντων ἀτάκτως κατὰ τὸν βίον συμβαίνειν ΜΗ ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΕΙΝ, ἀλλ' εὖ καὶ γενναίως ἀπολελογῆσθαι τὰς τούτων αἰτίας, καὶ φέρειν αὐτὰ μηδὲν ἐγκαλοῦντας τοῖς ἐπιμεληταῖς ἡμῶν, οἳ πρὸς ἀξίαν ἀπονέμοντες ἑκάστῳ τὰ προσήκοντα, οὐ τῶν ἴσων ἠξίωσαν ἅπαντας τοὺς μὴ ὁμοίως προβεβηκότας. πῶς γὰρ προνοίας μὲν οὔσης, καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀφθάρτου μὲν κατ' οὐσίαν, προαιρέσει δὲ αὐτοκινήτῳ πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν ὁρμώσης, ἐνῆν τὰ ἴσα τοῖς μὴ ἴσοις τοὺς τοῦ πρὸς ἀξίαν φύλακας νόμου ἀποδιδόναι· ἀλλὰ μὴ τὴν προσήκουσαν ἑκάστῳ ἀπονέμειν τύχην, ἣν καὶ προϊὼν εἰς γένεσιν ὁ ἄνθρωπος

κληροῦσθαι λέγεται· εἰ οὖν μὴ μῦθος τὸ πρόνοιαν εἶναι ἀπονέμουσαν ἑκάστῳ τὰ πρέποντα, καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀθάνατον εἶναι· δῆλον ὡς μεταστῆσαι δεῖ τὴν αἰτίαν τῶν ἀλγεινῶν ἀπὸ τοῦ δικαιοῦντος ἐφ' ἡμᾶς αὐτούς, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἰᾶσθαι τὰ δυσχερῆ δύνασθαι δώσει ὁ λόγος. ἐν ἑαυτοῖς γὰρ εὑρόντες τὰς αἰτίας τοσαύτης ἀνωμαλίας, πρῶτον μὲν τῷ ὀρθῷ τῆς κρίσεως ἐπελαφρυνόμεθα τῶν συμβαινόντων τὸ μοχθηρόν· ἔπειτα ταῖς ἱεραῖς μεθοδίαις, καὶ ταῖς ὀρθαῖς νομοθετήσεσι μεθορμίζοντες τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἄμεινον, παντελῶς ἑαυτοὺς τῶν ἀλγεινῶν ἐλευθερώσομεν. τὸ δὲ πάσχοντα κακῶς μηδ' αἰσθάνεσθαι τὰς αἰτίας, μηδὲ καταμαντεύεσθαι τοῦ εἰκότος συμβαίνοντος, ΕΑΥΤΟΝ ἐστὶν ΕΘΙΣΑΝΤΟΣ ΑΛΟΓΙΣΤΩΣ ΕΧΕΙΝ περὶ παντός, ὃ νῦν ἀπηγόρευσεν ὁ λόγος. ἀνάγκη γὰρ τὸν ἀζητήτως ἔχοντα τῆς ἀληθοῦς αἰτίας, ἐπὶ τὴν κρείττονα οὐσίαν μεταφέρειν τὸ ἔγκλημα, ἢ ὅτι οὐκ ἔστι παντελῶς, ἢ ὅτι οὐκ ἐπιμελεῖται ἡμῶν ὀρθῶς. τὰ δὲ τοιαῦτα δοξάσματα οὐ μόνον τὰ ἐκ περιβιότης κακὰ ἐπιτείνει, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν πονηρίαν τὴν ψυχὴν ἐπεγείρει, καὶ τῆς αὐτεξουσίου θεραπείας αὐτὴν ἀποστερεῖ τῷ προστιθέναι λανθάνουσαν τὰς αἰτίας τῶν νῦν δυσχεραινομένων.

ſortiri dicitur? Si ergo fabula non eſt, exiſtere prouidentiam, quæ quod decet ſingulis retribuat; animúmque noſtrum manere immortalem: perſpicuum ſanè eſt, eorum cauſſas, quæ dolorem pariunt, ab eo qui regit, ad nos eſſe transferendas: vnde & ſanari etiam moleſtiarum vulnera verſus demonſtrabit. Cùm enim in nobis ipſis tantæ inæqualitatis haberi cauſſas deprehendimus; primùm quidem iudicij rectitudine ab eorum nos, quæ dolorem pariũt, grauitate ſubleuamus: ſacris deinde artibus admotis, ipſum etiam animum ſuaſionum rectitudine ad meliora prouocantes, omnino moleſtiis nos eripimus, aque liberamus. Cùm autem qui malè afficitur; nec ad cauſſas aduertit; nec ex contingentis rei ſimilitudine futuras coniicit: ſeipſum planè IN OMNI RE SINE RATIONE HABERE ASSVESCIT: quod hoc loco prohiberi videmus. Eſt enim eum neceſſe, qui veras cauſſas nequaquam ſcrutatur, in naturam ſuperiorem culpam transferre: nullámque omnino vel eſſe dicere; vel res noſtras ab illa malè adminiſtrari. At verò quæ ſunt eiuſmodi opiniones, non vitæ ſolùm ante actæ mala amplificant; ſed animum etiam ad grauiora ſcelera excitant, eúmque arbitrij cultu eo ipſo priuant, quòd præſentium malorum cauſſas ignorare faciunt:

Verùm, vt quo pacto de iſtis rebus ſentire oporteat, intelligas; audi quod verſibus ſignificatur.

17 QVIBVSCVNQVE PORRO INFORTVNIIS DIVINITVS HOMINES ANGVNTVR; 18 PROVT SORS TVA FVERIT, EAM FERTO MODERATE: NEQVE INDIGNARE. 19 DECET VERÒ ETIAM MEDERI; QVANTVM POTES. VERVM SIC HABETO; 20 MAIOREM PARTEM NON OMNINO BONIS FATVM TRIBVERE.

Mortales quæcunque Deis mittentibus angunt;
Vt tua ſors tulerit, patiens ne ferre recuſes.
Nec ſpernenda medela tamen. Sed noris & iſtud;
Parcius iſta viris immittere numina iuſtis.

Antequàm enarrare quicquam adgrediamur, monere oportet, ANGORVM nomine ea nunc intelligi, quæ laborioſam, & difficilem vitæ viam nobis efficiunt; morbum, verbi gratia, paupertatem, liberorum amiſſionem, dedecus in ciuitate. Hæc enim grauia quidem ſunt, nec ad ferẽdum in vita facilia: non mala tamen re vera, nec animo pernitioſa; niſi illorum impulſu ad vitia deflectat: quod in iis etiam, quæ bona videntur, ipſe patietur, niſi illis vti rectè ſtatuat;

καὶ πῶς δὲ δεῖ περὶ τούτων φιλοσοφεῖν ἐπάκουσον αὐτῶν τῶν ἐπῶν.

17 ΟΣΣΑ ΤΕ ΔΑΙΜΟΝΙΗ-
ΣΙ ΤΥΧΑΙΣ ΒΡΟΤΟΙ
ΑΛΓΕ' ΕΧΟΥΣΙΝ 18 ΩΣ
ΑΝ ΜΟΙΡΑΝ ΕΧΗΣ,
ΤΑΥΤΗΝ ΠΡΑΩΣ ΦΕ-
ΡΕ, ΜΗΔ' ΑΓΑΝΑΚΤΕΙ.
19 ΙΑΣΘΑΙ ΔΕ ΠΡΕΠΕΙ
ΚΑΘ' ΟΣΟΝ ΔΥΝΗ· ΩΔΕ
ΔΕ ΦΡΑΖΕΥ· 20 ΟΥ
ΠΑΝΥ ΤΟΙΣ ΑΓΑΘΟΙΣ
ΤΟΥΤΩΝ ΠΟΛΥ ΜΟΙ-
ΡΑ ΔΙΔΩΣΙ.

Πρὸ τῆς ἄλλης ἐξηγήσεως ἐκεῖνο προειπεῖν δεῖ, ὅτι ΑΛΓΕΑ νῦν λέγει τὰ ἐπίπονα, καὶ τραχυτέραν ἡμῖν τὴν ὁδὸν τοῦ βίου παρασκευάζοντα, οἷον νόσον, πενίαν, φιλτάτων ἀποβολὴν, ἀδοξίαν ἐν πόλει. ταῦτα γὰρ χαλεπὰ μὲν ἐστι, καὶ δυσδιάθετα κατὰ τὸν βίον· οὐ μὴν ὄντως κακὰ, οὐδὲ αὐτῇ τῇ ψυχῇ βλαβερὰ τυγχάνει, ἐὰν μὴ αὐτὴ ἤδη διὰ τούτων εἰς κακίαν ἀποκλίναι, ὃ δὲ ἐπὶ τῶν δοκούντων πάθη ἂν μὴ βουληθῶσι καλῶς αὐτὰ μεταχειρίζεσθαι·

οἷον ὑγείαν, καὶ πλοῦτον, καὶ δυναστείαν. ἔστι γὰρ καὶ ἐν τούτοις κακυνθῆναι, καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις ἀρετὴν κτήσασθαι. τὰ δὲ ὄντως κακὰ, τὰ ἐκ προαιρέσεώς ἐστιν ἁμαρτανόμενα, οἷς συνεισελθεῖν ἀρετὴ φύσιν οὐκ ἔχει. ταῦτα δέ ἐστιν ἀδικία, καὶ ἀκολασία, καὶ πάντα ὅσα τὴν τοῦ καλοῦ σύζευξιν οὐκ ἐπιδέχεται. οὐ γάρ ἐστιν οὐδενὶ τῶν τοιούτων τὸ καλῶς ἐπιφθέγγεσθαι· οἷον, ἀδικεῖ καλῶς· ἀκολασταίνει καλῶς· ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς κακῶν λέγομεν, νοσεῖ καλῶς· πένεται καλῶς· ὅταν εὖ, καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τὰ τοιαῦτα φέρει ὁ ἄνθρωπος. ταῖς δὲ ψυχῆς πονηρίαις οὐκ ἐπιφέρεται τὸ καλῶς, διότι ἀποστροφαί εἰσι, καὶ ἀποπεύγματα τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὃν φύσει ἐνόντα καὶ ἐγγεγραμμένον αὐτῇ, παρορᾷ ἡ ἀνθρώπου ψυχὴ ὑπὸ τῆς προσπαθείας ἀποτυφλουμένη. τεκμήριον δὲ τοῦ εἶναι τὸν ὀρθὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις, τὸ, καὶ τὸν ἄδικον, ἐν οἷς μηδὲν αὐτοῦ διαφέρει, κρίνειν δικαίως· καὶ τὸν ἀκόλαστον, σωφρονικῶς· καὶ ὅλως, τὸν κακὸν ὀρθαῖς ἐπιβολαῖς χρῆσθαι, ἐν οἷς ἀπροσπαθής ἐστι. διὸ καὶ μεθίστασθαι δύναται ὁ φαῦλος εἰς ἀρετὴν καταγνώσει τῆς προτέρας κακίας. οὐ μὴν διὰ τοῦτο συνυπάρχειν δεῖ καὶ τὸν μὴ ὀρθὸν λόγον, ἵνα ἀρχὴ τῶν κακιῶν αὐτὸς γίνηται, ὥσπερ ἐκεῖνος τῶν ἀρετῶν.

ſanitate nimirum, diuitiis, atque dominatu. Iſtis enim etiam licet malè agere; virtutémque adipiſci contrariis. Quæ autẽ re vera mala ſunt, ea ipſa ſunt, quæ voluntate peccantur; quibuſcum cõiungi virtus natura non poteſt. Sunt autem ea, iniuſtitia, intemperantia; cæteráque omnia, quæ recti, atque honeſti cõiunctionem non admittũt. Neque enim huiuſmodi quicquam rectè fieri dixeris. verbi gratia, non rectè aliquem iniuriám facere: non honeſtè libidinari: ſicut de malis externis loquimur; cùm rectè ægrotare, rectè item paupertate laborare dicimus; quoties bene atque iuſtè generis huius aliqua pati hominem ſignificamus. At in animi vitiis ideò rectè non adhibetur, quòd auerſiones ſint, atque errata rectæ rationis; quam natura ſibi inſitã atque inſculptam hominum animis, cùm ſunt perturbationibus occæcati, aſpernatur. Ineſſe autem hominib⁹ rectã rationẽ eo euincitur, quòd qui iniuſtus eſt, ea etiam rectè iudicet, quæ ad ſe nihil attinent: & intemperans temperanter: & malus denique (vt ſummatim dicam) rectis conſiliis in eis rebus vtatur, ad quas nullis antè perturbationib' accedit occupatus. vnde fit, vt qui ſit improbus, ad virtutem tranſire queat; ſi priorem malitiam auerſetur. Nec tamen eam ideò exiſtere etiã oportet, quæ praua ratio dicitur; vt vitiorũ ſit iſta principium; ſicut & illa virtutum.

Sufficit enim præſens recta ratio, tanquam lex in ciuitate, & ad ea, quæ fiunt ſecundum ſe, & præter ſe, diffinienda; & ad probanda quidem alia; alia autem coërcenda. Nec opus eſt quicquam malorum principio: ſiue intus lateat; ſiue foris malè agendi cauſſam præbeat: ſed bonorum autore primo maximè, atque ſolo, eóque à rationis participibus ſubſtantiis ſeparato; Deo videlicet; recta deinde ratione, quæ illis ineſt; & quæ ſubſtantiæ attactu moderetur. Sic ſe habet igitur malorum diſtinctio: ex quibus non ea, quæ ſunt voluntaria, DIVINAE FORTVNAE arbitrio hominibus diſtribui ſignificat; verùm calamitoſa & affligentia, non iam in noſtra poteſtate poſita; ſed dudum peccata voluntaria ſecuta; quæ DOLORE quidem afficiunt, vt diximus; ſed à virtute ornatum accipiunt. Nam & paupertatem exornat victus ratio temperans: & generis humilitatem erigit prudentia. Liberorum denique amiſſionem fert iuſtus moderatè; iſtáque poteſt vſurpare; Obiit filius. Nónne redditus? Et; Sciebam me genuiſſe mortalem. Similiter verò & reliqua omnia, cùm ſunt virtutis pulchritudine cincta, fiunt pulchriora. Deinceps quærat oratio, quænam ſint DIVINA INFORTVNIA

ἀρκεῖ γὰρ παρὼν ὁ ὀρθὸς λόγος, ὥσπερ νόμος ἐν πόλει, τά τε κατ' αὐτὸν πραττόμενα, καὶ τὰ παρ' αὐτὸν διορίζειν, καὶ τὰ μὲν ἀποδέχεσθαι, τὰ δὲ σωφρονίζειν. καὶ οὐδὲν δεῖ κακῶν ἀρχῆς, οὔτε ἐνυποκειμένης, οὔτε ἔξωθεν κακοποιὸν αἰτίαν ἐνδιδούσης· ἀγαθῶν δὲ δεῖ ἀρχῆς μάλιστα καὶ μόνης, καὶ τῆς μὲν κεχωρισμένης τῶν λογικῶν οὐσιῶν, οἷός ἐστιν ὁ θεός· τῆς δὲ ἐνυπαρχούσης αὐταῖς, καὶ τῇ κατ' οὐσίαν ἐπαφῇ κυβερνώσης, οἷός ἐστιν ὁ ὀρθὸς λόγος. τοιαύτη μὲν ἡ τῶν κακῶν διάκρισις, ὧν οὐ τὰ προαιρετικά φησιν ἐκ τῆς ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΥΧΗΣ τοῖς ἀνθρώποις ἀπονέμεσθαι, ἀλλὰ τὰ περιστατικά, ἃ νῦν ἐν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν κεῖται, πάλαι δὲ προαιρετικαῖς ἁμαρτίαις ἐπηκολούθησεν, ΑΛΓΕΙΝΑ μὲν ὄντα, ὡς ἔφαμεν, τὸν δὲ παρὰ τῆς ἀρετῆς κόσμον ἐπιδεχόμενα. καὶ γὰρ πενίαν ἐκόσμησε σώφρων δίαιτα· καὶ ταπεινότητα γένους ἐπηνωρθώσατο φρόνησις· καὶ παίδων ἀποβολὴν πράως ἤνεγκεν ὁ δίκαιος βίος, ὁ δυνάμενος εἰπεῖν, τέθνηκε τὸ παιδίον· οὐκ οὖν ἀπεδόθη; καὶ, Ἤιδειν θνητὸν γεγεννηκώς. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα πάντα τῷ τῆς ἀρετῆς κάλλει περιβληθέντα, γίνεται εὐσχημονέστερα. ἑξῆς δὲ ζητεῖ ὁ λόγος τίνες ΑΙ ΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΤΥΧΑΙ,

καθ' ἃς οἱ βροτοὶ τὰς ἐκτὸς δυσχερείας ἔχουσιν. εἰ μὲν προηγουμένως ἡ θεία κρίσις δίδωσι τῷδε μὲν πλοῦτον, ἑτέρῳ δὲ πενίαν, ΔΑΙΜΟΝΙΑΝ ἔδει ταύτην προαίρεσιν καλεῖν, καὶ μὴ ΤΥΧΗΝ. εἰ δὲ μηδὲν ἐπιστατεῖται τῶν τοιούτων λέξεων, ἀλλ' ὡς ἔτυχε, καὶ αὐτομάτως συμπίπτει, τὸν μὲν εὐτυχῆ εἶναι, ὥς φασι, τὸν δὲ δυστυχῆ· ΤΥΧΗΝ μόνην ἔδει καλεῖν ταύτην, καὶ μὴ ΔΑΙΜΟΝΙΑΝ ΤΥΧΗΝ. εἰ δὲ πρὸς ἀξίαν ἑκάστῳ τὰ προσήκοντα ἀπονέμει ὁ ἐπιτροπεύων θεὸς, καὶ τοὺς μὲν εἶναι τοιούσδε ἡμᾶς οὐκ ἔστιν αἴτιος· τοῦ δὲ τὰς ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι κατὰ τοὺς θεσμοὺς τῆς δίκης μόνον ἐστὶ κύριος· εἰκότως συνάψας εἶπε ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΥΧΑΣ τὰς τῆς κρίσεως ἀποφάνσεις· εἰ μὲν θεῖόν καὶ νοερόν ἐστι τὸ κριτήριον, ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ καὶ ἐπιστημονικὰς αὐτὰς προειπών· εἰ δὲ οἰκεία προαιρέσει κακύνεται τὸ κρινόμενον, καὶ διὰ τοῦτο γίνεται τῶν δυσχερῶν τούτων ἄξιον, προσθεὶς τὸ ΤΥΧΑΣ, ὅτι οὐ προηγουμένως τόνδε τινα κολάσαι, ἢ τιμῆσαι πρόκειται τῷ θεῷ, ἀλλ' ἀεὶ τὸν τοιόνδε, ἢ τοιόνδε γενόμενον· τούτου δὲ τὴν αἰτίαν ἐν ἡμῖν κεῖσθαι. τῇ μὲν οὖν ἐπιπλοκῇ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως, καὶ τῆς ἐκείνου κρίσεως, ΤΥΧΗΝ ἀπογεννᾷν, ὥστε εἶναι τὸ ὅλον τοῦτο.

γρ. μόνον

quibus homines externis moleſtiis afficiuntur. Si quidem per ſe alteri quidem diuitias; alteri autem paupertatem, diuinum iudicium tribuit: DIVINAM voluntatem nominari iſtud oportuit; non INFORTVNIVM. Sin autem nihil huiuſmodi hominibus imperat; ſed fortuitò & temerè accidit, vt felix iſte ſit, ſicuti dicunt; ille autem infelix: INFORTVNIVM vocare tantummodò iſtud oportuit; non DIVINVM INFORTVNIVM. Sin porrò Deus arbiter vnicuique tribuit, quod meritis conuenit; neque in cauſſa eſt, vt tales ipſi ſimus; ſed eo fine tantùm iuſtitiam poſſidet, vt ex præſcripto ipſius, geſtis paria referat: non immeritò coniunctis nominibus iudicij decreta DIVINA INFORTVNIA nuncupat: ſiue, (quia diuinũ ſit iudicium, atque intelligens) præponendum putarit quod DIVINITATEM atque ſcientiã demonſtret: ſiue etiam (quòd ſponte malitiam idipſum amplectatur, de quo agitur, vnde etiã calamitatib⁹ iſtis dignum eſt) INFORTVNIORVM nomen adiecerit, tanquam non exprofeſſo certum hominem vel ſupplicio, vel præmio, afficere Deus ſtatuat; ſed eum ſemper, qui iſto ſe, atque illo modo geſſerit: cuius rei cauſſa non ſit extra nos inueſtiganda. Itaque voluntatis noſtræ, diuiníque iudicij nexum INFORTVNIVM parere; nihilque aliud totum hoc

DIVINVM exiſtere INFORTVNIVM, quàm Dei aduerſus peccata calculum. Atque ita artificioſa vocabulorum inuentione Dei curam, animíque libertatem, atque immortalitatem ſimul inducere; neque fato, aut prouidentia fieri penitùs; neque rurſus fortuitò, & caſu; neque etiam in eodem inſtituto vitam totam nobis contineri: ſed quæcunque poteſtate noſtra peccamus, ea ad voluntatem referri: quæcunque autem ſcelera ſequuntur ſecundum iuſtitiæ leges, fatum exiſtere: quæ verò bona à Deo potiſſimùm mittuntur, prouidentiæ aſſignari: nihil denique eorum, quæ ſunt, ad temerariam, atque fortuitam cauſſam referre: immò nec eorum quidquam, quæ fiunt; niſi ex euentu, atque nexu eorum, quæ prouidentia, & fatum, ipſáque voluntas per ſe operantur, primis efficientibus cauſſis accedat, quod fortuitum nominatur. Exempli gratia: Vult iudex in eum animaduertere, qui cædem perpetrauit; & non in húncce hominem: ſed eum etiam ſupplicio afficit, quem nolebat, quoniam homicidæ locum, atque conditionem ſibi aſſumpſit. Et eſt quidem iudici ex inſtituto in homicidam lata ſententia; ex euentu autem in húncce hominem, qui ſpõte perſonã homicidę ſubiuit. Et rurſum:

ΔΑΙΜΟΝΙΑΝ ΤΥΧΗΝ, τὴν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις θείαν ψῆφον, καὶ συνεισάγειν οὕτω τὴν τῶν ὀνομάτων τεχνικὴν εὕρεσιν τήν τε θείαν ἐπιστασίαν, καὶ τὸ αὐτεξούσιον τῆς ψυχῆς, καὶ ἀθάνατον, καὶ μήτε καθ' εἱμαρμένην, ἢ πρόνοιαν πανταχόθεν γίνεσθαι, μήτε ὡς ἔτυχε, καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου, μήτε κατὰ τὸ αὐτὸ προαιρετέον ἡμῖν τὸν βίον τίθεσθαι πάντα· ἀλλ' ὅσα μὲν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἁμαρτάνομεν, ταῦτα εἰς προαίρεσιν ἀναφέρεσθαι· ὅσα δὲ ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις κατὰ τοὺς τῆς δίκης ἕπεται νόμοις, εἱμαρμένην· τὰ δὲ προηγουμένως παρὰ τοῦ θεοῦ ἐκδιδόμενα ἀγαθὰ, εἰς πρόνοιαν· εἰς δὲ τὸ εἰκῆ, καὶ ὡς ἔτυχεν, οὐδὲν τῶν ὄντων ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν· ἀλλ' οὐδὲ τῶν γινομένων, εἰ μὴ ἄρα κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ κατ' ἐμπλοκὴν τῶν ἀπὸ προνοίας, καὶ εἱμαρμένης, καὶ προαιρέσεως προηγουμένως ἐνεργουμένοις ἐπακολουθήσει τὸ ὡς ἔτυχε τοῖς προϋπουργοῖς αἰτίοις. οἷον φέρε, ὁ δικαστὴς τὸν φονέα κολάζειν βούλεται, καὶ οὐ τόνδε τὸν ἄνθρωπον· κολάζει δὲ καὶ τοῦτον, ὃν οὐκ ἐβούλετο, ὅταν αὐτὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν τοῦ φονέως ἐναρμόζει τάξιν. καὶ γίνεται προηγουμένη μὲν ἡ κατὰ τοῦ φονέως αὐτῷ ψῆφος· κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἡ κατὰ τοῦδε τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἑκὼν ὑπέδυ τὸ τοῦ φονέως πρόσωπον. καὶ πάλιν,

ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος φονεῦσαι μὲν ἐβούλετο, δοῦναι δὲ ἐπὶ τούτῳ δίκας οὐκ ἤθελεν· ὥστε καὶ ἐπὶ τούτου γίνεσθαι προηγουμένην μὲν φονικὴν διάθεσιν, ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτεξουσίου τῆς ψυχῆς ἠρτημένην· κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἐπακολουθεῖν τὰς ἐπὶ ταύτῃ στρεβλώσεις τε, καὶ κακίας. τούτων δὲ πάντων αἴτιος ὁ νόμος ὁ καὶ τῷ δικαστῇ τὴν προαίρεσιν τοῦ κολάζειν τοὺς φαύλους ἐνθείς, καὶ τῷ φονεῖ τὴν τιμωρὸν ψῆφον ἐπάγων. ταὐτὸ δή μοι καὶ ἐπὶ τῆς θείας οὐσίας λογίζου, τῆς προαιρέσεως ἀνθρωπίνης δρᾶσαι κακὰ βουληθείσης, καὶ προαιρέσεως νομοφυλάκων δικαστῶν ἐπανορθοῦσθαι τὰ κακὰ πάσῃ μηχανῇ πειρωμένης, τὴν συνδρομὴν ΔΑΙΜΟΝΙΑΝ ΤΥΧΗΝ ἀποτελεῖν, καθ' ἣν ὁ τὰ τοιάδε εἰργασμένος τῶν τοιῶνδε γίνεται ἄξιος τιμημάτων· τοῦ μὲν προῃρεῖσθαι τὰ φαῦλα εἰς τὸ αὐτεξούσιον τοῦ κρινομένου τὴν αἰτίαν ἀναφέροντος· τοῦ δὲ ἑπομένου τῇ ἀξίᾳ τιμήματος εἰς τὴν τῶν κρινομένων νομοφυλακικὴν ἐπιστήμην· τούτων δὲ συνάγωγα εἶναι τὸν νόμον τὸν ἀγαθὰ μὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, φαῦλον δὲ μηδὲν εἶναι διατεταγμένον. τοῦτο γὰρ προϋφεστὼς ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἀγαθότητι οὐκ ἐᾷ ἀνευθύνους εἶναι τοὺς κακούς, ἵνα μὴ ἐμμένον τὸ κακὸν εἰς ἀναισθησίαν παντελῆ τῶν ἀγαθῶν ἐλάσῃ, ὧν τὴν ἀναγκαίαν ὑπόμνησιν

cædem facere ſceleratus volebat quidem; ſed pœnas hoc date nomine, minimè. Itaque & in ipſo priùs extitit homicidij quidem inſtitutum, tanquam ab animi libertate dependens; ſed inde poſtea contigit, vt tormenta etiam, atque moleſtiæ ſubſequerentur: quorum omnium lex ipſa cauſſa eſt, quæ iudici voluntatem improbos atque homicidas damnandi, plectendique ſuggeſſit. Idem planè mihi in diuina natura etiam ipſe conſidera. nempe, cùm voluntas humana quæ mala ſunt cupit admittere; eorum autem animus, quibus ſeruandarum legum cura eſt, in ſcelera animaduertere toto conatu nititur, ex eo concurſu DIVINVM creari INFORTVNIVM: cuius ratione qui talia admiſit, pari animaduerſione dignus efficitur: Altero quidem iudicationis cauſſam ad arbitrij libertatem, quæ vitioſa prætulerit, referente: altero verò ad legalis diſciplinæ rationem, quę mulctæ grauitatem in damnatis ſequitur. Amborum autem conciliatricem legem ipſam exiſtere; quæ bona quidem vt ſint omnia (quantùm poteſt) ſtatuit; mali autem nihil. Hæc enim cùm antè in Dei bonitate ſubſiſtat, non ſinit inultos eſſe malos: ne, ſi immoretur malitia, boni penitùs obliuionem inducat; cuius neceſſariam recordationem

eorum iuſtitia, in quorum tutela leges ipſę ſunt, omnibus ſuppeditat. Eodem igitur lex ipſa eos cõpellit, vti dictũ eſt, & qui iudices agunt, & qui malorũ ſenſu coërcendi ſunt: vt ex vtriſque peculiare bonum cõficiat. Si enim eſt pœnas dare, quàm nõ dare, vtilius: ſiq́ue, vt vitiorum coërceat immenſitatem damno pœna afficit: certũ eſt legẽ, vt iuuet, atque iuuetur, duo iſta genera tradere: ipſumq́ue, quod iudicat, tãquam legis curam habeat, alteri prępoſuiſſe: quod autem ita natura comparatũ eſt, vt peccet, atque iudicetur; idipſum, tãquam ab eo fiat legis violatio, pręſtantiori tradere, vt in ipſum animaduertat pro meriti ratione; quo tandem per ea, quæ patitur, in legis cogitationem atque recordationem deueniat. Quam enim malè agendo mortales denegant; eandem appetunt, cùm iniuriam patiuntur. Verbi gratia; Cupit Deum non eſſe qui facit iniuriam, vt vindictam, quæ veluti Tantali ſaxum ſemper imminet, minimè patiatur. At eundem vult eſſe qui iniuria afficitur; vt eius auxilio aduerſus ea, quæ patitur, potiatur. Oportet igitur eos, qui iniuriam inferunt, iniuriæ calamitatem experiri; vt quod in inferenda, auaritiæ morbo occæcati non viderant; id ipſum patiendo addiſcant, detrimenti moleſtia edocti; ſiquidem rectè multam ſubeant. Sin autem proteruitate improbitatem tueãtur adhuc;

ἡ παρὰ τῶν νομοφυλάκων δίκη χορηγεῖ. συνάγει οὖν ὁ νόμος, ὡς εἴρηται, τοὺς πεφυκότας κρίνειν, καὶ τοὺς πεφυκότας κακύνεσθαι, δι' ἀμφοτέρων τὸ οἰκεῖον ἀπεργαζόμενος ἀγαθόν. εἰ γὰρ τὸ διδόναι δίκην, τοῦ μὴ διδόναι ἐστὶ λυσιτελέστερον, καὶ πρὸς σωφρονισμὸν τῆς ἀμετρίας τῶν κακῶν, ἡ δίκη βλάπτει, δῆλον ὅτι πρὸς τὸ ὠφελεῖν καὶ ὠφελεῖσθαι, δίδωσιν ὁ νόμος τὰ δύο ταῦτα γένη· τὸ μὲν κριτικὸν, ὡς νομοφυλακικὸν, τοῦ ἑτέρου προστάξας· τὸ δὲ ἁμαρτάνειν, καὶ κρίνεσθαι πεφυκὸς, ὡς παρανομητικὸν, τῷ ἀμείνονι παραδοὺς γένει, κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι, ὅπως ἂν εἰς ἀνάμνησιν καὶ ἔννοιαν ἔλθῃ ποτὲ τοῦ νόμου, δι' ὧν πάσχει κακῶν. Ὃν γὰρ ἐν τῷ πράττειν κακῶς ἀπηρνοῦντο, τοῦτον ἐν τῷ πάσχειν κακῶς ἐπιποθοῦσιν οἱ ἄνθρωποι. οἷον, ὁ ἀδικῶν οὐ βούλεται εἶναι θεὸν, ἵνα μὴ τὸ διδόναι δίκην, ὥσπερ τινὰ Ταντάλου λίθον ἐπικρεμάμενον ἔχῃ. ὁ δὲ ἀδικούμενος βούλεται εἶναι θεὸν, ἵν' ἐπικουρίας, ὧν πέπονθε, τύχῃ. διὸ τοὺς ἀδικοῦντας, εἰς τὸ ἀδικεῖσθαι περιστῆναι δεῖ, ἵν' ὃ μὴ ἔβλεπον ἐν τῷ δρᾷν, τῷ τῆς πλεονεξίας πάθει μεθύοντες, ἐν τῷ πάσχειν μεταμάθωσι τῷ τῆς ἐλαττώσεως ἀνιαρῷ παιδευόμενοι, εἴ γε καλῶς ὑπέχοιεν δίκας. εἰ δὲ τῇ ἰταμότητι τῆς προαιρέσεως ἔτι κακύνοιντο,

αὐτοὶ μὲν ἴσως ἧττον ὠφελοῦνται· παράδειγμα δέ που γίνονται πάντως παιδευτικὸν τοῖς εὖ φρονοῦσι, καὶ αἰσθάνεσθαι δυναμένοις τὰς αἰτίας τῶν τοιούτων παθῶν. Ταύτας τῆς κρίσεως ἀρχὰς κυριωτάτας ἀποδεχόμεθα τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ, τὸν ἀπὸ ταύτης νόμον, τὸν ἐν ἡμῖν παρανομούμενον ὀρθὸν λόγον, καὶ ὥσπερ τινὰ ἔνοικον θεὸν πλημμελούμενον. ἀποτέλεσμα δὲ τῆς κρίσεως, ΤΑ ΑΛΓΕΑ, ὥς φησι, ταῦτα, ὅσα τραχύτερον ἡμῖν ποιεῖ τὸν βίον ταῖς περὶ σῶμά τε, καὶ τὰ ἐκτὸς λύπαις· ἃ δὴ ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕΙΝ ὁ παρὼν εἰσηγεῖται λόγος ἐνθυμουμένοις τὰς αἰτίας αὐτῶν, καὶ ὅσων οἷόν τε περικόπτοντας, καὶ μετατιθέντας εἰς ὠφέλειαν τὰ δοκοῦντα βλαβερά· μάλιστα μὲν τῶν θείων ἀγαθῶν ἑαυτοὺς ἀξίους παρέχεσθαι διὰ τῆς ἀκροτάτης ἀρετῆς. εἰ δέ τις τούτων οὔπω ἐν ὀρέξει, τῶν γοῦν πολιτικῶν ἀγαθῶν διὰ τῆς μέσης ἀρετῆς τυγχανέτω. τοῦτο γὰρ ἦν, ὃ πρὸς τὸ πάλιν καλῶς τὰ ΑΛΓΕΙΝΑ, καὶ ΙΑΣΘΑΙ, αὐτὰ ἐπιταττόμεθα. Τίς οὖν ἡ ἴασις, ἢ τὰ προειρημένα πάντα, ἀφ' ὧν καὶ ἡ εὐλόγιστος τῶν ἀλγεινῶν ὀδύνη, καὶ ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ὑποδείκνυται; κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων, ὅτι ὁ θεὸς νομοθέτης ὢν ἅμα καὶ δικαστής,

minus quidem ipſi fortaſſe proficiunt; ſed exemplo ſuo, eos proculdubiò, qui ſapiunt, quíque eiuſmodi morborum cauſſas noſſe queunt, erudiunt. Eſſe autem iſta iudicij principia maximè propria, Dei bonitatem arbitramur; & legem ab eadem manantem; rectam præterea rationem, quæ in nobis eſt, iniquè violatam, atque, veluti domeſticum Deum aliquem, iniuria affectam, & impiè habitam: iudicij autem euentum, ANGORES, vt inquit, iſtos; quotquot aſperiorem nobis vitam corporis moleſtijs, atque externis efficiunt: quas ferre leniter verſus admonet, & ad eorum cauſſas aduertere diligenter; eáſque, quantum poſſumus, amputare; & quæ noxia videntur, in vſum noſtrum atque vtilitatem tranſferre: maximè verò cæleſtibus bonis per ſummam virtutem dignos nos exhibere. Sin autem quis iſta nondum appetit; vel ſaltem ciuilia bona, virtutis ope conſequatur. Hoc enim ipſum fuit, quo nos ad DOLORES rectè PERFERENDOS, atque SANANDOS hortatus eſt. Quænam igitur alia fuerit MEDELA, præter illa, quæ antè dicta ſunt; quibus & dolor ipſe ærumnarum rationi conſentaneus, & ſanandi via demonſtratur? Eſt verò eorum, quæ dicta ſunt, caput; quòd Deus legiſlator ſimul, atque iudex,

eis fauet, quę bona ſunt; perdit autem quæ mala: vnde fit, vt malorũ culpa penitùs careat. At eos, qui ſtudijs volũtarijs mali effecti ſunt, rectæq́; rationis, quam intus habebãt, obliti; tãquam improbos quidẽ ex legis inſtituto vlciſcitur, quæ mala fieri caueat: tanquã homines autẽ, propter accedentem legis nexũ ad voluntatẽ, ꝙ INFORTVNIVM nominamus. Non enim ſimpliciter hominem, quatenus homo eſt, lex ipſa vlciſcitur; ſed qua ratione malus eſt. Vt autem talis euaderet, cauſſam primam habuit in propria volũtate poſitam. Ex quo verò malus effectus eſt; (quod in nobis ſitum fuit, non autẽ in Deo) tunc pœnis afficitur; quod in voluntate diuina, nõ autem in nobis eſt poſitum. Fuerit porrò ſcopus legis vnus Deo congruus maximè, hominibúſque vtilis; ipſa vitiorum amputatio, atq; purgatio, admotis quibuſlibet iuſtitiæ caſtigationibꝰ: ipſáque etiã animi ad praua dilabentis, in rectę rationis viam reuocatio. Cùm igitur ita ſe lex habeat, eadémque ſemper loquatur; nõ quilibet eadem ſemper conſequitur, qui aliàs aliud, quod compenſatione dignum ſit, admiſerit. Non enim iuſtum eſſet iſtud; neque nobis etiam conduceret. Sed parit iudicij mutationem rei mutatio, quæ iudicatur. Quî enim poſſit, qui ſimilis non eſt, iiſdem dignus haberi? Sunt igitur AEQVO ANIMO FERENDA

DIVINA

τίθεται μὲν τὰ ἀγαθά, ἀναιρεῖ δὲ τὰ κακά. Διὸ καὶ ταύτῃ κακῶν ἐστιν ἀναίτιος· τοὺς δὲ κακυνθέντας αὐτεξουσίοις ὁρμαῖς, καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς ὀρθὸν λόγον ἀμνημονήσαντας, ὡς μὲν κακοὺς κολάζει κατὰ τὸν νόμον τὸν ἀπαγορεύοντα τὰ κακά· ὡς δὲ ἀνθρώπους τῇ ἐπισυούσῃ ἐπιπλοκῇ τοῦ νόμου πρὸς τὴν προαίρεσιν, ἣν δὴ ΤΥΧΗΝ καλοῦμεν. οὐ γὰρ ἁπλῶς τὸν ἄνθρωπον, ᾗ ἄνθρωπος, κολάζει ὁ νόμος, ἀλλ' ᾗ κακός. τοῦ δὲ κακὸν γενέσθαι, τὴν προτέραν αἰτίαν εἶχεν ἡ προαίρεσις. ἐπειδὰν κακὸς γένηται (ὅπερ ἦν ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ θεῷ) τότε δίδωσι δίκας, ὅπερ ἦν ἐπὶ τῷ θείῳ νόμῳ, ἀλλ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν. σκοπὸς δὲ τοῦ νόμου μόνος ἂν εἴη πρέπων τῷ θεῷ, καὶ ἡμῖν ἐπωφελής, τὸ κόψαι τὴν κακίαν, καὶ ἀποκαθᾶραι τοῖς παντοδαποῖς τῆς δίκης σωφρονισμοῖς, καὶ ἐπιστρέψαι τὴν ὑποπεσοῦσαν τῇ πονηρίᾳ ψυχὴν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὀρθοῦ λόγου. καὶ οὕτως ἑστῶτος τοῦ νόμου, καὶ τὰ αὐτὰ ἀεὶ φθεγγομένου, τὴν ἀξίαν ἕκαστος ἄλλοτε ἄλλην ποιήσας οὐ τῶν αὐτῶν ἀεὶ τυγχάνει. οὐ γὰρ δίκαιον τοῦτό γε, οὐδὲ ἡμῖν συμφέρον. τὴν δὲ μεταβολὴν τῆς κρίσεως ἡ τοῦ κρινομένου μεταβολὴ δίδωσι. τὸν γὰρ μὴ τοιοῦτον πῶς τῶν αὐτῶν ἐστιν ἀξιοῦν; ΚΑΛΩΣ ΦΕΡΕΙΝ οὖν

τὰς ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΥΧΑΣ δεῖ, καὶ ΜΗ ΑΓΑΝΑΚΤΕΙΝ διδόντα δίκην, καὶ ὅσον ἐπὶ τῇ θείᾳ κρίσει καθαιρόμενον διὰ τῶν δοκούντων ἐμποδίων εἶναι πρὸς εὐπάθειαν τοῦ τῇδε βίου. ὁ δὲ τοιοῦτος λογισμὸς ΙΑΣΙΣ ΤΕ γίνεται τῶν προημαρτημένων, καὶ ἐπιστροφὴ πρὸς τὸν ἐνυπάρχοντα ἡμῖν λόγον ὀρθόν. πῶς γὰρ ὁ κακίας εἶναι καρποὺς τὰ ἀλγεινὰ τιθέμενος, οὐ φεύξεται τὴν εἰς αὐτὰ κατάγουσαν αὐτὸν αἰτίαν; καὶ εἰ δεῖ χαλεπαίνειν ἐν τοῖς λυπηροῖς, ἑαυτῷ μᾶλλον αἰτιᾶσθαι δεῖν χαλεπαίνειν, ἢ τῷ κωλύοντι τὴν πονηρίαν θεῷ διὰ τῶν ὀργάνων τῆς δίκης, δι' ὧν ἔστι συνεῖναι καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι τῶν θείων νόμων, μηδὲ ἑκόντας κακύνεσθαι. οὐ γὰρ ὡς ἔτυχε τὰ ἀλγεινὰ τοῖς ἀνθρώποις διανέμεται, εἴπερ θεός, καὶ δίκης ὅροι προεστήκασιν ἡμῶν, τὴν ἀξίαν ΜΟΙΡΑΝ ἐφ' ἑκάστοις ἐπάγοντες· διὸ καὶ τὸ οὐ ΠΑΝΥ ΤΟΙΣ ΑΓΑΘΟΙΣ ΤΑ ΑΛΓΕΙΝΑ συμπίπτειν εὔλογον. πρῶτον μὲν γὰρ ΟΙΣΟΥΣΙΝ αὐτὰ ΠΡΑΩΣ τῇ εὐαρεστίᾳ τῆς θείας κρίσεως, καὶ τῇ τῆς ἀρετῆς προσκλήσει, δι' ἣν πραότερα μὲν τὰ χαλεπὰ γίνεται. καὶ ἐλπὶς δὲ τοῦ λοιποῦ ὁ βίος μηδαμῶς ἐνοχλήσειν ἡμᾶς τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ἀγαθοῖς γινομένοις

DIVINA INFORTVNIA: NEC EI AEGRE FERENDVM, qui pœnas luit; quíque, quantum diuino iudicio viſum eſt, iis rebus purgatus eſt, quæ huius vitæ oblectationem morari videbantur. Fuerit verò iſthæc ratiocinatio MEDELA quædam eorum, quæ antè peccata ſunt; & ad rectam rationem, quæ in nobis eſt, conuerſio. Quopacto enim qui vitiorum fructus eſſe calamitates arbitratur; non cauſſas fugiet, quibus ad illas iter eſt? Præterea, ſi in rebus, quæ dolorem pariunt, æquum eſt exacerbari, ſibi potius eſſe ſuccenſendum arbitrabitur, quàm Deo, qui malitiam iuſtitiæ armis repellat; quibus licet diuinas leges noſſe, earúmque recordari; nec niſi ſponte malis affici. Non enim fortuitò calamitates diſtribuuntur hominibus; ſi Deum nobis præeſſe, iuſtitiæque fines regere, atque meritam ſingulis SORTEM inferre verum eſt. quo fit, vt quod NON PENITVS BONIS CALAMITATES accidere dixit, veritati conſentaneum ſit. Primùm enim iſta FERENT MODERATE iudicij diuini placito, deinde virtutis adeptione perſuaſi; cuius auxilio leuiora fiunt, quæ moleſta fuerant. Eſt præterea non vana ſpes vitam noſtram deinceps talibus nequaquam perturbatum iri; ſi quidem bonis effectis

ipſa ſummæ virtutis adeptione diuina bona nobis recondantur; mediæ autem, humana. SANABVNTVR prętereà & iſta, quantùm poterunt; ſi LEVITER FERENDO, ea curandi rationes didicerimus. Quî enim poſſunt ſacris ſupplicationibus pro Dei dignitate vti, qui prouidentiam atque iuſtitiam humana negant intueri; animúmque noſtrum immortalitate præditum externa iſta quandoque ſortiri, prout ſe voluntariis motibus dignum præbuerit? Qui enim ad iſta SORTEM præſentem non retulerit; vbi eam MODERATE FERENDI occaſionem queat inuenire; vbi etiam MEDENDI artem; dici ſanè non queat. Neque enim ſanè talibus confeſtim datur acquieſcere, tanquam ſint indifferentia, aut contrariis pręſtantiora; quia per ſe ideò fugienda videantur, quòd dolorem pariant atque laborem. quæ autem ſunt eiuſmodi non ſolet natura noſtra admittere, tanquam propter ſe amplectenda; niſi certè boni ſit aliquid, quod ex doloris moleſtia expectetur. Eſt igitur ægreferre neceſſarium, & tędio multo affici, atque ex ea, quam ipſi natura habemus, ignoratione dolores amplificari; & pœnas dare nihilominus: maximam autem nobis improbitatem acceſſere,

κατὰ τὴν ἀκροτάτην ἀρετὴν τὰ θεῖα ἀγαθὰ ἡμῖν ἀπόκειται· κατὰ δὲ τὴν μέσην ἕξιν, τὰ ἀνθρώπινα. ἔπειτα καὶ ΙΑΣΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΔΥΝΑΜΙΝ τὰ τοιαῦτα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ΦΕΡΕΙΝ ΠΡΑΩΣ, τὰς μεθόδους τῆς θεραπείας αὐτῶν διδασκόμενοι. πῶς γὰρ οἷόν τε ταῖς ἱεραῖς ἱκετείαις θεοπρεπῶς χρήσασθαι, μὴ πρόνοιαν καὶ δίκην ἐφορᾶν τὰ ἀνθρώπινα πεπεισμένους, καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀθάνατον οὖσαν τοιούτων ἑκάστοτε τυγχάνειν τῶν ἔξωθεν, οἵων ἂν ἑαυτὴν ἀξίαν παρέχοιτο ἐκ τῶν προαιρετικῶν κινημάτων; ὁ γὰρ μὴ εἰς ταῦτα ἀναφέρων τὴν παροῦσαν ΜΟΙΡΑΝ, πόθεν που ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕΙΝ αὐτὴν τὰς ἀφορμὰς λήψεται; πόθεν δὲ τοῦ ΙΑΣΘΑΙ τὴν τέχνην; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. δυσαρεστήσει μὲν γὰρ αὐτόθεν τοῖς τοιούτοις οὐκ ἔστιν, ὡς ἀδιαφόροις, ἢ ἀμείνοσι τῶν ἐναντίων, ἐπειδὴ παρ' ἑαυτῶν φευκτὰ εἶναι φαίνεται ἀλγεινὰ ὄντα, καὶ ἐπίπονα. τὰ δὲ τοιαῦτα οὐ προσίεται ἡμῶν ἡ φύσις, ὡς διὰ ταῦτα αἱρετά, εἰ μὴ ἄρα ἀγαθόν τι πρὸς δοκούμενον εἴη ἐπὶ τῇ τληπαθείᾳ τῶν δυσχερῶν. ἀνάγκη οὖν δυσχεραίνειν, καὶ δυσαρεστίας ἐμπίπλασθαι, καὶ προσεπιτείνειν τὰ ἀλγεινὰ ἐκ τῆς περὶ τὴν οὐσίαν ἡμῶν ἀγνοίας, καὶ οὐδὲν μὲν ἧττον διδόναι δίκας· τὴν μεγίστην δὲ ἐπικτᾶσθαι κακίαν,

ἐᾶν ἀπρονόητον τὸ πᾶν, ἢ κακῶς φροντιζόμενον οἰηθῶμεν. τοῦτο δὲ ταὐτόν ἐστι τὸ μὴ οἴεσθαι εἶναι θεόν· ἢ ὄντα μὴ προνοεῖν· ἢ προνοοῦντα μὴ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ δίκαιον, ἃ δὴ τῆς παντοδαπῆς ἀδικίας ἐστὶ συνεκτικώτατα, καὶ πρὸς πᾶσαν κακίαν συνωθοῦντα τὸν τοῖς τοιούτοις ἑαλωκότα δοξάσμασιν. ὡς γὰρ ἡ εὐσέβεια μήτηρ τῶν ἀρετῶν ἀνεφάνη, οὕτω καὶ πάσης κακίας ἡγεμὼν ἡ τῆς εὐσεβείας ἀπόπτωσις. μόνος οὖν ἐξευρήσει τούτων τὴν ΙΑΣΙΝ ὁ ΠΡΑΩΣ αὐτὰ ΦΕΡΕΙΝ ἐκδιδαγμένος. τοῦτο δὲ διὰ φιλοσοφίας μόνης περιγίνεται τὰς πάντων τῶν ὄντων οὐσίας ἀκριβῶς ἐπισταμένης, καὶ τὰς ἑπομένας ταῖς οὐσίαις αὐταῖς ἐνεργείας, ὧν εἱρμὸς καὶ σύνταξίς ἐστιν ἡ τῶν ὅλων διοίκησις, ἀφ᾽ ἧς καὶ τὰς ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΥΧΑΣ ἀπονέμεσθαι ἀνάγκη· εἶναι δὲ τὴν ἑκάστῳ ἀπονεμηθεῖσαν ἀξίαν τὴν νῦν λεγομένην ΜΟΙΡΑΝ ἠρτημένην τῆς τε προνοίας τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς κοσμικῆς εὐταξίας, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως. εἰ μὴ γὰρ εἴη θεοῦ πρόνοια, οὐκ ἂν εἴη τάξις ἐν κόσμῳ, ἣν καὶ εἱμαρμένην ἂν εἴποι τις. εἰ δὲ μὴ ταῦτα εἴη, δίκη, καὶ κρίσις τῶν κακῶν οὐκ ἂν γένοιτο. ἀλλ᾽ οὐδὲ τιμὴ καὶ ἀποδοχὴ τῶν ἀγαθῶν. προνοίας δὲ οὔσης, καὶ τάξεως, πάντας ἔδει τοῖς νῦν γινομένοις τῶν ἴσων ἀγαθῶν

ſi mundum prouidentia carere, aut malè adminiſtrari exiſtimemus. Fuerit verò iſtud idem planè, atque Deum non eſſe putare. vel, ſi ſit, minimè prouidere: vel denique ſi prouideat, nequaquam bonum & iuſtum exiſtere. quæ certè nullum non iniquitatis genus complectuntur; cúmque, qui ſe talibus capi patitur opinionibus, ad ſcelera quælibet impellunt. Vt enim virtutum mater eſt pietas in Deos: ſic vitiorum omnium dux eiuſdem contemptus. Horum igitur MEDELAM ſolus inuenerit, qui ea FERRE MODERATE didicerit. Id autem Philoſophia vna præſtiterit, quæ rerum omnium naturas & actiones, quæ naturas ipſas conſequuntur, exactè nouerit: quarum ſeries atque ordo ipſa eſt vniuerſorum adminiſtratio; à qua DIVINA INFORTVNIA neceſſe eſt diſtribui; nec eſſe aliud mercedem cuique tributam, quàm SORTEM, de qua nunc ſermo eſt, quæ à Dei prouidentia, mundaníque ordinis præſtantia, atque hominum voluntate depēdeat. Neque enim ſi non eſſet prouidentia, ordo ille in mundo exiſteret, quod fatū poſſit aliquis appellare. nec ſi iſta deeſſent, vlla eſſet multa, vllúmq; aduerſus ſceleratos iudicium. Immò nec bonorum præmium, nec cōmendatio. At verò, prouidentia atque ordine exiſtentibus, omnes oportebat, qui iā naſcuntur eadē bona

SORTIRI;ſi nihil à ſeipſis ad inęqualitatē cōtuliſſent. Sed liquet imparē eorū SORTEM exiſtere. Apparet igitur obſtare volūtatis noſtrę inęqualitatē, quę ꝓuidētię iudicio ſubiecta eſt, quominus ipſis fiat ęqua diſtributio; cū ꝓ meriti ratione SORTEM cadere neceſſe ſit. Cęterùm ne nos cōturbet, quòd in brutis quoque animantibus, in plātis, in his etiā, quę vita deſtituūtur, eandē, quā in hominibus inęqualitatem cernimus. Nō enim ꝓpterea res noſtrę prouidētia nō regūtur, ſi in illis iſta caſu cōtingant: vel ſi in eiſdē etiā pœna & iudiciū, virtutíſque & vitij inſit cōſideratio; cū exactè adeò fiāt quę ad nos attinēt. Primùm enim ita ſe habēt, quę anima carent, vti cōmunis materia plātis, brutíſq; ipſis, atq; hominibus. Sūt pręterea animalia nōnulla in alimētū data cęteris, atq; hominibus. quo fit, vt eadem inter ſe faciant, non quòd ad eorum meritū aduertant, quæ patiuntur, ſed vt ſuā ipſa vel famem placēt; vel morbū curēt: vtq; omnino quod ſibi deeſt, vndecunque facere liceat, conſequantur. quo fit, vt cæteris animalibus inde naſcatur infelicitatis occaſio, quòd ea, ſi quibus indigemus, vti ſeſe offerunt, in vſum noſtrum cōuertimus: felicitatis autem cauſſa, quam habere videntur, noſtra ſit erga ipſa animi propenſio, atque affectio. Si igitur vlteriùs promouens oratio alios quoſdam etiam non deeſſe præſtantiores nobis opponat;

ΤΥΓΧΑΝΕΙΝ, εἰ μηδὲν παρ' ἑαυτῶν εἰς τὴν ἀνισότητα συνετέλεσαν. φαίνονται δὲ οὐ τῶν ἴσων τυγχάνοντες. δῆλον οὖν, ὡς τὸ τῆς προαιρέσεως ἄνισον ὑποβληθὲν τῇ τῆς προνοίας κρίσει, οὐκ ἐᾷ τὴν ἴσην αὐτοῖς ἀπονέμεσθαι ΜΟΙΡΑΝ, εἴγε τῆς πρὸς ἀξίαν ἀνάγκη τυγχάνειν. μὴ ταραττέτω δὲ ἡμᾶς τὸ, καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ἀλόγων, καὶ φυτῶν, καὶ αὐτῶν τῶν ἀψύχων τὴν αὐτὴν ἀνωμαλίαν ἐπιφαίνεσθαι, ἣν καὶ ἐπ' ἀνθρώπων. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπρονόητα, εἴγε ἐκείνοις ταῦτα, ὡς ἔτυχε, συμβαίνει· ἥ τε ἐπ' ἐκείνων δίκη καὶ κρίσις, καὶ ἀρετῆς τε κακίας ἐκλογισμοί· ἐπεὶ τὰ καθ' ἡμᾶς οὕτως ἠκρίβωται. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ἄψυχα οὕτως ἔγκειται, ὡς κοινὴ ὕλη, φυτοῖς, τε ζώοις, καὶ ἀνθρώποις. κοινὴ τροφὴ πρόκειται καὶ ἔνια ζώων ζώοις τε, καὶ ἀνθρώποις. Διὸ καὶ ποιεῖ ταῦτα εἰς ἄλληλα οὐ τὴν τῶν πασχόντων ἀξίαν ἐπισκεπτόμενα, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν πεῖναν, ἢ τὴν νόσον θεραπεύοντα, καὶ ὅλως τὸ ἐνδεὲς αὐτῶν πληροῦντα, ὅθεν ἂν τοῦτο ποιεῖν ἐξῇ. ὥστε δυστυχίας ἀφορμὴν εἶναι τοῖς ζώοις τὴν ἡμετέραν χρείαν ἐκ τῶν παρατυχόντων πληρουμένην, καὶ τῆς δοκούσης δυστυχίας αὐτοῖς αἴτιον τὸ παρ' ἡμῶν προσπαθές. εἰ μὲν οὖν προϊὼν ὁ λόγος καὶ ἄλλους κρείττονας ἡμῶν τινας ἀντεισήγαγεν

οὕτως ἀποχρωμένοις ἡμῖν πρὸς πλήρωσιν τῆς ἑαυτῶν ἐνδείας, ὡς ἡμεῖς τοῖς ἀλόγοις φαινόμεθα χρώμενοι· θνητοὺς ἐκείνους ἔδει ὁμολογεῖν, καὶ φαίνεσθαι τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἐκείνων χρείαν ἀναλισκόμενα. εἰ δὲ μηδὲν τῶν περὶ ἀνθρώπου θνητὸν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἔσχατος ὢν τῶν λογικῶν γενῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀθάνατος, εἰς σῶμα θνητὸν ἐκ περιστάσεως ἔρχεται, καὶ συγγενές τι τοῖς ἀλόγοις ἀναλαβὼν ὄργανον ἐπὶ γῆς πολιτεύεται· οὐδὲν ἂν εἴη τὸ ταῖς ἡμετέραις δυστυχίαις εἰς τὴν ἑαυτοῦ θοίνην ἀποχρησάμενον· οὔκουν οὐδὲ τὸ ἀτάκτως χρησάμενον ἡμῖν προθυμίᾳ πληρώσεως. δίκη τοίνυν καὶ τάξις τοῖς περὶ ἡμῶν ἀθανάτοις τοὺς ὅρους τῆς περὶ ἡμᾶς διοικήσεως νομοθετεῖ ταῦτα μηχανᾶσθαι περὶ ἡμᾶς, ἃ τήν τε ἐνταῦθα κακίαν ἡμῶν ἐλαττοῖ, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπιστρέφειν ἡμᾶς δύναται. κήδονται γὰρ ἡμῶν, ὡς συγγενῶν, ἐκπεσόντων· ὅθεν αἰδὼς, καὶ νέμεσις, καὶ αἰσχύνη ἀποτρέπουσαι τῶν κακῶν ἀνθρώποις μόνοις ἐπιστρέφεσθαι λέγονται ὀρθῶς. τὸ γὰρ λογικὸν ζῶον μόνον συναισθάνεσθαι τῆς δίκης πέφυκε. τοῖς μεγίστοις οὖν ὅροις διεστῶτας ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀλόγων, διεστώσῃ πάμπολυ καὶ τῇ διοικήσει χρῆσθαι προσήκει. σύμμετρος γὰρ ταῖς οὐσίαις τῶν ὅλων καὶ ὁ τῆς προνοίας θεσμός. καὶ ὡς ἕκαστα ὑπέστη παρὰ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ,

qui nobis quoque ad eorum, quibus indigent, ſupplementum abutantur; non aliter quàm & ipſi ratione carẽtibus vti videmur: mortales illos eſſe probari oportuit; hominúmque corpora in eorum vſum atque neceſſitatem impendi. Verùm ſi nihil eſt omniũ, quæ homine ſuperiora ſunt, morti obnoxium: quoniam & ipſe vltimus ex eorum genere, quæ ſunt ratione prædita, & ob id immortalis in mortale corpus ex neceſſitate venit, ibíque aſſumpto rationis expertibus cognatò organo in terra verſatur; nihil eſſe queat quòd miſeriis noſtris ad ſuas epulas abutatur: nihil etiam certè quòd nobis vtatur inordinatè ad cupiditatis expletionem. Fines igitur diis immortalibus, qui nobis præſtant, ſuæ noſtri adminiſtrationis iuſtitia atque ordo prę́ſcribunt; vt ea noſtro nomine moliantur, quibus hîc minuatur nequitia noſtra; & quibus ad ipſos reuerti valeamus. Sunt enim noſtri ſolliciti, tanquam cognatorum, cùm labi nos contigit. Quo fit, vt verecundia, diuináque vltione, atque dedecore homines tantùm à vitiis reuocari rectè dicatur. Solũ enim ꝙ ratione prędítũ eſt animal iuſtitiã natura percipit. Nos ergo, q interuallo lõgiſſimo à brutorũ natura diſtamus, ſeparata valde adminiſtrationis etiã ratione vti cõuenit. Eſt enim vniuerſi naturis etiã prouidẽtię lex maximè cõgrua. Sĩgula deĩde qua ratione à Deo opifice

edita ſunt, eadem & ipſa prouidentiam ſentiunt. Videtur porrò ſingulos quidẽ hominũ animos ipſe produxiſſe; brutorum autẽ ſola genera; illis naturę fingenti commiſſis: vti Platoni, Timęóq; Pythagorico viſum eſt: quibus placet nihil eorum, quę morti ſunt obnoxia, à Deo immediatè conditũ eſſe: animos autem hominum ex eadem temperatione, qua mũdani Dei, atq; dæmones, ipſíque etiam illuſtres heroes, factos eſſe: ideóque in ſingulis hominibus prouidentiã elucere; quomodo ab iſtis euocẽtur; quomodo in illa propẽdeãt; quomodo hîc degát; quomodo iſthinc aliò ſe conferant: quorũ nihil in vita, quæ ratione careat, effici oportuit. Neque enim ad Deum accedit; quę inuitari atque excitari nequeat. Nec poteſt in terris fungi adminiſtratione, quę tanquam planta cęleſtis exiſtat. Neque id habet à natura, vt ad aſtrum aliquod, quocum aptum ſit, referatur. Atque hęc quidem in eos, qui caſibus humanis indignantur, quíque modis omnibus prouidentiã deſtruunt, à nobis reſpõſa ſint. Quib⁹ & iſta iure poſſunt adiici, eo ipſo videri hominũ mores cũ ratione cõſentire, quòd res aduerſas FERANT MODERATE: nec ea tantùm ratione fieri leuiora, quibus tum nos angi contigit; ſed futuris etiam afferri remedium. Vos autem cùm INDIGNAMINI, quid aliud ipſi proficitis; quàm quòd impietatem, malorum omnium grauiſſimũ.

οὕτω καὶ προνοίας ἀξιοῦται. φαίνεται δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ἑκάστην αὐτὸς ὑποστήσας· ἐπὶ δὲ τῶν ἀλόγων μόνα γένη, προστείνων τῇ διαπλαττούσῃ αὐτὰ φύσει, ὡς Πλάτωνι δοκεῖ, καὶ Τιμαίῳ τῷ Πυθαγορείῳ· οὐδὲν μὲν προσεχὲς τῶν θνητῶν δημιούργημα εἶναι τοῦ θεοῦ τιθεμένοις· τὰς δὲ ἀνθρωπίνας ψυχὰς γίνεσθαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος τοῖς τε ἐγκοσμίοις θεοῖς, καὶ τοῖς δαίμοσιν, καὶ τοῖς ἀγαυοῖς ἥρωσι. Διὸ πρόνοια ἐπ' ἀνθρώπων ἐστὶν καθ' ἕνα ἕκαστον, πῶς ἀφίσταται τῶν ἐκεῖ· πῶς πρὸς τὰ τῇδε νεύει· πῶς ἐνταῦθα πολιτεύεται· πῶς αὖ ἐντεῦθεν ἀνακομισθείη ἐκεῖσε· ὧν οὐδὲν δεῖ περὶ τῆς ἀλόγου ζωῆς πραγματεύεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἦλθεν ἀδυνατεύσασα ἐπισπέσθαι θεῷ. οὔτε ἐπὶ γῆς δύναται πολιτεύεσθαι, ὡς φυτὸν οὖσα οὐράνιον· οὔτε πρός τι ξυνόνομον ἄστρον ἀνάγεσθαι πέφυκε. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ παρὸν ἀπολελογίσθω ἡμῖν πρὸς τοὺς δυσχεραντικούς, καὶ πανταχόθεν τὸ ἀπρονόητον κατασκευάζοντας· πρὸς οὓς καὶ ταῦτα εἰπεῖν δίκαιον, ὅτι ἐκ τοῦ ΠΡΑΩΣ τὰ δυσχερῆ ΦΕΡΕΙΝ ὁ ἀνθρώπινος τρόπος εὐλόγιστος ἀναφαίνεται, καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἐπελαφρύνων τὰ δυσχερῆ, καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὔελπις. ὑμεῖς δὲ ἀγανακτοῦντες τί καὶ ὀνήσετε, εἰ μὴ μόνον προσθείητε τοῖς πόνοις τὸ μέγιστον

τὴν κακῶν ἀσέβειαν, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ χαλεπὰ τραχύτερα ἑαυτοῖς ἐνεργάσησθε τῷ παρὰ τὴν ἀξίαν πάσχειν αὐτὰ δοκεῖν; οὐ γὰρ νοσῶν, ἐὰν ἀγανακτῇ ὅτι νοσεῖ, δι' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον νοσήσει; διὸ οὐδὲ χαλεπαίνειν δεῖ πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ἀποδόσεως γινομένης, ἵνα μὴ καὶ χειρόνων ἐν ἕξει γινώμεθα, διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς παροῦσι βλάσφημον δυσφορίαν. σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ καὶ τῇδε. εἴ τις πενίαν λαβὼν ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕΙ, πρὸς τῇ ἀπὸ τῆς πρᾳότητος ἀλυπίᾳ, καὶ ἐξευρήσει τινὰ τοῦ βίου παραμυθίαν· τοῦτο μὲν τοῦ λογισμοῦ πόρον ἐξευρίσκοντος εὐλόγου διατροφῆς, τὸ μὴ συγκεχύσθαι τῇ λύπῃ· τοῦτο δὲ ἀγαμένων αὐτὸν τῶν πλησίον τῆς ἔμφρονος καρτερίας, καὶ συνεκποριζόντων, ὅση δύναμις, τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸν βίον. ὁ δὲ ΑΓΑΝΑΚΤΩΝ, καὶ γυναικείως πικραινόμενος, πρῶτον μὲν ἑκουσίως λύπας προσκτᾶται. ἔπειτα προσδεδεμένος ὢν τὴν πενίαν πενθεῖν, ἄπορος παντελῶς γίνεται οὔτε παρ' ἑαυτοῦ τι σχολάζων εἰς πόρον συμβάλλεσθαι, οὔτε παρὰ τῶν πλησίον συντελούμενος, ὅσον μὴ ἐλέου χάριν αὐτῷ τις προσέρριψεν· ὃ πάλιν ἐκ τῆς διαθέσεως τοῦ διδόντος ἐπιτείνει τὴν λύπην τῷ εἰς τοῦτο χρείας καταστάντι. ἐκ πάντων οὖν τῶν εἰρημένων ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕΙΝ

laboribus veſtris adiicitis; eóque dolorẽ veſtrum maiorem efficitis; quòd præter merita torqueri vos exiſtimatis? Annõ enim qui morbo afficitur, ſi eundẽ ferat acerbiùs, grauiorem faciet? Non eſt itaque ægreferendum, quod pro meritorum ratione reponitur, ne vrgentium moleſtiarum acerba reprehenſione, deteriorum etiam habitum nobis contrahamus. Conſideremus uerò & iſtud hoc loco: Si quis in paupertatem delapſus ipſam FERAT MODERATE: prçterquàm quòd ita ſibi dolorem adimit; vitæ etiam certam oblectationem nanciſcitur: partim quidem, quòd idoneam alimentorum ſuppeditationem meditando inueniet, ſi dolore non conturbetur: partim verò, quòd eius prudentiam, animíque robur qui vicini ſunt admirantur; & ſuppeditant ad vitam neceſſaria, quantùm poſſunt. At verò, qui INDIGNATVR, cùm muliebri more exacerbatur, primùm quidem dolores ſponte ſibi accerſit: in luctu deinde paupertatis defixus non poteſt omnino efficere, vt ſibi nec à ſeipſo aliquid vacet ad ſubleuandam inopiam conferre, nec viciniorum contributionibus ſubleuari; niſi quantum ſtipis ergò alicui quis proiecerit: quod rurſum pro largientis animo, ei, qui in tanta rerum penuria verſatur, dolorem auxerit. Patet igitur ex iis, quæ dicta ſunt, MODERATE FERENDOS

ESSE caſus aduerſos, & ADHIBENDA REMEDIA, quantùm poſſumus, cauſſáſque ipſorum prauis cogitationibus eſſe adſcribendas; neque ignorandum, cùm prouidentia ſit, non poſſe eum negligi, qui bonus nunc exiſtat, quantum libet antiquis diuinę iræ notis compunctus ſit. Eadem enim opera, dum virtus acquiritur; & eorum vitatur moleſtia; & MEDICINA inuenitur, quæ ex ſeſe quidem auxilium aduerſus dolorem adferat; à prouidentia autem moleſtiarum liberationem. Calamitates enim inuexerunt noſtra ſimul iniquitas, & iudicium diuinum; cuius eſt in ſceleratos animaduertere: ſed tolluntur eædem percommodè virtute noſtra atque prouidentiæ lege, quæ eos malis liberet, qui ſponte ſua quod bonum eſt amplectuntur. Tot tantaque adeò ex verſibus iſtis poſſumus haurire præcepta, quæ ad virtutis inſtitutionem primam conferunt. Videntur enim & prouidentiæ, & fati, libertatíſque animi veriſſimas rationes complecti; quibus moleſtiam illam, quæ in eorum, quæ cernuntur, diſſimilitudine verſatur, oratio examinauit; inque omnibus malorum cauſſam Deum nequaquam exiſtere demõſtrauit. Quòd ſi quis iſta ſuperioribus coniũgat, vna omniũ eſſe ratio videbitur, quæ animi æternitatẽ confirmet. Quòd enim iuſtitiã eſſe colẽdã;

δεῖ τὰ συμβαίνοντα. καὶ ΟΣΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΙΑΣΘΑΙ δεῖ, ταῖς διασκόφοις ἐννοίαις τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐκλογιζομένους, καὶ συνορῶντας, ὅτι προνοίας οὔσης, οὐκ ἀμελεῖται ὁ ἀγαθὸς νοῦ γινόμενος, κἂν παλαιῶν πλημμελημάτων ἐφέλκηται στίγματα. κατ' αὐτὸ γὰρ ἠλᾶσθαι τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἐπίπονον αὐτῶν διαφεύγει, καὶ τὴν ΙΑΣΙΝ ἐξευρίσκει, παρ' ἑαυτοῦ μὲν βοήθειαν τῆς ἀλυπίας εἰσφέρων, παρὰ δὲ τῆς προνοίας τὴν ἀπόλυσιν τῶν χαλεπῶν κομιζόμενος. ἡ γὰρ ἡμετέρα κακία, καὶ κρίσις θεία ἐπιμετρουμένη τὴν πονηρίαν, τὰ χαλεπὰ συνεφόρησεν. εἰκότως δὲ ταῦτα λύεται πάλιν ἀρετῇ τε ἡμετέρᾳ, καὶ νόμῳ προνοίας ἀπολύοντι τῶν κακῶν τοὺς παρ' ἑαυτῶν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐπιδεδωκότας. τοσαῦτα ἂν λάβοιμεν καὶ ἐκ τούτων τῶν ἐπῶν δόγματα πρὸς ἀρετῆς στοιχείωσιν συντελοῦντα. τοὺς γὰρ περὶ προνοίας, καὶ εἱμαρμένης, καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, ἀληθεστάτους λόγους περιέχοντα ἀναπέφηνε, δι' ὧν τὸ τῆς τῶν φαινομένων ἀνωμαλίας δύσκολον ἀπεύθυνεν ὁ λόγος, καὶ διὰ πάντων ἀπέδειξε τῶν κακῶν ἀναίτιον τὸν θεόν. εἰ δέ τις ταῦτα τοῖς προτέροις ἐπισυνάψειεν, εἷς ἐκ πάντων ἀναφανήσεται λόγος τὴν τῆς ψυχῆς ἀϊδιότητα βεβαιούμενος. τὸ γὰρ δικαιοσύνην ἀσκεῖν,

καὶ γενναίως ἀποθνήσκειν, καὶ περὶ τὰ χρήματα ἐλευθερίως διακεῖσθαι, ᾧ μὴ συναποθνήσκειν τῷ σώματι τὴν ψυχὴν μάλιστα χρήζει πρὸς κατασκευήν, ὡς ἤδη εἴρηται. τὸ δὲ τὰς ΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΤΥΧΑΣ ΠΡΑΩΣ ΦΕΡΕΙΝ, καὶ ΙΑΣΘΑΙ ΔΥΝΑΣΘΑΙ, τοῦ μὴ συγγεννᾶσθαι τῷ σώματι τὴν ψυχὴν νοῦν ἐφαίνετο δεόμενον. ἐκ δὲ ἀμφοτέρων τὸ γενέσεως καὶ φθορᾶς κρείττονα εἶναι τὴν ψυχὴν ἀποδείκνυται, καὶ ἑτέραν οὐσίαν παρὰ τὸ θνητὸν σῶμα αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν οὖσαν ἀΐδιον. οὐ γὰρ οἷόν τε ἐστὶν ἀπό τινος χρόνου παρελθόντι εἰς γένεσιν εἰς ἀεὶ διαμένειν· ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἐξ ἀϊδίου τὴν ὑπόστασιν ἔχον ποτὲ φθορὰν ἀναδέχεσθαι. εἴπερ οὖν μετὰ τὴν τοῦ σώματος φθορὰν ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ διαμένουσα δίκης καὶ κρίσεως τυγχάνει, καὶ τῶν ἐπιτηδευθέντων ἐν τῷ βίῳ τὰς πρὸς ἀξίαν ἀμοιβὰς ἀποδέχεται· οὐχ οἷόν τε δὲ εἰς ἀεὶ διαμένειν τὸ ἀπὸ χρόνου γινόμενον· δῆλον, ὡς καὶ πρὸ τούτου ἦν τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ οὕτω τῶν ἀϊδίων δημιουργημάτων τοῦ δημιουργοῦ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀνευρίσκεται, ὅθεν αὐτῇ καὶ τῆς θείας ὁμοιώσεως μέτεστιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο μετρίας ὑπομνήσεως ἔτυχε, καιρὸς ἂν εἴη καὶ τὰ λοιπὰ ἐπισκέψασθαι.

quòd fortiter occumbendum; quòd etiam liberaliter vtendum diuitiis dixit: ad animi immortalitatem aſſerendam, nec eam ſimul cum corpore interire, ſicuti dictum eſt, valde conducit. Vt autem DIVINA INFORTVNIA FERREMVS MODERATE; VT ADHIBERI REMEDIA pateremur: iam deſiderari videbatur, non eſſe cum corpore generatum animum. At verò ex vtroque, generatione atque corruptione præſtantiorem exiſtere, & à corpore mortali differre, qui ex ſe æternus ſit, demonſtratur. Neque enim fieri poteſt, vt perpetuò maneat, qui ſui à tempore aliquo ortus principium duxerit; quemadmodum neque corruptionem vnquam admittere, quod ſubſiſtat ab æterno. Si ergo poſt interitum corporis, eidem ſuperſtes animus pœnæ ſit atque iudicij particeps; ſiq́ue eorum, quæ geſſit in vita, mercedem pro meritorum ratione percipit; ſi denique ſtare perpetuò non valet, quod fieri cœpit aliquando: perſpicuum eſt animum iſto prius omni tempore extitiſſe. Quo fit, vt inter æterna opera, quæ ſunt ob opifice Deo condita, animus eſſe reperiatur, diuinæq́ue ſimilitudinis particeps. Verùm, quia de re iſta abundè dictum eſt; tempus fuerit reliqua etiam conſiderare.

21 MVLTI HOMINIBVS SER-
MONES MALI, ATQVE BONI
22 EXCIDVNT; QVIBVS IPSE
NEC COMMOVERI DEBES,
NEC 23 AVOCARI: SED CEDE-
RE AEQVO ANIMO, SI QVID
FALSI DICATVR.

Multus ſæpe hominum ſermo prauúſque, bonúſque
Excidit. At terrere nihil:nec vertier illo
Tete permittas. Sin falſum dicat; id æquo
Sperne animo.——

Voluntas humana quia nec virtuti, nec vitio ſemper inhæret, SERMONES etiam voce edit vtrique inſeruientes; tanquam contrarijs ſuis affectionibus ſimiles. Ideó que fit, vt veri quidem ſint alij; alij autem BONI; alij verò mali; alij etiam FALSI. Eget autem varietas iſta, iudicandi peritia; vt eos amplectamur, qui ſunt præſtantiores; deteriores autem reijciamus: vtque nec SERMONVM odio penitus laboremus, malos improbando; nec bonorum etiam ſtudio quoſlibet ſine diſcrimine amplectamur. Sequitur enim SERMONIS auerſionem ipſa etiam eius priuatio, qui BONVS eſt:

21 ΠΟΛΛΟΙ Δ' ΑΝΘΡΩ-
ΠΟΙΣΙ ΛΟΓΟΙ ΔΕΙ-
ΛΟΙ ΤΕ, ΚΑΙ ΕΣΘΛΟΙ
22 ΠΡΟΣΠΙΠΤΟΥΣ',
ΩΝ ΜΗΤ' ΕΚΠΛΗΣ-
ΣΕΟ, ΜΗΤ' ΑΠ' ΕΑΣΗΣ
23 ΕΙΡΓΕΣΘΑΙ ΣΑΥ-
ΤΟΝ. ΨΕΥΔΟΣ Δ' ΗΝ
ΠΕΡ ΤΙ ΛΕΓΗΤΕ,
24 ΠΡΑΩΣ ΕΙΚΕ.

Ἡ ἀνθρωπίνη προαίρεσις μήτ' ἐν ἀρετῇ ἀεὶ ἑστῶσα, μήτ' ἐν κακίᾳ, καὶ τοὺς διὰ φωνῆς προϊόντας ΛΟΓΟΥΣ ἐπαμφοτερίζοντας ἀπεγέννησεν, ὡς ἐοικότας ταῖς ἐναντίαις αὐτῆς διαθέσεσι. διὸ τῶν ΛΟΓΩΝ ἐγένοντο οἱ μὲν ἀληθεῖς, οἱ δὲ ΑΓΑΘΟΙ, οἱ δὲ ΚΑΚΟΙ, οἱ δὲ ψευδεῖς. ἡ δὲ διαφορὰ αὐτῶν ἐπιστημονικῆς δεῖται διακρίσεως, ὅπως τοὺς μὲν ἀμείνονας ἐκλεξώμεθα, τοὺς δὲ χείρους ἀποβαλῶμεν, καὶ μήτε μισολογίαν νοσήσωμεν παντελῆ διὰ τὴν τῶν χειρόνων ΛΟΓΩΝ κατάγνωσιν, μήτε ἀδιακρίτως πάντας εἰσδεξώμεθα διὰ τὴν τῶν ἀμεινόνων ἀποδοχήν. ἕπεται γὰρ τῇ μὲν μισολογίᾳ τὸ καὶ τῶν ἀγαθῶν ΛΟΓΩΝ ἑαυτοὺς ἀποστερεῖν·

τῇ δὲ ἀκρίτῳ φιλολογίᾳ τὸ λανθάνειν βλαπτό-
μενον ὑπὸ τῶν κεκακουργημένων λόγων. φιλο-
γρ. λογίαν γοῦν ἀσκήσωμεν μετὰ κρίσεως ἀρίστης,
φιλη- ἵνα ἡ μὲν φιλία* ἥκῃ τὸ γένος τῶν ΛΟΓΩΝ·
κοΐα ἡ δὲ κρίσις ἀπωθῆται τὰ χείρονα. καὶ οὕτω τὸ Πυ-
* πᾶν θαγορικὸν τηρήσομεν παράγγελμα, μήτε ἐκ-
γρ. πληττόμενοι τοὺς πονηροὺς τῶν ΛΟΓΩΝ, καὶ δι'
ἀκρί- αὐτὸ τοῦτο, ὅτι λόγοι εἰσὶν, ἀκρίτως αὐτοὺς εἰσ-
τως δεχόμενοι. οὔτε τῶν ΑΓΑΘΩΝ εἰργόμενοι,
διότι λόγοι ἦσαν ὁμοίως τοῖς χείροσι. πρῶτον
μὲν γὰρ οὐχὶ ᾗ λόγοι, μεταδιώκειντο· ἀλλ' ᾗ ἀλη-
θεῖς. οὐδ' οἱ ἕτεροι καταγινώσκοντο, ὡς λόγοι·
ἀλλ' ὡς ΨΕΥΔΕΙΣ. ἔπειτα κἀκεῖνο εὐθαρσῶς
ἂν εἴποιμεν, ὡς μόνοι λόγοι εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς. μό-
νοι γὰρ τῆς λογικῆς οὐσίας τὸ ἀξίωμα τηροῦσι,
καὶ εἰσὶ γεννήματα ψυχῆς πρὸς τὸ ἄριστον ἀνα-
τεταγμένης, καὶ τὸν οἰκεῖον κόσμον κεκτημένης·
οἱ δὲ ψευδεῖς τῶν λόγων, οὐδὲ ΛΟΓΟΙ ὄντως
εἰσί. πρὸς γὰρ κακίαν καὶ ψευδοδοξίαν φέροντες,
καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν ΛΟΓΩΝ ἠρνή-
σαντο, καί εἰσιν ἀλογημένης ψυχῆς, καὶ πάθεσι
συμπεφυρμένης φωναί. μήτε οὖν πάντας κα-
ταδέχου, φησὶν, ἵνα μὴ καὶ τοὺς ΨΕΥΔΕΙΣ·
μήτε πάντας ἀπόβαλε, ἵνα μὴ καὶ τοὺς ἀλη-
θεῖς. ἑκάτερον γὰρ ἄτοπον, ὥστε ἀγαθοὺς μι-
σῆσαι σὺν τοῖς χείροσι, καὶ τοὺς ψευδεῖς

& audiendi ſtudium temerarium nefarię orationis minùs præuiſa iniuria. Rectiſſimo igitur iudicio SERMONVM ſtudium colendum nobis eſt; vt nos audiendi quidem cupiditas, ad nullum non genus SERMONVM pertrahat; iudicium autem eos reiiciat, qui ſint deteriores. Atque ita Pythagoricũ præceptum ſeruandum; vt NEQVE MALIS SERMONIBVS COMMOVEAMVR; neque ideò ſine diſcrimine admittamus, quia SERMONES exiſtunt: NEQVE ſimili ratione BONIS ABSTINEAMVS. Primùm enim non iſtos ob id amplectimur, quia SERMONES ſunt; ſed quia veri. nec illos etiam alia ratione, quàm quòd falſi, condemnamus. Auſim præterea confidenter aſſerere, SERMONVM nomine eos cenſeri tantùm, qui veri ſunt. Soli enim naturæ rationis participis dignitatem retinent, animíque fœtura ſunt ad id, quod eſt optimum, comparati, ſuúmque ordinem atque ſplendorem adepti: cõtrà autem, qui falſi ſunt, ne SERMONES quidẽ verè exiſtũt. Cùm enim ad vitia ducãt opinioníſque falſitatem; à SERMONIS ingenuitate non ipſi tantùm defecerunt, ſed ſunt animi voces ratione deſtituti, perturbationibúſq; inuoluti, atque immerſi. Neque igitur omnes, inquit, amplectere; ne & MALOS etiã; neque omnes reiice; ne & BONOS. Vtrumq; enim fuerit abſurdũ, BONOS odiſſe cum MALIS: & FALSOS amplecti,

propter veros. At decet quidem laudare BONOS, & vbi admiſſi fuerint, opere præſtare, & quærere vbi, & quovſque veritati cõnſentiant: aduerſus eos autem, qui falſi ſunt decertandi vim adhibere: qualis ea fuerit, quæ à logica ſcientia petitur ad veritatis diſtinctionem. Cùm autem poſſumus euertere quæ falſa ſunt, non violenter, non ſuperbè id facere; ſed manſuetè veritatem perſequi, lenibúſque reprehenſionibus improbare; atque etiam, vti verſus ipſe loquitur, AEQVO ANIMO CEDERE; SI QVID AVTEM FALSI DICATVR, non ita aſſentiri ſe habere, vti dicitur; ſed ſine iracundia audire. Neque enim quia ei, quod FALSVM EST, AEQVO ANIMO CEDENDVM præcipit; id nos debere amplecti ſignificat; ſed audire patienter, neque COMMOVERI, ſi nonnulli, quamuis homines ſint, veritate excidant inutiliter. Patet enim hominum natura varijs opinionum erroribus, cùm notitias communes rectà non ſequitur. Nil mirum igitur, inquit verſus, ſi qui nihil veri vel didicerit, vel excogitarit, eò arrogantiæ deuenerit; ſiqúe veritati contrarias opiniones afferat: immò contrà, admiratione dignum ſit, ſi qui neque dedicerit, neque,

προσίεσθαι διὰ τοὺς ἀμείνους. δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἐπαινεῖν, καὶ εἰσδεξαμένους αὐτοὺς ἀσκεῖσθαι, καὶ ζητεῖν ὅπῃ, καὶ ἐφ' ὅσον τῆς ἀληθείας ἐφάπτονται· πρὸς δὲ τοὺς ΨΕΥΔΕΙΣ τὴν ἀγωνιστικὴν δύναμιν κτήσασθαι. (αὕτη δ' ἂν εἴη ἡ χορηγουμένη ἐκ τῆς λογικῆς ἐπιστήμης εἰς διάκρισιν ἀληθείας) δυναμένους δὲ ἀνατρέπειν τὰ ΨΕΥΔΗ, μήτε σφοδρῶς, μήτε ὑβριστικῶς τοῦτο ποιεῖν· ἀλλὰ σὺν πραότητι τὴν ἀλήθειαν διώκειν, καὶ μετ' εὐμενείας ἐλέγχων τὸ ΨΕΥΔΟΣ ἀνατρέπειν, καὶ ὡς αὐτό φησι τὸ ἔπος, ΠΡΑΩΣ ΕΙΚΟΝΤΑΣ· ΨΕΥΔΟΣ ΔΕ ΗΝ ΠΕΡ ΤΙ ΛΕΓΗΤΑΙ, οὐ συγχωροῦντας οὕτως ἔχειν, ὡς λέγεται· ἀλλὰ ἀοργήτως ἀκούοντας. οὐ γὰρ συγκατατίθεσθαι δεῖν λέγει τῷ ΨΕΥΔΕΙ τὸ ΠΡΑΩΣ ΕΙΚΕ· ἀλλ' ἀνεξικάκως ἀκροᾶσθαι, καὶ μὴ ἐκπλήττεσθαι, εἰ ἄνθρωποι ὄντες τινὲς τῆς ἀληθείας ἀποπεπτώκασιν ἀλυσιτελῶς. φόριμος γὰρ ἡ ἀνθρώπων φύσις πολλῶν διαστρόφων δοξασμάτων, ὅταν μὴ ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις ὀρθῶς ἕπηται. οὐδὲν οὖν, φησὶν ὁ λόγος, θαυμαστὸν, εἰ ἄνθρωπος μηδὲν τῶν ἀληθῶν, μήτε μαθὼν, μήτε εὑρὼν, εἰς τοῦτο τῆς ὑπονοίας ἦλθε, καὶ ἔθετο δόξας ὑπεναντίας τῇ ἀληθείᾳ. τοὐναντίον γὰρ ἦν θαυμαστὸν, εἰ μήτε μανθάνων,

μήτε ζητῶν, ἢ θεὼν αὐτομάτως τῇ ἀληθείᾳ περιέτυχεν, ὥσπερ ἐκ τραγῳδίας ΘΕΩ ΤΙΝΙ παραφανέντι. Δεῖ οὖν συγγνωμονικῶς ἀκούειν τῶν ψευδομένων, καὶ πείρᾳ μανθάνειν οἵων ἡμεῖς ἐκαθάρθημεν κακῶν, τῇ μὲν κοινωνίᾳ τοῦ συγγενοῦς ὑποκείμενοι τοῖς αὐτοῖς πάθεσι, τῷ δὲ ἀλεξικάκῳ τῆς ἐπιστήμης ἐξ ἐναντίας αὐτῶν γινόμενοι. μέγα δὲ συντελεῖ πρὸς πρᾳότητα καὶ τὸ τῆς ἐπιστήμης θάρσος. ἡ γὰρ ἱκανῶς παρεσκευασμένη ψυχὴ πρὸς τὸ καταγωνίσασθαι τὰς ἐκτροπὰς τῆς ἀληθείας, ἀθορύβως οἴσει τὰς ψευδεῖς δόξας, ὡς περιεκλελογισμένη πάντα τὰ παρὰ τὸ ἀληθὲς ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ ἀληθοῦς κατανοήσει. τί οὖν ταράξει τοῦτον, ὡς ἄγυτον; ὄντι δὲ ἰσχυρᾷ φαντασίαν παρέξει τούτῳ, ᾗ προκατηγώνισται πᾶν τὸ ψεῦδος. οὐ μόνον οὖν ἐκ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς τὴν ἀταραξίαν ἕξει ὁ ἐπιστήμων· ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ θαρσεῖν τοὺς τοιούτους ἀγῶνας. Ταῦτα μὲν περὶ τῆς τῶν ΛΟΓΩΝ ἐπιστημονικῆς διακρίσεως. περὶ δὲ τῆς ἁπάντων ἀνεξαπατήτου ἕξεως, ἣν δεῖ κεκτῆσθαι τὸν ἐπιστήμονα, εὐθὺς ἐπισυνάπτει.

24 — ΟΔΕ ΤΟΙ ΕΡΕΩ ΕΠΙ ΠΑΝΤΙ ΤΕΛΕΙΣΘΩ.

neque etiam quæſierit, veritati temerè occurrat, tanquam Deo alicui in tragœdia apparenti. Decet ergo eos audire cum venia, qui mentiuntur; & periculo facto diſcere quantis ipſi malis ſimus erepti; qui generis communione iiſdem perturbationibus obnoxij, ſcientia vindice contraria conditione potimur. Non parùm autem ad lenitatem contulerit ipſa etiam ſcientię fiducia. Animus enim, qui ſatis inſtructus ad expugnãda veritatis diuerticula accedit, intrepidè tulerit falſarum opinionum congreſſus; tanquam omnia antè agitarit in veri conſideratione, quæ poſſunt contra veritatem afferri. Quid igitur ipſum conturbabit, tanquam eo ſe explicare non poſſit? Immò ei, qui potens ſit, cogitationes ſuggeret, quibus omne, quod falſum eſt, expugnetur. Non ſolùm ergo ex ea virtute, quæ in moribus poſita eſt, non conturbari diſcet, qui volet; ſed ex eo etiam, quòd intrepidè eiuſmodi certamina ſubeat. Atque hæc quidem de prudenti SERMONVM habendo diſcrimine præcepta ſint. Deinceps de vitandæ fraudis in rebus omnibus ratione, quam decet eum tenere, qui peritus ſit, ſtatim ſubiungit.

24 QVOD AVTEM TIBI DICAM SERVETVR IN OMNI NEGOTIO.

25 NEMO TE NEC VERBIS NEC FACTIS ADDVCAT, VT QVICQVAM 26 FACIAS, AVT DICAS, QVOD TIBI NON SIT VTILE.

—Serues ſed & hoc, quod dixero, ſemper:
Ne tibi vel verbo quiſquam malè ſuaſerit, aut re,
Vt facias, dicáſve, nocens quo tu tibi fias.

Extenditur ad res omnes præceptum hoc; & idem ferè ſignificat, quod ſuperius; vbi dixit,
—Nec quicquam ſociis aut teſtibus, aut te
Solo turpe geras. Sũmus pudor ipſe tibi ſis.
Qui enim ſui verecundia moueri didicerit; neque in ſolitudine, neque in ſocietate turpe quid audere; atque etiam cogitationem ab eo, propter internæ rationis cuſtodiam, auertere; ille ipſe eſt, qui poteſt audire; NIL TIBI VEL VERBO QVISQVAM MALE SVASERIT, AVT RE. Solus enim fraudibus non patet, neque poteſt à quoquam vlla ratione decipi, qui hominis in ſe prꝯſtantiam agnoſcens, nec ſe capi adulationibus patitur, nec minis etiã deiici; quantũuis vel hoſtes, vel amici, horum proponant quodlibet. Eo enĩ quòd NVLLVS dixit, pſonas omnes ſignificauit; & patrẽ, & tyrãnũ, & amicũ, & inimicũ. Sunt verò auocãdi modi,

25 ΜΗΔΕΙΣ ΜΗΤΕ ΛΟ-
ΓΩ ΣΕ ΠΑΡΕΙΠΗ, ΜΗ-
ΤΕ ΤΙ ΕΡΓΩ 26 ΠΡΗ-
ΞΑΙ, ΜΗΔ' ΕΙΠΕΙΝ,
Ο, ΤΙ ΤΟΙ ΜΗ ΒΕΛΤΕ-
ΡΟΝ ΕΣΤΙ.

Τοῦτο διὰ πάντων τείνει τὸ παράγγελμα, ἰσοδυναμοῦν τῷ ἄνω που εἰρημένῳ, Πρήξῃς δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου, Μήτ' ἰδίῃ. πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν. ὁ γὰρ ἑαυτοῦ αἰδεῖσθαι μεμαθηκὼς, καὶ μήτε ἐν μονώσει, μήτε ἐν κοινωνίᾳ τὴν τοῦ αἰσχροῦ πρᾶξιν ἀνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν φαντασίαν αὐτὴν τοῦ τοιούτου παραιτούμενος διὰ τὸν ἔσω φύλακα λόγον, οὗτός ἐστιν ὁ δυνάμενος νῦν ἀκούειν, ΜΗΔΕΙΣ ΜΗΤΕ ΛΟΓΩ ΣΕ ΠΑΡΕΙΠΗ ΜΗΤΕ ΤΙ ΕΡΓΩ. μόνος γὰρ ἀνεξαπάτητος, καὶ ὑπ' οὐδενὸς οὐδαμῶς δυσπαραλόγιστος ὁ τὴν ἀξίαν ἑαυτοῦ γνοὺς ἄνθρωπος, καὶ οὔτε κολακείαις θωπευόμενος, οὔτε τοῖς ἐκδειμαίνουσι ταπεινούμενος, κἂν πολέμιοι, ἢ φίλοι ὁποτεροιοῦν τούτων προτείνωσιν. ἐν γὰρ τῷ ΜΗΔΕΙΣ, πᾶν πρόσωπον κεῖται, καὶ πατὴρ, καὶ τύραννος, καὶ φίλος, καὶ ἐχθρός. οἱ δὲ τόποι τοὺς παραγωγοὺς,

ἢ διὰ ΛΟΓΩΝ, ἢ ΕΡΓΩΝ γίνονται. λόγῳ μὲν θωπευόντων, ἢ ἀπειλούντων· ἔργῳ δὲ, δωρεὰς, ἢ τιμωρίας προτεινόντων. πρὸς πάντα δὴ ταῦτα τετειχισμένην δεῖ τὴν ψυχὴν ἔχειν τῷ ὀρθῷ λόγῳ πρὸς τὸ ἀμείλικτον, καὶ ἀδούλωτον ὑπὸ τοῦ ὁπωσοῦν ἔξωθεν προσαπτόντων ἡμῖν ἡδέων τε καὶ λυπηρῶν. ὁ γὰρ ὀρθὸς ἐνυπάρχων λόγος σωφροσύνην, καὶ ἀνδρείαν ἑκατέρωθεν παραστήσας τῇ ψυχῇ τοὺς ἀδαμαντίνους φύλακας, ἀνεξαπατήτους ἡμᾶς διατηρήσει καὶ ἀπὸ τῆς τῶν προσηνῶν θωπείας, καὶ ἀπὸ τῆς φοβερῶν καταπλήξεως, οἷς ἐπιγίνεται δικαιοσύνη ἀκριβὴς, ἣν παρήγγειλεν ἄνω που ἀσκεῖν ἔργῳ τε λόγῳ τε. οὕτω μὲν οὖν οὐδεὶς οὐδαμῶς ἡμᾶς ἀναπείσει ἢ ΛΟΓΟΝ προέσθαι, ἢ ΕΡΓΟΝ τι διαπράξασθαι, ὃ μὴ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐστὶ σύμφωνον. εἰ γὰρ πάντων μάλιστ' αἰσχυνοίμεθ' ἑαυτοὺς, δῆλον ὡς οὐδεὶς ἡμῖν αἰδεσιμώτερος ἡμῶν αὐτῶν φανήσεται, οὐδὲ φοβερώτερος ὡς προκαλέσασθαι παρὰ τὸ δέον εἰπεῖν, ἢ πρᾶξαι. ἐπιβλαβὲς γὰρ τῇ ψυχῇ ἑκάτερον. τὸ δὲ ἐκείνῃ βλαβερὸν, τοῦτο καὶ ἡμῖν ἀσύμφορον· ἐπείπερ ἡμεῖς ἡ ψυχή. ἀκριβῶς οὖν ἀκουστέον τὸ, Ο, ΤΙ ΤΟΙ ΜΗ ΒΕΛΤΕΡΟΝ ΕΣΤΙ. κατ' ἐκείνου φέροντες τὴν αἰτωνυμίαν τοῦ ὄντος κυρίως ΣΥ ἐ-

aut VERBIS aut FACTIS. VERBIS quidem, vel blandiendo; vel minitando. FACTIS verò, vel munera, vel ſupplicia proponendo. Decet ergo aduerſus iſta omnia recta ratione bene munitum habere animum; vt nec voluptatibus, nec doloribus, quæ nos modis omnibus adoriuntur, moueatur, atque in ſeruitutem redigatur. Recta eum ratio, quæ intus eſt, cùm animo vtrinque temperantiam atque fortitudinem cuſtodes inexpugnabiles adhibuerit, imperterritos nos præſtiterit; nec ab aſſentationum blanditiis immunes tantùm; ſed à terrorum metu etiam: quibus efficitur exactum illud iuſtitię genus, de qua ſuperiùs loquens, eam re atque verbo colendam eſſe monuit. Sic ergo nullus omnino aut VERBVM emittere, aut OPVS aliquod efficere nobis ſuaſerit, quod rectæ rationi non conſentiat. Eſt enim perſpicuum: ſi omnium maximè noſtri nos pudeat, nobis neque verecundiorem, neque timidiorem viſum iri neminem, vt ad aliquid DICENDVM, vel FACIENDVM pręter debitũ inducamur. Eſt enim vtrunq; animo NOXIVM. Quod autẽ ipſi damnoſum eſt, idipſum & nobis etiã inutile; qui animus ipſe ſimus. Eſt igitur ad illud aduertendũ diligenter; quod dixit, QVOD TIBI NON SIT VTILE: vtque prouocabulum ad id referatur, quod TV propriè exiſtas.

Si idipſum eſt ergo, quod ſignificatur, NEC FACTIS, NEC VERBIS CVIVSQVAM adduci debere nos, vt ALIQVID AVT FACIAMVS, AVT DICAMVS, QVOD INVTILE NOBIS SIT: TV autem animus es rationis particeps; haud eum patieris, ſi rectè ſapis, qui tibi naturæ rationis participi damnum inferat. Es enim IPSE animus; hoc autem corpus tuum: illa autem extra corpus. Ita enim ſeparando, naturarum confuſionem vitabis: & quid ſit humana natura inueneris: ſi nec corpus, nec quæ extra ſunt, tua exiſtimaueris; ſique nec ipſorum nomine, tanquam tuo, decertaueris; ne ad corporis, aut diuitiarum cupiditates pertraharis. Omnino enim cùm quid ſimus, ignoramus; & illa etiam, quorum curam ipſi agimus, non intelligimus; quorumlibet magis, quàm noſtri ipſorum curam gerentes; quorum prima atque præcipua cura deberet exiſtere. Si enim quod corpore vtitur, animus eſt; ſique inſtrumenti loco corpus habet; inſtrumenti autem gratia, alia etiam, propter fluxam eius naturam, in ſubſidium inuenta ſunt: certum eſt eius, quod omnium princeps ſit, atque caput, curam primam, atque pręcipuam, eſſe debere: ſecundam autem, eius, quod primum ſequitur. Quo fit, vt valitudinis ratio ſapienti minimè negligenda ſit; non vt corpori primas tribuat:

ἐὰν οὖν τὸ λεγόμενον, ΜΗΔΕΙΣ ΜΗΤΕ διʼ ΕΡΓΩΝ, μήτε διὰ ΛΟΓΩΝ παραλογίσηταί τι ΠΟΙΗΣΑΙ, ἢ ΕΙΠΕΙΝ ὅ,τι ΜΗ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΕΣΤΙ ΣΟΙ· ΣΥ δὲ ἦσθα ἡ λογικὴ ψυχή· οὐκ ἀνέξῃ, ἐὰν εὖ φρονῇς, τοῦ παραβλάπτοντος σὲ τὸν ὄντα λογικὴν οὐσίαν. σὺ γὰρ εἶ ἡ ψυχή. τὸ δὲ, σῶμα σόν· τὰ δὲ, ἐκτὸς τοῦ σώματος. ἐκ γὰρ τῆς διαστάσεως ταύτης καὶ τὸ ἀσύγχυτον τηρήσεις τῶν φύσεων· καὶ τὴν ἀνθρωπίνην οὐσίαν, ἥτις ἐστὶν εὑρήσεις, οὐδέποτε τὸ σῶμα, οὐδὲ τὰ ἐκτὸς αὐτοῦ εἶναι τιθέμενος, οὐδʼ ὑπεραγωνιῶν τούτων, ὥσπερ σαυτοῦ, ἵνα μὴ πρὸς φιλοσωματίαν, καὶ φιλοχρηματίαν καθελκυσθῇς. ὅλως γὰρ ὃ ἐσμὲν ἀγνοήσαντες, καὶ ὧν ἐπιμέλειαν ποιούμεθα συναγνοήσομεν, πάντων μᾶλλον ἐπιμελούμενοι, ἢ ἡμῶν αὐτῶν, ὧν δεῖ προηγουμένην ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. εἰ γὰρ τὸ χρώμενον τῷ σώματί ἐστιν ἡ ψυχή. τὸ δὲ σῶμα ὀργάνου τάξιν ἐπέχει πρὸς αὐτήν· τοῦ δὲ ὀργάνου χάριν τὰ ἄλλα πρὸς βοήθειαν τῆς ῥεούσης αὐτοῦ φύσεως ἐξευρημένα· δῆλον ὡς τοῦ ἡγουμένου, καὶ πρώτου, προηγουμένην τε, καὶ πρώτην δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν· δευτέραν δὲ τὴν τοῦ δευτέρου. ὅθεν οὐδὲ ὑγιείας ἀμελήσει ὁ σοφὸς, οὔτι προηγούμενον τὸ σῶμα δοξάζων·

ἀλλὰ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς χρείαν αὐτὸ παιδα-
γωγῶν, ὅπως ἂν ταῖς ἐνεργείαις αὐτῆς ἀνεμπο-
δίστως ὑπακούῃ, καὶ ἐκ τρίτου τῶν τρίτων ἐπι-
μελήσεται, οἰκονομῶν τὰ ἐκτὸς πρὸς τὴν τοῦ ὀρ-
γάνου σωτηρίαν. πρώτης οὖν τῆς ψυχῆς, τάχα
δὲ μόνης ἐπιμελήσεται, εἴπερ ἡ τῶν μετ' αὐτὴν ἐπι-
μέλεια πρὸς τὴν ταύτης προκοπὴν τείνει. πᾶν δὲ
τὸ παρὰ τὴν ἀρετὴν, τοῦτό ἐστιν, Ο, ΤΙ ΤΟΙ
ΜΗ ΒΕΛΤΕΡΟΝ ΕΣΤΙΝ· ᾧ γὰρ συμ-
γρ' φέρον ἡ ἀρετὴ, τοῦτο τὸ παρ' ἐκείνην ἀσύμφο-
τούτῳ ρον. κύκλον οὖν περιβάλλεσθαι συμβουλεύει τῶν
ἀρετῶν φυλακτικὸν ὁ μηδὲν πείθεσθαι δεῖν λέ-
γων τῷ πειρωμένῳ τῆς ἀρετῆς ἀπάγειν, δι' οἵων
γρ' σὲ ἂν ἔργων τῇ τῆς πρὸς τὸ χεῖρον ἐκτρεπούσης
πειθοῦς προσαγάγῃ τὴν πεῖραν· εἴτε, μὴ ὑπο-
σχέσεις προσάγων τύραννος, ἢ ταύτας ΕΡΓΩ
βεβαιῶν· μὴ ἀπειλαῖς θορυβῶν, ἢ αἰκίαις
βιαζόμενος· μὴ φίλιον πρόσωπον τῇ οἰκειό-
τητι τὴν ἀπάτην ἐπικρυπτόμενον ἀπαγάγηται
τοῦ συμφέροντος τῇ ψυχῇ. ἔστι δὲ ἀλήθεια καὶ
ἀρετὴ τὰ ταύτην ὠφελοῦντα μόνα. ἀνεξα-
πάτητος δὲ ἔσῃ εἰ τὴν οὐσίαν τὴν σαυτοῦ γνοίης
ἥτις τέ ἐστι, καὶ ᾧ φύσει ἔοικε, τῆς πρὸς ἐκεῖνο
ὁμοιώσεως ἀεὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχῃς· πᾶν δὲ τὸ
τῆς ὁμοιώσεως παράγον μεγίστην ἡγοῖο ζημίαν.
τοῦτο γάρ ἐστιν, Ο, ΤΙ ΤΟΙ ΜΗ ΒΕΛΤΕΡΟΝ ΕΣΤΙ,

ſed vt ipſum animi vſib⁹ accommodet; quo ipſius operationibus nullo repugnante obtemperet: tertio verò loco eorum curam ſuſcipiat, quæ tertia ſunt; eáque præſtet, quæ foris ſunt, ad inſtrumenti ipſius cõſeruationem. Animi igitur, tãquam principis, atque adeò ſolius fortaſſe, curam habebit: ſi rerũ cura, quæ ipſam ſequitur, ad eius commoda referatur. Eſt verò id omne, quod præter virtutem eſt, eo ipſo ſignificatum, quod TIBI NON SIT VTILE, poſtulat. Cui enim emolumento virtus eſt; eidem fuerit & damno quod eſt à virtute alienum. Cenſet igitur orbem eſſe circumagendum ad virtutum cuſtodiam, cùm nihil ei credendum pręcipit, qui te à virtute conatur auertere, quibuſcunque modis conetur ad nequiora pertrahere: verbi gratia; ne ſi promiſſis agat tyrannus, aut ea REBVS comprobet; ſi minis terreat, aut cruciatibus vrgeat; ſi perſona etiam amica familiaritatis ſpecie fraudem occultet; ab eo, quod conducit animus auocetur. Conducunt autem ipſi veritas tantùm atque virtus. Fięs porrò qualibet fraude ſuperior, ſi ſubſtantiam tuam minimè ignorans, quæ nam ſit, & cui natura ſimilis; imaginis eius, quã gerit, curam ſemper habueris: id autem omne, quod à ſimilitudine auocat, damnum eſſe maximũ exiſtimaueris. Eſt enim illud ipſũ, QVOD TIBI NEQVAQVAM VTILE EST;

per quod tu arceris à diuina ſimilitudine. Quoniam verò idipſum nobis VTILIVS eſt, quod cõfert ad eiuſmodi ſimilitudinẽ; quid quiſquã afferat, quod tãti ſit, vt nos à ſtudio diuinæ ſimilitudinis auocet? Num pecuniarum largitionẽ? num ablationẽ? Atqui didicimus eas iuſta ratione & appetere & reijcere. Neque nos latet, quàm ſit incerta ipſarum poſſeſſio. Quid enim; ſi iſto modo non adimantur; & fortiter illarum tuleris amiſſionem; fur eas non auferet? At enim quàm variis modis aliis diuitiarũ contingit amiſſio? Horum ipſi vnam etiam rationem virtutis nomine agitemus, ſpontaneam paupertatem honeſtati coniunctam cum diuitiis commutantes, eáſque iuſta de cauſſa exuentes, & tanti virtutem redimentes, quantum nobis ille adferat detrimenti, qui ab ea dimouere nos conetur. Cæterùm tormenta adhibebit, & mortem. At fuerit non difficile reſpondere; nos eſſe iſta nequaquam paſſuros, ſi quod noſtrum eſt, tueamur; ſed corpus fore, quod iniuriam patiatur: & quia mortale ſit, nihil præter naturam ſuam toleraturum. Eſt enim natura morti obnoxium, & ſectioni, iniuriiſque aliis innumeris; quas quilibet morbus magis, quàm tyrannus poteſt inferre. Quid ea igitur fugimus, quæ vitare ipſi non poſſumus? Cur potius ea non ſeruamus, quæ ſeruandi poteſtatem habemus?

τὸ τῆς θείας ὁμοιώσεως ἀπάγον. ἐπειδὴ δὲ ΒΕΛΤΕΡΟΝ ἡμῖν, τὸ πρὸς τὴν τοιαύτην ὁμοίωσιν, τί οὖν προσάξει τις ἱκανὸν ἀποστῆσαι ἡμᾶς τῆς πρὸς θεὸν ὁμοιώσεως φιλοσοφίας; χρημάτων δόσις; ἢ ἀφαίρεσις; ἀλλὰ μεμαθήκαμεν μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ προΐεσθαι αὐτὰ, καὶ ἀποτίθεσθαι· καὶ τὸ ἄστατον τῆς κτήσεως αὐτῶν ἡμᾶς οὐ λανθάνει. τί γὰρ ἂν μὴ οὕτως αὐτὰ ἀφέληται, καὶ γενναίως αὐτῶν ὑπομείνω τὴν ἀποβολὴν, κλέπτης αὐτὰ οὐκ ἀφαιρήσεται; πόσοι δὲ ἄλλοι τρόποι διαφθορᾶς χρημάτων ἐπάγουσιν; ὧν ἕνα καὶ τὸν ὑπὲρ ἀρετῆς λογιούμεθα λόγον, ἑκουσίαν πενίαν μετὰ τοῦ καλοῦ ἀνταλλαττόμενοι *, καὶ μετ' εὐλογίστου αἰτίας αὐτὰ ἀποδυόμενοι, καὶ τοσοῦτον τὴν ἀρετὴν ὠνούμενοι, ὅσον ἂν ἡμᾶς βλάπτειν ὁ τοιοῦτος παρακινεῖν ἐπιχειρῶν. ἀλλὰ στρεβλώσεις προσοίσει, καὶ θάνατον. πρόχειρον οὖν πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεσθαι· ὡς οὐχ ἡμεῖς ταῦτα πεισόμεθα, ἐάν γε τὸ ἡμῶν τηρῶμεν· ἀλλὰ τὸ σῶμα ἔσται τὸ ὑβριζόμενον. τὸ σῶμα τὸ ἀποθνῆσκον, οὐδὲν παρὰ φύσιν τὴν ἑαυτοῦ πάσχον. φύσει γάρ ἐστι θνητὸν, καὶ τμητὸν, καὶ μυρίοις ὑποκείμενον πάθεσιν, ἃ τυράννου μᾶλλον ἡ τυχοῦσα νόσος ἐπάγει. τί οὖν φεύγομεν, ἃ οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν φεύγειν. οὐ τηροῦμεν δὲ μᾶλλον, ἃ ἐστιν ἐφ' ἡμῖν τηρῆσαι.

* χρήμασι.

τὸ γὰρ θνητὸν φύσει καταδεδικασμένῳ θανάτῳ οὐκ ἔστιν ὅπῃ οὖν ποιοῦντας ἐξῶσαι τοῦτο· τὸ δὲ ἀθάνατον ἡμῶν, ὅπερ ἐστὶν ἡ ψυχή, καὶ ἡμεῖς, δυνατὸν ἀρετῇ κοσμῆσαι μὴ μαλακισθέντας περὶ τὸν ἀπειλούμενον θάνατον. ὃν εἰ* μὴ μετ' εὐλόγου αἰτίας ὑπομείνωμεν, κοσμήσαιμεν τῇ ὀρθῇ προαιρέσει τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως. Ταῦτα δή ἐστι τὰ μεγάλα, ὧν ἂν ἄλλος ἄλλῳ προτείνῃ τι παθεῖν, ἢ ἀποτίσαι· τὰ δὲ εἴσω τῆς ψυχῆς ἀδούλωτα ἄλλῳ, καὶ ἐλεύθερα, ἐὰν ἡμεῖς θέλωμεν, ἐὰν μὴ πρὸς τὸ σῶμα, ἢ τὰ ἐκτὸς, ἀμέτρῳ προσπαθείᾳ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἑκόντες δουλαγωγήσωμεν, ζωῆς ἐφημέρου καὶ χρημάτων τὸ ἀγαθὸν τῆς ψυχῆς ἀποδιδόμενοι. Ταῦτα ἡμῖν εἰσηγεῖται τὸ προκείμενον παράγγελμα ἐπὶ παντὶ πλεῖν· δι' ὧν τὸ μόνιμον, καὶ ἀπαράγωγον ἀρετῆς ἐπισφραγίζεται. ἀλλὰ ἐπὶ τὰ ἑξῆς μετίωμεν πρὸς τὰ αὐτὰ δόγματα τὴν ἀναφορὰν ἔχοντα.

*κ' ἡμεῖς

27 ΒΟΥΛΕΥΟΥ ΔΕ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ, ΟΠΩΣ ΜΗ ΜΩΡΑ ΠΕΛΗΤΑΙ· 28 ΔΕΙΛΟΥ ΤΟΙ ΠΡΑΣΣΕΙΝ ΤΕ ΛΕΓΕΙΝ Τ' ΑΝΟΗΤΑ ΠΡΟΣ ΑΝΔΡΟΣ.

Quod enim natura mortale eſt, id ipſũ mortis decreto quibuſlibet auxiliis liberare nõ queas: ſed poſſumus quod habemus immortale; (id eſt animum, atque nos) virtute exornare, ſi ad mortis minas non frãgamur; quá dum iuſta ratione ſubimus, naturæ ipſi neceſſitatẽ voluntatis rectitudine illuſtramus. Sunt iſta certè magna illa, è quibus aliquid alius alij, vt patiatur, aut luat, poſſit proponere. At verò quæ intus habet animus nulli ſunt mãcipata; ſed libera, ſi ipſi velimus; niſi ſi corpori, vel rebus externis, immodicíſque cupiditatibus obtemperantes ſponte libertatem abiiciamus, animíque bona vita momentanea atque diuitiis vendamus. Iſta nos monet præceptum, quod antè poſitum eſt, in rebus omnibus efficere; quibus virtutis ſtabilitas, atque conſtantia confirmetur. Ad alia verò deinceps, quæ ad eadem dogmata referuntur, tranſeamus.

27 CONSILIVM ADHIBE PRIVSQVAM RES GERATVR; NE ABSVRDA FIANT. 28 HOMINIS NEMPE MISERI EST, EA FACERE, ET LOQVI, QVAE STVLTA SVNT.

Conſilium præcedat opus, ne abſurda ſequantur.

Eſt miſeri ꝙ quis ſtultè loquiturque, facitq;.

29 EA AVTEM PERFICITO, QVAE TIBI MOLESTA DEINCEPS MINIME FVTVRA SINT.

Effice quin poti⁹ nequeãt quæ facta dolere.

Conſilij prudentia & virtutes parit, & perficit, & continet, parens ſimul earum, & nutrix, & cuſtos. Cùm enim tranquillè quam vitæ rationem inire debeamus, agitamus; tũ eligitur virtutum præſtantia. Cùm autem fortiter omnia virtutis nomine certamina obire conſilium ſtatuit, atque iam virtuti comparandæ aſſueuit, in calamitatũ etiam perturbationibus mentem retinet incontaminatam; nec iis, quæ foris tumultuantur, vlla ratione adducitur, vt mutato inſtituto aliam exiſtere felicem vitam exiſtimet, prçter eam, quam per ſe optimam iudicauit. quo fit, vt recti conſilij opera tria reperiantur. Primum, vitæ optimæ delectus. alterum cultus illius, quam delegimus. tertium conſtans eorum obſeruatio, quæ rectè inſtituta ſunt. Eſt verò horum quidem primum, ratio illa, quæ OPVS anteit, à qua manant actionum principia. Medium verò, quæ cum opere exiſtens, ſingula, quç fiunt, principiis primis accommodat. Vltimum autem, quæ in OPERE res ipſas examinat, & iudicat an rectè FACTAE SINT. Elucet verò in omnibus conſilij boni præſtantia, quæ virtutes modò pariat;

29 ΑΛΛΑ ΤΑΔ' ΕΚΤΕΛΕΕΙΝ Α ΣΕ ΜΗ ΜΕΤΕΠΕΙΤ' ΑΝΙΗΣΗ:

Ἡ εὐβουλία καὶ γεννᾷ τὰς ἀρετὰς, καὶ τελειοῖ, καὶ συνέχει, μήτηρ ἅμα, καὶ τιθηνὸς, καὶ φύλαξ αὐτῶν γινομένη. βουλευομένων γὰρ ἡμῶν ἐφ' ἡσυχίας ὅν τινα τρόπον χρὴ ζῆν, τὸ τῆς ἀρετῆς προαιρεῖται κάλλος. ἑλομένη δὲ διαθλεῖν γενναίως πάντας τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγῶνας, καὶ συνεθισθεῖσα τῇ κτήσει τῶν καλῶν ἤδη, κἂν ταῖς τῶν περιστάσεων παραλλαγαῖς τηρεῖ τὴν γνώμην ἀκέραιον, οὐδὲν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν θορυβούντων ἐκπληττομένη πρὸς τὸ μεταθέσθαι ἄλλον εὐδαίμονα εἶναι βίον, ἢ ἐκεῖνον, ὃν ἐφ' ἑαυτῆς ἐλογίσατο κάλλιστον· ὅθεν τρία τῆς εὐβουλίας τὰ ἔργα. πρῶτον ἐκλογὴ τοῦ ἀρίστου βίου. δεύτερον ἄσκησις τοῦ προαιρεθέντος. τρίτον τήρησις ἀμετάστατος τῶν μελετηθέντων ὀρθῶς. τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτόν ἐστιν, ὁ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ λόγος, ὁ τὰς ἀρχὰς τῶν πράξεων ὑποτιθέμενος. τὸ δὲ μέσον, ὁ σὺν τῷ ΕΡΓΩ λόγος, ὁ προσυμβιβάζων ἕκαστον τῶν πραττομένων ταῖς ἡγουμέναις ἀρχαῖς. τὸ δὲ τρίτον, ὁ ἐπὶ τῷ ΕΡΓΩ λόγος διαλογιζόμενος τὰ πεπραγμένα, καὶ κρίνων εἰ δεόντως πέπρακται. διὰ πάντων δὲ τὸ τῆς εὐβουλίας καλὸν ἐπανθεῖ, νῦν μὲν κυούσης τὰς ἀρετάς·

νῶν δὲ ἐκτρεφούσης, καὶ φρουρούσης ἐκ περιττοῦ· ὡς ἀρχήν τε, καὶ μέσα, καὶ τελευτὴν τῶν ἀγαθῶν ἐν ταύτῃ ἡμῖν κεῖσθαι, τήν τε ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν διὰ ταύτης μόνης ἡμῖν παραγίνεσθαι, καὶ τὴν τῶν ἀρετῶν τελείωσιν. λογικῆς γὰρ τῆς φύσεως ἡμῶν οὔσης, καὶ διὰ τοῦτο βουλευτικῆς, οἰκείᾳ δὲ προαιρέσει πρὸς τὸ εὖ, ἢ κακῶς βουλεύεσθαι προσαγομένης, ἡ μὲν κατὰ φύσιν ζωὴ σώζει τὴν οὐσίαν αὐτῆς· ἡ δὲ παρὰ τὸ δέον αἵρεσις φθείρει ἐφ' ὅσον οἷόν τε. φθορὰ δὲ ἀθανάτου πράγματος κακία, ἧς ἀβουλία μήτηρ, ἣν ἐκφυγεῖν ὁ λόγος παραινεῖ, ΟΠΩΣ ΜΗ ΜΩΡΑ ΠΕΛΗΤΑΙ. ΜΩΡΑ δὲ ἄθλια, καὶ κακά. τὸ γὰρ ΛΕΓΕΙΝ Η ΠΡΑΣΣΕΙΝ ΑΝΟΗΤΑ ΔΕΙΛΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΔΡΟΣ ΕΣΤΙΝ, ἀντὶ τοῦ, κακοδαίμονος ἴδιον ἀνθρώπου. εἰ δὲ ΒΟΥΛΕΥΟΙΟ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ, ΟΥΤΕ ΕΡΕΙΣ ΤΙ, ΟΥΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΝΟΗΤΟΝ, ἐφ' οἷς ἀνιᾶσθαι ἀνάγκη τοὺς τῇ ἀβουλίᾳ ὑπευθύνους. τὸ γὰρ σαθρὸν τῆς αἱρέσεως τῇ μεταμελείᾳ ἐλέγχεται πεῖραν δεῖξαν τὴν βλάβην, ὥσπερ αὖ τὸ τῆς ἀβουλίας γενναῖον πρὸς τὸ μόνιμον ἄγει τῆς ἐκλογῆς, ἐπ' αὐτῶν τῶν ΕΡΓΩΝ τὴν ὠφέλειαν ἐπιδεικνύμενον·

modò nutriat; & tertiò tueatur. Vnde fit, vt in eo nobis & principium, & medium, & finis etiam bonorum ſita ſint; nóſque vnum & malis liberet, & virtutibus augeat, atque cumulet. Quia enim natura noſtra rationis eſt particeps, atque ideò deliberationis capax: cùm propria voluntate ad conſilia vel praua, vel recta ducitur; tum quidem quæ ſecundum naturam vita eſt, vim ſeruat ipſius: corrumpit autem, quantùm poteſt, quæ id eligit, quod non decet. Eſt verò ſempiternæ rei lues malitia; huiúſque parens conſilij prauitas; quam euitare adhortatur verſus, NE FIANT QVAE STVLTA SINT. Sunt autem STVLTA, quę miſera, & mala. Ea ENIM DICERE ET FACERE, QVAE MENTE CARENT, MISERI HOMINIS EST, id eſt infelicis, proprium. Sin autem ANTE OPVS CONSVLVERIS, nec ipſe DICES quicquam, nec FACIES; QVOD STVLTVM SIT: QVIBVS neceſſe eſt eos MOLESTIA AFFICI, qui temeritatis culpæ ſunt affines. Arguit enim electionis futilitatem pœnitentia; cùm experientia damnum indicat: non aliter quàm eiuſdem ſoliditatem conſilij probitas; cùm in rebus ipſis vtilitatem oſtendit.

vtilitatem inquam, non corpoream, non externam; ſed noſtram ipſorum, quibus ANTE OPVS CONSVLERE præcipitur, atque EA PERFICERE, QVAE MOLESTIAM nobis (qui animus ſumus) NON PARIANT. Quid enim proſit periuriis, cædibus, aut aliis eiuſmodi maleficiis, diuitias parare, externiſique opibus abundare: iis autem bonis egere, quæ animo conferunt? Nec ad id vel aduertere, atque ita malum augere vehementius; vel ſi admiſſorum conſcientia in eorum ſenſum pertrahatur, animo diſtorqueri, & pœnas inferorũ metuere, ſolámq; in eo medicinam inuenire, quòd effugium nullum ſit; vnde malũ malo curare ipſi prõptum eſt; dum animi interitu ſceleri ſuo adblanditur, dignúmq; ſe iudicat, cuius nihil poſt mortẽ ſuperſit, vt iudicij pœnas, effugiat? nõ enim vult qui mal⁹ eſt, eſſe ſibi animum immortalem; ne ſcelerum vltionẽ patiatur. Itaque iudicẽ, qui apud inferos eſt, præuertens, morte ſe ipſe condemnat; tanquam ne ſceleratum quidem animũ ſubſiſtere deceat. At iſte quidem, tanquam conſilij inopia ad malitiam delatus, ſententiam aduerſum ſe tulit non malè intemperantiæ ſuæ reſpondentem. ſed inferorum iudices tanquam ad veritatis normam iudicia reuocantes, non ſtatuent debere animum minimè exiſtere; ſed ſceleratum non eſſe;

ὠφέλειαν δὲ οὐ τὴν τοῦ σώματος, οὐδὲ τὴν τῶν ἐκτὸς, ἀλλὰ τὴν ἡμῶν αὐτῶν, οἷς καὶ τὸ ΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ παρήγγελται, καὶ ταῦτα ἐκτελεῖν, ἃ μὴ ΑΝΙΑΣΕΙ ἡμᾶς· ἡμᾶς δὲ δῆλον ὅτι τὴν ψυχήν. τί γὰρ ὄφελος ἐπιορκίαις, ἢ φόνοις, ἢ ἄλλαις τισὶ κακοτεχνίαις κτᾶσθαι χρήματα, καὶ πλουτεῖν τὰ ἔξω, πενόμενον τῇ ψυχῇ τῶν ἐπιβαλλόντων αὐτῇ καλῶν; καὶ πρὸς τοῦτο ἢ ἀναισθήτως ἔχειν, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐπιτείνειν τὸ κακόν; ἢ εἰς αἴσθησιν τῶν εἰργασμένων ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἡκόμενον στρεβλοῦσθαι τὴν ψυχήν, καὶ δεδιέναι τὰ ἐν ᾅδου κολαστήρια; καὶ μόνην ἴασιν εὑρίσκειν τῷ εἰς τὸ μὴ εἶναι καταφυγήν, ὅθεν αὐτοῖς παρίσταται κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶσθαι, φθορᾷ τῆς ψυχῆς τὴν κακίαν παραμυθουμένῳ, καὶ τὴν μετὰ θάνατον οὐδένειαν ἑαυτοῦ καταψηφίζεσθαι φυγὴν τῶν τῆς κρίσεως πόνων; οὐ βούλεται γὰρ ὁ κακὸς ἀθάνατον εἶναι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ἵνα μὴ ὑπομείνῃ τιμωρούμενος. καὶ φθάνει τὸν ἐκεῖ δικαστὴν θάνατον ἑαυτοῦ καταψηφιζόμενος, ὡς πρέπον τὴν πονηρὰν ψυχὴν μηδὲ εἶναι. ἀλλ' οὗτος μὲν, ὡς ἀβουλίᾳ πρὸς κακίαν ὑπενεχθεὶς, εἰκότως ἀμετρίᾳ τὴν καθ' ἑαυτοῦ ψῆφον ἐκφέρει· οἱ δὲ ἐν ᾅδου δικασταὶ, ἅτε πρὸς τὸν τῆς ἀληθείας κανόνα τὴν κρίσιν ποιούμενοι, οὐ κρίνουσι μὴ εἶναι δεῖν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ πονηρὰν μὴ εἶναι,

καὶ ὅπως ἂν μετριάσῃ τὸ κακὸν αὐτῆς πραγματεύονται, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς φύσεως τὰς κολάσεις ἐπάγοντες, ἰατροῦ δίκην, τομαῖς καὶ καύσεσι τὰ χρόνια ἕλκη θεραπεύοντες, καὶ τῶν ἡμαρτημένων δίκας εἰσπράττοντες, μετανοίᾳ ψυχῆς τὴν πονηρίαν ἀφανίζειν πειρώμενοι, οὐκ αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἐξιστάντες τοῦ εἶναι, μᾶλλον ἐπανάγοντες τῇ τῶν λυμαινομένων παθῶν ἐκκαθάρσει. κινδυνεύει γὰρ εἰς τὸ μὴ εἶναι ὑποφέρεσθαι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ διὰ τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς· τῇ δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀνακλήσει πρὸς τὴν οὐσίαν τὴν αὐτῆς ἐπανάγεται, καὶ ἀπολαμβάνει καθαρὸν τὸ εἶναι, ὃ τῇ συμμίξει τῶν παθῶν ἐκηραίνετο. διὸ πειρᾶσθαι δεῖ μάλιστα μὲν μὴ ἁμαρτάνειν· ἁμαρτόντας δὲ σπεύδειν, ὡς ἐπὶ ἰατρικὴν τῆς πονηρίας τὴν δίκην, ἐπανορθουμένους τὴν ἀβουλίαν τῇ κρείττονι βοηθείᾳ. ἐπεὶ γὰρ τοῦ εἶναι ἀγαθοὶ ἐκπεπτώκαμεν, τοῦ γίνεσθαι γοῦν ἀντιλαμβανόμεθα μεταμελείᾳ εὐγνώμονι τὴν θείαν ἐπανόρθωσιν εἰσδεχόμενοι. ἡ δὲ μετάνοια αὕτη φιλοσοφίας ἀρχὴ γίνεται, καὶ τῶν ΑΝΟΗΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΛΟΓΩΝ φυγή, καὶ τῆς ἀμεταμελήτου ζωῆς ἡ πρώτη παρασκευή. ὁ γὰρ καλῶς περὶ τῶν πράξεων βουλευόμενος οὐ περιπίπτει λύπαις ἀκουσίαις, οὐδὲ λανθάνει τὰς ἀρχάς,

& dabunt operam, vt retundatur ipſius malitia, adhibitis ad naturæ ſalutem caſtigationibus, medicorũ more, qui maligna hulcera ſectionibus atque vſtionibus curant. Pœnas deinde ſcelerum exigent, pœnitudine animi nequitiam delere ſatagentes; non ipſam eius ſubſtantiam de rerum natura tollere; ſed perturbationum potius, quibus corrumpebatur, purgatione, in priſtinum ſtatum reuocare. Eſt enim periculum ne eſſe deſinat hominis animus, cùm ad id, quod eſt præter naturam, diuertitur. Cùm autem ad id, quod eſt ſecundum naturam, reuocatur; ad ſuam ipſe naturam reducitur, purámque illam exiſtendi rationem rurſus aſſumit, quam cupiditatum mixtione corruperat. Itaque maximè quidem conari oportet, ne quid peccetur. Sin autem peccatum eſt, ad iuſtitiam ſtatim, tanquam ad ſcelerum medicinam, confugere; vt prauum conſilium præſtantioris ope corrigamus. Cùm enim probitate excidimus, quam habebamus; eam rurſum iuſtæ pœnitudinis auxilio adipiſcimur; cùm diuinã correctionem admittimus. Eſt vero ſapientiæ principiũ pœnitentia ipſa, STVLTORVMQVE SERMONVM, atque OPERVM fuga, primáque ad vitam, cuius pœnitere nõ queat, inſtructio. Nõ enim moleſtiis ille obnoxiꝰ eſt, quę temerè accidũt, qui rectè conſilium init, priuſquàm geratur aliquid: nec ſe rerũ principia,

atque occaſiones dare ignorat, quarum finem atque exitum reformidat: ſed ſemper ei adſtipulatur quod adeſt, eorum fortuitos euentus, quæ ſolent aliter contingere, rationibus expendens. Quò fit, vt nec eorum expectatione, quæ bona nuncupantur, quod verè bonum ſit, contemnat; nec metu etiam contrariorum, mali quicquam admittat: ſed mente ſemper ad diuinas leges intenta, ſuam ipſe vitam ex earum inſtituto dirigit. Vt autem ſcias MISERI ESSE HOMINIS EA DICERE, ET FACERE, QVAE STVLTA ſunt: Medeam in tragœdia intuere, vt vicem ſuam lugeat; quæ ingenti amore correpta, cùm ſuos inconſultè prodidiſſet, ſeipſam homini peregrino tradidit. poſtea verò, cùm ab ipſo negligeretur, indignáque pati ſe exiſtimaret; ex ea perſuaſione, in has voces prorumpit.

Feriat caput hoc cæleſte mihi
Fulgur. --

Pergit deinde ad nefaria opera; primùm ea STVLTE exoptans infecta eſſe, quæ fierent: tum furenter malis mala curare tentans. Quòd ſi placet Homericum Agamemnonem intueri; audies & ipſum, cùm dat pœnas iræ vehementis, eiulantem, & clamantem;

-- Turbor, mihi nec iam cor ſedet intus.

Ardorem

ἢ ταῖς ὑποθέσεσι διδούς, ὧν τὰ συμπεράσματα, καὶ τὰς ἐκβάσεις οὐκ ἀσμενίζει, ἀλλ' ἀεὶ τὸ παρὸν συνάπτει, τῶν δ' ἄλλως ἐπισυμβαινόντων τὰς τύχας ἐκλογιζόμενος. διὸ οὔτε προσδοκίαις τῶν λεγομένων ἀγαθῶν τὸ ὄντως ἀγαθὸν ἂν παρείδῃ, οὔτε φόβῳ τῶν ἐναντίων τὴν τοῦ κακοῦ πρᾶξιν αἱρήσεται, ἑστώσῃ δὲ τῇ γνώμῃ πρὸς τοὺς θείους κανόνας τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀπευθύνει. ἵνα δὲ γνῷς, ὅτι ΔΕΙΛΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΔΡΟΣ ΕΣΤΙ ΠΡΑΣΣΕΙΝ ΤΕ, ΚΑΙ ΛΕΓΕΙΝ ΑΝΟΗΤΑ, ὅρα Μήδειαν τὴν ἐν τῇ τραγῳδίᾳ τὰ καθ' αὑτὴν ὀδυρομένην, ἥτις ἀβουλήτως τοὺς οἰκειοτάτους προδοῦσα δι' ἔρωτα ἔκτοπον ἀνδρὶ ξένῳ ἑαυτὴν ἐνεχείρισεν. ἔπειτα ὀλιγωρουμένη ὑπὸ τούτου, ἀφόρητα πάσχειν οἴεται. καὶ ἐκ τῆς οἰήσεως ταύτης ἀκούεις οἷα βοᾷ.

Διά μου κεφαλῆς φλὸξ οὐρανία
Βαίη. —— καὶ πρόεισιν εἰς ἔρ-

γα παράνομα. πρότερον ΑΝΟΗΤΩΣ ἐπευχομένη μὴ γεγενῆσθαι τὰ γινόμενα. εἶτα μανικῶς κακοῖς ἰᾶσθαι τὰ κακὰ πειρωμένη. εἰ δὲ βούλει τὸν Ἀγαμέμνονα θεάσαι τοῦ Ὁμήρου, ὃς τῆς ἀμετρίας θυμοῦ δίδωσι δίκας οἰμώζων ἀναφωνεῖ.

— ἀλλ' ἀλύκτημαι, κραδίη δέ μοι ἔξω.

καὶ τὸ πυρῶδες τῶν ὀμμάτων, ὃ πάλαι ὑπὸ τῆς θυμικῆς διαθέσεως ἐξήπτετο, μεταπεσόντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων τοῖς τῶν δακρύων ὄμβροις κατέψυχε. τοιοῦτος γὰρ πᾶς ΑΝΟΗΤΟΣ βίος, τῇδε κἀκεῖσε τοῖς ἐναντίοις πάθεσι μεταπίπτων, ἐν ἡδοναῖς μὲν ἐπιμισητὸς, ἐν λύπαις ἐλεινὸς, καὶ θαρρῶν περιπετὴς, καὶ δεδιὼς ταπεινὸς, καὶ ὅλως τοῦ τῆς εὐκλείας γενναίου φρονήματος ἀμοιρῶν τῇ τύχῃ συμμεταβάλλει * τῇ γνώμῃ. ἵνα οὖν μὴ τοιούτων δραμάτων ἀναπιμπλώμεθα, ΠΡΑΣΣΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΑΝΟΗΤΑ, τῷ ὀρθῷ λογισμῷ διὰ πάντων ἡγεμόνι χρησόμεθα, τὸ σωκρατικὸν ἐκεῖνο πληροῦντες, ὡς ἐγὼ οὐδενὶ οἷός τέ εἰμι πείθεσθαι τῶν ἐμῶν, πλὴν τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ ὀρθὸς φαίνηται. ἡμῶν δέ ἐστιν, ἀλλὰ οὐχ ἡμεῖς, πάντα ὅσα πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς λογικῆς δέδοται, οἷον θυμὸς, ἐπιθυμία, αἴσθησις, αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ εἰς ὀργάνου χρείαν ταῖς δυνάμεσι ταύταις παρειλημμένον. ὧν οὐδενὶ χρὴ πείθεσθαι, πλὴν ὥς φησι, τῷ ὀρθῷ λόγῳ, τουτέστι τῷ λογικῷ κατὰ φύσιν διατεθέντι. τοῦτο γὰρ καὶ διορᾶν δύναται ΛΕΚΤΕΑ ΤΕ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΕΑ. λόγῳ δὲ ὀρθῷ πείθεσθαι, καὶ θεῷ ταὐτόν ἐστι. τὸ γὰρ λογικὸν γένος εὐμοιρῆσαν τῆς οἰκείας ἐλλάμψεως ταῦτα βούλεται,

γρ. * τὴν γνώμην.

Ardorẽ deinde oculorum, qui pridem iracundiæ procliuitate accendebatur, immutatis rebus ipſis, lachrymarum imbrè reſtinxit. Eiuſmodi enim omnis vita eſt STVLTORVM hominum, propter contrarias affectiones alijs atq; alijs mutationibus obnoxia: in proſperis quidem rebus odioſa; in aduerſis verò miſerabilis; in ſpe autem præceps; in metu verò, deiecta. Omnino denique, qui caret conſilij boni & recti ſubſidio, mutat ſimul & mentem cum fortuna. Ne ergo huiuſce generis dramatis repleamur, dum ea dicimus & facimus quæ STVLTA ſunt; recta ipſi ratione, tanquam duce, in omnibus vtamur, & Socratis illud imitemur; quo ſe dicebat nulli ſuorum poſſe aſſentiri, niſi rationi, quæ recta monere viſa eſſet. Sunt verò noſtra, non autem nos, omnia illa, quæ ad rationis miniſterium data ſunt; ira, cupiditas, ſenſus, corpus ipſum, quod inſtrumenti vice facultatibus iſtis in vſum conceditur; quarum nulli decet credere, vt ait, niſi rectæ rationi; id eſt parti illi ratione præditæ, quæ ſecundum naturam ſe habeat. Poteſt enim & illa perſpicere quæ dicere & facere conueniat. Eſt verò idem rationi parere, atque Deo. Natura enim quæ rationis eſt particeps, cùm ſplendorem ſuum, ſuámque lucem ſortita eſt, ea ipſa amplectitur,

quæ diuina lex ſtatuit: nec diſcrepat à Dei ſententia animus, qui ſecundum Deum ſe habeat; ſed diuinitati atque ſplendori intentus ea facit, quæ facit. At nō ita qui contrà ſe habet; quippe qui Deum non agnoſcat, & in tenebris temerè, proútque fortè contigit, peruagetur; mente ſcilicet, atque Deo, tanquam ſola bonorum regula, deſtitutus. Tam multa adeò, & varia exiſtunt conſilij recti commoda. Sed hoc etiam ad alia accedit; quòd EX CONSILIO, QVOD OPERI PRAEMITTITVR, amputatis incertarum opinionum cauſſis, ad ſcientiæ notitiam reuocamur; vnde iucūdiſſima nobis, atque etiam optima vitæ ratio conciliatur: quod ſequentibus demonſtratur.

30 NIHIL AGE EORVM, QVAE NESCIS; SED DISCITO 31 QVAECVNQVE DECENT: ATQVE ITA VITAM PERAGES IVCVNDISSIMAM.

Nec tu quod neſcis gerito; ſed diſcere cura
Quæ fas. periucunda tibi ſic vita futura eſt.

Nihil adgredi, quod non SCIAMVS, id tantùm cauet, ne peccemus: at ea DISCERE, quæ ad VITAM optimam conferunt; præterquàm quòd inculpatos reddit;

ἃ ὁ θεῖος ὁρίζει νόμος. καὶ γίνεται σύμψηφος θεῷ ἡ κατὰ θεὸν διακειμένη ψυχὴ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον, καὶ τὸ λαμπρὸν ἀποβλέπουσα πράττει ἃ ἂν πράττῃ· ἡ δ' ἐναντίως διακειμένη, πρὸς τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν, εἰκῆ, καὶ ὡς ἔτυχε, φερομένη, ἅτε τῆς μόνης τῶν καλῶν στάθμης, νοῦ καὶ θεοῦ ἀποπεσοῦσα· τοσαῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα τῆς εὐβουλίας τὰ ἀγαθά. τὸ δὲ ΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ τῆς οἰήσεως ἐκκόπτει τὰς ἀφορμὰς, καὶ πρὸς ἐπιστήμης ἀνάληψιν παρακαλεῖ, καὶ τὸν ἥδιστον ἡμῖν προξενεῖ βίον, εἴπερ καὶ τὸν ἄριστον. Δηλοῦται δὲ ταῦτα διὰ τῶν ἑξῆς.

30 ΠΡΗΣΣΕ ΔΕ ΜΗΔΕΝ ΤΩΝ ΜΗ' ΠΙΣΤΑΣΑΙ· ΑΛΛΑ ΔΙΔΑΣΚΕΥ 31 ΟΣΣΑ ΧΡΕΩΝ, ΚΑΙ ΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΝ ΒΙΟΝ ΩΔΕ ΔΙΑΞΕΙΣ.

Τὸ μὲν μὴ ἐπιχειρεῖν οἷς οὐκ ἴσμεν ἀναμαρτήτους ἡμᾶς διαφυλάττει μόνον· τὸ δὲ διδάσκεσθαι τὰ πρὸς τὴν ἀρίστην ζωὴν συντείνοντα, πρὸς τῷ ἀναμαρτήτῳ, καὶ τὸ κατορθοῦν

ἐν ταῖς πράξεσιν ἡμῖν παρέχεται. ἡ μὲν γὰρ συνέσις τῆς ἀγνοίας τὴν ἐκ τῆς οἰήσεως ἐγγινομένην περιπέτειαν ἐκκόπτει· ἡ δὲ τῆς ἐπιστήμης κτῆσις τὸ τῶν ἐνεργειῶν ἀπαρεμπόδιστον δίδωσιν. ἀμφότερα δὲ καλά, καὶ τὸ εἰδέναι ὅτι οὐκ ἴσμεν, καὶ τὸ γνῶναι ἃ οὐκ ἴσμεν· οἷς ἕπεται ΒΙΟΣ ὁ ἄριστος ἅμα, καὶ ΗΔΙΣΤΟΣ. οὗτος δέ ἐστιν οἰήσεως μὲν καθαρεύων, ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ δὲ πλήρης. ἐπὶ μηδενὶ μὲν ἐπαιρόμενος ὧν οὐκ οἶδε, μανθάνειν δὲ ἐθέλων ὅσα ἄξια μαθήσεως. ἄξια δὲ ἐκεῖνα μόνα, ὅσα πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἡμᾶς ἄγει· ὅσα ποιεῖ βουλεύεσθαι πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται· ὅσα οὐκ ἐᾷ παράγεσθαι ὑπ' οὐδενὸς οὔτε λόγῳ, οὔτε ἔργῳ· ὅσα διακρίνειν ἱκανοὺς ποιεῖ τῶν παραπιπτόντων λόγων τὸ διάφορον. ὅσα τὰς δαιμονίας τύχας πράως φέρειν, καὶ ἰᾶσθαι πείθει, καὶ τὴν θανάτου, καὶ πενίας διδάσκει, καὶ δικαιοσύνης ἄσκησιν· καὶ γαστρός, καὶ τῶν περὶ τὴν γαστέρα τὴν ἐγκράτειαν. ὅσα τοὺς τῆς φιλίας νόμους εἰσηγεῖται, καὶ τὴν γονέων τιμήν. ὅσα τῶν κρειττόνων γενῶν τὸ σέβας ὑποδείκνυσι. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτά ἐστιν, ἃ ΔΙΔΑΣΚΕΣΘΑΙ χρῆναί φησιν ὁ παρὼν λόγος, οἷς ΕΠΕΤΑΙ· ΒΙΟΣ Ὁ ΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΣ. ὁ γὰρ ἀρετῇ διαπρέπων καὶ ἡδονὰς ἀμεταμελήτους καρποῦται

efficit etiam, vt à nobis gerantur quæ præclara ſunt. Exſcindit enim intelligentia temeritatem ignorationis, quæ per opinionem excitatur; affert autem actionum libertatem ſcientiæ poſſeſſio. Eſt verò vtrumque in bonis habendum, ſi NESCIRE nos non ignoremus; ſique noſcamus quæ ignoramus; ex quibus VITA ſequitur optima ſimul, atque IVCVNDISSIMA. Fuerit autem eiuſmodi, quæ opinione liberata ſcientia referta ſit; nullíſque attollatur, quæ ignorat; ſed ea lubens addiſcat, quæ ſcitu digna ſunt. Sunt verò generis iſtius ea tantùm, quę Deo ſimiles nos reddunt. quę ante opus conſulere faciunt, ne ſtulta committantur. quæ nos à nullo, neque verbis, neque factis, auocari ſinunt. quæ reddunt idoneos ad occurrẽtium ſermonum diſcrimen faciendum. quæ diuinitùs miſſas calamitates ferre moderatè, iíſque mederi perſuadent. quę mortem, quę paupertatem pati ęquo animo; quę iuſtitiam colere; quę ventrem ipſum, & ea, quę ventrem ſequuntur, continere. quę leges tradunt amicitię, & debitum parẽtibus honorem. quę denique ſuperiorum generum cultum demonſtrant. Iſta ſunt, inquã, eiuſmodique alia, quę DISCI oportere pręſens innuit oratio; & quæ ſequitur VITA IVCVNDISSIMA. Voluptates enim, quarum pœnitere nũquam poteſt, ille etiam, qui virtute prędi tus eſt, percipit,

percipit, quæ virtutis ſtabilitatem imitãtur. Ita ſiquidem natura comparatũ eſt, vt voluptas omnis, actionis cuiuſlibet comes ſit. Non enim ita per ſe ſubſiſtit; ſed nos alia atque alia gerentes comitatur. Vnde fit, vt deteriores actiones illæ etiã ſubſequantur voluptates, quæ malæ ſunt; præſtãtiores autem, quæ bonæ: nec eo tantùm, quod honeſtũ eſt, homini nequã is præſtat, qui bonus eſt; ſed ipſa etiã voluptate, qua ſolùm ad vitia duci videtur improbus. Quãtò enim affectionem affectione præſtãtiorem eſſe cõtigit: tanto & voluptatem voluptate magis appeti. Quoniam igitur quę ſecundum virtutem VITA eſt, re vera diuina eſt; quæ autem vitia ſequitur, belluina, atque à Deo aliena: nemini ſanè dubium eſt, hominis virtute prędit voluptatem diuina gaudia imitari, quę mentẽ, Deumque ipſum ſequatur: improbi autem voluptatem (detur enim cõmune nomen) ad appetitus belluinos & vecordes eſſe referẽdam. Sunt enim voluptates atque dolores in medio poſita: ex quorum fontibus, vnde liceat, & quãdo, & quãtum qui hauriat, non poteſt non felix exiſtere: miſer autem, qui iſtorum modum nõ teneat. Sic ergo tantùm ſine peccato vita eſt, quæ ſe opinionis errore purgauit: felix autem & perfecta, quæ SCIENTIAM adepta; eadémque IVCVNDISSIMA, atque optima. Nunquam igitur QVAE

μιμουμένας τὸ τῆς ἀρετῆς μόνιμον. πέφυκε γὰρ πᾶσα ἡδονὴ ἐνεργείας ἢ τινος οὐσίας εἶναι παρακολούθημα. οὐ γὰρ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τὴν ὑπόστασιν ἔχει, ἀλλ' ἐπακολουθεῖ τάδε ποιοῦσιν ἡμῖν, ἢ τάδε. διὸ ταῖς φαυλοτέραις τῶν ἐνεργειῶν αἱ χείρους τῶν ἡδονῶν ἕπονται· ταῖς δὲ ἀμείνοσιν ἡδοναῖς συνεισέρχονται σπουδαῖαι, ὥστε μὴ μόνον τῷ καλῷ προέχειν τὸν σπουδαῖον τοῦ φαύλου, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ ἡδονῇ νικᾶν, δι' ἣν μόνην δοκεῖ εἰς κακίαν ὁ φαῦλος ὑπάγεσθαι. καὶ γὰρ ὅσῳ ἡ διάθεσις τῆς διαθέσεως ἀμείνων, τοσούτῳ καὶ ἡ ἡδονὴ τῆς ἡδονῆς αἱρετωτέρα. ἐπεὶ οὖν ὁ κατ' ἀρετὴν ΒΙΟΣ τῆς θείας ὁμοιώσεως ἀντεχόμενος, τῷ ὄντι θεῖός ἐστιν· ὁ δὲ ἐν κακίᾳ θηριώδης, καὶ ἄθεος· δῆλον ὡς ἡ μὲν τοῦ σπουδαίου ἡδονὴ τὴν θείαν εὐφροσύνην μιμεῖται νῷ καὶ θεῷ συνεπομένη. ἡ δὲ τοῦ φαύλου ἡδονὴ λεγομένη (δεδόσθω γὰρ κοινὸν τὸ ὄνομα) πρὸς τὴν θηριώδη καὶ ἔμπληκτον ὁμοιοῦται κίνησιν. ἡδοναὶ γὰρ καὶ λῦπαι μεθιστᾶσιν. ὧν ὁ μὲν ἀρνύμενος, ὅθεν τε δεῖ, καὶ ὁπότε, καὶ ὁπόσον, εὐδαιμονεῖ. ὁ δὲ τὰ μέτρα τούτων ἀγνοήσας, ὁ ἄθλιος. οὕτως οὖν ὁ μὲν οἰήσεως καθαρεύων βίος ἀναμάρτητός ἐστι μόνον· ὁ δὲ ἐπιστήμης πληρωθεὶς, κατορθούμενος, καὶ τέλειος· ὁ δ' αὐτὸς ΗΔΙΣΤΟΣ ΤΕ ΑΜΑ, καὶ ἄριστος. οὐκοῦν ἃ μὲν

ΜΗ ΙΣΜΕΝ, ΟΥΔΕΠΟΤΕ ΠΡΑΞΩΜΕΝ· ἃ δὲ ἴσμεν, ὅτε δεῖ. ἡ μὲν γὰρ ἄγνοια τὴν κακίαν εἰσηγεῖται· ἡ δὲ γνῶσις τὴν δικαιοσύνην ζητεῖ. πολλὰ γὰρ ὄντα σπουδαῖα τῇ μεταθέσει τοῦ καιροῦ γίνεται φαῦλα. ἐν τάξει οὖν ἀκούσωμεν τοῦ παραγγέλματος, ἐκ μὲν τῆς ἐποχῆς τῶν πράξεων τὸ ἀναμάρτητον ἡμῖν εἰσηγουμένου· ἐκ δὲ τῆς προσθήκης τοῦ μανθάνειν οὐ πάντα, ἀλλ᾽ ὅσα δεῖ, πρὸς τὰς ἀρίστας πράξεις ἡμᾶς καὶ ἐπανάγοντος. οὐ γὰρ ἐν τῷ μὴ ἁμαρτάνειν ἐστὶ τὸ κατορθοῦν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ τὰ δέοντα εἰδέναι. καὶ τὸ μὲν ἡ κάθαρσις τῆς οἰήσεως· τὸ δὲ ἡ τῆς ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ παρουσία ἐργάζεται. εἰ δὲ τὸ μὴ ἁμαρτάνειν καὶ ἐν τῷ κατορθοῦν, ὅρα τί συμβήσεταί σοι. ΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΝ ΒΙΟΝ ΩΔΕ ΔΙΑΞΕΙΣ. τίς δὲ οὗτος; ὁ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὸ ἡδὺ κεκτημένος· ᾧ συνδεδράμηκεν ἅμα τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸ ἡδύ. εἰ οὖν ποθούμενον τὸ καλόν, ποθούμενον δὲ καὶ τὸ ἡδύ, συνελθόντα τί ἂν εἴη; τοῦτο, ὅ φησιν, Ο ΒΙΟΣ ΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΣ. ὁ γὰρ τὸ ἡδὺ μετὰ τοῦ αἰσχροῦ ἑλόμενος, εἰ καὶ πρὸς ὀλίγον δελεασθείη τῷ ἥδοντι, διὰ γοῦν τὸ αἰσχρὸν εἰς μεταμέλειαν ἐπώδυνον ἔρχεται. ὁ δὲ τὸ καλὸν μετὰ πόνου προτιμήσας, κἂν παραυτίκα τῷ ἀήθει βαρύνηται, ἀλλ᾽ ἡ τοῦ καλοῦ

NESCIMVS FACIAMVS: ſed geramus, cùm oportet, quę nouimus. Inducit enim in errorem iuſcitia: Peritia verò tẽpus quęrit opportunum. Sunt enim bona multa, quę temporum commutatione mala fiunt. Ordine ergo pręceptum intelligamus, & ipſo quidem, quòd actiones nos iubet cohibere, peccandi licentiam tollere: eo autem, quòd non omnia diſcere adhortatur; ſed quęcunque oportet; ad optima agenda nos etiam inducere. Non enim in minimè peccando bene agere ſitum eſt; ſed in cognoſcendo quę deceant. & illud quidem efficit ſtultæ opinionis purgatio: iſtud autem SCIENTIAE poſſeſſio. Si verò non peccare habetur etiam in rectè agendo; vide iam quid tibi futurum! ITA VITAM EXIGES IVCVNDISSIMAM. Verùm, quęnam iſta? Quę ex virtute adepta ſit quod delectat. In qua ſimul concurrat cum delectatione probitas. Si igitur boni cupiditate, ſi iucundi afficimur; quídnam illa fuerint, cùm ſimul coiuerint? VITA, inquit, IVCVNDISSIMA. Qui enim delectationem cum turpitudine amplectitur, quantumuis exiguo temporis ſpatio voluptate ineſcetur; turpitudine tamen in grauem pœnitudinem agitur. Qui verò honeſtatem cum laboribus, potiorẽ ducit; etſi primũ inſueta acerbitate grauetur, boni

tamen coniunctione dolorem facit mitiorem; purâmque tandem cum virtute voluptatem percipit. Si enim cum voluptate, cõtra honeſtatem geratur aliquid; id ipſum quidem elabitur quod iucundum eſt, manet autem quod turpe. Vnde neceſſariò vita fit acerbiſſima, quæ nequiſſima; IVCVNDISSIMA autem, quæ optima. Atque hęc quidem de iſtis. Quoniam autem ipſa etiam corporis moderatio ad animi perfectionem refertur, vide deinceps, quid adiungat.

32 NEQVE VERO NEGLIGENDA CVRA EST VALITVDINIS; 33 SED MODVS ADHIBENDVS POTIONI, ET CIBO, ATQVE EXERCITATIONI. 34 FORE AVTEM OPTIMVM ASSERO, QVI TIBI MOLESTIAM NON PARIAT.

Corporis haud ſpernenda iuuat quæ commoda cura.
Sed potuſq;, cibiq; modus ſit, & exercẽdi.
Ipſe modũ ſtatuo, qui te non læſerit ipſum.

Mortale CORPVS, quod nobis inſtrumenti loco ad vitam in terris agendam, datum eſt, nec decet immodicis curationibus ſaginare; nec vexare nimis neceſſariorum ſubſtractione. Officit enim ex æquo vtrumque, & vſum ipſius adimit. Quò fit, vt mediocriter ipſi inſeruire,

σύζευξις ἐλαφρυνούσης τὸν πόνον, καὶ τέλος πρὸς τῇ ἀρετῇ καὶ ἡδονὴν καθαρὰν καρποῦται. εἰ μὲν γὰρ πράττοιτό τι μεθ' ἡδονῆς αἰσχρὸν, ἡ μὲν ἡδονὴ παρῆλθε, τὸ δὲ κακὸν μένει. ἐξ ὧν λυπηρότατον ἀνάγκη εἶναι τὸν κάκιστον ΒΙΟΝ. ΤΕΡΠΝΟΤΑΤΟΝ δὲ τὸν ἄριστον· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ τοῦ σώματος παιδαγωγία πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς τελείωσιν τὴν ἀναφορὰν ἔχει, ὅρα ἑξῆς τί ἐπάγει.

32 ΟΥΔ' ΥΓΙΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΣΩΜ' ΑΜΕΛΕΙΑΝ ΕΧΕΙΝ ΧΡΗ· 33 ΑΛΛΑ ΠΟΤΟΥ ΤΕ ΜΕΤΡΟΝ, ΚΑΙ ΣΙΤΟΥ, ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΤΕ, 34 ΠΟΙΕΙΣΘΑΙ. ΜΕΤΡΟΝ ΔΕ ΛΕΓΩ ΤΟ Δ' Ο ΜΗ Σ' ΑΝΙΗΣΕΙ.

Τὸ θνητὸν ΣΩΜΑ πρὸς τὴν ἐπὶ γῆς διαγωγὴν ὄργανον ἡμῖν δοθὲν, οὔτε πιαίνειν προσήκει ταῖς ἀμέτροις σωμασκίαις, οὔτε καταστρύχειν ἐνδείας ὑπερβολαῖς. ἐμπόδιον γὰρ ἐπ' ἴσης ἑκάτερον, καὶ ἀναιρετικὸν τῆς χρείας, αὐτοῦ προσγέγονε· διὸ μετρίως θεραπεύειν αὐτό.

ἢ μὴ περιορᾶν ἐξυβρίζον, ἢ ὑπὸ νοσημάτων ἐνοχλούμενον ὁ λόγος παραινεῖ, ὅπως ἂν ἐν τῷ κατὰ φύσιν σωζόμενον ἀπαραποδίστως τῇ ἡγουμένῃ ψυχῇ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ παρέχηται, ταύτῃ δυνάμενον ἀγαθῷ, ᾗ ἂν ἐκείνη ἄγῃ. τὸ γὰρ χρώμενον ἡ ψυχή, τὸ δὲ ᾧ χρῆται τὸ σῶμα, οὗ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ ΕΧΕΙΝ ΔΕΙ τὸν τεχνίτην. οὐ γὰρ χρῆσθαι δεῖ μόνον ἐθέλειν αὐτῷ· ἀλλ' ὅπως εὖ ἔχον ἡμῖν ὑπηρετῆται, τοῦ ἐνδεχομένην ποιεῖσθαι πρόνοιαν. ἐπεὶ δὲ ἡ φύσις αὐτοῦ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ συνεχεῖ καθέστηκε, καὶ πλήρωσις καὶ κένωσις αὐτὸ ἰθύνουσι, νῦν μὲν τροφῆς τὸ ἀπορρέον ἀναπληρούσης, νῦν δὲ γυμνασίων τὸ πλεονάζον ὑπεξαιρούντων, ΜΕΤΡΟΝ ἐπιστῆσαι δεῖ τῇ τῶν εἰσαγωγίμων πληρώσει, καὶ τῇ τῶν διαφορούντων κενώσει. τὸ δὲ ΜΕΤΡΟΝ ἐστὶν ὁ λόγος ὁ συναρμόζων τὴν τοῦ σώματος ἕξιν ταῖς διανοητικαῖς ἐνεργείαις τῆς ψυχῆς, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τῷ φιλοσόφῳ πρεπούσης ΥΓΙΕΙΑΣ ἐπιμελούμενος. τοσαῦτ' οὖν ΓΥΜΝΑΣΙΑ, καὶ τροφὰς ἐκλέξεται, ἃ μὴ πιαίνει πρὸς ὑπερβολὴν τὸ ΣΩΜΑ, μηδὲ ὑπὲρ ΜΕΤΡΟΝ αὐτὸ τῶν
γρ. ἀπείρξεται. νοερῶν κινήσεων ἀπεργάζεται. οὐ γὰρ ΣΩΜΑΤΟΣ ἁπλῶς ΕΠΙΜΕΛΕΙΤΑΙ· ἀλλὰ ΣΩΜΑΤΟΣ διανοίᾳ ὑπηρετουμένου.

neque negligere, cùm inſultat; aut morbis etiam agitatur, verſus adhortetur: vt, cùm ſecundum naturam conſtiterit, operam ſuã, nullo auertẽte, animo nauet principatum gerenti; eóque duci queat, quò ipſe voluerit. Eſt enim animus ipſe, qui vtitur; CORPVS autem, quod ſui præbet vſum; cuiúſque artifici CVRA eſſe debet. Neque enim eo tantùm velle vti neceſſarium eſt: ſed iuſtam etiam dare operam, vt rectè ſe habeat, quò nobis inſeruiat. Quoniam autem natura ipſius in aſſidua generatione, atque corruptione verſatur; ipſúmque nutricantur repletio, & inanitio, partim quidem alimento refundente quod effluxit; partim verò exercitationibus quod abundat expellentibus; MODVS eorum, quę cùm ingeſta, egeſtáque ſunt, impletionem atque vacuationem faciunt, ſtatuẽdus eſt. Fuerit verò MODVS iſte, ratio illa, quę corporis habitum cum animi operationibus, ad cogitationem, cõmentationémque pertinẽtibus coniungit, & ob id VALITVDINIS curam habet, quę ſapientiæ ſtudioſum deceat. Eliget igitur iſte & EXERCITATIONES, & alimenta, quę nec immodicè faginent CORPVS; nec ipſum ſupra MODVM ab animi cogitationibus auertant. Non enim CORPORIS CVRAM GERIT ſimpliciter; ſed CORPORIS animi cogitationibus inſeruiẽtis.

quò ſit, vt Athleticam victus rationem aſpernetur; quæ CORPORI famulatur, neglecto animo: omnémque fugiat corporis curationem, quæ *σωμασκία* dicitur, tanquam intelligenti animi luci contrariam. Verùm, quantùm poteſt ad diſciplinarum tractationem, & ad præclara opera bonus inſeruire CORPORIS habitus; eum ille adipiſci conabitur, qui prudenter vitam agere inſtituit. Ad eum ſiquidem referuntur quæ habentur, vbi MODVM SE DICERE, ait, QVI TE NON LAEDAT. Quaſi dicat; TE (qui animus es rationis particeps) damno non afficiat HABENDI CORPORIS MODVS: TE inquam, eorum, quæ ſuperiùs præcepta ſunt, obſeruatorem atque cuſtodem, CIBOS eiuſmodi, ET POTIONES, ATQVE EXERCITATIONES adhibere oportet, quæ docile CORPVS ad virtutum opera efficiant: quæque quod eſt rationis expers ad reſpuendas moderantis animi habenas nequaquam impellant. Eſt verò magna attentione CVRANDI CORPORIS expendenda ratio: tanquam motuũ, qui ab ipſo prodeũt cauſſam ſuſtineat. Ingraueſcit enim vitij particeps equus, non ſimpliciter; ſed ſi ab ijs malè educatus fuerit, à quibus regitur. In MODI autem ratione circa CORPVS aſſignanda, CIBO, POTIONEM ideò

ὅθεν τὴν ἀθλητικὴν ἀγωγὴν παραιτήσεται, ὡς
αὐτὸ ψυχῆς ΣΩΜΑ θεραπεύουσαν. καὶ πᾶσαν
τὴν λεγομένην σωμασκίαν φεύξεται, ὡς ἐπα-
νισταμένην τῷ νοερῷ φωτὶ τῆς ψυχῆς. ὅση δὲ τῇ
περὶ τὰ μαθήματα θεωρίᾳ, καὶ τῇ περὶ τὰς
καλὰς " τάξεις αὐτουργίᾳ ὑπηρετεῖσθαι δύνα- γρ.
ται τῇ τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ εὐεξίᾳ, ταύτην πράξεις
προσποιήσεται ἑαυτῷ ὁ τὸν τοῦ φρονεῖν βίον ἑλόμε-
νος πρὸς τοῦτον γὰρ εἴρηται, ΜΕΤΡΟΝ
ΛΕΓΩ ΤΟΔ', Ο ΜΗ Σ' ΑΝΙ-
ΗΣΕΙ· ΣΕ φησιν, τὸν ὄντα λογικὴν
ψυχὴν μὴ βλαπτέτω τὸ ΜΕΤΡΟΝ τῆς τοῦ
ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ. ΣΕ
τὸν τῶν προτέρων παραγγελμάτων φύλακα τοι-
αῦτα ΣΙΤΙΑ, ΠΟΤΑ, ΚΑΙ ΓΥ-
ΜΝΑΣΙΑ ἐκλέγεσθαι χρὴ, ἃ τὸ ΣΩ-
ΜΑ πειθήνιον πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν χρῆσιν
ἀπεργάζεται· ἃ μὴ ἐκφέρῃ τὸ ἄλογον πρὸς ἀ-
φηνίασιν τοῦ ἡγεμονοῦντος λόγου. μετὰ πλείστης
δὲ προσοχῆς ποιεῖσθαι δεῖ τὴν παραμέτρησιν τῆς
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ,
ὡς καὶ τῶν τύπων παραγόντων κινημάτων τὴν αἰ-
τίαν ὑφέξουσαν· βρίθει γὰρ ὁ τῆς κακίας * ἵππος, * μετέ-
οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτε μὴ καλῶς εἴη τεθραμ- χων,
μένος * τῷ ἡνιόχῳ. ἐν δὲ τῷ ΜΕΤΡΩ τῷ πε- * ὑπὸ
ρὶ τὸ ΣΩΜΑ, τὸ ΠΟΤΟΝ τοῦ ΣΙΤΙΟΥ

προσέταξεν, ὅτι μᾶλλόν ἐστι δυσφύλακτον, καὶ εὐόλισθον εἰς κατάποσιν, καὶ παρὰ κινητικὸν τῆς τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ εὐεξίας. λάθοι γὰρ ἄν τις πολλαπλάσια τοῦ ΜΕΤΡΟΥ πιὼν, ἢ φαγών. τὰ δὲ ΓΥΜΝΑΣΙΑ τρίτα τέτακται, ὡς ἐπανορθούμενα τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς πλήρωσιν, καὶ πάλιν πρὸς τὸ ΥΓΙΕΙΝΩΣ τρέφεσθαι παρασκευάζοντα. κύκλῳ γὰρ δὴ ἀνταποδίδοται ταῦτα ἀλλήλοις, ΤΡΟΦΗ, ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ. καὶ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ, καὶ ΤΡΟΦΗ. χορηγία γὰρ τοῦ μὲν δύνασθαι γυμνάζεσθαι, τὸ εὖ τεθράφθαι. τοῦ δὲ εὐεκτικῶς τρέφεσθαι, τὸ γεγυμνάσθαι συμμέτρως. ΜΕΤΡΟΝ δὲ τούτων ἄλλο ἄλλῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπιτήδευμα τῆς τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ἑκάστῳ τεινούσης. πᾶς γὰρ τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως ὄργανον αὐτὸ ποιεῖσθαι σπουδάζει· ὁ μὲν παλαιστρικὸς, τῶν περὶ πάλην κινημάτων· ὁ δὲ γεωργικὸς, τῶν περὶ γεωργίαν πόνων. καὶ ἄλλος πρὸς ἄλλο ἥκει, καὶ μεθαρμόζεται τὴν τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ ὑπουργίαν. τί οὖν ὁ φιλόσοφος; πρὸς τί βλέπων ἐθελήσει τὸ ΣΩΜΑ παιδαγωγεῖν; καὶ τίνος ὄργανον αὐτὸ σπουδάσει ποιήσασθαι, ἢ δῆλον ὅτι φιλοσοφίας, καὶ τῶν ταύτης ἔργων;

γρ' ὡς

οἱ οὖν οἰόμενοι φρονήσεως ὄργανον γενέσθαι τὸ σῶμα,

prę miſit, quòd difficiliùs ab ea caueatur; quôdque in procliui magis ſit; & quod bonam corporis habitudinem conturbet. Imprudens enim ſupra modum POTIONI faciliùs quis indulſerit, quàm CIBO. Addidit autem tertio loco EXERCITATIONIS pręceptum, tanquam ea repletionem, quę fit ab alimentis, corrigi, & rurſus ad ſalubrem nutritionem viam pręparari ſignificet. Circulo enim veluti quodā in ſeſe mutuò redeunt ALIMENTVM & EXERCITATIO: itémque EXERCITATIO & ALIMENTVM. Vires nanque ad exercitationem nutritio ſuggerit, quæ idonea eſt: ad nutritionem autem, quæ firmum corporis habitum efficiat, exercitationis temperatio. Sed eſt iſtorum MODVS alius alij, pro cuiuſque CVRANDI CORPORIS ratione, quæ ſpectat ad inſtitutum. Dāt enim operam omnes, vt ipſum ad id commodum efficiant, quod amplexi ſunt. Palęſtricus quidem ad luctæ motus: agricola verò ad labores agriculturæ ſuſtinendos. Et alius denique ad aliud, CORPORIS obſequium trahit, atque fingit. Quidnam igitur Philoſophus? Ad quid intentus volet CORPVS dirigere? Cuius inſtrumentum potiùs, quàm philoſophiæ, atque operum ipſius, ſtudebit efficere? Qua ratione igitur prudentiæ inſtrumentum CORPVS poteſt euadere;

ſic ipſum modis omnibus educabit, atque inſtituet; animi imprimis curam habens; CORPORIS autem propter iſtum. Neque enim illud ei prætulerit, qui vtitur. neque omnino eius curam rurſum negliget, propter vtentem; ſed ſuo loco eius, tanquam organi, CVRAM geret, ad ipſius virtutem, qui vtitur CORPORIS etiam valetudinem referens. Itaque non quibuſlibet rebus ipſum educabit; ſed quibus ſolis oportet. Sunt enim nonnulla quibus veſci non decet, tanquam illis corpus ingraueſcat, & qui animo cognatus eſt ſpiritus ad viliores affectiones pertrahatur; de quibus poſtea ſermo futurus eſt, cùm à cibis (de quibus eſt locutus in luſtrationibus, atque expiationibus animi) adhibito iudicio temperandum monebit. Significat enim quæ ſunt eiuſmodi penitùs eſſe reijcienda. Quorum autem veſci licet, quantitatem, & tempus metietur; &, vt inquit Hippocrates, diligenter conſiderabit anni tempeſtatem, regionem, ætatem; cæteráque huius formæ omnia: neque, niſi excuſſa ratione, ijs impleri concedet, quibus veſci fas eſt: nec eandem iuueni atque ſeni victus rationem temerè præſcribet; aut ſano atque ægroto: aut tyroni in philoſophia, atque in eadem maximè prouecto,

οὕτως αὐτὸ διὰ πάντων θρέψει τε καὶ παιδεύσει, ψυχῆς μὲν προηγουμένως ΕΠΙΜΕΛΟΥΜΕΝΟΣ, διὰ ταύτην δὲ καὶ τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ. οὔτε γὰρ προσηρτημένος αὐτὸ τῆς χρωμένης οὔτε παντελῶς ἀμελήσει αὐτοῦ πάλιν διὰ τὴν χρωμένην· ἀλλ' ἐν τάξει τῇ πρεπούσῃ ὡς ὀργάνου ποιήσεται τὴν ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ πρὸς τὴν τῆς χρωμένης ἀρετὴν καὶ τὴν τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ ΥΓΙΕΙΑΝ ἀναφέρων. διὸ οὐ πανταχόθεν αὐτὸ θρέψει, ἀλλ' ἀφ' ὧν δεῖ μόνων. ἔστι γὰρ ἃ μὴ δεῖ προσφέρεσθαι, ὡς βαρύνοντα τὸ ΣΩΜΑ, καὶ καθέλκοντα τὸ συμφυὲς πνεῦμα τῆς ψυχῆς πρὸς ὑλικωτέρας ἐμπαθείας, περὶ ὧν ὕστερον ὁ λόγος φησίν· ΑΛΛ' ΕΙΡΓΟΥ ΒΡΩΤΩΝ, ΩΝ ΕΙΠΟΜΕΝ, ΕΝ ΤΕ ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ, ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ ΚΡΙΝΩΝ. τὰ τοιαῦτα οὖν παντελῶς παραιτήσεται· ὧν δὲ ἐξὸν προσφέρεσθαι τὴν ποσότητα, καὶ τὸν καιρὸν ΜΕΤΡΗΣΕΙ, καὶ, ὥς φησιν Ἱπποκράτης, ὥραν, καὶ χώραν, καὶ ἡλικίαν περιεργάσεται, καὶ πάντα ὅσα τοῦ τοιούτου τύπου, οὐκ ἀνεξετάστως ἐπιβλέπων ἐμπίπλασθαι ὧν ἐξὸν μεταλαμβάνειν, οὐδ' ἀκρίτως νέον, καὶ πρεσβύτην ὁμοίως διαιτᾶσθαι. ἢ ὑγιεινὸν, καὶ νοσώδη. ἢ ἀρχόμενον φιλοσοφίας, καὶ εἰς ἄκρον αὐτῆς ἥκοντα.

ταῦτα δὲ πάντα συνείληφε τὸ Πυθαγορεικὸν ΜΕΤΡΟΝ, τῇ προσθήκῃ ΜΗ Σ' ΑΝΙΗΣΗ. πάντα γὰρ εἰς τὴν φιλόσοφον εὐζωίαν συντείνοντα πρὸς τὴν τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ ἐπέτρεψε τῷ βραχεῖ τούτῳ ῥήματι, καὶ τοῖς προειρημένοις περὶ ΥΓΙΕΙΑΣ ψυχῆς ἐπήγαγεν, ΟΥΔ' ΥΓΙΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟ ΣΩΜ' ΑΜΕΛΕΙΑΝ ΕΧΕΙΝ ΧΡΗ, ὡς ἐκεῖ μὲν τῆς χρωμένης ἀρετὴν παραδίδοσθαι· ἐνταῦθα δὲ τὴν τοῦ ὀργάνου σωτηρίαν. συνάψον οὖν ταῦτα ἐκείνοις, καὶ εὑρήσεις, ὅστις εἴη, ᾧ παραγγέλλεται, τοιοῦτο δεῖν ποιεῖσθαι τὸ ΜΕΤΡΟΝ τῆς περὶ τὸ ΣΩΜΑ τάξεως, Ο ΜΗ Σ' ΑΝΙΗΣΕΙ, ὃ μὴ ἐμποδίζει τὴν φιλόσοφον πρόθεσιν, ἐπωφελήσει δὲ τῇ συνεργίᾳ τὴν πρὸς ἀρετὴν ὁδεύουσαν ψυχήν. ΠΟΤΟΥ δὲ καὶ ΣΙΤΟΥ ΜΕΤΡΟΝ εἶπε, τὰς ὑπερβολὰς, καὶ τὰς ἐλλείψεις ἀπαγορεύων ὁ λόγος, τὸ δὲ μέσον καὶ σύμμετρον ἀσπαζόμενος· ὅθεν καὶ τὸ γαστρὸς κρατεῖν, καὶ ὕπνου, λαγνείας τε, καὶ θυμοῦ, εὐκόλως παραγίνεται. τὸ γὰρ νῦν λεγόμενον ΜΕΤΡΟΝ τὴν ἐν ἐκείνοις ἀμετρίαν κολάζει. καὶ ὑπεξαιρεῖται τὸ λυποῦν, καὶ καθέλκον τὴν πρὸς νοῦν θεὸν ἐπειγομένην ψυχήν. δεῖ γὰρ αὐτὴν ἀνιοῦσαν πρὸς νοῦν γαλήνην

Hæc verò omnia MENSVRA Pythagorica complexa eſt; cùm NE TIBI MOLESTIAM PARIAT, adiecit. Cuncta enim, quę ad vitæ felicitatem ſapientiæ ſtudioſo conferũt, verborum iſta breuitate ad CORPORIS CVRAM retulit: & ad ea, quæ antè dicta fuerant, CORPORI etiam VALITVDINEM NEQVAQVAM ESSE NEGLIGENDAM adiecit: vt ibi vtentis virtutem ſignificari demonſtraret; hîc autem inſtrumenti incolumitatem. Iſta igitur illis coniunge, & inuenies, quiſquis ſis, cui præcipitur; eum debere MODVM exiſtere regendi corporis, QVI TIBI MOLESTIAM NON ADFERAT: qui rectum vitæ inſtitutum non remoretur: ſed qui animum ad virtutem contendentem opera ſua adiuuet. Quòd autem POTIONIS, ATQVE CIBI MODVM dixit; exceſſum atque defectum vetare ſe verſus innuit; amplecti autem quod medium ſit, atque temperatum; vnde & gulæ moderari, & ſomno, & veneri, & iræ nullo negotio conceditur. Quod enim hoc loco MODI nomine ſignificatur, exceſſum reprimit, qui in illis exiſtit; dolorémque non adimit tantùm, ſed illud etiam, quod feſtinantem ad Deum, qui mens eſt, animum retrahit, atque deprimit. Decet enim ipſum, cùm ad mentem aſcendit, tranquillum

exiſtere, nec perturbationum ventis agitari; ſed habere rectè compoſita quæ inferiora ſunt, ad quietam ſuperiorum contemplationem: hîc ipſe MODVS eſt, QVI DOLOREM NON PARIET. Hoc ipſum, quod & ventrem ſimul continebit, & organi incolumitatem præſtabit. Oſtendet præterea animi virtutem; nec CORPORIS ſoluet habitum. Pars enim virtutis eſt, & ſeruandi organi rationem non ignorare, & commodum reddere ad vſum, qui ſapientiæ ſtudioſo conueniat. Quoniam autem non in ALIMENTIS tantùm, atque EXERCITATIONIBVS, verſatur CORPORIS cultus, ſed multis etiam rebus aliis indiget, cuius generis veſtimenta ſunt, & calceamenta, & ſupellex varia; atque domus, qua continentur iſta omnia: opus autem eſt in iſtis etiam MEDIOCRITATE, quæ luxum atque immunditiam à tota vitæ ratione remoueat, non immeritò ſubiecit.

35 VTERE VICTVS RATIONE MVNDA, QVAE DELICIIS CAREAT: 36 ET CAVE EA FACERE, QVAE SVSTINENT INVIDIAM: 37 NEC SVMPTVS ALIENO TEMPORE; VT QVI RECTI IGNARVS EST. 38 NEQVE

ἔχειν ἀπὸ τῶν παθητικῶν κινημάτων, καὶ τετάχθαι αὐτῇ τὰ κάτω καλῶς πρὸς τὸ ἀθόρυβον τῆς ἄνωθεν θεωρίας. τοῦτο ἐστὶ τὸ ΜΕΤΡΟΝ, Ο ΜΗ Σ' ΑΝΙΗΣΕΙ. τοῦτο τὸ κρατοῦν γαστρὸς ἅμα, καὶ τὴν τοῦ ὀργάνου σωτηρίαν ποιούμενον, τὸ ἀρετὴν ψυχῆς ἐπιδεικνύμενον, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἕξιν μὴ καταλύον. μέρος γάρ ἐστιν ἀρετῆς καὶ τὸ εἰδέναι σώζειν τὸ ὄργανον, καὶ συναρμόζειν αὐτὸ πρὸς τὴν φιλόσοφον χρῆσιν. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἐν ΤΡΟΦΑΙΣ ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ ΕΣΤΙΝ ἡ τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ θεραπεία, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν προσδεῖται, οἷον ἱματίων, ὑποδημάτων, σκευῶν παντοδαπῶν, καὶ τῆς πάντα ταῦτα ὑποδεχομένης οἰκήσεως· δεῖ δὲ καὶ ἐν τούτοις τοῦ ΜΕΤΡΟΥ, ὃ τρυφὴν, καὶ ἀκαθαρσίαν ἐξορίζει τῆς ὅλης ἡμῶν διαίτης, εἰκότως ἐπήγαγεν.

35 ΕΙΘΙΖΟΥ ΔΕ ΔΙΑΙΤΑΝ ΕΧΕΙΝ ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ ΑΘΡΥΠΤΟΝ. 36 ΚΑΙ ΠΕΦΥΛΑΞΟ ΓΕ ΤΑΥΤΑ ΠΟΙΕΙΝ, ΟΠΟΣΑ ΦΘΟΝΟΝ ΙΣΧΕΙ. 37 ΜΗ ΔΑΠΑΝΑΝ ΠΑΡΑ ΚΑΙΡΟΝ, ΟΠΟΙΑ ΚΑΛΩΝ ΑΔΑΗΜΩΝ.

38 ΜΗΔ᾽ ΑΝΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΙΣΘΙ· ΜΕΤΡΟΝ Δ᾽ ΕΠΙ ΠΑΣΙΝ ΑΡΙΣΤΟΝ.

Οὐ μόνον, φησὶν, ἐν σιτίοις, καὶ ποτοῖς, ΜΕΤΡΟΝ καλὸν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ΑΠΑΣΙΝ, ὡς τὴν δι᾽ ὑπερβολὴν, καὶ ἔλλειψιν ἁμαρτημάτων καθαρεῦον. γίνοιτο γὰρ ἂν ἐν ΠΑΣΙΝ, οἷς εἴπομεν, ἀμετρία πολλή· ἡ μὲν πρὸς τὸ πολυτελὲς ἐξάγουσα· ἡ δὲ πρὸς τὸ ῥυπαρὸν συνωθοῦσα. ἑκάτερον δὲ μεμπτὸν, καὶ κτ᾽ οὐ * φιλόσοφον ἦθος, οὐδὲ στοχαζόμενον τῆς σωματικῆς εὐμετρίας. ἐπιτεινομένη γὰρ καθαρειότης, θρύψις καὶ μαλακία εὑρίσκεται· ἐπιτεινομένη δὲ λιτότης ἀκαθαρσία καὶ ῥύπος γίνεται. ἵν᾽ οὖν μήτε ἐκεῖνο πάθωμεν διὰ καθαρειότητα, μήτε τοῦτο διὰ λιτότητα, ΜΕΣΟΙ βαίνωμεν, τὰς παρακειμένας ἑκατέρῳ κακίας ἐκκλίνοντες, καὶ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου σωφρονισμὸν ποιούμενοι, λιτὴν οὕτως ἐπιτηδεύοντες ΔΙΑΙΤΑΝ, ὡς μὴ ἀκάθαρτον· καὶ ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ οὕτως, ὡς μὴ ΤΡΥΦΗΛΗΝ. διὸ τὸ ΜΕΤΡΟΝ περιτιμήσωμεν ἐν πάσῃ τῇ περὶ τὸ σῶμα κατασκευῇ, ἱμάτιον ἐκλεγόμενοι ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ ΑΘΡΥΠΤΟΝ· καὶ πᾶν ὁποιοῦν τὴν περὶ

38 NEQVE TAMEN ESTO SORDIDVS. IN OMNIBVS AVTEM MODVS ERIT OPTIMVS.

Sit mũdus victus; ſit lux⁹ ſed tamen exſors.
Quæcũque inuidiã pariũt, vitãda putato;
Et ſumptus vanos, recti quos neſcius audet,
Et ſordes. Præſtat quauis modus optimus in re.

Non ſolùm, inquit, in cibo, & potu, MODVS bonus eſt; ſed QVIBVSLIBET etiam alijs in rebus; tanquam iis liberet, quæ vel exceſſu, vel defectu peccantur. Poſſunt enim in omnibus, quæ diximus, multa fieri prędter MODVM; partim quidem, cùm ad luxum abducimur; partim verò, cùm ad ſordes compellimur. Eſt verò vtrumque vituperandum, nec philoſophi moribus congruum: immò verò à recta etiam corporis moderatione alienum. Abit enim in luxum atque mollitiam munditia, quæ nimia eſt: in ſordes autem atque ſpurcitiam, tenuitas, quæ ſumma. Vt illa igitur minimè patiamur, propter munditiam; nec iſta etiam, propter tenuitatem: medij incedamus adiacentia vtrique vitia declinantes; & altero in alterius remedium vtentes: ita nimirum VICTVS tenuitatem amplexi, vt ſordibus careat: ita rurſum MVNDITIAM, vt à DELICIIS remota ſit. MODVM igitur in rebus omnibus, quæ

corporis nomine molimur, imprimis adhibeamus: non veſtitum ſolùm eligentes, qui MVNDVS ſit, ATQVE DELICIIS CARENS; ſed quodlibet etiam aliud, quod ad ipſum pertineat. Decet enim, quia rationis particeps animus corpori moderatur, omnia etiam, quę corporis ſunt, cum duce ratione congruere; quę nec LVXVS, nec SORDIVM patiẽs, omnia iudicat ſuæ dignitati cõſentanea eſſe debere. Ne ergo ad ſumptuoſorũ vſum pertrahatur; quod DELICIIS caret amplectitur. Ne deinde ſordibus, rerúmq; deformitati aſſueſcat, MVNDITIAM eligit. Verbi gratia, veſtimẽta quidẽ nequaquam vilia, ſed MVNDA. Supellectilem nõ auream; non argenteam: ſed ex parabili materia cõfectam. Non domum fulgentem lapidibus exquiſitis; non eximia pulchritudine atque magnitudine conſtructam; ſed corporis vſui congruam, atque reſpondentem. Omnino autem MVNDITIES in tota VICTVS ratione, DELICIAS, tanquam præter vſum ſint, reſpuit: admittit verò quod deliciis caret, tanquam neceſſitati ſubſeruiat. Nam & veſtimenta, & domus, & ſupellex omnis, tumdemum ſui vſum præbent optimè, cùm apta, mundáque ſunt. Quid enim magna lance opus eſt, ſi parùm ſit obſonij? quid immunda, ſi obſonium labefactet? Quid domo etiam illis ampliore, quàm vſus poſtulat;

τὸ σῶμα ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ ΑΘΡΥΠΤΟΝ ΕΧΕΙΝ ἐθέλοντες. πρέπει γάρ, λογικῆς ψυχῆς τοῦ σώματος ἡγουμένης, καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα πάντα συντετάχθαι πρὸς τὸν ἡγούμενον λόγον, ὅστις οὔτε ΤΡΥΦΗΣ, οὔτε ΑΚΑΘΑΡΣΙΑΣ ἀνέξεται, τῇ κατ' αὐτὸν ἀξίᾳ πάντα δεῖν εἶναι λογιζόμενος ΣΥΜΜΕΤΡΑ. ἵν' οὖν μὴ περιέλκοιτο τῇ χλίσει τῶν πολυτελῶν, τὸ ΑΤΡΥΦΟΝ ἐπιτηδεύει. ἵνα δὲ μὴ ῥύπῳ καὶ ὑλικῇ ἀμορφίᾳ συνοικῇ, τὸ ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ ἐκλέγεται· οἷον, ἱμάτιον οὐ λεπτὸν μέν, ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ δέ. σκεύη οὐ χρυσᾶ, οὐδὲ ἀργυρᾶ, ἀλλ' ἐκ τῶν εὐπορίστων ὑλῶν ΚΑΘΑΡΕΙΑ. οἰκίαν οὐ πολυτελέσι λίθοις κατηνθισμένην, οὐδὲ περιττῶς εἰς κάλλος, ἢ μέγεθος ἐξειργασμένην· ἀλλὰ σύμμετρον τῇ τοῦ σώματος χρείᾳ. ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ δὲ ὅλως παρὰ ΠΑΣΑΝ τὴν ΔΙΑΙΤΑΝ τὸ μὲν ΤΡΥΦΗΛΟΝ, ὡς ἔξω τῆς χρείας, ἀρνεῖται· τὸ δὲ ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ ὡς μάλιστα τὴν χρείαν ἀποπληροῦν ἐγκρίνει. καὶ γὰρ ἱμάτιον, καὶ οἶκος, καὶ σκεῦος ἅπαν τότε τὴν αὐτοῦ χρείαν καλῶς παρέχεται, ὅταν σύμμετρον ᾖ καὶ τὸ ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ. τί γὰρ μεγάλου δεῖται πίνακος εἰς μικρὸν ὄψον; τί δὲ ῥυπαροῦ μέλλοντος ἀφανίζειν τὸ ὄψον; οἴκου δὲ ὑπὲρ τὴν χρείαν τί δεῖ τοῖς μέλλουσιν

γρ' χρήσει, ἢ ἕξιν

✠ ' ΑΘΡΥΠΤΟΝ,

ἐν μιᾷ γωνίᾳ αὐτὴν κεῖσθαι; τί δὲ ἀκαθάρτου τὴν τῆς οἰκήσεως χρείαν οὐ παρέχοντος; τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εὑρήσεις ἑκατέρωθεν ἄχρηστον ὄν, τὸ μὴ μετὰ τοῦ ΑΤΡΥΦΟΥ ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ. ἅμα γὰρ ὑπερέβη τὸ ΜΕΤΡΟΝ τῆς χρείας, καὶ εἰς τὸ ἄπειρον προῆλθε τῆς ἐπιθυμίας. Διὸ πάντα τὰ περὶ τὸν βίον μεμετρήσθω σοι ταῖς μεσότησι ταῖς διαφευγούσαις τὰς προκειμένας ° αἰτίας. ΕΙΘΙΖΟΥ ΔΕ ΔΙΑΙΤΑΝ ΕΧΕΙΝ φησὶ, ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ. εἶτα ὁρῶν τὴν εἰς ΤΡΥΦΗΝ ἔκπτωσιν, προσέθηκεν ΑΘΡΥΠΤΟΝ. καὶ εἰ ΑΘΡΥΠΤΟΝ προσερρήκει,* εἶδεν δὲ αὖ τὴν εἰς ῥύπον ἀπόπτωσιν, ἐπήγαγε ΚΑΘΑΡΕΙΟΝ, ἀεὶ τοῦ πτώματος ἀνέχων τῇ τοῦ ἑτέρου πρὸς τὸ ἕτερον ἀντιθέσει, ἵν' ἐξ ἀμφοτέρων ἀνδρώδης ἡ ΔΙΑΙΤΑ ᾖ, καὶ λογικῷ ζώῳ πρέπουσα. οὕτω δὴ τάξαντες τὸν βίον, καὶ ἄλλο τι ἑπόμενον μέγα ἀγαθὸν ἕξομεν. τὸν γὰρ ἐπιφυόμενον τοῖς ὑπερβαίνουσι φθόνον διαφυγόμεθα αὖ, τῷ μηδὲν ἄγαν κινοῦντες καθ' ἡμᾶς αὐτῶν τοὺς συμπολιτευομένους, ὥστε νῦν μὲν νεμεσᾶν, ὡς ΤΡΥΦΩΣΙΝ ἡμῖν· νῦν δὲ μέμφεσθαι, ὡς ῥυπῶσι· τὸ τὲ μὲν, ὡς ἀσώτοις ἐγκαλεῖν, ὁτὲ δὲ, ὡς μικρολόγοις. πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις ἕπεται παρὰ

° γρ. κακίας

* ἐπειδὴ

quī vnico eius angulo capi poſſunt? Quid ſordida, quę habitationis vſum nō prębeat? Id ipſum verò in cęteris etiam vtrinque inutile reperias, quod SORDES cum LVXV non vitat. Simul enim MODVS in vſu præteritus eſt, & ad cupiditatum immenſitatem delatus. Quò fit, vt omnia in vita eiuſmodi MEDIIS tibi metienda ſint, quæ vitia declinent adiacentia. ASSVESCE AVTEM VICTVI MVNDO, inquit. Poſtea verò, cùm procliuitatem ad DELICIAS animaduerteret; qui LVXV CAREAT adiecit. Quòd ſi LVXV CARENTEM priùs dixiſſet; quia videbat etiam ad SORDES deueniri facilè; MVNDVM quoque addidiſſet, alterius oppoſitione, procliuitatem alterius perpetuò retinens, vt ex ambobus præſtans VICTVS RATIO, & homine digna conſtaret. Ita ergo ſi vitam noſtram inſtituamus, & aliud quoddam ingens bonum ipſi conſequemur. INVIDIAM enim, quæ ſummis rebus adnaſcitur, hac ratione vitabimus, ſi NE QVID NIMIS intuentes eos, quibuſcum degimus, ita aduerſum nos non excitemus; vt nunc quidem nobis indignentur; tanquam LVXV diffluamus: nunc verò arguant; tanquam ſordes amplectamur: Reprehendant etiam aliquando; tanquam nequiter profuſos: & aliquando etiam, tāquam in minima inquirē-tes. Tales enim omnes exceſſus nomine ab

iis, quibuſcum degunt, argui certum eſt. Nam hoc ipſum eſt, quod nunc INVIDIAE vocabulo ſignificat: tanquam EA FACERE prohibeat, QVAE INVIDIAM SVSTINEANT; id eſt, quę iuſtam habeant, vulgò reprehenſionem. Sunt verò non immeritò ex vulgi etiam ſententia vituperatione digna LVXVS & SORDES in VICTV: in pecuniarum autem vſu profuſio, atque tenacitas. Oſtendant igitur in rebus externis omnibus prudentem animi habitum, ET MODVM IN OMNIBVS OPTIMVM liberalitas, atque mediocritas. Decet enim, quantùm poteſt, ab iis, quę INVIDIAM pariunt, eum abſtinere, qui tranquillitatis amator eſt: nec illam, tanquam feram, prouocare: quò in iis liceat, quæ honeſta ſunt, nulla perturbatione promouere. Vitam autem ſine INVIDIA degemus; ſi tenuem, & ſordibus carentem amplectamur; ſique faſtum illum reprimamus, qui ex decori ignoratione proficiſcitur; vnde mala duo naſcuntur, rerum profuſio ſcilicet; atque parcimonia intempeſtiua: quorum alterum diſſoluti quidem animi eſt; alterum verò anguſti atque parui. Sed vtrumque declinat liberalitas, quæ in dandis, accipiendiſque pecuniis occupata, eo quod decet in facultatibus atque impenſis reperto, externa omnia rectæ rationi ſubiecit, atque copulauit.

τῶν συζώντων ἡ ἐπὶ τῇ ΑΜΕΤΡΙΑ μέμψις. τοῦτο γὰρ νῦν ὁ ΦΘΟΝΟΣ δῆλον, ἵν' ᾖ τὸ λεγόμενον· πεφύλαξο τοιαῦτα ποιεῖν, ὁπόσα ΦΘΟΝΟΝ ΙΣΧΕΙ, ἤγουν μέμψιν εὔλογον ἔχει παρὰ τῶν πολλῶν, μεμπτὰ δὲ κατὰ τὸν λόγον, καὶ τοῖς πολλοῖς ἐν μὲν τῇ ΔΙΑΙΤΗ ΤΡΥΦΗ, καὶ ῥύπος, ἐν δὲ τῇ δαπάνῃ χρημάτων, ἀσωτία, καὶ μικρολογία. διὸ ἐλευθεριότης καὶ ΣΥΜΜΕΤΡΙΑ δείκνυται διὰ τὴν ἐκ πὶς πάντων τὴν ἔμφρονα τῆς ψυχῆς κλίσιν, καὶ τὸ γρ. ἕξιν
ΜΕΤΡΟΝ τὸ ΕΠΙ ΠΑΣΙΝ ΑΡΙΣΤΟΝ. Δεῖ γὰρ, ὅσον ἐφ' ἡμῖν, τῶν ΕΠΙΦΘΟΝΩΝ ἀπέχεσθαι τὸν ἡσυχίας ἐρῶντα, καὶ μὴ ἐρεθίζειν, ὥσπερ τι θηρίον, τὸν ΦΘΟΝΟΝ, ἵν' ἀθορύβως ἐξῇ προσκόπτειν τοῖς καλοῖς. ΑΝΕΠΙΦΘΟΝΟΝ δὲ ζωὴν ἐπιτηδεύσωμεν, ΛΙΤΗΝ ΚΑΙ ΑΡΥΠΟΝ ΔΙΑΙΤΑΝ ΕΧΟΝΤΕΣ, καὶ τὸν τῆς ἀπειροκαλίας τῦφον ἐκκλίνοντες, ἐξ οὗ ἀποβλαστάνει δύο κακὰ, δαπάνη τε, καὶ φειδὼ χρημάτων ἄκαιρος. ὧν τὸ μὲν εἰς ὑπερηφανίαν διαβάλλεται· τὸ δὲ εἰς μικροπρέπειαν. ἑκάτερον δὲ τούτων ἡ ἐλευθεριότης ἐκφεύγει, ἀρετὴ περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λῆψιν ὑπάρχουσα, καὶ τὸ δέον ἐν προσόδοις, καὶ δαπάναις εὑρίσκουσα, καὶ πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον πάντα τὰ ἐκτὸς συνάπτουσα.

τοσαῦτα καὶ περὶ τῆς τοῦ στόματος, καὶ περὶ τῆς τοῦ ἐκτὸς ἀρίστης χρήσεως πεφιλοσόφηται ἐν τοῖς ἔπεσιν, ὅπως ἂν διὰ τούτων τὸ τῆς ἀρετῆς διαφαίνηται κάλλος. κεφάλαιον δὲ τῶν πάντων ποιεῖται τὸ ἑξῆς παράγγελμα.

39 ΠΡΑΣΣΕ ΔΕ ΤΑΥΘ᾽ Α ΣΕ ΜΗ ΒΛΑΨΗ. ΛΟΓΙΣΑΙ ΔΕ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ.

Πολλάκις ἐχρήσατο τῷ τοιούτῳ λόγῳ, ὅτε μὲν εἰπών.
Ἀλλὰ τὰ δ᾽ ἐκτελέειν, ἅ σε μὴ μετέπειτ᾽ ἀνιήσει.
ὅτε δὲ,
—Μέτρον δ᾽ λέγω τόδ᾽, ὃ μή σ᾽ ἀνιήσει. καὶ,
Μηδείς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ
Πρῆξαι, μηδ᾽ εἰπεῖν, ὅ, τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
τούτων οὖν ἁπάντων σύνοψιν ποιεῖται ἐνταῦθα, καὶ μίαν συγκεφαλαίωσιν ὁ λόγος, ἀπαγορεύων μὲν τῶν βλαβερῶν τὴν παραδοχήν· τῶν δὲ ἐπωφελῶν εἰσηγούμενος τὴν ἐνέργειαν· γίνεσθαι δὲ καλῶς τὴν τούτων διάκρισιν ἐν τῷ ΛΟΓΙΖΕΣΘΑΙ ΠΡΟ ΕΡΓΟΥ τί πρακτέον, καὶ τί μὴ πρακτέον. ὁ γὰρ τῆς βουλίας καιρὸς ἐν τῷ ἀπρολήπτῳ τῶν ΠΡΑΞΕΩΝ παραγίνεται. κἀνταῦθα δὲ πάλιν τοῦ,

Atque hæc quidem ſunt, quæ de corporis, externarúmque rerum vſu optimo in verſibus philoſophatus eſt; vt virtutis pulchritudo per ea nota ſit. Omnia deinceps præceptum quod ſequitur, vno capite complectitur.

39 EA PORRO FACITO, QVAE TIBI NON NOCEANT: ET CONSIDERA, PRIVSQVAM FACIAS.

Fac quæ non lædāt: conſulto réſq; geratur.

Eiuſmodi verbis ſæpe vſus eſt: eo quidem loco, vbi dixit;

Effice quin potiùs, nequeant quę facta dolere. Et alibi;

Ipſe modũ dico, qui te non læſerit ipſum.

Et alibi etiam;

Nil tibi vel verbo quiſquam malè ſuaſerit, aut re,

Vt facias, dicáſue; nocens quo tu tibi fias.

Ea igitur hoc loco in vnum collecta ante oculos ponit, ſuadens ab his abſtinere, quæ damnoſa ſunt; facere autem quę vtilia: quorũ eo tẽpore recta diſtinctio futura ſit, quo ANTE OPVS quid FACIENDVM ſit, vel non FACIENDVM, AGITABITVR. Eſt enim tum cõſilij tempus idoneũ, cùm res ſunt adhuc integræ. Cæterùm & hîc quod dixit, QVAE TE NON LAEDANT; eadem ratione explicabimus, atque illud,

Tibi quę nil facta dolebunt: T E illud, de vero homine, atque rationis participe natura, intelligentes; déque eo, qui ſapientiæ ſtudium amplexus ſit; & qui Deo fieri ſimilis contendat. Quem nihil fugiat, quod ſit præter rectam rationem, quod præter legem diuinam; quod Deo ſimiles fieri prohibeat. Solent verò quæ ſunt eiuſmodi, nobis augeri eorum familiaritate, quibuſcum viuimus. corporis præterea moderatione, cum quo ſumus copulati: & facultatibus etiam ipſis, quæ auxilij cauſſa repertæ, ideò χρήματα nuncupari ſolitæ ſunt, quòd corporis vſui ſubſeruiant. Significat ergo huic eſſe diligenter cauendum, qui diuinorum bonorum cupiditate ducitur, ne eò adducatur, vt quicquam ipſe faciat, quod in ſuam vtilitatem non cedat: nec corpori indulgeat aliquid, ex quo poſtea dolorem percipiat: nihil denique amplectatur, quod à ſapientiæ ſtudio animum auocet; cuiuſque ipſum paulò pòſt pœniteat. Decet enim hęc omnia prǽmiſſa ratiocinatione nos propellere, vt eorum, quę fecimus, commemoratio iucundiſſimam illam nobis pariat recordationem; ad quam deinceps adhortatur.

40 NEC SOMNVM MOLLIBVS OCVLIS PRIVS ADMITTAS,

ἃ ΣΕ ΜΗ ΜΕΤΕΠΕΙΤ᾽ ΑΝΙΗΣΕΙ, τὸ ΣΕ κατὰ τοῦ ὄντος ἀνθρώπου, καὶ τῆς λογικῆς οὐσίας τάττοντες, καὶ κατὰ τὸ φιλοσοφεῖν προῃρημένου, καὶ τὴν πρὸς θεὸν ὁμοίωσιν κτήσασθαι σπεύδοντος. τοῦτον δὲ βλέπειν πᾶν τὸ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον· πᾶν τὸ παρὰ τὸν θεῖον νόμον· πᾶν τὸ πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν ἐμποδίζον. πέφυκε δὲ τὰ τοιαῦτα ἡμῖν ἐπιτείνεσθαι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν συζώντων, καὶ τῇ διοικήσει τοῦδε τοῦ συνεζευγμένου σώματος, καὶ τῶν πρὸς βοήθειαν ἐξευρημένων χρημάτων ἃ δὴ χρήματα καλεῖν ἔθος, ὡς πρὸς τὴν τούτου χρείαν ἐκκείμενα. διευλαβεῖσθαι δεῖ χρῆσθαί φησιν ὁ λόγος τὸν ἐρωτικὸν τῶν θείων ἀγαθῶν, μήποτε ἀναπεισθῇ πρᾶξαί τι, ὃ μὴ βέλτερον αὐτῷ· καὶ ὅπως μὴ χαρίσηται τῷ σώματι, ἐξ ὧν αὐτὸς ἀνιάσεται, μηδὲ προσδέξηταί τι βλάπτον τὴν φιλόσοφον ὁρμήν, ἐφ᾽ ᾧ μικρὸν ὕστερον μεταμελήσεται. ταῦτα γὰρ πάντα τῷ προλογισμῷ διωθεῖσθαι ἡμᾶς προσήκει, ἵν᾽ ὁ ἐπιλογισμὸς τῶν εἰργασμένων ἡμῖν ἡδίστην ἔχῃ τὴν ἀνάμνησιν, ἣν ἑξῆς ποιεῖσθαι παρακελεύεται. χρ´ σαῦ

40 ΜΗΔ᾽ ΥΠΝΟΝ ΜΑΛΑΚΟΙΣΙΝ ΕΠ᾽ ΟΜΜΑΣΙ ΠΡΟΣΔΕΞΑΣΘΑΙ,

41 ΠΡΙΝ ΤΩΝ ΗΜΕΡΙ-
ΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΡΙΣ ΕΚΑ-
ΣΤΟΝ ΕΠΕΛΘΕΙΝ. 42 ΠΗ
ΠΑΡΕΒΗΝ; ΤΙ Δ' ΕΡΕΞΑ;
ΤΙ ΜΟΙ ΔΕΟΝ ΟΥΚ
ΕΤΕΛΕΣΘΗ; 43 ΑΡΞΑ-
ΜΕΝΟΣ Δ' ΑΠΟ ΠΡΩ-
ΤΟΥ ΕΠΕΞΙΘΙ· ΚΑΙ
ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ 44 ΔΕΙΝΑ
ΜΕΝ ΕΚΠΡΗΞΑΣ ΕΠΙ-
ΠΛΗΣΣΕΟ· ΧΡΗΣΤΑ ΔΕ,
ΤΕΡΠΟΥ.

Ἐνταῦθα γενόμενος τοῦ λόγου, τῶν ὅλων πα-
ραγγελμάτων ἀθροιστὸν μοι τὴν γνώμην, ἵνα χ'
τῷ ἴσῳ τῆς ψυχῆς δικαστηρίῳ, πρὸς ταῦτα, ὡς ἔσω
πρὸς θείους νόμους, ἀποβλέπων, ποιῇ τῶν εὖ,
ἢ κακῶς πεπραγμένων τὴν ἐπίκρισιν. πόθεν
γὰρ ὁ ἐπιλογισμὸς ἕξει δεινὰ μὲν εἰργασμένους
ἡμᾶς ἐπισκώπτειν, χρηστὰ δὲ πράξαντας ἐπαι-
νεῖν, εἰ μὴ ὁ προλογισμὸς νόμους τινὰς λάβοι,
καθ' οὓς προσήκει τὴν ζωὴν τάττειν, καὶ πρὸς
τούτους τὸ τῆς συνειδήσεως ταμεῖον, ὡς πρὸς
τινα σκοπὸν ἀπευθύνειεν τὸν ὅλον ἡμῶν βίον;
ὁσημέραι δὲ ποιεῖσθαι τὴν τοιαύτην κρίσιν εἰση-
γεῖται, ἵνα τῷ συνεχεῖ τῆς μνήμης τὸ τῆς κρίσεως

41 QVAM DIVRNA OPERA SINGVLA TER RECENSVERIS. 42 QVA SVM TRANSGRESSVS? QVID FECI? QVID NON FECI, QVOD IPSE DEBVI? 43 INCIPIENS AVTEM A PRIMO, ILLA PERCVRRE; ET TVRBARE 44 POSTEA MALIS ADMISSIS: LAETARE AVTEM BONIS.

Mollia nec prius admittant tua lumina ſomnum,
Exactæ quàm ter reputaris cuncta diei:
Quæ prætergreſſus? quæ geſſi? quæ malè omiſi?
Singula percurrẽs à primo facta, quibus tu
Vel prauis doleas, capias vel gaudia iuſtis.

Hoc loco mentem omnium, quę ſuperiùs præcepta ſunt, mihi colligito; vt in ea, tanquam in diuinas leges, intuens, interiore animi iudicio, eorum, quę bene, vel malè geſta ſunt, examẽ facias. Vnde enim malis admiſſis, mordere nos queat commemoratio; vel laudare patratis bonis: niſi meditatio, quæ pręceſſit, leges quaſdam admittat, ex quarũ inſtituto vitam deceat cõponere, & ad eas cõſcientiæ abdita, tanquã ad ſcopum aliquem, toto vitæ noſtræ ſpatio dirigere? Ideò autem ſingulis diebus examẽ iſtud fieri poſtulat; vt aſſidua recordatione iudicij

certitudo ſeruetur incolumis. Ideò etiam veſperi, SOMNIQVE appetente tempore; vt DIVRNARVM actionum extremū, conſcientiæ tribunal conſtituamus, Deóque ipſi affectionum examen in canticum edamus, quod lectum petentibus eidem par eſt recitari: QVO VENTVM MIHI? QVID GESSI? QVAE DEBITA TEMPSI? Ita enim vitàm noſtram regulis, quę ſuperiùs traditæ ſunt, metiemur, ſi ad legiſlatricem mentem iudicem rationem adiungamus. Quid igitur iubet legiſlatrix? Eos honorare, qui naturæ ſunt prętantioris, pro cuiuſque ordine. Parentum, cognatorum, permagnam habere rationem. Probos viros amplecti, atque amare. Corporeis viribus ſuperiorem ſe præbere. Sui ipſius vbique pudore affici. Iuſtitiam colere. Diuitiarum, vitæque quotidianæ procliuem amiſſionem pręnoſſe. Sortem amplecti, quę diuino iudicio cecidit: lętari autem ſpiritibus Deo conuenientibus; & ad id, quod prętantius eſt, mentem conuertere. Sermonis ſtudium colere, qui verè ſermo ſit. non patêre fraudibus; non fracto eſſe animo in virtute ſeruanda. Nihil niſi conſulto agere; vt foris non ſequatur pœnitentia. Temerarias opiniones purgare. Vitæ perſequi rationem, quæ ſcientia regatur. Corpus ipſum, & quę externa ſunt,

ἀπλανὲς διασώσηται. πρὸς ἑσπέραν δὲ, καὶ εἰς ΥΠΝΟΝ τρεπόμενον, ὅπως ἂν πέρας τῶν μεθημερινῶν πράξεων τὸ τῆς συνειδήσεως καθίζοιμεν δικαστήριον, ἐπικοινὸν ἆσμα θεῷ τὴν τῶν διαθέσεων ἀνάκρισιν ποιούμενοι, ΠΗ ΠΑΡΕΒΗΝ; ΤΙ Δ' ΕΡΕΞΑ; ΤΙ ΜΟΙ ΔΕΟΝ ΟΥΚ ΕΤΕΛΕΣΘΗ; οὕτω γὰρ παραμετρήσομεν τὴν ἑαυτῶν ζωὴν τοῖς προεκδεδομένοις κανόσι, τῷ νομοθέτῃ νῷ τὸν κριτικὸν λόγον ἐπισυνάπτοντες. τί οὖν ὁ νομοθέτης λέγει; τιμᾶν τοὺς φύσει κρείττονας, κατὰ τὴν οὐσιώδη αὐτῶν τάξιν. γονέων, καὶ συγγενῶν πλεῖστον ποιεῖσθαι λόγον. τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀσπάζεσθαι, καὶ φιλεῖν. τῶν σωματικῶν δυνάμεων ὑπερέχειν. ἑαυτὸν αἰδεῖσθαι πανταχοῦ. δικαιοσύνης ἐπιμελεῖσθαι. χρημάτων, καὶ τῆς ἐφημέρου ζωῆς καταγνωκέναι τὸ εὔφθαρτον. τὸν ἀπὸ τῆς θείας κρίσεως ἀπονεμηθέντα κλῆρον ἀσπάζεσθαι· θεοπρεπεῖ δὲ χαίρεσθαι φρονήματι, καὶ πρὸς τὸ βέλτιον μεθιστάναι τὴν γνώμην. φιλολογίαν ἀσκεῖν τῶν ὄντως λόγων. ἀνεξαπάτητον εἶναι, καὶ ἀδούλωτον πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς τήρησιν. εὐβουλίᾳ πρὸ τῶν ἔργων χρῆσθαι, ἐξ ἧς τὸ ἀμεταμέλητον ἐν τοῖς ἔξω παραγίνεται. οἰήσεως καθαρεύειν. τὸν ἐπιστημονικὸν μεταδιώκειν βίον. τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἐκτὸς

ἢ τρεπομένοις, ἢ τρεπομένοις.

πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἐνέργειαν μεταρρυθμίζειν. ταῦτα ὁ νομοθέτης νοῦς διαθεσμοθετεῖ ταῖς ψυχαῖς. ὁ δὲ ὑποδεξάμενος αὐτὰ λογισμὸς, δικαστὴς ἄγρυπνος ἑαυτοῦ γίνεται. ΠΗ ΠΑΡΕΒΗΝ; ΤΙ Δ' ΕΡΕΞΑ; καὶ ἐν τάξει τὴν μνήμην ἀναλαμβάνων ἀρετῆς εἵνεκα. εἶτα εὑρὼν ἑαυτὸν συμφώνως τοῖς προκειμένοις ὅροις διημερεύσαντα, τῆς θείας εὐφροσύνης τοῖς καρποῖς ἀναδεῖ. παρὰ μέρος δέ τι πρᾶξαντα φωράσας, ὥσπερ τισὶ φαρμάκοις ταῖς ἐκ τῆς μετανοίας νουθετήσεσιν ἐπιστύφει. Διὸ τὸν ΥΠΝΟΝ ἀποκρούσασθαι δεῖν φησὶ τῇ προθυμίᾳ τοῦ λογισμοῦ. αὔξεται γὰρ τὸ σῶμα μὴ κατασυρόμενον ὑπὸ τῆς τοῦ δαρθάνειν ἀνάγκης διὰ τὴν σώφρονα δίαιταν, δι' ἣν καὶ τὰ ἀναγκαῖα πάθη τῇ τοῦ λογισμοῦ ἡγεμονίᾳ συντάττεται. μὴ ΠΡΟΣΔΕΞΑΣΘΑΙ γάρ φησι ΤΟΝ ΥΠΝΟΝ, ΠΡΙΝ ΤΩΝ ΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΛΟΓΙΣΑΣΘΑΙ ΕΚΑΣΤΟΝ. καὶ τίς ὁ ΛΟΓΙΣΜΟΣ; ΠΗ ΠΑΡΕΒΗΝ· ΤΙ Δ' ΕΡΕΞΑ· ΤΙ ΜΗ ΔΕΟΝ ΟΥΚ ΕΤΕΛΕΣΘΗ; διχῶς γὰρ ἁμαρτάνομεν· ἢ τὸ μὴ δέον ποιήσαντες, ὃ διὰ τοῦ ΠΑΡΕΒΗΝ δηλοῦται· ἢ τὸ ΜΗ ΔΕΟΝ ΠΟΙΗΣΑΝΤΕΣ, ὡς ἐπ' αὐτῆς κεῖται λέξεως. δύο γὰρ ἔργα τοῦ καλοῦ·

ad virtutis actiones idonea reddere. Leges iſta ſunt, quæ à mente in animis hominum ſanciuntur: quæ cùm ratio admiſit, iudex ipſa ſui vigilantiſſimus efficitur; eáque ordine virtutis nomine memòria repetens, QVA SIT PRAETERGRESSA, QVID QVE FECERIT, diſquirit. Poſtea, ſi ſeipſam agnoſcat iuxta ſuperiores regulas diem exegiſſe, diuinæ lætitiæ corona donat. Sin autem præter rationem factum deprehendat aliquid; monitis ſe poſt pœnitudinem, tanquam pharmacis, reprimit. Quò fit vt rationis alacritate SOMNVM repeili oportere ſignificet. Id autem facillimè corpus eſſe toleraturum, ſi dormiendi neceſſitate non vrgeatur per victus temperantiam; per quam & ipſi etiam neceſſarij affectus imperio rationis ſubijciuntur. NON enim, inquit, SOMNVM EXCIPIAS, PRIVSQVAM DIVRNA OPERA SINGVLA examinaris. Verùm quod fuerit examen. QVA SVM TRANSGRESSVS. QVID FECI. QVID FACERE DECVIT, QVOD NON IPSE FECERIM. Peccamus enim duplici ratione: vel cùm FACIMVS QVOD NON DECET; quod TRANSGRESSIONIS verbo ſignificatur: vel CVM NON FACIMVS QVOD DECET: ſicuti verbis exprimitur.

Aliud enim eſt ab eo ceſſare quod honeſtũ eſt; & aliud, id facere, quod turpe. Ibi quidem prętereũdo; hîc autẽ admittẽdo peccatur. Verbi gratia; decet bene precari; nõ autem cõuitiis afficere. Decet item parentes alere, non arcere contumeliis. Pręſtat igitur QVAE DECET, qui facit quę priora ſunt: facit autẽ QVAE NON DECET, qui altera: licet vtraque ratione quadã, ad idem peccãdi genus referãtur. Hortatur autẽ vt operũ noſtrorũ examen à principio, nullis eorũ, quæ media ſunt, pręteermiſſis, ordine faciamus; quod PERCVRRENDI verbo ſignificauit. Fallit enim iudiciũ ſępiſſimè ordinis perturbatio; & efficit, vt quod malè patratũ eſt, memoriæ cõfuſionẽ libẽter excuſet. Affert præterea DIVRNAE vitæ recordatio ea, quę geſſimus antè cõmemorandi ſolicitudinẽ, noſtræque ſenſum immortalitatis. Eſt deinde admiratione dignũ, quòd, cùm expendenda ſingula pręcipiat; quid rectè, quid eorum, quę decuit, geſtum ſit, perpendendum non monuit: ſed ad id, quod tumoris minus haberet, memoriam traduxit; vt eorum, quæ peccata ſunt, iudicium faceret. Iudicem pręterea adhibuit æquiſſimum ſimul, atque commodiſſimum; conſcientiam nimirum, rectámque rationem, atque etiam ſeipſum; cuius omnium maximè pudere ſuperiùs quemquevoluit. Quis enim ita alium alius, atque ſe quiſque commonefacere valeat?

καὶ ἄλλο ἐνέργημα τοῦ ἀγαθοῦ. καὶ τὸ μὲν τῇ παραλείψει κακίζεται. τὸ δὲ τῇ παραδοχῇ. οἷον, εὔχεσθαι δεῖ, καὶ βλασφημεῖν οὐ δεῖ. τρέφειν γονέας δεῖ, προπηλακίζειν δὲ οὐ δεῖ. ὁ οὖν τὰ πρότερα ποιῶν, τὰ ΔΕΟΝΤΑ ποιεῖ. ὁ δὲ τὰ δεύτερα ποιῶν, ΤΑ ΜΗ ΔΕΟΝΤΑ ποιεῖ. εἰ καὶ ἀμφότερα ὑπό τινα πρὸς τὴν ἴσην παρανομίαν ἔρχεται. τὴν δὲ ἀναμέτρησιν τῶν ἡμετέρων ἔργων παραινεῖ ποιεῖσθαι ἀπὸ πρώτου, ἕως τελευταίου ἐν τάξει, μηδὲν παραλείποντα τῶν μέσων· ὃ διὰ τοῦ ΕΠΕΞΙΘΙ νοεῖται. πολλάκις γὰρ ἡ μετάθεσις παραλογίζεται τὴν κρίσιν, καὶ εὐαπολόγητον ποιεῖ τὸ κακῶς εἰργασμένον τῇ ἀταξίᾳ τῆς μνήμης· καὶ ἄλλως δὲ ἡ τῆς ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ζωῆς ἀνάμνησις μελέτη γίνεται τῆς τῶν προβεβιωμένων ἀναπολήσεως, καὶ τῆς ἀθανασίας ἡμῶν συναίσθησις. καὶ τὸ θαυμαστὸν, λογίσασθαι ΕΚΑΣΤΟΝ εἰπὼν οὐκ ἐπήγαγε, τί κατώρθωσα; τί μοι τῶν δεόντων πέπρακται; ἀλλὰ εἰς τὸ ἀτυφότερον τὴν μνήμην μεθήρμοσε, τῶν ἡμαρτημένων τὴν κρίσιν ποιούμενος. καὶ δικαστὴν ἐπίστησι τὸν δικαιότατον ἅμα, καὶ οἰκειότατον, τὸ συνειδὸς αὐτὸ, καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον. καὶ αὐτὸν ἑαυτῷ, ὃν πάντων μάλιστα αἰδεῖσθαι προεπαιδεύθημεν. τίς γὰρ δύναται νουθετῆσαι ἄλλος ἄλλον, ὡς αὐτὸς ἑαυτόν;

τὸ γὰρ αὐτεξούσιον τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς φύσεως ἀποχρώμενον ἀποσείεται τὰς παρὰ τῶν ἄλλων συμβουλάς, ὅταν μὴ ἐθέλῃ πείθεσθαι. ὁ δὲ οἴκοθεν λογισμὸς αὐτὸς ἑαυτοῦ κατακούειν ἀνάγκην ἔχει. τοῦτον ἐπίτροπον ἡμῖν ὁ θεὸς ἐπέστησε· τοῦτον παιδαγωγὸν καὶ διδάσκαλον· τοῦτον καὶ νῦν δικαστὴν ὁ λόγος τῶν ΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ποιεῖται, καὶ παρ' αὐτοῦ τὴν κρίσιν ἐκδέχεται, ἵν' αὐτὸς ἑαυτοῦ ψηφίσῃ τὸ ἀποδοχῆς, ἢ ἐπιπλήξεως ἄξιον. ὅταν γὰρ, ὡς ἐν γραμματείῳ, τῇ μνήμῃ ἀναγνῷ τὰ πεπραγμένα, τότε πρὸς τὸ παράδειγμα βλέπων τὸν νόμον, ψηφίζεται τιμῆς, ἢ ἀτιμίας ἑαυτὸν ἄξιον. ἡ δὲ τοιαύτη καθ' ἡμέραν παρακολούθησις θεοειδὲς ἄγαλμα τῶν χρωμένων ἀποτελεῖ, προσθήκαις, καὶ ἀφαιρέσεσι πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς κάλλος παιδαγωγοῦσα, καὶ, ὡς οἷόν τε, ἄνθρωπον ἀγαθὸν ἀποτελοῦσα. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κατέληξεν ὁ λόγος μέλλων μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ θεοποιὰ παραγγέλματα.

45 ΤΑΥΤΑ ΠΟΝΕΙ. ΤΑΥΤ' ΕΚΜΕΛΕΤΑ. ΤΟΥΤΩΝ ΧΡΗ ΕΡΑΝ ΣΕ. 46 ΤΑΥΤΑ ΣΕ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΙΣ ΙΧΝΙΑ ΘΗΣΕΙ.

Quod enim ſui iuris eſt, ſi naturæ libertate vtatur, aliorum conſilia facilè reſpuit; cùm illis parere non ſtatuit. At non poteſt non audire ſe neceſſariò quæ intus eſt ratiocinandi vis. Iſtam Deus eſſe voluit, quę noſtri curam gereret. Iſtam ducem, atque magiſtram. Iſtam etiam nunc iudicem DIVRNORVM OPERVM ratio efficit; & factum ab ipſo iudicium amplectitur; vt ſuum ipſa calculum adijciat, quídnam in ſe vel laude, vel reprehenſione dignum iudicet. Cùm enim in memoria, tãquam in tabella, quæ fecit deſcripta legit; tum legem in exẽplari intuens, ſeipſam vel honore, vel infamia dignã pronuntiat. Efficit verò ſtudium iſtud, ſi ſingulis diebus excolatur, diuinam in iis imaginem, qui illud amplectuntur; dum eos vel additionibus, vel ſubtractionibus, ad virtutis decus perducit; &, quantùm fas eſt, probum hominem perficit. In hoc enim verſus ipſi deſinunt; vt ad ea pręcepta, quæ diuinitatem pariunt, oratio transferatur.

45 IN HIS ELABORA. HAEC MEDITARE. HAEC TE AMARE OPORTET. 46 HAEC TE DVCENT IN DIVINAE VIRTVTIS VIAM.

Hæc facito. hæc ſatage. Iſtorum tibi cura geratur.
Hæc te virtutis diuinæ ad limina ſiſtent.

47 VTIQVE, PER EVM, QVI ANIMO NOSTRO QVATERNARIVM TRADIDIT, 48 FONTEM PERENNIS NATVRAE.

Iuro te, qui nos docuiſti tetrada, fontem
Naturæ æternum. ——

Idem hic, quod nobis in pręfatione, dicitur, philoſophiã, quę verſatur in agẽdo, virtutum vi hominem probũ efficere: quę autem in contẽplando, illuſtratione mẽtis, atque veritatis, Deo ſimilem reddere. præire deinde neceſſariò (quod ad nos attinet) minora maioribus. Eſt enim facilius humanã vitam ad vſum aliquẽ moderatũ reuocare; quã eandẽ omnino dimittere: quod integra ad contẽplationem cõuerſione effici poſſit. Fieri deinde alias nõ queat, vt veritas ſecurè poſſideatur, ſi quę ſunt rationis expertes potentiæ morũ virtutibus ex mentis inſtituto nobis non ſubijciátur. Cùm enim medius ſit hominis animus inter mentẽ, & rationis priuationem: tunc ſolùm mẽti, quæ ipſum pręcedit, nullo auellente, poteſt adhærere; cùm eorũ contagione liberatus, quæ ipſo poſteriora ſunt, eadem purè attigerit. Erit autem purus tumdemum, cùm nihil auerſæ rationi, nihil etiam mortali corpori indulgens, agi ſe cum eo minimè patietur: ſed tãquam alius aliorum curam geret, tantum ipſis curæ tribuẽs, quantum diuina lex pręcipit, quæ vi ipſum expelli non permittit; ſed

47 ΝΑΙ ΜΑ ΤΟΝ ΗΜΕΤΕΡΑ ΨΥΧΑ ΠΑΡΑΔΟΝΤΑ ΤΕΤΡΑΚΤΥΝ 48 ΠΑΓΑΝ ΑΕΝΑΟΥ ΦΥΣΕΩΣ.

Ταυτὸν, ὃ καὶ ἐν προοιμίοις ἐλέγομεν, ὅτι ἡ μὲν πρακτικὴ φιλοσοφία διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν φύσεως ἄνθρωπον ἀγαθὸν ἀποτελεῖται· ἡ δὲ θεωρητικὴ εἰς ὁμοιότητα θεοῦ καθίστησι, τοῦ καὶ ἀληθείας ἐλλάμψει. προηγεῖσθαι δὲ, ὡς πρὸς ἡμᾶς, τὰ ἐλάττονα τῶν μειζόνων ἐξ ἀνάγκης. ῥᾷον γὰρ ἐπιμετρῆσαι τὸν ἀνθρώπινον βίον τῇ εὐλογίστῳ χρήσει, τοῦ παντελῶς αὐτὸν μεθεῖναι. ὃ γένοιτ' ἂν, διὰ τῆς πρὸς θεωρίαν παντελοῦς ἐπιστροφῆς. καὶ ἄλλως δὲ ἀδύνατον ἀθορύβως κτήσασθαι τὴν ἀλήθειαν, μὴ τῶν ἀλόγων δυνάμεων ἡμῶν ταῖς ἠθικαῖς ἀρεταῖς κατὰ νοῦν τεταγμένων. μεστὴ γὰρ οὖσα ἡ λογικὴ ψυχὴ νοῦ, καὶ ἀλογίας, τότε μόνον ἀπερισπάστως δύναται συνεῖναι τῷ περὶ αὐτῆς νῷ, ὅταν καθαρὰ γενομένη τῆς τῆς μετ' αὐτοῦ προσπαθείας, καθαρῶς ἐφάπτηται ἐκείνων. ἔσται δὲ καθαρὰ, εἰ μηδὲν τῇ ἀλογίᾳ, μηδὲ τῷ θνητῷ σώματι συνεκφέροιτο, ὡς ἄλλη δὲ ἄλλων ἐπιμελοῖτο, τοσοῦτον αὐτοῖς ἀπονέμουσα φροντίδος, ὅσον ὁ θεῖος κελεύει νόμος, ἐξάγειν αὐτῆς πειρᾶσθαι μὴ συγχω-

γρ. μέση

γρ. αὐτὴν

ρῶν, ἀλλὰ περιμένειν, ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς. διττῆς οὖν ἀρετῆς τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ δέησει, πολιτικῆς μὲν πρὸς τὰ κάτω τὴν ἀλογίαν τελούσης· θεωρητικῆς δὲ πρὸς τὰ ἄνω τὴν τῶν κρειττόνων συνουσίαν προξενούσης. τῶν δὲ διπλῶν τούτων ἀρετῶν μεθόριον εἴρηνται οἱ τοιοῦτοι στίχοι. τὸ μὲν, ΤΑΥΤΑ ΠΟΝΕΙ· ΤΑΥΤ' ΕΚΜΕΛΕΤΑ· ΤΟΥΤΩΝ ΧΡΗ ΕΡΑΝ ΣΕ, ὡς οἰκεῖον συμπέρασμα τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. τὸ δὲ, ΤΑΥΤΑ ΣΕ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΙΣ ΙΧΝΙΑ ΘΗΣΕΙ, ὡς ἀρχὴ καλλίστη τῆς θεωρητικῆς ἐπιστήμης. τὸν γὰρ ἀπαλλαγέντα τῆς θνητοειδοῦς ζωῆς, καὶ τῆς ἀμετρίας τῶν παθῶν, ὅση δύναμις, καθαρεύσαντα, καὶ διὰ τοῦτο ἤδη ἐκ θηρίου γινόμενον ἄνθρωπον, τὰ ἑξῆς ἀπαγγέλλεται, ΘΕΟΝ ἐξ ἀνθρώπου ποιήσειν, ἐφ' ὅσον οἷόν τε ἀνθρώπῳ ΘΕΟΝ γενέσθαι. ὅτι δὲ τοῦτο τῆς θεωρητικῆς ἀληθείας τὸ τέλος, δι' αὐτῶν δηλοῦται τῶν ἐπῶν, ἐν οἷς πρὸς τῷ τέλει τὸ κάλλιστον, καὶ ἀκρότατον συμπέρασμα ἐπάγει·

Ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα, ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς,
Ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος, οὐκ ἔτι θνητός.

ſed tamdiu permanere, donec nos Deus ipſe dimittat. Duplici ergo eiuſmodi animo virtute opus erit: politica quidem, quæ regat inſaniam in res inferiores: contemplatiua autem quæ præſtantiorum coitionem cum ſuperioribus conciliet. Exiſtunt verò duarum virtutum iſtarum limes quidam intermedius verſus iſti: alter quidem; IN HIS ELABORA, HAEC MEDITARE, HAEC TE FACERE OPORTET; tanquam virtutis politicæ idonea concluſio: alter autem; HAEC TE DEDVCENT IN DIVINAE VIRTVTIS VIAM; tanquam contemplatiuæ ſcientiæ principium aptiſſimum. Significant enim quæ ſequuntur, eum, qui belluinam vitam depoſuerit; quíque ſe, quantum poteſt, immodicis affectibus liberarit; & ita tanquam ex fera homo factus ſit, ex homine Deum euaſurum; quantum patitur humanæ conditionis ratio. Eſſe autem hunc contemplatiuæ veritatis finem verſibus ipſis ſignificatur, quibus optimè tandem hoc modo concludens ait;

Atque vbi depoſito purus te ceperit æther
Corpore, viuus ages ſemper, ſemperque beatus.

Oſtendit autem ſacer ipſe liber, vt paulò poſt demonſtrabitur, rebus nos antè præclarè geſtis, ipſaque adeò veritatis, quæ ex virtute ſequitur, agnitione, reſtitutionem in priſtinum ſtatum (quod idem planè eſt, ac ſi in Deos relatum iri ſignifices) adepturos. Sed iam ad propoſita carmina regreſſi, conſiderèmus nunquid LABOR & MEDITATIO, ATQVE AMOR, hoc ipſo præcepto allata, velint aliud; quàm vt animus totus ad virtutis ſtudium exercitationemque conuertatur. Eſt verò triplicis quodammodo facultatis & ipſe ſecundum ſe conſideratus. Habet enim certè aliquid, quo diſcimus; quod ISTA nunc iubet MEDITARI. Habet verò & aliud etiam, quo ea retinemus, quę didicimus; ꝙ IN HIS ET LABORARE ad hortatur. Habet denique & quiddam; quo ea diligimus quę nouimus, & quæ ſumus adepti; quod ISTA AMARE præcipit. Vt igitur humani animi vires omnes ad virtutum præcepta nobis contendantur; ab eo, quod valet meditari, MEDITATIONEM flagitat. LABOREM verò ab eo, quod ſeruat, quæ ſunt meditata. AMOREM denique ab eo, quod honeſti ſtudio ducitur; vt ex omnibus bonorum nobis accedat poſſeſſio cum firma retentione; cum cognato nobis etiam erga illa amore: quæ diuina ſpes ſequitur, veritatis

τυγχάνειν δὲ τῆς ἀποκαταστάσεως ἡμᾶς (ταυτὸν
δὲ εἰπεῖν τῆς* ἀποθέσεως) διὰ τῆς προασκη- ἴσ. ἀπο-
θείσης ΑΡΕΤΗΣ, καὶ τῆς ἐπὶ ταύτῃ γνω- θεώσεως
σθείσης ἀληθείας, ὅπου ὁ ἱερὸς ἀναφαίνεται λό- γρ.
γος, ὡς εἰσόμεθα ὕστερον. νῦν δὲ ἐπὶ τὰ προκεί- * αὐτῆς
μενα ἔπη πάλιν ἐπανελθόντες ἐπισκεψώμεθα
εἰ τί βούλεται ὁ ΠΟΝΟΣ, καὶ ἡ ΜΕΛΕ- εἰ ζ
ΤΗ, καὶ ὁ ΕΡΩΣ ἐπὶ ταῖς προλαβούσαις
ὑποθήκαις, ἢ τὸ πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκη-
σιν ὅλην ἐπιστρέψαι τὴν ψυχήν. τριδύναμος
δέ πως ἐστὶ καὶ αὐτή, καὶ καθ' αὑτὴν λογικὴ
οὖσα, τὸ μέν τι ἔχουσα, ᾧ μανθάνομεν, ὃ ταῦτα
ΕΚΜΕΛΕΤΑΝ νῦν προστάττεται. τὸ δέ
τι ᾧ τὰ γνωσθέντα κρατοῦμεν, ὃ ΤΑΥΤΑ
ΠΟΝΕΙΝ παραγγέλλεται. τὸ δέ τι, ᾧ στέρ-
γομεν τὰ γνωσθέντα, καὶ κρατηθέντα, ὃ ΤΟΥ-
ΤΩΝ ΕΡΑΝ νουθετεῖται. ἵνα οὖν πάσας
τὰς δυνάμεις τῆς λογικῆς ψυχῆς συντεταμέ-
νας ἔχωμεν πρὸς τὰ τῶν ἀρετῶν παραγγέλμα-
τα, ἐκ μὲν τοῦ νοεῖν πεφυκότος, τὴν ΕΠΙΜΕ-
ΛΕΙΑΝ ἀπαιτεῖ. ἐκ δὲ τοῦ τηροῦντος τὰ
νοηθέντα, τὸν ΠΟΝΟΝ. ἐκ δὲ τοῦ φιλοκά-
λου, τὸν ΕΡΩΤΑ· ἵν' ἐξ ἁπάντων ἡ κτῆσις τῶν
ἀγαθῶν ἡμῖν παραγίνηται μετὰ τῆς ἀπαραβά-
του τηρήσεως, καὶ συμφυοῦς ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνα
στοργῆς· οἷς ἕπεται ἡ θεία ἐλπὶς τὸ τῆς ἀληθείας

ἐπιστέφουσα φέγγος, ὡς αὐτὸς ὑπισχνεῖται λέγων, ΤΑΥΤΑ ΣΕ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΙΣ ΙΧΝΙΑ ΘΗΣΕΙ· τουτέστι, ταῦτά σε ὁμοιώσει τῷ θεῷ διὰ τῆς τῶν ὅλων ἐπιστημονικῆς γνώσεως. τὸ γὰρ τὰς αἰτίας ἐκλογίζεσθαι τῶν ὄντων, τὰς ἐν τῷ δημιουργῷ θεῷ πρώτα κειμένας, πρὸς τὴν ἀκρότητα ἀνάγει θεογνωσίας, ᾗ συνεισέρχεται καὶ ἡ πρὸς θεὸν ὁμοίωσις. τὴν δὲ ὁμοίωσιν ταύτην ΘΕΙΑΝ ΑΡΕΤΗΝ ὁ λόγος καλεῖ, ὡς ἐπὶ ἀνθρωπίνην τὴν περὶ ταύτης καλῶς ἐποχουμένην. εἰς ΕΡΩΤΑ οὖν φιλόσοφον καὶ φιλόκαλον ἀποπειράσθω τὰ πρῶτα ἔπη. τούτου δὲ ἡγουμένου, ἡ τῆς ἀληθείας γνῶσις ἑπέσθω πρὸς ὁμοίωσιν ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΡΕΤΗΣ ἀνάγουσα, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς ἐπιδηλοῦται. τὸ δὲ ἀναγκαῖον τῆς συναφῆς τούτων καὶ ὅρκῳ πιστοῦται. τὸ γὰρ καλῶς κτηθεῖσαν τὴν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν πρὸς τὴν θείαν ὁδεύειν ὁμοίωσιν, εὖ μάλα διατεταγμένως ὄμνυσιν. ὁ δὲ σέβου ὅρκον ἐν ἀρχῇ παραγγείλας, τὴν ἀποχὴν τοῦ ὀμνύναι προσέταξε περὶ τῶν ἐνδεχομένων, καὶ ἀόριστον τῆς ἐκβάσεως ἐχόντων τὸ πέρας. ταῦτα γὰρ τὰ μικρὰ καὶ μεταπίπτοντα· διὸ οὔτε ἄξιον ἐπ' αὐτοῖς ὀμνύναι, οὔτ' ἀσφαλές. οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν εἰς πέρας αὐτὰ ἀγαγεῖν. περὶ δὲ τῶν παρόντων,

ſplendorem inducens, quemadmodum ipſe pollicetur, cum ait, HAEC TE IN VIRTVTIS DIVINAE VIAM DEDVCENT: quaſi te Deo ſimilem redditaram iſtam dicat materiarum notitiam certam atque indubitatam. Eo ipſo enim, quod, eorum, quæ ſunt, cauſſas expendimus, quæ primùm in opifice Deo habentur; ad diuinæ cognitionis faſtigium aſcendimus, quo pertingit & ipſa etiam cum Deo ſimilitudo. Vocat autem ſimilitudinem iſtam VIRTVTEM DIVINAM, tanquam ſupra humanam iſta iure euehatur, quæ præcedit. Deſinant ergo in AMOREM, qui ſtudium ſapientiæ atque honeſtatis habeat, verſus primi: eóque primùm poſito ſequatur deinde veritatis cognitio, quæ ad DIVINAE VIRTVTIS cognitionem deducit: quemadmodum ijs, quæ ſequuntur, demonſtrabitur. Confirmat porrò cõiunctionis iſtorum neceſſitatem etiam iureiurando. Iurat enim valde appoſitè virtutem humanam, quæ bene poſſideatur, ad DIVINAM ſimilitudinem viam STERNERE. Quòd autem iuſiurandum colere initio præcepit, ab eo, in dubijs rebus, & quæ euentus finẽ habent incertum, abſtineri voluit. Eſſe enim parui momenti, mutaríque facile: itaque neque iuſtũ in ijs iurare, neque tutũ; cũ eas ad finem perducere noſtræ non ſit facultatis. In his autem, quæ præſentia ſunt,

& neceſſariò copulata, maximique momenti, iurare tutum eſſe, atque decorum. Neque enim nos negotiorum euentus vnquam fefellerit (vinciuntur enim inter ſe neceſſitatis lege, in quibus hoc loco iuſiurandum adhibetur) nec rei etiam vilitas atque abiectio numinis teſtimonium recuſauerit. Sunt enim non in hominibus tantùm, veritas atque virtus; ſed in dijs etiam maximè. Eſt porrò & iuſiurandum ipſi in dogma; quia veritatis magiſtro tantum decet honoris tribui, vt Per ipſum iuretur, ſi quando ad placitorum confirmationem opus ſit: nec tantùm IPSE DIXIT, de eo vſurpare; ſed ita ſe rem habere, Per ipſum affirmare. Eadem verò opera de optimorum habituum coniunctione, adhibito iureiurando theologatur, & QVATERNARIVM SEMPITERNI rerum ordinis FONTEM eundem cum Deo ſignificat exiſtere. Cæterùm quo pacto Deus ille ſit, ex ſacro libro, qui Pythagoræ tribuitur, facilè ipſe didiceris, in quo numerorum numerus Deus ipſe celebratur. Si enim omnia, quę ſunt, ſempiternis ipſius conſilijs ſubſiſtant; certum eſt etiam & numerum in quaq; eorũ ſpecie, quæ exiſtunt, ab illorum cauſſa depẽdere; primumque ibi numerũ reperiri. Inde enim etiã apud nos. Eſt porrò numeri interuallũ finitũ denari⁹.

ἀναγκαίως τε συνημμένων, καὶ μεγίστων ὄντων, ἀσφαλὲς τὸ ὀμνύναι, καὶ πρέπον. οὕτω γὰρ τὸ μετάπτωτον τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ἄν ποτε σφήλῃ (δέδεται γὰρ πρὸς ἄλληλα δεσμῷ ἀδραστείας περὶ ὧν ὅρκος νῦν γίνεται) καὶ οὔτε τὸ ταπεινὸν αὐτὸ καὶ χαμαιπετὲς τοῦ θείου τὴν ἐπιμαρτυρίαν ἀρνεῖται. ἀλήθεια γὰρ καὶ ἀρετὴ οὐ μόνον ἐστὶν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ ἐν θεοῖς τὰ μέγιστα. ἔπειτα καὶ ὁ ὅρκος αὐτοῦ γίνεται δόγμα, ὅτι τὸν διδάσκαλον τῆς ἀληθείας οὕτω δέοι τιμᾶν, ὡς καὶ ὀμνύναι αὐτὸν, εἴπου δέοι πρὸς βεβαίωσιν τῶν δογμάτων. καὶ μὴ μόνον τὸ ΑΥΤΟΣ ΕΦΑ μὲν περὶ αὐτοῦ λέγειν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν Νὴ τὸν αὐτόν. ὁμοῦ δὲ περὶ τῆς τῶν καλλίστων λέξεων συναφῆς ὀμνύων θεολογεῖ, καὶ τὴν ΤΕΤΡΑΔΑ ΠΗΓΗΝ ΤΗΣ ΑΙΔΙΟΥ διακοσμήσεως ἀποφαίνεται τὴν αὐτὴν οὖσαν τῷ δημιουργῷ θεῷ. πῶς δὲ ΤΕΤΡΑΣ ὁ θεὸς, ἔστιν ἐκ τοῦ εἰς Πυθαγόραν ἀναφερομένου ἱεροῦ λόγου σαφῶς εὑρήσεις, ἐν ᾧ ἀριθμὸς ἀριθμῶν ὁ θεὸς ὑμνεῖται· εἰ γὰρ τὰ ὄντα πάντα ταῖς ἀϊδίαις αὐτοῦ βουλήσεσιν ὑφέστηκε, δῆλον ὅτι καὶ ὁ ἀριθμὸς ἐν ἑκάστῳ εἴδει τῶν ὄντων τῆς ἐκείνων αἰτίας ἤρτηται, καὶ ὁ πρῶτος ἀριθμὸς ἐκεῖ. ἐκεῖθεν γὰρ καὶ ἐνταῦθα. τοῦ δὲ ἀριθμοῦ τὸ πεπερασμένον διάστημα ἡ δεκάς.

γρ. οὐκ

γρ. αὐτὸς

ὁ γὰρ ἐπὶ πλέον ἀριθμεῖν ἐθέλων ἀνακάμπτει πάλιν ἐπὶ τὸ ἕν, καὶ δύω, καὶ τρία. καὶ δευτέραν ἀριθμεῖ δεκάδα πρὸς τὴν τῆς εἰκοσάδος συμπλήρωσιν. καὶ τρίτην ὁμοίως, ἵνα τριάκοντα εἴπῃ· καὶ τοῦτο ἑξῆς, ἕως ἂν δεκάτην ἀριθμήσας δεκάδα εἰς ἑκατὸν περιέλθῃ. καὶ πάλιν ἑκατὸν τὸν αὐτὸν τρόπον ἀριθμεῖ. καὶ οὕτω μέχρις ἀπείρου τῷ τῆς δεκάδος διαστήματι ἀνακυκλουμένῳ προχωρεῖν δύναται. τῆς δὲ δεκάδος δύναμις ἡ ΤΕΤΡΑΣ. πρὸς γὰρ τῆς κατὰ διέξοδον τελειότητος τῆς ἐν τῇ δεκάδι, ἡνωμένη τις τελειότης ἐν τῇ ΤΕΤΡΑΔΙ θεωρεῖται· κατὰ γὰρ σύνθεσιν τῆς ἀπὸ μονάδος ἕως ΤΕΤΡΑΔΟΣ, δεκὰς τὸ πᾶν ἄθροισμα γίνεται. ά γὰρ, καὶ β', καὶ γ', καὶ δ', τὴν δεκάδα πληροῖ. καὶ ἔστι μεσότης ἀριθμητικὴ μονάδος καὶ ἑβδομάδος ἡ ΤΕΤΡΑΣ. καὶ ἴσῳ γὰρ ἀριθμῷ ὑπερέχει, καὶ ὑπερέχεται, τριάδι μὲν ἑβδομάδος λειπομένη, τριάδι δὲ μονάδα ὑπερβάλλουσα. μονάδος γὰρ καὶ ἑβδομάδος ἰδιώματα κάλλιστά εἰσι, καὶ ἄριστα. ἡ μὲν γὰρ μονὰς, ὡς ἀρχὴ παντὸς ἀριθμοῦ, τὰς πάντων δυνάμεις ἐν ἑαυτῇ συνέχει. ἡ δὲ ἑβδομὰς, ὡς ἀμήτωρ, καὶ παρθένος, τὴν τῆς μονάδος ἀξίαν δευτέρως ἔχει. οὔτε γὰρ γεννᾶται ἐξ ἀριθμοῦ τινὸς τῶν ἐντὸς δεκάδος· ὡς καὶ ὁ δ', ἐκ τοῦ δὶς β'.

κ. πρὸ

κ. τὴν

Qui enim vlterius numerare ſtatuat , ad vnum iterum, duoque, & tria regreditur, ſecundamque decadem ad viginti vſque complet ; & tertiam rurſum , vt ad triginta perueniat : idemque facit deinceps, donec expleta decade decima, progrediatur ad centum. A quo rurſum numero ad ſuperiorem pariter aſcendit . Atque ita ad infinitum vſque , decadis interuallo repetito, licet procedere. Eſt verò denarij vis QVATERNARIVS. Antequàm enim ad denarij perfectionem perueniatur, vnita quædam perfectio deprehenditur in QVATERNARIO. Compoſitione ſiquidem, quæ fit ab vnitate ad QVATERNARIVM, denarius totum eſt, quod conſurgit. Implent enim decadem, vnum, & duo, & tria, & quatuor. Eſt præterea arithmetica medietas vnitatis, & ſeptenarij QVATERNARIVS. Superat enim æquali numero, atque ſuperatur; cùm ternario quidem diſtet à ſeptenario; vnitatem verò etiam ternario ſuperet. Sunt nanque vnitatis, atque ſeptenarij proprietates pulcherrimæ, atque optimę. Vnitas enim, tanquā numeri cuiuſcūque principiū, vires omniū in ſe cōplectitur. Septenarius verò, tāquā matre carēs, atque virgo, vnitatis dignitatē habet ſecūdariò Nō enim ab vllo numero gignitur, q denario cōtineatur: vti quatuor ex bis duobꝰ,

& ſex, ex bis tribus: & octo, ex bis quatuor: & nouem, ex ter tribus: & decem, ex bis quinque. Nec gignit etiam eorum aliquẽ, qui ſunt intra denarium: vt binarius quaternarium: vt ternarius nouenariũ: vt quinarius denarium. Cùm ſit autem QVATERNARIVS inter vnitatem ingenitam, atque ſeptenarium matre carentem medius; eorum vires, qui gignunt, & gignuntur ſolus ex ijs, qui decade continentur, ſimul accipit, productus ipſe ab aliquo, idemque producẽs aliquem. Binarius enim, ſi duplicetur parit QVATERNARIVM: & octonarium QVATERNARIVS, ſi geminetur. Accedit, quòd prima ſolida figura in quaternario reperitur. Punctus namque reſpondet vnitati: linea verò binario; quæ ab aliquo feratur ad aliquid. Ternari⁹ verò ſuperficiei cõuenit. Eſt enim figurarum, quæ rectis lineis conſtant, ſimpliciſſimus triangulus. Eſt & quaternario propria ſoliditas. Prima namq; pyramis in quaternario cõſpicitur: cuius baſin triquetram ternarius efficit numerus; verticem verò vnitas ipſa. Sunt prętereа in ijs, quę ſunt, facultates iudicãdi quatuor; mens, ſciẽtia, opinio, atque ſenſus. Fit enĩ omniũ, q̃ ſunt, iudiciũ, vel mẽte; vel ſciẽtia; vel opinione, vel ſẽſu. denique, vt ſemel dicã, quicquid eſt, id omne colligauit quaternari⁹: ĩ elemẽtis; ĩ numeris; in tẽpeſtatib⁹ anni in ętatũ cõtuberniis. Nec quicquã poteſt adferri,

καὶ ὁ ἕξ, ἐκ τοῦ δὶς γʹ. καὶ ὁ ηʹ, ἐκ τοῦ δὶς δʹ. καὶ ὁ θʹ, ἐκ τοῦ γ̄ γ̄. καὶ ὁ ιʹ, ἐκ τοῦ δὶς εʹ. οὔτε γεννᾷ τινὰ τῶν ἐντὸς δεκάδος· ὡς ὁ δύο τὸν τέσσα- γρ. ἐντὸς ρα. καὶ ὁ γ̄ τὸν θ̄. καὶ ὁ ε τὸν ῑ. τῆς δὲ ἀγεννήτου μονάδος, καὶ τῆς ἀμήτορος ἑβδομάδος ἡ ΤΕΤΡΑΣ μέση κειμένη, τὰς τῶν γεννώντων, καὶ γεννωμένων δυνάμεις ἅμα συνείληφε μόνη τῶν ἐντὸς δεκάδος καὶ γεννωμένη ἀπό τινος ἀριθμοῦ, καὶ γεννῶσα τινά. ἡ γὰρ δυὰς ἑαυτὴν διπλασιάσασα τὴν ΤΕΤΡΑΔΑ γεννᾷ. ἡ δὲ ΤΕΤΡΑΣ δύο γενομένη, τὸν ὀκτὼ ἀποτελεῖ. καὶ στερεὰ προσέτι ἔμφασις ἐν τῇ τετράδι εὑρίσκεται. τὸ γὰρ σημεῖον ἀνάλογόν ἐστι μονάδι. ἡ δὲ γραμμὴ δυάδι. ἀπό τινος γὰρ ἐπί τι. καὶ τριάδι προσήκει ἡ ἐπιφάνεια, στοιχειωδέστατον γὰρ τῶν εὐθυγράμμων τὸ τρίγωνον. τὸ στερεὸν δὲ οἰκεῖον τῇ ΤΕΤΡΑΔΙ. ἡ γὰρ πρώτη πυραμὶς ἐν τῇ ΤΕΤΡΑΔΙ θεωρεῖται. τριγώνου μὲν βάσεως ἀποτεθείσης τῆς τρία, κορυφῆς δὲ αὐτῆς ἐπιτεθείσης τοῦ ἑνός. καὶ κριτικαὶ δὲ δυνάμεις ἐν τοῖς οὖσι τέσσαρες, νοῦς, ἐπιστήμη, δόξα, καὶ αἴσθησις. κρίνεται γὰρ πάντα τὰ ὄντα ἢ νῷ, ἢ ἐπιστήμῃ, ἢ δόξῃ, ἢ αἰσθήσει. καὶ ἁπλῶς, τὰ ὄντα πάντα ἡ ΤΕΤΡΑΣ ἀνεδήσατο, στοιχείων, ἀριθμῶν, ὡρῶν τοῦ ἔτους, ἡλικιῶν συνοικισμῶν. καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν,

ὁ μὴ τῆς ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ, ὡς ῥίζης, καὶ ἀρχῆς ἤρτηται. ἔστι γὰρ, ὡς ἔφαμεν, δημιουργὸς τῶν ὅλων, καὶ αἰτία ἡ ΤΕΤΡΑΣ, θεὸς νοητὸς, αἴτιος τοῦ οὐρανίου, καὶ αἰσθητοῦ θεοῦ. ΠΑΡΑΔΕΔΟΤΑΙ δὲ ἡ τούτου γνῶσις τοῖς Πυθαγορείοις δι' αὐτοῦ τοῦ Πυθαγόρου, ὃν καὶ φησιν νῦν ἐπώνυμος ὁ τῶν ἐπῶν τούτων συγγραφεὺς*, ὅτι τῆς ἀρετῆς ἡ τελείωσις πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἔλλαμψιν ἡμᾶς ἀνάξει. ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο εἴποι ἄν τις, ἰδίᾳ μὲν τηρεῖσθαι τὸ σέβας ὅρκον ἐπὶ τῶν ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων θεῶν· ἰδίᾳ δὲ νῦν ὀμνύσθαι κατὰ τοῦ ΠΑΡΑΔΟΝΤΟΣ ἡμῖν τὴν ΤΕΤΡΑΚΤΥΝ διδασκάλου, ὃς ἐκ ἦν τῶν ἀθανάτων θεῶν, οὐδὲ τῶν φύσει ἡρώων, ἀλλ' ἄνθρωπος ὁμοιώσει θεοῦ κοσμηθεὶς, καὶ πρὸς τοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ θείαν ἀποσώζων εἰκόνα. ὅθεν καὶ ἔνορκον αὐτὸν ἐπὶ τῶν οὕτω μεγάλων ποιεῖται, λεληθότως ἐπεμβάλλων τὸ περὶ Πυθαγόραν τῶν ἀκροατῶν σέβας, καὶ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ δεικνὺς, δι' ὧν παραδέδωκε μαθημάτων. μέγιστον δὲ τούτων ἡ τῆς δημιουργικῆς ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ γνῶσις. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐπιτέτμηται· τὰ δὲ δεύτερα ὀν ὑποσχέσει κεῖται βέβαια, καὶ ἀψευδεῖ ἐλπίδι τῆς ΤΕΤΡΑΚΤΥΟΣ ἱεροφάντης ἔγνωσται, καὶ ὡς αὕτη ἡ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ,

quod à QVATERNARIO, tanquam radice, atque principio, non dependeat. Eſt enim ipſe (quemadmodum diximus) omnium opifex, atque cauſſa; Deus mente perceptibilis: cæleſtis, ſenſumque mouētis Dei, autor. Eſt autē iſtorum TRADITA Pythagoreis per Pythagoram ipſum cognitio; quem inſecutus qui verſus iſtos conſcripſit, virtutis perfectionem ad ſplendorem veritatis nos eſſe perducturam ſignificat. Quo fit, vt iſta ratione dicat aliquis, peculiariter quidem ſeruari præceptum de colendo iureiurando in dijs, qui ſemper, codemque modo exiſtunt: peculiariter autem iurari hoc loco, PER magiſtrum, QVI QVATERNARIVM NOBIS TRADIDIT; qui nec erat ex Deorum immortalium numero, nec ex heroum genere; ſed vir, Dei ſimilitudine præditus, diuinæque imaginis autoritatē apud ſuos retinens. vnde fit, vt in magnis adeò rebus ipſum adhibeat in iuramentum; tacitè innuens qua ratione à ſuis auditoribus coleretur Pythagoras; quantumque diſciplinis, quas tradidit, ſibi dignitatis peperiſſet. Eſt verò earū lōgè maxima QVATERNARII opificis cognitio. Verū quoniā quæ prima erant, breuiter explicata ſūt: quę ſecūda autē vanā nequaquā habēt promiſſionē: quia deinde ſpe certa ſacer QVATERNARII īterpres innotuit: docuimus autē quinā eſſet iſte QVATERNARIVS

quantùm præſenti ſcripto conduceret: age, etiam ad ea, quæ præcipit verſus, tranſeamus, primúmque, qua ratione id adgredi, & quid parare, vtque præſtantiorum ope implorata, ad iſta conueniat accedere, demonſtremus.

48 PORRO ACCEDITO AD OPVS,
49 VBI DEOS PRECATVS FVERIS, VT CONFICIAS.

—Finem dein fauſta precatus
Numina, opus facito.—

Omnia paucis, quæ ad bonorum adeptionem faciunt, deſcribit verſus, animi ſcilicet impulſionem propriam, diuinúmque auxilium. Quanuis enim ipſa etiam honeſtorum electio penes nos ſit: quia tamen vires iſtas à DEO etiam habemus; eius opera, rerúmque PERFECTIONE, quæ ſenſus mouent, omnino ferè indigemus. Videtur enim quod conamur, manui quidem non abſimile, quæ ad bonorum acceptionem exporrecta ſit: quod autem à Deo cõfertur, ſuppeditationi atque fonti, vnde fluit bonorum largitio: ita deinde natura comparatum eſſe, vt illud quidem inueſtiget quæ bona ſunt; hoc verò illi indicet, qui rectè quæſiuerit: PRECES autem limitem medium exiſtere inter quęrẽdi ſtudium, largitionémque diuinã, quę noſtri cauſſę in hærẽtes (à qua id habemus, vt ſim*,

ὅσον τοῖς παροῦσι προσήκει λόγοις, ὑπομνήσεως ἔτυχε. φέρε, καὶ ἐφ' ἃ προσελθεῖν ὁ λόγος παρακελεύεται, μετίωμεν, πρότερον μεθ' οἵας ὁρμῆς τε παρασκευῆς, καὶ συνεργίας τῶν κρειττόνων ἥκειν ἐπὶ ταῦτα προσήκει ὑποδείξαντες.

48 —ΑΛΛ' ΕΡΧΕΥ ΕΠ' ΕΡΓΟΝ 49 ΘΕΟΙΣΙΝ ΕΠΕΥΞΑΜΕΝΟΣ ΤΕΛΕΣΑΙ.—

Πάντα τὰ πρὸς τὴν κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν συντελοῦντα διὰ βραχέων ὑπέγραψεν ὁ λόγος, τὸ τῆς ψυχῆς αὐτοκίνητον, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ συνεργίαν. εἰ γὰρ καὶ ἐφ' ἡμῖν αἵρεσις τῶν καλῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἐφ' ἡμῖν θεόθεν ἔχοντες, τῆς παρ' ἐκείνου συνεργίας, καὶ τελειώσεως τῶν αἰσθητῶν πάντως που χρήζομεν. ἔοικε γὰρ τὸ μὲν παρ' ἡμῶν σπουδαζόμενον ἐκτεινομένῃ χειρὶ πρὸς λῆψιν τῶν καλῶν· τὸ δὲ παρὰ θεοῦ συντελούμενον χορηγίᾳ εἶναι, καὶ πηγῇ τῆς δόσεως τῶν ἀγαθῶν. καὶ τὸ μὲν ἐξευρίσκειν πεφυκέναι τὰ καλά. τὸ δὲ ἐκφαίνειν τῷ ζητοῦντι ὀρθῶς. ἡ δὲ ΕΥΧΗ μεθόριον εἶναι τῆς τε παρ' ἡμῶν ζητήσεως, καὶ τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δόσεως, ἐχομένη τῆς αἰτίας ἡμῶν, τῆς εἰς τε τὸ εἶναι

ἐκζητεῖν

προσαγούσης ἡμᾶς, καὶ πρὸς τὸ εὖ εἶναι τελειούσης. πῶς δ' ἂν λάβοι τις τὸ εὖ, μὴ διδόντος θεοῦ; πῶς δ' ἂν δοίη τῷ πρὸς τὰς ὁρμὰς αὐτεξουσίῳ μὴ αἰτοῦντι ὁ διδόναι πεφυκὼς θεός; ἵν' οὖν μήτε λόγῳ μόνῳ τὴν ΕΥΧΗΝ ποιώμεθα, ἀλλὰ καὶ ΕΡΓΩ ταύτην κρατύνωμεν, μήτε τῇ ἑαυτῶν ἐνεργείᾳ μόνῃ θαρρῶμεν, ἀλλὰ καὶ ΕΡΓΩ θείας συνεργίας ΕΥΧΩΜΕΘΑ, καὶ ὡς εἶδος ἐπὶ ὕλῃ τὴν ΕΥΧΗΝ τῷ ΕΡΓΩ συνάπτωμεν· καὶ τὸ ὅλον τοῦτο, ὅπως ἃ ἐργαζόμεθα καὶ ΕΥΧΩΜΕΘΑ, καὶ ἃ εὐχόμεθα ΕΝΕΡΓΩΜΕΝ, συνάψας εἶπεν· ΑΛΛ' ΕΡΧΕΥ ΕΠ' ΕΡΓΟΝ ΘΕΟΙΣΙΝ ΕΠΕΥΞΑΜΕΝΟΣ ΤΕΛΕΣΑΙ. οὔτε γὰρ μόνον προθυμεῖσθαι δεῖ τὰ καλά, ὡς ἐφ' ἑαυτοῖς ὄντα κατορθῶσαι, καὶ χωρὶς τῆς ΘΕΟΥ συνεργίας· οὔτε ψιλῆς τῆς ΕΥΧΗΣ τοῖς λογισμοῖς ἀρκεῖσθαι, μηδὲν πρὸς τὴν κτῆσιν τῶν αἰτηθέντων προσφέροντας. οὕτω γὰρ ἢ ἄθεον ἀρετήν, εἰ οἷόν τε τοῦτο εἰπεῖν, ἐπιτηδεύσομεν· ἢ ἀνενέργητον ΕΥΧΗΝ· ὧν τὸ μὲν ἄθεον ὂν περιαιρεῖ τῆς ἀρετῆς τὴν οὐσίαν· τὸ δὲ ἀργὸν ἐκλύει τῆς ΕΥΧΗΣ τὸ δραστήριον. πῶς γὰρ ἔσται τι καλόν, ὃ μὴ πρὸς κανόνα τὸν θεῖον περαίνεται; πῶς δὲ τὸ πρὸς τοῦτον πραττόμενον οὐ τῆς ἐκείνου συνεργίας πάντως δεῖται πρὸς ὑπόστασιν; ἔτι γὰρ

eò etiam tandem nos promouent, vt benè ſimus. Quî poſſit præterea quod bonum eſt accipere, Deo ipſo non largiēte? quî rurſum cupiendi libertatem habenti, nec poſcenti, Deus ipſe natura liberalis, donare ſtatuat? ne igitur aut verbis tantùm PRECES faceremus; ſed opere etiam illas firmaremus: aut noſtris ſolùm actionibus confideremus; ſed vt agendo etiam diuinum auxilium PRECAREMVR, & tanquam formam materiæ, PRECES OPERI adiungeremus: idque totum, vt quæ ipſi AGEREMVS, PRECAREMVR, & quæ PRECAREMVR, AGEREMVS, adiungens monuit, vt NONNISI DEOS PRECATI AD OPVS ACCEDEREMVS. Neque enim quæ honeſta ſunt ita ſolùm debemus ſuſcipere, tanquam ea ipſi per nos, nulla Dei ope poſſimus gerere: neque rurſum ita nuda PRECVM ratione contenti eſſe, vt nihil ad ea paranda, quę petuntur, adiiciamus. Ita enim aut virtutem, quæ Dei ſit expers (ſi fas id dicere) amplectemur; aut PRECES inefficaces: quorum quidem alterum eo ipſo, quòd Deo careat, virtutis naturam præfoca: alterum autem, quia iners, PRECVM reſoluit efficaciam. Quî enim honeſtum eſſe queat, quod ſecundum diuinam regulam non geritur? quî rurſum quod ex eius ratione fit; non eiuſdem auxilio penitus egeat, vt ſubſiſtat? eſt enim

virtus ipſa, Dei imago in animo rationis participe. Eget autẽ exemplari imago quęlibet, vt ſubſiſtat. Fruſtra deinde adipiſcaris aliquid, ſi eò non ſpectet, ad cuius ſimilitudinem partum eſt id, quod honeſtum eſt. Decet ergo PRECES eos adhibere, qui ad virtutis OPVS ſe accingunt; & operari, qui huius adeptionem precantur. Eſt verò hoc ipſum, quod ad diuinitatem atque ſplendorem intuentes facit, etiam ad ſapientiæ ſtudium, adiuncta bonorum cauſſa prima, ſeſe applicare. Fons enim perennis naturæ quaternarius ille, non ſolùm exiſtendi, ſed bene etiam exiſtendi omnibus perpetua cauſſa eſt; bonum proprium per orbem vniuerſum, tanquam lucem incorruptibilem, atque intelligibilem expendens. Cui cùm animus inhæret, ſibíque, tanquam oculum ad acuendam viſus aciem perpurgat; ipſa etiam honeſtorum cura ad PRECES excitatur: & ruſum voti adeptione ſtudium intendit, verbis OPERA adiungens, OPERAQVE bona diuinis allocutionibus confirmans. Alia rurſum cùm quidem inuenit; alijs autem illuſtratur: ea ipſe SATAGIT, quæ PRECATVR, & PRECATVR, quæ SATAGIT. Atque hæc quidem eſt diligentis OPERAE, atque PRECVM, coniunctio. Quænã autem ſint, quę ope vtriuſque præclarè geruntur, deinceps audiamus.

ἀρετὴ εἰκὼν θεοῦ ἐν ψυχῇ λογικῇ. εἰκὼν δὲ πᾶσα τοῦ παραδείγματος δεῖται πρὸς ὑπόστασιν. καὶ εἰκῆ τὸ κτώμενον, ἐὰν μὴ ἐκεῖσε βλέπῃ, οὗ πρὸς ὁμοίωσιν τὸ καλὸν κτήσεσθαι. σπεύδοντας οὖν πρὸς τὴν ἐνεργὸν ἀρετὴν, ΕΥΧΕΣΘΑΙ προσήκει, καὶ ΕΥΧΟΜΕΝΟΥΣ τὴν κτῆσιν ταύτης ΕΡΓΑΖΕΣΘΑΙ. τοῦτο δὴ, ὃ πρὸς τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν βλέποντας περιέλπει, καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ἑαυτοὺς συντείνει, μετὰ τῆς πρώτης αἰτίας τῶν ἀγαθῶν. ἡ γὰρ πηγὴ τῆς ἀενάου φύσεως ἡ τετρακτὺς ἐκείνη, οὐ μόνον τοῦ εἶναι τοῖς πᾶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὖ εἶναι αἰώνιος αἰτία καθέστηκε, τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν διὰ παντὸς ἐφαπλώσασα τοῦ κόσμου, οἷον φῶς ἀκήρατον καὶ νοερόν. ἡ δὲ ταύτης ἐχομένη ψυχὴ, καὶ ὡς ὄμμα πρὸς ὀξυωπίαν ἑαυτῆς διασμήξασα, ἔκ τε τῆς ἐπιμελείας τῶν καλῶν πρὸς τὴν ΕΥΧΗΝ ἀνεγείρεται. καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς ΕΥΚΤΙΚΗΣ πληρώσεως τὴν σπουδὴν ἐπιτείνει λόγοις ΕΡΓΑ συνάπτουσα, καὶ ΕΡΓΑ σπουδαῖα θείαις διαλέξεσι βεβαιουμένη. καὶ τὰ μὲν εὑρίσκουσα, τὰ δὲ ἐλλαμπομένη, σπουδάζει ἃ ΕΥΧΕΤΑΙ, καὶ ΕΥΧΕΤΑΙ ἃ σπουδάζει. τοιαύτη μὲν ἡ τῆς σπουδῆς, καὶ τῆς ΕΥΧΗΣ ἕνωσις. ἃ δὲ δεῖ τὰ δι' ἀμφοτέρων τούτων κατορθούμενα ἑξῆς ἀκούωμεν.

Ἥ τίνα δὲ

49 ΤΟΥΤΩΝ ΔΕ ΚΡΑΤΗΣΑΣ, 50 ΓΝΩΣΕΑΙ ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΤΕ ΘΕΩΝ, ΘΝΗΤΩΝ Τ' ΑΝΘΡΩΠΩΝ 51 ΣΥΣΤΑΣΙΝ· Η ΤΕ ΕΚΑΣΤΑ ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ· Η ΤΕ ΚΡΑΤΕΙΤΑΙ.

Πρῶτον μὲν ΘΕΟΓΝΩΣΙΑΝ, καὶ θεολογικὴν ἐπιστήμην παρέσεσθαι τοῖς οὕτως ἀχθεῖσι προλέγει, καὶ πάντων τῶν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς τετρακτύος ὑποστάντων τὴν ΕΠΙΓΝΩΣΙΝ, μετὰ τῆς κατὰ γένος αὐτῶν διακρίσεως, καὶ τῆς εἰς ἕνα κόσμον ἑνώσεως. τὴν μὲν γὰρ σύνταξιν αὐτῶν ἐνταῦθα τὸ τῆς ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ὄνομα δηλοῖ. τὸ δὲ, Η ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ, τὴν κατ' εἶδος διαφοράν. καὶ τὸ, Η ΚΡΑΤΕΙΤΑΙ, τὴν κατὰ γένος κοινωνίαν. φύσει γὰρ διεστῶτα τῶν λογικῶν οὐσιῶν τὰ γένη κατὰ ταύτην τὴν διάστασιν εἰς μίαν κοινωνίαν συνέρχεται. τῷ γὰρ εἶναι τὰ μὲν πρῶτα, τὰ δὲ μέσα, τὰ δὲ ἔσχατα, διακέκριται ἅμα, καὶ ἥνωται. οὔτε γὰρ τὰ πρῶτα γένοιτο μέσα, ἢ ἔσχατα. οὔτε τὰ ἔσχατα, μέσα, ἢ πρῶτα· ἀλλὰ τοῖς δημιουργικοῖς ὅροις ἀϊδίως μὲν διακεκριμένα

49 POSTQVAM VERO ISTA ADE-
PTVS FVERIS; 50 NORIS DEO-
RVM ETIAM IMMORTALIVM, AT-
QVE MORTALIVM HOMINVM
51 CONSTITVTIONEM: QVO QVE
SINGVLA PROGREDIANTVR,
ET QVO CONSISTANT.

——Quæ tu ſi geſſeris, idem
Noris qua cōſtēt natura hominéſq;, Deíq;.
Sĩgula quò pergãt, ſiſtēt quò ſingula rursũ.

Primùm quidẽ Dei notitiã, theologicámque ſcientiam eos eſſe adepturos, qui ita ſe geſſerint, pollicetur: nec ea etiã ignoraturos, quæ ſacro autore quaternario ſubſiſtũt: cũ eorũ per genera diſtinctione, ipſáq; etiã in mundum vnũ vnitione. Significat enim hoc loco CONSTITVTIONIS nomine, coniunctionem eorum. Quòd autem QVO PROGREDIANTVR dixit, differentiam indicauit, quæ fit ſecundum ſpeciem: vt communionẽ generis, cùm, QVO CONSISTANT, addidit. Natura enim alioqui diſtincta eſſentiarum genera, quæ ratione prædita ſunt: hac diſtinctione tamẽ coëunt in ſocietatem vnam. Eo ipſo nanque, quòd ſunt alia quidem prima; alia verò media, alia etiã vltima; diſtinguũtur ſimul, atque vniũtur. Nõ enim quæ prima ſũt, media eſſe queant, vel vltima. Neque quę vltima, media, vel prima: ſed genere diſtincta,

terminis ab opifice conſtitutis manent perpetuó. Atque ita quidem QVO PROGREDIANTVR, intelligimus. Quo autem CONSISTANT; ita rurſum conſiderabimus. Nihil verò huiuſmodi perfectũ eſſe queat, quod primas, medias, atque vltimas partes in ſeipſo tanquam principium, medium, atque finem totius coagmentationis, non habeat. Nec prima fuerint, quæ prima ſunt; niſi ſequantur quæ media, & vltima. Nec media rurſus id ipſum, quod dicuntur; ſi extremis vtrinque careant. Conducunt ergo mutuò ad vniuerſi perfectionem. Atque id ipſum eſt, quod CONSISTERE inter ſe ipſa ſignificantur, quæ ſpecierum quidem varietate diſtincta ſint: ſed tanquam mundi vnius partes coëuntia, vt ipſe fiat, diſtinctione ſimul atque vnitione totam diuini ornatus implent CONSTITVTIONEM, atque coagmentationem: quam TE COGNITVRVM ſignificat, ſi bonis, quæ ſuperiùs dicta ſunt, POTIARIS. Extremorum porrò generum mentione, ea etiam intelliguntur, quæ media ſunt. Quod ſignificauit cùm IMMORTALIVM DEORVM, MORTALIVMQVE HOMINVM CONSTITVTIONEM dixit. Coniunguntur etiam vltimis quæ prima, mediorum interuentu. Protenduntur deinde quæ vltima ad prima vſque, heroum illuſtrium interpoſitione.

Sunt

κατὰ γένος. καὶ οὕτω μὲν Η ΕΚΑΣΤΑ ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ νοοῦμεν. τὸ δὲ Η ΕΚΑΣΤΑ ΚΡΑΤΕΙΤΑΙ, πάλιν αὖ τῇδε θεωρήσομεν. πᾶν τόδε οὐκ ἂν εἴη τέλειον, μὴ πρῶτα, καὶ μέσα, καὶ ἔσχατα μέρη ἐν ἑαυτῷ κεκτημένον, ὡς ἀρχὴν, καὶ μέσα, καὶ τελευτὴν τοῦ ὅλου συστήματος. καὶ τὰ πρῶτα οὐκ ἂν εἴη πρῶτα, μὴ μέσων καὶ ἐσχάτων αὐτοῖς ἑπομένων. οὐδὲ τὰ μέσα τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ λέγεται, μὴ ἄκρων ἑκατέρωθεν αὐτοῖς παρακειμένων. ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἔσχατα εἴη ἂν ἔσχατα, μὴ πρώτων καὶ μέσων προηγουμένων. συνέστηκεν οὖν ἀλλήλα πρὸς τὴν τοῦ παντὸς τελειότητα. καὶ τοῦτ' ἦν, τὸ ΚΡΑΤΕΙΣΘΑΙ αὐτὰ ὑπ' ἀλλήλων. ὡς μὲν ἑτεροειδῆ διαφέροντα· ὡς δὲ ἑνὸς κόσμου μέρη συνεισιόντα αὐτῷ, τῷ διεστάναι ἅμα καὶ ἑνῶσθαι τῆς θείας διακοσμήσεως τὴν ὅλην ΣΥΣΤΑΣΙΝ, καὶ σύνταξιν πληροῦντα· ἣν ΓΝΩΣΕΑΙ, φησὶν, εἰ ἐγκρατὴς γένοιο τῶν προειρημένων καλῶν. τῶν δὲ ἄκρων γνώσει τῇ μνήμῃ συνεισέρχεται τὰ μέσα. ΑΘΑΝΑΤΩΝ γάρ φησι, ΘΕΩΝ, ΘΝΗΤΩΝ Τ' ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΥΣΤΑΣΙΝ. τὰ δὲ πρῶτα τοῖς ἐσχάτοις διὰ τῶν μέσων συνάπτονται καὶ τὰ ἔσχατα πρὸς τὰ πρῶτα τῇ μεσότητι τῶν ἀγαθῶν ἡρώων ἀνατείνεται.

ταῦτα δὲ, καὶ ἡ τάξις τῶν λογικῶν γενῶν, καὶ ἐν προοιμίοις παραδίδοται, ὡς εἶεν μὲν πρῶτοι ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ οἱ ΑΘΑΝΑΤΟΙ ΘΕΟΙ· ἔπειτα ἥρωες ἀγαυοί· καὶ τελευταῖοι δαίμονες καταχθόνιοι, οὓς ΘΝΗΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ καλεῖ. πῶς δὲ ΕΚΑΣΤΟΝ τούτων δεῖ νοεῖν ἤδη εἴρηται· τὸ δὴ ΓΝΩΣΙΝ τούτων λαβεῖν ἐπιστημονικὴν, ὧν ἐκ παραδόσεως τὴν τιμὴν παρειλήφαμεν, πρακτικὴν ἀρετὴν ἀληθείᾳ θεωρητικῇ κοσμούντων, ἢ καὶ ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας ἐπὶ τὴν θείαν ἀρετὴν μεθισάντων. τὸ γὰρ οὕτω ΓΝΩΝΑΙ τὰ ὄντα, ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ὑπέστησαν, ὁμοίωμα θεῖον* κτήσασθαι. ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὴν ἀθάνατον διακόσμησιν ἡ σωματικὴ φύσις ὑπόκειται τὸν ἐμφανῆ τοῦτον συμπληροῦσα κόσμον, καὶ πρὸς τὴν τῶν λογικῶν οὐσιῶν ἡγεμονίαν συντεταγμένη, ἑξῆς τὸ τῆς φυσιολογικῆς ἐπιστήμης ἀγαθὸν ἐπακολουθήσειν φησὶν τοῖς τάξει προσιοῦσιν ἐπὶ τὰς γνώσεις.

* ἐστι

52 ΓΝΩΣΗ Δ', Η ΘΕΜΙΣ ΕΣΤΙ ΦΥΣΙΝ ΠΕΡΙ ΠΑΝΤΟΣ ΟΜΟΙΗΝ· 53 ΩΣΤΕ ΣΕ ΜΗΤ' ΑΕΛΠΤ' ΕΛΠΙΖΕΙΝ, ΜΗΤΕ ΤΙ ΛΗΘΕΙΝ.

Sūt verò iſta, ordóq; ipſe naturarū rationis participū, initio à nobis explicata; cùm diximus primas in mūdo hoc occupare Deos immortales; ſecundas autem heroas illuſtres; vltimas verò terrenos dęmonas; quos MORTALES HOMINES appellat. Significatum eſt pręterea qua ratione eſſet iſtorū quodq; intelligendum: ſi nempe eorum ipſi NOTITIAM ſcientiæ effectricem adipiſcamur, ex quorum traditione, de illorū honore antea attigimus, qui virtutem actiuam veritate cō templationis exornarunt: aut etiam qui ab humani habitus bonitate ad diuinam virtutem tranſierunt. Ita enim noſſe quę exiſtūt, vt ſunt à Deo ipſo in naturā producta, Dei ſimilitudinem adipiſci eſt. Quoniam autem poſt æterna ornamenta ſequitur ipſa etiam inferior corporum natura, quæ patentem hunc mundum complet, quæque ad naturarum rationis participum ſtabiliendū imperiū, ordinata eſt: ſignificat deinceps philoſophicę ſciētiæ bonū eos eſſe ſecuturū, qui ordine ad illorū cognitionē acceſſuri ſunt.

52 NOVERIS PORRO, QVATENVS FAS EST, NATVRAM IN VNIVERSO SIMILEM: 53 VT NEC IPSE SPERES, QVAE SPERANDA NON SVNT; NEC TE FVGIAT ALIQVID.

Noueris & mundi naturā, quapote, eandem:
Vt te nec ſpes vana angat, lateant quoque nulla.

Mundũ hunc aſpectabilem cùm NATVRA ad diuinę menſuræ rationem effingeret; eundẽ ſibi proportione vbique varijs modis reſpondere voluit; diuinámque pulchritudinẽ ita formis omnibus, quæ in eo ſunt, aliter atque aliter expreſſam ſpectari; vt cælum quidem motus haberet perpetuitatem; terra vero ſtabilitatẽ: horum autem vtrũque diuinæ ſimilitudinis veſtigium oſtẽderet. Dedit præterea cæleſti corpori, VNIVERSITATIS ambitum: terrarum verò orbi, vmbilicum. Eſt verò in orbe aliter quidẽ principium vmbilicus; aliter autẽ eius finis, quod ambit. Vnde fit, vt quę ſuprà ſunt, aſtris quidẽ varijs, intelligibilibúſq; pręterea animãtib⁹ referta ſint: terra autem plãtis ornata, & animãtib⁹, quę ſenſu tãtúm vtũtur. Sed horũ medi⁹, quę diſtãt adeò, apparet homo, veluti vtriuſque vitę particeps aliquis. Vltim⁹ quidẽ, ſi ad ſuperiora aduertas: primus autẽ, ſi ad inferiora. Quo fit, vt primùm quidẽ cũ dijs cõſẽtiat, ſuãque ipſe ſortẽ recuperet, cũ ad mẽtẽ cõuertitur: aliquãdo etiã cũ mortalib⁹ formis ſocietatẽ ineat; ipſaque diuinarũ legũ trãſgreſſione, ſua dignitate excidat. Fit enĩ quia ſit generũ rationis participũ vltimus, vt nec eodẽ modo, nec ſẽper intelligat. Alias enĩ nõ homo, ſed natura De⁹ exiſteret. Nec poteſt rurſũ ſẽper intelligere, licet iſtud eodẽ modo nõ faciat. Hoc enim angelorũ ordini ipſum aſcriberet; cùm nunc homo ſit

Πρὸς τὴν θείαν συμμετρίαν ἡ ΦΥΣΙΣ τὸν ἐμφανῆ κόσμον ἀποτυπουμένη, δι᾽ ἀναλογίας τε αὐτὸν ἑαυτῷ πανταχοῦ διαφόρως ὁμοιῶσε, καὶ τὸ θεῖον κάλλος ἐνεικονίσατο διὰ ὅλων τῶν ἐγκοσμίων εἰδῶν ἄλλως καὶ ἄλλως· ὥστε οὐρανῷ μὲν ἀποδοῦναι τὸ ἀεικίνητον· γῇ δὲ τὸ μόνιμον· ἑκάτερον δὲ τούτων θείας ὁμοιώσεως ἴχνος ἀποφέρεσθαι. καὶ τῷ μὲν οὐρανίῳ σώματι τὸ πέριξ τοῦ ΠΑΝΤΟΣ ἀπένειμε· τῷ δὲ περιγείῳ τὸ κέντρον. ἐν δὲ σφαίρᾳ ἄλλως μὲν τὸ κέντρον ἀρχή· ἄλλως δὲ ὁ τοῦ περιέχοντος ὅρος. ὅθεν τὰ ἄνω μὲν ἄστροις πεποίκιλται, καὶ τοῖς μετ᾽ ἐκεῖνα ζώοις νοεροῖς· γῆ δὲ φυτοῖς ἐκοσμήθη, καὶ ζώοις αἰσθήσει μόνῃ χρωμένοις. μεσότης δὲ τῶν οὕτω διεστηκότων ὁ ἄνθρωπος ἐνορᾶται ἀμφίβιός τις ὤν, καὶ ἔσχατος μὲν τῶν ἄνω, πρῶτος δὲ τῶν κάτω. διὸ ποτὲ μὲν τοῖς ἀθανάτοις συμφέρεται, καὶ τῇ πρὸς νοῦν ἐπιστροφῇ τὴν οἰκείαν λῆξιν ἀπολαμβάνει· ποτὲ δὲ τοῖς θνητοῖς εἴδεσι συναγελάζεται, καὶ τῇ τῶν θείων νόμων ἐκβάσει τῆς προσηκούσης αὐτῷ ἀξίας ἀποπίπτει. ὡς γὰρ ἔσχατος τῶν λογικῶν γενῶν, οὔτε ὡσαύτως, καὶ ἀεὶ πέφυκε νοεῖν· οὔτε γὰρ ἦν ἄνθρωπος, ἀλλὰ φύσει θεός· οὔτε ἀεὶ νοεῖν δύναται, εἰ καὶ μὴ ὡσαύτως· τοῦτο γὰρ αὐτὸν εἰς τὴν ἀγγέλων καθίστησι τάξιν· νῦν δέ ἐστιν ἄνος

ὁμοιώσει μὲν πρὸς τὸ βέλτιον ἀξιοῦσθαι δυνάμενος, ΦΥΣΕΙ δὲ ὑποβεβηκὼς τῶν ἀθανάτων θεῶν, καὶ τῶν ἀγαυῶν ἡρώων, ὡς ἐγκομίων περιττῶν, καὶ μέσων γενῶν. ὥσπερ δὲ τούτων ὑπέβη τῷ μὴ ἀεὶ νοεῖν, ἀλλ' ἐν ἀγνοίᾳ ποτὲ καὶ λήθῃ γίνεσθαι τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας, καὶ τῆς θεόθεν καθηκούσης εἰς αὐτὸν ἐλλάμψεως· οὕτω τῷ μὴ μένειν ἀεὶ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ, ὑπερέχει ζώων ἀλόγων, καὶ φυτῶν, καὶ ὅλης τῆς περιγείου, καὶ θνητῆς φύσεως ἀναβέβηκε κατ' οὐσίαν, ὡς ἐπιστρέφειν πρὸς τὸν θεὸν πεφυκὸς, καὶ ἀναμνήσει τὴν λήθην ἀφανίζειν, καὶ διδασκαλίᾳ προσαναλαμβάνειν ἃ ἀπέβαλε, καὶ τὴν ἄνωθεν φυγὴν τῇ ἀντιστρόφῳ φυγῇ ἰᾶσθαι. προσήκει οὖν τῇ ἀνθρωπίνῃ οὐσίᾳ γνῶναι τὴν σύστασιν τῶν ἀθανάτων θεῶν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων· τουτέστι τῶν λογικῶν γενῶν τὴν διάταξιν. ΓΝΩΝΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙ ΠΑΝΤΟΣ ΟΜΟΙΗΝ, τουτέστι, τὴν σωματικὴν οὐσίαν τὴν ἄνωθεν μέχρι τῶν τελευταίων δι' ἀναλογίας καὶ ἐμφάσεως θείας κοσμηθεῖσαν. ΓΝΩΝΑΙ δὲ ταῦτα πάντα Η ΘΕΜΙΣ ΕΣΤΙ, νόμῳ, ὡς διάκειται, οὕτως, ὡς ὑπέστη παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ὃν τρόπον τοῖς ἐκείνου νόμοις ἐπιδιατεταγμένα, εἴτε σώματα, εἴτε ἀσώματα.

ſimilitudine quidem ad id, quod præſtantius eſt, duci idoneus; ſed natura tamen diis immortalibus, ipſiſque adeò Heroibus illuſtribus, tanquam primas in mundo, atque medias occupantibus, inferior. Vt autem iſtis ideò minor eſt, quòd non ſemper intelligit; ſed ignoratione aliquando, ſuæque ipſius etiam naturæ, atque lucis, quæ diuinitus in eum labitur, obliuione capitur: ſic bruta etiam, & plantas, totámque adeò terrenam, mortalemque naturam, eſſentia ſua ideò ſuperat, quòd non ſemper in ignoratione hæreat; tanquam natura id habeat, vt ad Deum cõuerti queat, & recordatione obliuionem pellere; doctrina deinde ea recuperare, quæ amiſit; fugæ denique rerũ ſupernarum fuga mederi contraria. Decet ergo mortales NOSSE Deorum immortalium, atque hominum, conſtitutionem; id eſt, generum ratione vtentium diſtinctionem, atque ordinem. NOSSE præterea NATVRAM IN VNIVERSO IPSO SIMILEM; id eſt, corpoream ſubſtantiam; in qua, ducto à ſuperioribus principio, ad vltima vſque, diuinæ ſimilitudinis relucet imago. Verùm ita NOSSE iſta omnia, VT LICET: nimirum,

——— Sicuti lex eſt data cuique; id eſt, vt ſunt à Deo edita; & legib⁹ ipſi⁹ ordinata; ſiue corpora exſtãt, ſiue corporis expertia.

De vtriſque ſiquidem communiter, quod NOSSE dixit oportere QVATENVS FAS EST, intelligendum eſt: haud enim decet nos noſtris ſine ratione cupiditatibus indulgendo, rerum dignitatem ad id torquere, quod placet: ſed veritatis limites ſectando, NOSSE omnia, QVATENVS FAS EST; eoque modo, quo ex opificis ſingula diſtinxit. Confert porrò diuini operis duplex iſta cognitio (corporeorum ſcilicet, atque incorporeorum) beneficium maximum; VT NEQVE SPERENTVR QVAE SPERANDA NON SVNT, NEQVE VLLA IGNORENTVR. Eo ipſo enim quod rerum natura IGNORATVR, accidit; vt EA etiam SPERENTVR, QVAE SPERANDA NON SVNT; & agitentur rurſum, quæ fieri non poſſunt. vt, ſi quis, cùm HOMO ſit, immortalium Deorum naturam, vel heroum illuſtrium SPERET: neſcit iſte quibus terminis NATVRA diſtinguatur: neque rurſum, quæ prima in rebus, quæ media, & quæ vltima. Et rurſum; ſi quis animum ſuum cum mortali corpore, ignoratione immmortalitatis, quæ ineſt animis noſtris, arbitratur interire: ea expectat, quę nec debent fieri, nec poſſunt. Similiter etiam, qui feræ corpus induturum ſe SPERAT; & fore, vt malitiâ rationis expers animal euadat;

κατὰ κοινοῦ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων τὸ ΓΝΩΝΑΙ δεῖ, Η ΘΕΜΙΣ ΕΣΤΙΝ, ἀκουστέον. οὐ γὰρ ἀλογίστου προθυμίας ἐχόντας μεταφέρειν δεῖ τὴν ἀξίαν τῶν πραγμάτων πρὸς τὸ ἡμῖν δοκοῦν· ἀλλὰ τοῖς τῆς ἀληθείας ὅροις ἑπομένους ΓΙΝΩΣΚΕΙΝ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΟΝΤΑ, Η ΘΕΜΙΣ ΕΣΤΙ, καὶ ὡς ὁ τῆς δημιουργίας θεσμὸς ὥρισεν ἕκαστα. ἐκ δὲ τούτων τῶν δύο ΓΝΩΣΕΩΝ, τῆς τε περὶ τὴν ἀσώματον ποίησιν τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς περὶ τὴν σωματικὴν, κάλλιστον ἐπανθεῖ πόρισμα, τὸ ΜΗΤ' ΑΕΛΠΤ' ΕΛΠΙΖΕΙΝ, ΜΗΤΕ ΤΙ ΛΗΘΕΙΝ. ἐκ γὰρ τοῦ λανθάνειν ἡμᾶς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, ἐπιγίνεται καὶ τὸ ΑΕΛΠΤ' ΕΛΠΙΖΕΙΝ, καὶ τὰ ἀδύνατα περινοεῖν. οἷον εἴ τις ἄνθρωπος ὢν, τῶν ἀθανάτων θεῶν ΕΛΠΙΖΕΙ γενέσθαι, ἢ τῶν ἀγαυῶν ἡρώων· οὗτος οὐκ οἶδε ὅρους τῆς ΦΥΣΕΩΣ, οἵ τε τῶν ὄντων πρῶτα, καὶ μέσα, καὶ ἔσχατα διεστείλατο. καὶ πάλιν, εἴ τις ἑαυτοῦ ψυχὴν συναποθνήσκειν οἴεται τῷ θνητῷ σώματι, ἀγνοίᾳ τῆς προσούσης ἀθανασίας τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ, προσδοκᾷ ἃ μὴ δεῖ, μηδὲ οἷόν τε γενέσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ θηρείου μεταμφιάσασθαι σῶμα ΕΛΠΙΖΩΝ, καὶ ζῷον ἄλογον γενέσθαι διὰ κακίαν,

ἢ καὶ φυτὸν δι' ἀργίαν αἰσθήσεως· καὶ ὅσοι ἀπεστρόφως τοῖς εἰς τὰ ἄνω γένη μεταβάλλουσι τὴν τοῦ ἀνθρώπου οὐσίαν, πρὸς τὰ κάτω αὐτὴν συνωθεῖ πεπλανημένος, καὶ ἀγνοῶν τὸ ἀμετάβλητον τοῦ κατ' οὐσίαν ὑπάρχοντος εἴδους τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ. ἀεὶ γὰρ μένουσα ἄνθρωπος, τῇ τῆς ἀρετῆς, καὶ κακίας ἀνὰ μέρος κτήσει, θεὸς, ἢ θηρίον γίνεσθαι λέγεται· φύσει δὲ οὐδέτερον, ἀλλὰ σχέσει τῆς πρὸς ἑκάτερον ὁμοιώσεως. καὶ ὅλως ὁ τὴν προσοῦσαν ἀξίαν ἑκάστῳ τῶν ὄντων μὴ εἰδὼς, ἀλλ' ἤτοι ὑπερβάλλων αὐτῆς, ἢ ἐλλείπων, τὴν ἄγνοιαν ταύτην ἀφορμὴν τῆς ὑποκένου δόξης, καὶ ΑΕΛΠΤΟΥ ΕΛΠΙΔΟΣ πεποίηται. ὁ δὲ ἐν τοῖς δημιουργικοῖς μέτροις ἕκαστα ἀφορίζων, καὶ ΓΙΓΝΩΣΚΩΝ τὰ ὄντα, Η γέγονε, καὶ παραμετρῶν τὸν θεὸν τῇ ἑαυτοῦ ΓΝΩΣΕΙ· οὗτος τὸ Ἕπου θεῷ μάλιστα τηρεῖ, καὶ τὸ Ἄριστον μέτρον οἶδε, καὶ τῆς ἀνεξαπατήτου ἀπάτης τυγχάνει.

54 ΓΝΩΣΗ Δ' ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΝΤΑΣ,
55 ΤΛΗΜΟΝΑΣ, ΟΙΤ' ΑΓΑΘΩΝ ΠΕΛΑΣ ΟΝΤΩΝ ΟΥΤ' ΕΣΟΡΩΣΙΝ.

aut planta, ſenſus ignauia: idem quoque cõtraria illis ratione, qui hominis naturam, in ſuperiora genera commutãt, eam trudit ad inferiora deceptus & ipſe, atque ignarus formę eſſentialis, quam habet hominis animus mutationis expertem. Semper enim homo permanens, virtutis atque vitij vicaria poſſeſſione, Deus, aut fera, fieri dicitur; cùm natura neutrum exiſtat; ſed ſimilitudinis habitudine cũ vtroque. Et re vera, qui ſingulorum quæ ſunt, præſtantiã ignorat: ſed ipſam vel ſuperat in aliquo; vel nõ aſſequitur; vanę ſibi opinionis, aut FALSAE SPEI occaſionẽ iſtam amplectitur. Qui verò de ſingulis ita ſentit atque iudicat, vt ſunt ab opifice edita; quiq̀ue præterea cognoſcit quæ exiſtunt, qua ratione facta ſunt; qui Deum denique ſui ipſius COGNITIONE metitur: ille maximè & Deum ſequitur, quod iubetur; & menſuram nouit optimam; nec fraude vlla vinci poteſt, atque ſuperari.

54 NOVERIS ETIAM HOMINES SPONTE MALA AMPLECTI, 55 MISEROS: VICINAQVE BONA NEC VIDERE,

Noris mortales ſponte in ſua damna ruentes;
Infelix, ſtultúmque genus: quod commoda præſens

56 NEC AVDIRE. PAVCOS DEINDE EXISTERE, QVI MALIS NORINT LIBERARE. 57 SORTEM HVIVSMODI MORTALIVM MENTES VEXARE: 58 QVI INFINITA DAMMNA PATIENTES CYLINDRIS AGANTVR AD ALIA ATQVE ALIA. 59 EXITIOSAM ENIM CONTENTIONEM COMITEM, 60 CONGENITAM ILLIS ESSE, QVAE NON ANIMADVERSA DAMNVM INFERAT; QVAM MINIME DECET PROVOCARE; SED CEDENTES FVGERE.

Non oculis, nõ aure capit, raróq; medetur.
Sic miſeris ſors mētē agitat: variíſq; cylīdris
Huc illuc rotat, immenſis verſátq; periclis.
Hoc comes improuiſa ciet cõtētio damnum
Inſita; cui certare nefas, ſed cedere pulchrū.

Corporeorū, atq; incorporeorū generū ordine rectè perſpecto; ſequitur, vt HOMINIS naturã exactè COGNOSCAMVS; qualibúſq; ſit, & quib⁹ obiecta perturbationib⁹: vti deĩde medio loco poſita inter ea iaceat, quæ nunquã prolabuntur in vitia, & quibus ad virtutem fieri natura negatum eſt: vnde fit, vt in vtraque propēdeat; ibíq; aliquãdo intelligibilē vitę felicitatē ſequatur; hîc autem ſępe affectionū ſenſus amplectatur. qua ratione nõ malê quoque cēſuit Heraclit⁹; cū nos illorū mortē viuere, mori autē iſtorū vitã pronūtiauit. fertur enĩ homo deorſū, & felici regione excidit; cū, vt inqt Pythagore⁹ Empedocles,

56 ΟΥΤΕ ΚΛΥΟΥΣΙ· ΛΥΣΙΝ
ΔΕ ΚΑΚΩΝ ΠΑΥΡΟΙ ΣΥΝΙΣΑΣΙ.
57 ΤΟΙΗ ΜΟΙΡΑ ΒΡΟΤΩΝ ΒΛΑ-
ΠΤΕΙ ΦΡΕΝΑΣ· ΟΙ ΔΕ ΚΥ-
ΛΙΝΔΡΟΙΣ 58 ΑΛΛΟΤ' ΕΠ'
ΑΛΛΑ ΦΕΡΟΝΤΑΙ ΑΠΕΙΡΟΝΑ
ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΝΤΕΣ. 59 ΛΥΓΡΗ
ΓΑΡ ΣΥΝΟΠΑΔΟΣ ΕΡΙΣ ΒΛΑ-
ΠΤΟΥΣΑ ΛΕΛΗΘΕ, 60 ΣΥΜ-
ΦΥΤΟΣ, ΗΝ ΟΥ ΔΕΙ ΠΡΟΣΑ-
ΓΕΙΝ, ΕΙΚΟΝΤΑ ΔΕ ΦΕΥΓΕΙΝ.

Τῆς τῶν ἀσωμάτων καὶ σωματικῶν γενῶν καλῶς γνωσθείσης διατάξεως, ἕπεται καὶ τὴν ΑΝΘΡΩΠΟΥ οὐσίαν ἀκριβῶς ΓΝΩΡΙΖΕΣΘΑΙ, οἷά τε οὖσα τυγχάνει, καὶ οἵων δεκτικὴ παθημάτων· καὶ ὅτι ἐν μεθορίῳ ἐστὶ τῶν τε ἀπτώτων εἰς κακίαν, καὶ τῶν πρὸς ἀρετὴν ὑποπεφυκότων ἀνάγεσθαι· διὸ καὶ ἐπαμφοτερίζει ταῖς σχέσεσιν, ὅτε μὲν ἐκεῖ ζῶν τὴν νοερὰν εὐζωίαν, ὅτε δὲ ἐνταῦθα τὴν αἰσθητικὴν ἐμπάθειαν προσλαμβάνων· ἔνθα καὶ λέγεται ὀρθῶς ὑπὸ Ἡρακλείτου, ὅτι ζῶμεν τὸν ἐκείνων θάνατον, τεθνήκαμεν δὲ τὸν ἐκείνων βίον. κάτεισι γὰρ καὶ ἀποπίπτει τῆς εὐδαίμονος χώρας ὁ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ὡς Ἐμπεδοκλῆς φησὶν ὁ Πυθαγόρειος,

— Φυγὰς θεόθεν, καὶ ἀλήτης
Νείκεϊ μαινομένῳ πίσυνος. —

ἄνεισι δὲ, καὶ τὴν ἀρχαίαν ἕξιν ἀπολαμβάνει, εἰ φεύξει τὰ περὶ γῆν, καὶ τὸν ἀτερπέα χῶρον, ὡς αὐτὸς λέγει,

Ἔνθα φόνος τε, κότος τε, καὶ ἄλλων ἔθνεα κηρῶν·

εἰς ὃν οἱ ἐκπεσόντες, ἄτης

— ἀνὰ λειμῶνα τε καὶ σκότος ἠλάσκουσιν.

ἡ δὲ ἔφεσις τοῦ φεύγοντος τὸν τῆς ἄτης λειμῶνα, πρὸς τὸν τῆς ἀληθείας ἐπείγεται λειμῶνα, ὃν ἀπολειπὼν, τῇ ὁρμῇ τῆς πτερορρυήσεως εἰς γήινον ἔρχεται σῶμα ὀλβίου, — αἰῶνος ἀμερθείς. Τούτοις δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐστὶ σύμφωνος περὶ μὲν τῆς καθόδου ταυτὶ λέγων· ὅταν δὲ ἀδυνατήσασα ἐπισπέσθαι μὴ ἴδῃ, καί τινι συντυχίᾳ χρησαμένη πτερορρυήσῃ τε, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ, τότε νόμος αὐτὴν εἰς ζῶον θνητὸν εἰσοικίζεσθαι. περὶ δὲ τῆς ἀνόδου ταῦτα· ὅτι τὸν * προσφυέντα ὕστερον ἐκ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος, καὶ πυρὸς θορυβώδη, καὶ ἄλογον ὄντα λόγῳ κρατήσας ὁ ἄνθρωπος, εἰς τὸ τῆς προτέρας καὶ ἀρίστης ἀφικνεῖται εἶδος ἕξεως. ὅτι καὶ εἰς συνώνομον ἄστρον ἄγεται ὑγιὴς καὶ ὁλόκληρος γενόμενος. ὑγιὴς μὲν τῇ τῶν παθῶν, ὡς νοσημάτων ἀπαλλαγῇ· ὃ διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς

* ὄχλον

——— Diuinitùs exſul, & errans,
Lite furente agitur. ———

Sed reuertitur, atq; primũ habitũ reſumit;

Terrea ſi fugiens, triſtẽ diſpexerit oram;

vt idem ait;

Quò cædéſque, iræque, & cętera turba malorum.

in quam qui ceciderint, Atæ

——per pratum, tenebraſque vagantur.

Deſiderium autem fugientis Atæ pratum ad veritatis pratum properè deducit; eoque relicto, pennarum defluentium impetu in terrenum corpus venit, felicis

——priuatus munere vitæ.

Neque verò iſtis ſunt diſſentanea, quæ Plato de deſcenſu loquitur, hoc modo; Si verò aſſequendi impotens (animus) Deum, minimè viderit, & damnum paſſus aliquod, pennarumque defluuium, in terram etiam labatur; tum lex ipſum iubet in mortale animal induci. De aſcenſu autem iſta; hominem poſtea, cùm illa ratione ſuperauerit, quæ ſibi ex terra, aqua, aëre, & igne turbulenta, & rationis expertia inſederint; ad prioris, atque optimi habitus formam rediturum. Eſſe præterea ad aſtrum, quocum aptum fuerat, ſanum, atque integrum reuerſurum. Sanum quidem; quia perturbationibus, tanquã morbis, liberatũ: quod virtute politica

efficitur:integrum autem; ſcientiæ,tanquã propriarum partium, recuperatione: quod contemplatiua virtute fieri natura comparatum eſt. Docet prçterea apertè,eorũ auerſione, quæ hîc ſunt, meliorum iacturam, quàm ab illis recedentes fecimus, eſſe ſarciendam: dum malorum fugam,quç hîc habentur, ſapientiæ ſtudium eſſe definit. Eſſe enim homines ſolos morbis iſtis natura obnoxios ſignificat: immò, nec perire mala poſſe; nec in dijs exiſtere; ſed in his locis, circáque naturam humanã verſari neceſſariò. Sequitur enim, vt qui ortui, atque interitui, penitus ſunt obnoxij, affici etiam prçter naturam valeant; in quo malorum principium ſitum eſt. Cæterùm quo pacto iſta fugere oporteat, ſubiungit; cùm inde eò confugere oportere dicit. Fugam autẽ, ſimilitudinem cum Deo, quatenus fas eſt, exiſtere: ſimilitudinem verò; iuſtitiam, ſanctitatem cum prudentia adipiſci. Decet enim in primis humanam naturam eum auerſari, qui mala cupiat euitare: cùm non poſſint qui cum illa commiſcentur, non malis illis impleri neceſſariò, quæ ipſam ſequuntur. Vt igitur fuga à Deo, & pennarum defluuio, quibus ad ſuperiora ipſi attollebamur, in mortalium locum, quos mala comitantur, decidimus: ſic certè humanarum affectionum reiectione, ipſaque etiam virtutum, tanquam pennarũ quarũdã productione, ad

παραγίνεται· ὁλόκληρος δὲ τῇ τῆς ἐπιστήμης, ὡς οἰκείων μερῶν, διαλήψει ὃ διὰ τῆς θεωρητικῆς ἀληθείας κατορθοῦσθαι πέφυκε. καὶ πάλιν, ὡς δέον τῇ ἐντεῦθεν φυγῇ ἀπὸ τῶν κρειττόνων γενομένην ἀπόστασιν ἐξιᾶσθαι σαφῶς παρίστησι, φυγὴν τῶν τῇδε κακῶν φιλοσοφίαν ὁριζόμενος. συμπεφυκέναι γὰρ τὰ πάθη μόνοις τοῖς θνητοῖς ἀποφαίνεται διὰ τούτων· ἀλλ' οὐδὲ ἀπολέσαι τὰ κακὰ δυνατὸν, οὔτε ἐν θεοῖς εἶναι, περὶ δὲ τόνδε τὸν τόπον, καὶ τὴν θνητὴν φύσιν περιπολεῖν ἐξ ἀνάγκης. τοῖς γὰρ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ πάντως που καὶ τὸ παρὰ φύσιν διατεθῆναι δύνασθαι παρέπεται· ὅπερ ἐστὶ τῶν κακῶν ἀρχή. πῶς δὲ δεῖ ταῦτα φυγεῖν ἐπάγει. διὸ δεῖ ἐνθένδε ἐκεῖσε φυγεῖν. φυγὴ δὲ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ· ὁμοίωσις δὲ, δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι. τὸν γὰρ ἀποδρᾶσαι βουλόμενον τὰ κακὰ, τὴν θνητὴν φύσιν πρότερον ἀποστραφῆναι δεῖ. οὐ γὰρ οἷόν τε ταύτῃ συμπεφυρμένους μὴ καὶ τῶν ἑπομένων αὐτῇ κακῶν ἐξ ἀνάγκης ἀναπίμπλασθαι. ὥσπερ οὖν ἡ θεόθεν φυγὴ, καὶ ἡ πτερορρύησις τῶν κουφιζόντων ἡμᾶς πρὸς τὰ ἄνω εἰς τὸν τῶν θνητῶν ἤνεγκε τόπον, οἷς τὰ κακὰ συνεισέρχεται· οὕτως οὖν ἡ τῆς θνητῆς προσπαθείας ἀποβολὴ, καὶ ἡ τῶν ἀρετῶν, οἷον πτερῶν τινῶν ἔκφυσις πρὸς

τὸν τῶν καλῶν καθαρὸν τόπον, εἰς τὴν θείαν εὐζωΐαν ἡμᾶς ἀνάξει· μέση γὰρ οὖσα ἡ τοῦ ἀνθρώπου οὐσία τῶν τε ἀεὶ νοούντων τὸν θεὸν, καὶ τῶν μηδέποτε νοεῖν πεφυκότων, ἄνεισι πρὸς ἐκεῖνα, καὶ κάτεισι πρὸς ταῦτα, νοῦ κτήσει, καὶ ἀποβολῇ πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν καὶ τὴν θήρειον, διὰ τὸ τῆς φύσεως ἀμφίβιον ἀμφοτέροις οἰκειουμένη. ταῦτ' οὖν ὁ περὶ τῆς ΑΝΘΡΩΓΙΝΗΣ ΕΓΝΩΚΩΣ οὐσίας, οἶδε πῶς ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΓΟΙ, καὶ πῶς ΤΑΗΜΟΝΕΣ, καὶ τάλανες τῶν ἑαυτῶν αἱρέσεσι γίνονται. ποτὲ γὰρ ἔτι δυνάμενοι μένειν ἐκεῖ, προπετείᾳ ὁρμῆς εἰς γένεσιν κατασύρονται. ποτὲ δὲ δυνάμενοι θᾶσσον ἐντεῦθεν ἀπολύεσθαι, αὐτοὶ ἑαυτοὺς ταῖς ἀμεριμνίαις τῶν παθῶν καταπλέκουσι. καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ τῶν ΑΓΑΘΩΝ ΓΕΛΑΣ ΟΝΤΩΝ ΜΗΤΕ ΟΡΑΝ, ΜΗΤΕ ΑΚΟΥΕΙΝ, ἵνα ΑΓΑΘΑ μὲν ἀρετὴ, καὶ ἀλήθεια νῦν λέγηται. τὸ δὲ ΜΗ ΟΡΑΝ ΠΕΛΑΣ ΟΝΤΑ, τὸ μὴ δι' ἑαυτοῦ ἀνακινεῖσθαι πρὸς εὕρεσιν τῶν καλῶν· καὶ τὸ ΜΗ ΑΚΟΥΕΙΝ, τὸ ταῖς παρ' ἄλλων διδασκαλίαις μὴ ὑπήκοον γίνεσθαι. διπλῆ γὰρ ἡ τῆς ἐπιστήμης ἀνάληψις· ἢ διὰ μαθήσεως,

purum bonorum locum, diuinamque fœlicitatem aſcendemus. Cùm enim media iaceat hominis natura inter eos, qui Deum ſemper contemplantur; & quibus id natura negatum eſt: eadem aſcendit ad illa; & deſcendit ad iſta, mentiſque poſſeſſione atque reiectione, diuinam ſimilitudinem, atque belluinam, propter naturæ propenſionem ad vtramque, viciſſim induit. Qui igitur iſta de HOMINIS NATVRA PERSPECTA HABEAT; nouit idem, cur dicantur homines SPONTE MALA AMPLECTI; cur etiam INFELICES, & miſeri ſuis ipſorum conſiliis euadant. Cùm enim aliàs adhuc ibi manere queant; deſiderij pernicitate ad ortum pertrahuntur. Aliàs etiam cùm hinc valeant ſoluere maturiùs, ipſi ſe perturbationum curis, atque inuolucris implicant. Atque illud eſt, quod ſignificare voluit, cùm VICINA BONA NEC VIDERE, NEC AVDIRE dixit: vt BONORVM nomine, virtutem atque veritatem intellexiſſe videatur: eo autem, quòd NON VIDERE, QVAE VICINA ſunt; per ſe non incitari ad quærenda honeſta: quòd deinde NON AVDIRE; monentium doctrinæ nequaquam attendere. Eſt enim ſcientiæ reparandæ via duplex. Aut diſciplinæ

tanquam AVDITVS: aut inuentionis; tanquam VISIONIS. SPONTANEA igitur DAMNA PATI dicuntur, qui neque ab alijs diſcere, neque per ſe inuenire ſtudentes, tanquam bonorum ſenſu carentes manent, & ob id prorſus inutiles. Qui enim neque per ſe ſapit; neque alio monente animum aduertit, ipſe etiam homo eſt inutilis. Qui autem in diſcendo, atque inueniẽdo quæ honeſta ſunt, operam collant; ij ſunt, qui ſe MALIS NORVNT LIBERARE; quique laborum fuga, quos hic patimur, ad liberum æthera commigrant. Sed pauci ſunt eiuſmodi. Sunt enim mali permulti, & perturbationibus inferiores; immò & vecordes aſſidua in terram propenſione: qui hoc mali ſibi ideò videntur peperiſſe, quòd à Deo fugere, ſeque ab ipſius familiaritate, qua tum fruebantur, cùm in pura luce degerent, ſubtrahere voluerunt. Diſceſſum enim à Deo, qui mentem conturbet, atque lædat, ipſa arguit in terram propenſio. Non poteſt ſiquidem vel non inſanire, qui Deo vacuus ſit; vel Deo vacuus non eſſe, qui in dementiam inciderit. Eſt enim neceſſe & dementem Deo carere; & Deo carentem inſanire. Vtrique autem, tanquam bonorum ſtudio

ὡς δι' ἀκοῆς· ἢ δι' εὑρέσεως, ὡς δι' ὀρέξεως. ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ οὖν ΠΗΜΑΤΑ ΕΧΕΙΝ λέγονται οἱ μήτε μανθάνειν παρ' ἄλλων, μήτε εὑρίσκειν δι' ἑαυτῶν ἐθέλοντες, ὡς τῆς συναισθήσεως τῶν ἀγαθῶν ἀμοιροῦντες, καὶ διὰ τοῦτο πάντη ἀχρεῖοι. ὃς γὰρ ἂν μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου λέγοντος ἐν θυμῷ βάλληται, ἐκεῖνος δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ. οἱ δὲ περὶ τῶν ἀγαθῶν μανθάνειν τε καὶ εὑρίσκειν ἔργον πεποιημένοι, οὗτοι εἰσὶν οἱ τῶν ΚΑΚΩΝ ΤΗΝ ΛΥΣΙΝ ΣΥΝΙΕΝΤΕΣ, καὶ φυγῇ τῶν τῇδε πόνων εἰς τὸ ἐλεύθερον αἰθέρα μετοικιζόμενοι. ΟΛΙΓΟΙ δέ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι· οἱ γὰρ πλεῖστοι κακοὶ, καὶ τῆς προσπαθείας ἥττους, καὶ φρενοβλαβεῖς ὑπὸ τῆς εἰς γῆν νεύσεως γινόμενοι, ὡς καὶ τοῦτο παρ' ἑαυτῶν τὸ ΚΑΚΟΝ ἔχειν, διὰ τὸ βουληθῆναι φυγεῖν ἀπὸ θεοῦ, καὶ ἀπομείσαι αὐτοὺς τῆς τούτου ὁμιλίας, ἧς εὐτύχουν ἐν αὐγῇ καθαρᾷ διάγοντες. τὸν γὰρ ἀπὸ θεοῦ χωρισμὸν ΒΛΑΠΤΟΝΤΑ ΤΑΣ ΦΡΕΝΑΣ ἡ πρὸς γῆν νεῦσις δηλοῖ· οὐ γάρ ἐστιν ἢ μὴ ἀνοηταίνειν τὸν τοῦ θεοῦ γινόμενον ἔρημον· ἢ μὴ ἔρημον εἶναι θεοῦ τὸν εἰς ἄνοιαν ἐκπεσόντα. τὸν γὰρ ἀνόητον ἀνάγκη καὶ ἄθεον εἶναι, καὶ τὸν ἄθεον ἀνόητον. ἀμφότεροι δὲ, ὡς μὴ πρὸς τὸν ἔρωτα τῶν καλῶν

ἐγηγερμένοι ΑΠΕΙΡΟΝΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΥΣΙΝ, οἷον ΚΥΛΙΝΔΡΟΙΣ ταῖς καταγωγοῖς πράξεσιν ΑΛΛΟΤΕ ΑΛΛΟΙΣ ΚΑΚΟΙΣ συμφερόμενοι, καὶ μὴ ἔχοντες ὅ, τι χρήσονται ἑαυτοῖς, διὰ τὸ πάσαις ταῖς τύχαις ἀπαιδεύτως προσφέρεσθαι· νῦν μὲν ἐξυβρίζοντες ἐν πλούτῳ. νῦν δὲ ἐν πενίᾳ κακουργοῦντες, καὶ πρὸς λῃστείαν μὲν ὑπὸ ῥώμης σώματος ἐκφερόμενοι, πρὸς δὲ βλασφημίαν ὑπὸ ἀσθενείας καὶ νοσημάτων, τήν τε ἀπαιδίαν ὀδυρόμενοι, καὶ τὴν πολυπαιδίαν ἀφορμὴν πολέμων καὶ αἰσχροκερδείας ποιούμενοι. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐκ ἔστι τῶν ἐν τῷ βίῳ, ὃ μὴ πρὸς κακοῦ τοῖς ἀνοήτοις γίνεται, πανταχόθεν στενοχωρουμένοις ὑπὸ τῆς ΑΥΘΑΙΡΕΤΟΥ κακίας, καὶ τοῦ μὴ ΑΝΑΒΛΕΠΕΙΝ πρὸς τὸ θεῖον φῶς, μηδὲ ΕΠΑΙΕΙΝ ἐθέλειν τῶν ὄντως ἀγαθῶν· ἀλλὰ καταδεδυκότας εἰς τὴν θνητὴν προσπάθειαν, ὡς ἐν κλύδωνι τῷ βίῳ φέρεσθαι. Τούτων δὲ ΛΥΣΙΣ μία ἡ πρὸς θεὸν ἐπιστροφή, ἣν ἐξευρίσκουσιν οἱ τὸ ΟΜΜΑ τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ ΟΥΣ πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀνάληψιν ἐπεγείροντες, καὶ τὸ παρεπόμενον τῇ οὐσίᾳ ἡμῶν ΚΑΚΟΝ τῇ ἀναγωγικῇ δυνάμει θεραπεύσαντες. ἣν δὲ ΣΥΜΦΥΕΣ ἅμα, καὶ ἐπίκλητον ἡμῖν

nequaquam excitati, INNVMERA DAMNA PATIVNTVR; facinoribus deorſum rapientibus, TANQVAM CYLINDRIS AD ALIA ATQVE ALIA delati; nec habentes in quo ſeipſis vtantur, qui in omni fortuna ſe gerant intemperanter: nunc quidem propter opes contumelioſi; nunc veró penuria rerum improbi; & ad latrocinia corporis viribus, ad blaſphemias autem earundem imbecillitate, atque morbis, conuerſi; liberorum prӕterea orbitatem moleſtè ferentes; eorum autem numerum, ſi copioſus ſit, bellorum prӕtextum, atque ſordium, facientes. Denique vt ſemel dicam; nihil eſt in vita, quod amentibus in damnum non cedat, qui SPONTANEAE malitiӕ anguſtijs premantur vndique: neque ad lúcem diuinam INTENDANT OCVLOS; neque ea AVDIRE velint, quӕ verè bona ſunt: ſed ita in mortales affectiones ruant; vt in vita tanquám procella rapiantur. At iſtorum vna LIBERATIO eſt, reverſio ad Deum; quam ſoli nanciſcuntur, qui animi OCVLVM, atque AVREM, ab bonorum recuperationem excitãt; quiq; malo, quod naturam noſtrã comitatur, eà virtute medẽtur, quӕ ad ſuperiora deducit. Eſt verò nobiſcum NATVM SIMVL, & ſtudio noſtro accerſitum

MALVM, liberæ voluntatis motus præter naturam; per quem cum diuinis legibus CONTENDERE, eíſque aduerſari audemus; nihil aduertentes quantùm eo ipſi LAEDAMVR, quòd Deo repugnare non dubitemus; hoc tantum, cæcorum more VIDENTES, quòd illius placita ſpernere potuimus. Eſt præterea in eo liberæ voluntatis multa, & nimia licentia; quòd à Deo recedere non dubitat, & PERNITIOSAM CONTENTIONEM aduerſus eum amplecti; qua pertinaciter cum eo ratione quadam libenter decertamus; cùm vetante illo iſtud committere, hoc ipſum maximè volumus efficere. & rurſum; cùm, iubente eodem fieri aliquid, parere recuſamus: vt miſeria ſe vtrinque illi cumulent, qui diuinam legem prætergrediuntur, dum ea non faciunt, quæ iubentur;& faciũt quæ vetantur. Quid ipſi igitur aduerſus EXITIOSVM iſtum COMITEM ſimul, atque CONGENITVM, CONTENTIONEM nomine, inueniemus; quæ ab eo, quod eſt in nobis prę̨ter naturã dipoſitum, excitatur; & quæ ideò hoc habet à natura, vt tanquã malũ domeſticũ, SENSIM SINE SENSV DAMNVM INFERAT? quid iſti decet opponere? quòdnã —inſanæ litis reperire iuuamen? quod deorſũ agentis poteſtatis impedimẽtũ, niſi vt iſta agamus, meditemur, amemus,

quæ

ΚΑΚΟΝ ἡ τοῦ αὐτεξουσίου παρὰ φύσιν κί-
νησις, καθ' ἣν ΕΡΙΖΕΙΝ τι καὶ ἐναντιοῦ-
σθαι τοῖς θείοις νόμοις πειρώμεθα, οὐδὲν ἐπαι-
σθανόμενοι ὅσον ἑαυτοὺς βλάπτομεν, διὰ τοῦ δο-
κεῖν ἀντιτείνειν θεῷ. ἀλλὰ μόνον τοῦτο τυφλῶς
ΟΡΩΝΤΕΣ, ὅτι ἐδυνήθημεν ἀφηνιάσαι
τῶν ἐκείνου θεσμῶν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ πολλῷ τῷ
αὐτεξουσίῳ χρήσασθαι, καὶ ἀμέτρῳ, τὸ τολμᾶν
ἀφίστασθαι θεοῦ, καὶ τὴν ΛΥΓΡΑΝ
ΕΡΙΝ πρὸς αὐτὸν ἀναδέχεσθαι, καθ' ἣν
ΕΡΙΖΟΜΕΝ τρόπον τινὰ καὶ φιλονεικοῦ-
μεν, ἐκείνου λέγοντος, μὴ ποιήσῃς τόδε, τοῦτο αὐτὸ
μάλιστα ποιεῖν ἐθέλειν. καὶ πάλιν αὖ εἰ ἐκεῖνος
λέγοι, ποίησον τόδε, αὐτὸ τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἵνα
ἑκατέρωθεν τῆς ἀθλιότητος ἑαυτοὺς πληρώσω-
σιν οἱ τὸν θεῖον νόμον ἐκβαίνοντες τῷ τε μὴ ποιεῖν
τὰ προστεταγμένα, καὶ τῷ ποιεῖν τὰ ἀπηγορευ-
μένα. τί οὖν πρὸς τὴν ΛΥΓΡΑΝ ΤΑΥΤΗΝ
ΤΗΝ ΣΥΝΟΠΑΔΟΝ ἅμα καὶ σύμ-
φυτον* λεγομένην ἐξευρήσομεν, τῆς ἐκ τοῦ ἐν ἡμῖν * ΕΡΙΝ
παρὰ φύσιν διατεθέντος ἐγειρομένην, καὶ διὰ τοῦ-
το, ὡς οἰκεῖον ΚΑΚΟΝ, λεληθότως βλάπτειν
πεφυκυῖαν; τί πρὸς αὐτὴν ἀντιθεῖναι δεῖ; τί τοῦ

— Μαινομένου νείκους ἄκος εὑρεῖν; γρ.

τί τῆς καταγωγοῦ δυνάμεως *ῥῆμα, ἢ τὸ πονεῖν * ἔρυμα
ταῦτα, καὶ ἐκμελετᾶν, καὶ ἐν ἔρωτι τίθεσθαι,

ἐπὶ τῆς θείας ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει; ταῦτα γὰρ ἦν ΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ, ἣν οἱ ΠΑΥΡΟΙ ΣΥΝΙΣΑΣΙ· ταῦτα ἡ ΤΩΝ ΠΕΛΑΣ ΟΝΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΑΚΟΗ ΚΑΙ ΟΨΙΣ· ταῦτα ἡ τῶν ΑΥΘΑΙΡΕΤΩΝ ΠΗΜΑΤΩΝ ἀπαλλαγή· ταῦτα τῆς ἀπειθείας τῶν παθῶν ἡ τομή. ταῦτα οὖν καὶ τῆς ἀθέου ΕΡΙΔΟΣ ΑΠΟΦΥΓΗ γένοιτ' ἄν, καὶ σωτηρία ψυχῆς, καὶ ἀποκάθαρσις τοῦ μαινομένου νείκους, καὶ ἀνάκλησις τῆς θεόθεν φυγῆς. τὴν γὰρ κατάγωγον ῥοπὴν τῇ ἀναγώγῳ δυνάμει μόνως ἂν ἰασαίμεθα, εἰ μὴ παραιτέρω προάγοιμεν αὐτήν, μηδὲ ἐπὶ κακοῖς κακὰ συντιθείημεν, ἀλλ' ἐπιπειθεῖς γινόμενοι τῷ ὀρθῷ λόγῳ ΦΕΥΓΟΙΜΕΝ ΤΗΝ ΛΥΓΡΑΝ ΕΡΙΝ, τῇ ἀγαθῇ ΕΡΙΔΙ, οὐ φιλονεικοῦντες ἀπειθεῖν τῷ θεῷ, ἀλλὰ φιλονεικοῦντες ὅτι μάλιστα αὐτῷ πείθεσθαι· ἣν οὐ δεῖ ΕΡΙΝ καλεῖν, ἀλλὰ θεοπαθῆ ὑπακοήν, καὶ ἐπιστροφὴν πρὸς τὸν θεῖον νόμον, καὶ ἑκούσιον ὑπόταξιν τὰς ἀφορμὰς περικόπτουσαν τῆς ἀνοήτου ἀπειθείας. ταῦτα γὰρ οἶμαι διὰ τῶν προκειμένων ἐπῶν δηλοῦσθαι· τὸ μὲν τῆς αὐτεξουσίου πονηρίας διὰ τοῦ, ΓΝΩΣΗ Δ' ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΠΗΜΑΤ'

quæ virtutis nos in veſtigia ponant? hæc enim ſunt malorum REMEDIA PAVCIS COGNITA. Hic VICINORVM BONORVM INTVITVS; hic AVDITVS. hæc MALORVM SPONTANEORVM LIBERATIO. Hæc infinitatis perturbationum amputatio. Fuerint ergo iſthæc non impiæ CONTENTIONIS vitatio tantùm; ſed animi ſalus etiam, furentíſque litis purgatio, & exilij à Deo, reuocatio. Propenſionem ſiquidem ad inferiora, ea tantùm virtute ſanare valeamus, quæ ſurſum impellit; ſi illam non vltra pergere patiamur; neque malis mala addamus: ſed rectæ rationi parentes, EXITIOSA CONTENTIONE deuitata, eam quæ bona eſt, amplectamur; non Deo repugnare, ſed illi quammaximè obſequi certantes: quod non licet CONTENTIONIS nomine donare; ſed diuinæ auſcultationis, & conuerſionis ad Dei legem, atque etiam voluntariæ ſubiectionis; quæ ſtultæ incredulitatis cauſſas amputet. Hæc enim arbitror propoſitis verſibus ſignificari: liberæ quidem poteſtatis nequitiam, cùm NOSSE iubet HOMINES SPONTANEA DAMNA

AMPLECTENTES; quos ideò MISEROS atque infelices licet appellare, quòd ſponte malitiam ſibi adſciuerunt: eos autem quæ honeſta ſunt, nolle AVDIRE, cùm VICINA BONA NEC VIDERE cupere, NEC AVDIRE pronuntiat. Significat porrò SPONTANEIS MALIS poſſe nos LIBERARI, cùm eorum SOLVTIONEM PAVCIS ESSE COGNITAM ideò interſerit; vt cùm LIBERATIONEM penes nos exiſtere demonſtrarit, ſpontè etiam iſtis nos obſtrinxiſſe clarum ſit. Poſtea adijcit quibus de cauſſis animis, qui in vitia inciderint, CAECIS eſſe, atque SVRDIS contigerit; cùm TALEM SORTEM VEXARE HOMINVM MENTES ait. Fit enim, cùm à præſtantioribus deficimus, vt amentiam ipſi, temerariámque opinionem ſequamur: quod malæ SORTIS nomine intellexit, quæ nos ipſa ad particulare & mortale animal inclinatione, à diuino choro reijcit. Oſtendit præterea quænam conſilij temeritatẽ ſequantur; & quomodo, quæ peccantur, ſimul voluntate fiant, atque præter voluntatem; dum CYLINDRO in planitie rotato ſimilem facit

ΕΧΟΝΤΑΣ, οὓς ΤΛΗΜΟΝΑΣ
δεῖ καλεῖν, καὶ ἀθλίους, ὅτι πρὸς αὐτοπροαί-
ρετον κακίαν εἱλκύσθησαν· τὸ δὲ ΜΗΔΑ-
ΜΩΣ τούτοις ΕΓΓΑΙΕΙΝ ΤΩΝ
ΚΑΛΩΝ ΕΘΕΛΕΙΝ, διὰ τοῦ λέγειν,
ΟΙΤ' ΑΓΑΘΩΝ ΠΕΛΑΣ ΟΝΤΩΝ
ΟΥΤ' ΕΣΟΡΩΣΙΝ, ΟΥΤΕ ΚΛΥΟΥ-
ΣΙΝ. καὶ ὅτι δυνατὸν ἀπολυθῆναι τῶν ΑΥ-
ΘΑΙΡΕΤΩΝ ΚΑΚΩΝ δηλοῖ τὸ,
ΛΥΣΙΝ ΔΕ ΚΑΚΩΝ ΠΑΥΡΟΙ ΣΥ-
ΝΙΣΑΣΙΝ, ὃ μεταξὺ παρεμβέβληται,
ἵνα τὴν ἐφ' ἡμῖν δείξας τὴν ΛΥΣΙΝ ὑπάρ-
χουσαν, καὶ τὸν δεσμὸν ἐκ τοῦ ἑκουσίου ἠρτῆσθαι
μηνύσῃ. εἶτα ἐπισυνάπτει τὴν ΤΥΦΛΟ-
ΤΗΤΟΣ, καὶ ΚΩΦΟΤΗΤΟΣ
ταῖς εἰς κακίαν ἐκπεσούσαις ψυχαῖς αἰτίαν.
ΤΟΙΗ ΜΟΙΡΑ ΒΡΟΤΩΝ ΒΛΑ-
ΠΤΕΙ ΦΡΕΝΑΣ. εἰς γὰρ ἄνοιαν καὶ
ἀπροβούλευτον αἵρεσιν ὁ ἀπὸ τῶν κρειττόνων χω-
ρισμὸς ἄγει, ὃν διὰ τῆς ΛΥΓΡΑΣ ΜΟΙ-
ΡΑΣ ᾐνίξατο τῆς ποιούσης ἡμᾶς ἔξω θείου
χοροῦ τῇ πρὸς τὸ μερικὸν καὶ θνητὸν ζῶον
νεύσει. καὶ τὰ ἑπόμενα τῇ ἀβουλίᾳ παραδείκνυσι,
καὶ πῶς ἀκούσια ἅμα καὶ ἑκούσια τὰ πλημμε-
λήματα ἐκδιδάσκει τῇ κατ' ἐπιπέδου ΚΥ-
ΛΙΝΔΡΙΚΗ κινήσει ἐοικέναι φήσας.

τὸν τῶν ἀνοήτων βίον, ὃς κύκλῳ ἅμα καὶ ἐπ' εὐθείας ποτὲ κινεῖται· κύκλῳ μὲν, δι' ἑαυτόν· ἐπ' εὐθείας δὲ, διὰ τὴν πτῶσιν. ὡς γὰρ ὁ ΚΥΛΙΝΔΡΟΣ οὐ κατακρατεῖ τῆς περὶ τὸν ἄξονα κυκλικῆς περιαγωγῆς ἀπὸ τῆς ὀρθότητος πλαγιασθείς· οὕτως οὐδὲ ψυχὴ τῆς τεύξεως τῶν ὄντων ἀγαθῶν τυγχάνει, τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ τῆς πρὸς θεὸν στάσεως ἀποπεσοῦσα· πλανᾶται δὲ περὶ τὰ δοκοῦντα ἀγαθὰ, καὶ ἐκφέρεται ἐπ' εὐθείαις καὶ αἰσθητικαῖς προσπαθείαις ΚΥΛΙΟΥΜΕΝΗ. ὃ διὰ τοῦ ΑΛΛΟΤ' ΕΠ' ΑΛΛΑ ΦΕΡΟΝΤΑΙ ΑΠΕΙΡΟΝΑ ΠΗΜΑΤ' ΕΧΟΝΤΕΣ, παρέστησεν. ἐπειδὴ δὲ τῆς ΦΡΕΝΑΣ ΒΛΑΠΤΟΥΣΗΣ ΜΟΙΡΑΣ, καὶ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ἀπὸ τῶν θείων, αἴτιον ἦν τὸ αὐτεξούσιον κίνημα παρὰ φύσιν διατεθέν· πῶς δεῖ καὶ τοῦτο κατευνάζειν, καὶ πρὸς θεὸν ἐπιστρέφειν διὰ τῶν ἑξῆς δύο στίχων ἐδίδαξε, τὴν μὲν αὐτεξούσιον βλάβην οὕτω καταμηνύσας, ΛΥΓΡΗ ΓΑΡ ΣΥΝΟΠΑΔΟΣ ΕΡΙΣ ΒΛΑΠΤΟΥΣΑ ΛΕΛΗΘΕ ΣΥΜΦΥΤΟΣ· τὴν δὲ αὐτεξούσιον ἴασιν, ΗΝ ΟΥ ΔΕΙ ΠΡΟΣΑΓΕΙΝ, ΕΙΚΟΝΤΑ ΔΕ ΦΕΥΓΕΙΝ· συνορῶν δὲ ὅτι προηγουμένως τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπικουρίας χρήζομεν πρὸς ἀποφυγὴν μὲν τῶν κακῶν,

inſanorum vitam; quæ in orbem ſimul, & rectà quandoque moueatur. In orbem quidem per ſe: rectà verò propter lapſum. Vt enim CYLINDRVS motum circularem ad axem non retinet, cùm à rectitudine deflectit: ſic neque conſequitur animus quæ verè bona ſunt, cùm à recta ratione & ſtatu, quem apud Deum obtinebat, excidit: ſed vagus opinione bonorum ducitur, & à recto deflectit, ſenſuumque perturbationibus voluitur atque rapitur. Quod indicauit, cùm ALIAS AD ALIA RAPI, INFINITA DAMNA PATIENTES, dixit. Quoniam autem SORTIS, QVAE MENTES VEXAT, & ſeparationis à Deo, cauſſam habet motus liberæ facultatis præter naturam affectæ; etiam qualiter ipſum ſedare oporteat, & ad Deum conuertere, duobus, qui ſequuntur, verſibus oſtendit: partim quidem voluntarium damnum eo demonſtrans, quòd EXITIOSAM CONTENTIONEM SIMVL INNATAM DAMNA SENSIM SINE SENSV INFERRE dixit: partim etiam ſanandi libertatem innuens, cùm EXCITARI NON DEBERE, SED CEDENDO VITARI, intulit. Verùm cùm animaduerteret egere nos imprimis auxilio diuino ad mala vitanda

bonaque aſſequẽda; ſermonẽ ad Iouẽ, veluti prece quadã ad opis impetrationẽ, cõuertit.

61 IVPITER PARENS, AVT TANTIS MALIS OMNES LIBERA, 62 AVT OMNIBVS OSTENDE QVO DAEMONE VTANTVR. 63 VERVM CONFIDE, QVIA DIVINVM GENVS IIS EST MORTALIBVS, 64 QVIBVS NATVRA SACRA SINGVLA APERIENS OSTENDIT: 65 QVORVM SI FVERIS IPSE PARTICEPS, IIS POTIERIS: QVAE TIBI IMPERO, 66 REMEDIO QVE ADHIBITO ANIMVM LABORIBVS ISTIS LIBERABIS.

Iupiter alme, malis iubeas vel ſoluier oẽs:
Omnibꝰ vtãtur vel quonã dæmone mõſtra.
At confide: hominũ diuina eſt ſtirpis origo:
Sacra quibꝰ natura fauẽs hæc sĩgula pãdit.
Quæ ſi tu teneas, dictis potieris & ipſe,
Purgatũq; animũ damnis ſeruabis ab iſtis.

Solebant Pythagorei IOVIS nomine, vniuerſitatis huius conditorem & PARENTEM venerari. Eſt enim iuſtum à quo vt ſint, atque viuant, omnia poſſident, ab hac eum virium facultate nominare. Congruit nanque quod Dei revera nomen eſt, eius maximè viribus atque operibus. Quæ autem videntur nobis ꝓpria exiſtere, fortuitò magis, atque ex inſtituto, quàm cõſiderata naturæ

ἀνάκλησιν δὲ τῶν ἀγαθῶν, ὥσπερ τινὰ εὐχὴν ἐπήγαγε, τῆς βοηθείας αἰτίαν, τὴν πρὸς τὸν Δία ἐπιστροφήν.

61 ΖΕΥ ΠΑΤΕΡ, Η ΠΟΛΛΩΝ ΤΕ
ΚΑΚΩΝ ΛΥΣΕΙΑΣ ΑΠΑΝΤΑΣ·
62 Η ΠΑΣΙΝ ΔΕΙΞΑΙΣ ΟΙΩ ΤΩ
ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ. 63 ΑΛ-
ΛΑ ΣΥ ΘΑΡΣΕΙ. ΕΠΕΙ ΘΕΙΟΝ
ΓΕΝΟΣ ΕΣΤΙ ΒΡΟΤΟΙΣΙΝ,
64 ΟΙΣ ΙΕΡΑ ΠΡΟΦΕΡΟΥΣΑ
ΦΥΣΙΣ ΔΕΙΚΝΥΣΙΝ ΕΚΑΣΤΑ·
65 ΩΝ ΕΙ ΣΟΙ ΤΙ ΜΕΤΕΣΤΙ,
ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΩΝ ΣΕ ΚΕΛΕΥΩ,
66 ΕΞΑΚΕΣΑΣ ΨΥΧΗΝ ΔΕ ΠΟ-
ΝΩΝ ΑΠΟ ΤΩΝΔΕ ΣΑΩΣΕΙΣ.

Τὸν ποιητὴν καὶ ΠΑΤΕΡΑ τοῦδε τοῦ παντὸς ἔθος ἦν τοῖς πυθαγορείοις τῷ τοῦ ΔΙΟΣ, καὶ ΖΗΝΟΣ, ὀνόματι σημαίνειν. δι᾽ ὃν γὰρ τὸ εἶναι, καὶ τὸ ζῆν, τοῖς ΠΑΣΙΝ ὑπάρχει, τοῦτον δίκαιον ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ὀνομάζεσθαι. κύριον γὰρ ὄντως ὄνομα θεοῦ τὸ ταῖς ἐνεργείαις καὶ ταῖς ποιήσεσι μάλιστα πρέπον· τὰ δὲ ἐφ᾽ ἡμῖν δοκοῦντα κύρια εἶναι, τύχη καὶ προαίρεσις τίθεται μᾶλλον, ἢ ἡ τῆς οὐσίας

οἰκειότητος ἐξευρίσκει· ὡς ἔστιν ἐπὶ πολλῶν ἰδεῖν ὀνομάτων ἀλλοτρίως ὡσεὶ κειμένων· οἷον εἰ ὁ πονηρὸς τὸν τρόπον, ἀγαθὸς καλεῖτο· καὶ εἰ ὁ ἄθεος τὴν γνώμην, εὐσεβής. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐδὲν μετέχει τῆς τῶν ὀνομάτων ὀρθότητος, ὅτι μηδὲν τῆς οὐσίας, ἢ τῆς ἐνεργείας παρίστησιν τῶν πραγμάτων ἐκείνων, οἷς κεῖται ὀνόματα. τὴν οὖν ὄντως ὀρθότητα τῶν ὀνομάτων ἐν τοῖς ἀϊδίοις τῶν πραγμάτων χρὴ ζητεῖν. καὶ τούτων ἐν τοῖς θείοις. καὶ τῶν θείων ἐν τοῖς ἀρίστοις. ὅθεν καὶ τὸ τοῦ ΔΙΟΣ ὄνομα σύμβολόν ἐστι, καὶ εἰκὼν ἐν φωνῇ δημιουργικῆς οὐσίας, τῷ τοῖς πρώτοις θεμένοις τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα διὰ σοφίας ὑπερβολὴν, ὥσπερ τινὰς ἀγαλματοποιοὺς ἀρίστους, διὰ τῶν ὀνομάτων, ὡς δι' εἰκόνων, ἐμφανίσαι αὐτῶν τὰς δυνάμεις. τὰ γὰρ ἐν τῇ φωνῇ ὀνομάτων σύμβολα τῶν ἐν τῇ ψυχῇ νοήσεων ἀπειργάζοντο. τὰς δὲ νοήσεις αὐτὰς γνωστικὰς τῶν νοηθέντων πραγμάτων ἐποιοῦντο. τῇ γὰρ πρὸς τὰ νοητὰ ἐπιστροφῇ θεωρίας πλησθέντες, κἀκεῖθεν εὐδαίμονες γενόμενοι νοερῶν ὠδίνων εἰς φωνὰς προϊόντες, τοιαῦτα ἐπέθεντο τοῖς οὖσιν ὀνόματα, ἃ δι' αὐτῆς τῆς φωνῆς, καὶ τῶν εἰς τὴν ταύτης ἐκφώνησιν παραληφθέντων στοιχείων, ὡς οἷόν τε ἦν, ἀπετύπου τῶν ὀνομαζομένων τὰ εἴδη, καὶ ἐπέστρεφε πρὸς αὐτὰς τὰς οὐσίας

proprietate, reperta ſunt, atque indita. Quemadmodum in multis nominibus licet intueri quorum aliena eſt ab eo, quod ſignificant, impoſitio. Vt, ſi quis eum, qui moribus ſit improbis, probum nominet; & pium, qui male de Deo ſentiat. Nihil enim quę ſunt huiuſmodi, rectæ nominum rationis ideò obtinent; quòd earum rerum naturam, vel facultatem, ad quarum ſignificationem data ſunt, minimè exprimant. Decet ergo veram nominum interpretationem in rebus æternis quærere; idque in diuinis, earúmque præſtantiſſimis. Quo fit, vt IOVIS nomen ſymbolum quoddam, atque imaginem opificis naturæ voce ipſa exprimat: cùm qui primi nomina rebus indiderunt, propter ſummam ſapientiam; velut ſtatuarij quidā optimi nominibus ipſis, tāquam formis, vires earum indicarint. Effecerunt enim vt quæ in voce nomina exiſterent, cogitationum ſymbola fierent, quæ animo continentur: cogitationes autem ea indicarent, quæ cogitarentur. Cùm enim aſſiduo intelligibilium vſu, contemplatione abundarent, vnde grauidi effecti, cogitatione parturiente, ad voces accederent; ea nomina rebus imponebant, quæ voce ipſa, & elementis quæ ad eius expreſſionem aſſumerentur quantùm fieri poſſet, rerum formas, quibus nomina tribuerentur, exprimerent.

eóſque, à quibus rectè audirētur, ad earum naturam atque ſubſtantiā ita conuerterent: vt qui illorum contemplationis finis exiſtebat, principiū nobis ad aſſequendam rerum notitiam fieret. Ita ergo ab illis quidem antea quaternarius, qui mundum hunc condidit; hoc autē loco IVPITER PARENS propter eas rationes, quas attulim⁹, eſt appellatus. Quòd autem ab eo poſtulat huius precis oratio, id ipſum ſanè omnibus bonitate ipſius in promptu eſt: ſed eſt in nobis ſitū, vt ipſi accipiamus, quod ſemper ab eo porrigitur. Nam & ſuperiùs dictum eſt:

——finem dein ſante precatus

Numina opus facito:——

tanquam illos quidem nunquam non dare bona ſignificet: ſed nos ea tū accipere, cùm ad diuinam largitionem ipſi attēdimus. Neque enim admittet arbitrij libertas, niſi velit, quę verè bona ſunt. Sunt autem eiuſmodi, veritas atque virtus: quæ ſemper ab opifice naturà, eadémque ratione illucent omnibus. Poſtulat etiam hoc loco, ad NECESSARIAM MALORVM LIBERATIONEM, intueri nos noſtrā ipſorū naturā: id enim ſignificat, cùm dicit, QVO DAEMONE VTANTVR; ita animum indicans. Huiuſmodi verò ad ſe conuerſione ſequi neceſſariò ſtatuitur & malorum liberatio, & eorum oſtenſio, quæ ad felicitatem à Deo porriguntur. Ex ſuppoſitione

τοὺς ὀρθῶς αὐταῖς κατακούοντας· ὥστε γίνεσθαι τὸ πέρας τῆς ἐκείνων θεωρίας ἀρχὴν ἡμῖν πρὸς εὕρεσιν τῆς τῶν πραγμάτων γνώσεως. οὕτω μὲν οὖν ὁ δημιουργὸς αὐτοῖς πάλαι μὲν τετρακτὺς, νῦν δὲ ΖΕΥΣ ΓΑΤΗΡ, δι' ἃς εἴπομεν αἰτίας ὠνόμασται. ὃ δὲ αἰτεῖ παρ' αὐτοῦ τῆς παρούσης εὐχῆς ὁ λόγος, τοῦτο δὴ τοῖς ΓΑΣΙΝ ἐφήπλωται δι' ἀγαθότητα· παρ' ἡμῖν δέ ἐστι τὸ λαβεῖν τὸ ἀεὶ παρ' ἐκείνου διδόμενον. καὶ γὰρ ἐν τοῖς προτέροις εἴρηται, — ἔρχευ ἐπ' ἔργον

Θεοῖσιν ἐπευξάμενος, —

ὡς ἐκείνων μὲν ἀεὶ διδόντων τὰ ἀγαθὰ, ἡμῶν δὲ τότε αὐτὰ δεχομένων, ὅταν ἑαυτοὺς πρὸς τὴν θείαν δόσιν συντείνωμεν. τὸ γὰρ αὐτεξούσιον οὐκ ἂν λάβοι τὰ ὄντως ἀγαθὰ μὴ βουλόμενον λαβεῖν. ταῦτα δέ ἐστιν ἀλήθεια καὶ ἀρετὴ ἀπὸ τῆς δημιουργικῆς οὐσίας ἀεὶ καὶ ὡσαύτως πᾶσιν ἐλλαμπόμενα. καὶ νῦν δὲ ὁ λόγος ἀναγκαίαν πρὸς τὴν ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ ΛΥΣΙΝ ἀπαιτεῖ τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν ἡμᾶς ἰδεῖν· τοῦτο γὰρ ἦν ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ· ἀντὶ τοῦ, οἵᾳ ψυχῇ. τῇ δὲ τοιαύτῃ εἰς ἑαυτοὺς ἐπιστροφῇ διορίζεται ἐξ ἀνάγκης ἕπεσθαι καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν ΚΑΚΩΝ, καὶ τὴν ἔκφανσιν τῆς πρὸς εὐδαιμονίαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ προτεινομένης ἐξ ὑποθέσεως

οὖν περίεισιν ὁ λόγος, ὅτι εἰ ΠΑΝΤΕΣ ἴδοιεν οἷοί εἰσιν, καὶ ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ, ΠΑΝΤΕΣ ΑΠΟΛΥΘΕΙΕΝ ἂν τῶν ΚΑΚΩΝ. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. οὐ γὰρ οἷόν τε ΠΑΝΤΑΣ ὁμοῦ φιλοσοφῆσαι, καὶ ὑποδέξασθαι τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀεὶ προσφερόμενα ἀγαθὰ πρὸς εὐζωίας τελειότητα. εἰ οὖν τὸ λειπόμενον, ἢ τούτοις μόνοις χρῆναι ΘΑΡΡΕΙΝ τοὺς προσιόντας τῇ ἀναφαινούσῃ τὰ οἰκεῖα ἡμῖν ἀγαθὰ ἐπιστήμῃ· μόνοις γὰρ τούτοις ΑΠΟΛΥΘΗΣΕΣΘΑΙ τῶν παραπεπηγότων ΚΑΚΩΝ τῇ θνητῇ φύσει· ἐπειδὴ καὶ μόνοι πρὸς τὴν θέαν τῶν ὄντως ἀγαθῶν ἐπεστράφησαν, οὓς ἄξιον καὶ εἰς ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΓΕΝΟΣ ἐγγράφειν, ὡς ὑπὸ τῆς ΙΕΡΑΣ ΦΥΣΕΩΣ, τουτέστι φιλοσοφίας διδαχθέντας, καὶ ἀσκηθέντας τὰ δέοντα. τῆς δὲ κοινωνίας τῶν ΘΕΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΕΙ ΤΙ ΜΕΤΕΣΤΙ ΗΜΙΝ δηλώσομεν ἀντεχόμενοι τῶν σπουδαίων ἔργων, καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, οἷς μόνη ἡ τοῦ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ψυχὴ θεραπεύεται, ἀπὸ τῶν τῇδε ἐλευθεροῦται ΠΟΝΩΝ ΕΙΣ τὴν ΘΕΙΑΝ λῆξιν μεθισταμένη. συνελόντως οὖν εἰπεῖν, ὁ νοῦς τῶν προκειμένων ἐπῶν ἐστὶ τοιοῦτος· οἱ γνόντες ἑαυτοὺς ΑΠΟΛΥΟΝΤΑΙ

ergo progreditur oratio, fore iudicans, vt MALIS OMNES LIBERENTVR, SI NORINT QVO DAEMONE VTANTVR. Sed fieri iſtud non poſſe. Neque enim valere OMNES, ſimul ſapientiæ ſtudio teneri, & bona amplecti, quæ à Deo ad felicitatis perfectionem conferuntur. Quid igitur ſupereſt, niſi debere eos ſolùm CONFIDERE, qui ad diſciplinam illam accedunt, quæ ſua nobis bona oſtendit? conſtat enim illos tantummodò MALIS, quæ mortali vitæ adhæreſcunt, LIBERATVM IRI: quoniam & ipſi ſoli ad eorum contemplationem, quæ verè bona ſunt, ſeſe contulerunt; quos iuſtum eſt DIVINO GENERI adſcribere, tanquam à SACRA NATVRA, id eſt philoſophia, edoctos, & in eis, quæ decet, exercitatos atque excultos. Oſtẽdem⁹ autẽ SI QVID DIVINORVM HOMINVM ſocietatis participes ſimus, cùm honeſtis operibus incũbemus, atque diſciplinis intellectualibus; quibus ſolis HOMINVM reficitur animus, & LABORIBVS, quos hîc patiebatur, liberatus in DIVINAM ſortem commigrat. Significant igitur, (vt paucis abſoluam) propoſiti verſus, eos, qui ſeipſos NORVNT, humanis LIBERARI

perturbationibus. Quamobrem ergo non OMNES LIBERANTVR, cúm nullis deſit ad ſui notitiam ex congenitis ſibi rebus occaſio? quia permulti, inquit, ſpontanea mala patiuntur, qui vicina bona nec vident, nos audiunt. Pauci autem ſunt, qui eo ipſo malis liberari norint, quòd IGNORENT QVO DAEMONE VTANTVR: ij nimirum, qui philoſophiæ auxilio ignorationis morbo purgati ſunt, terreniſque locis, tanquam carcere liberati. Quî ergo poſtulat, IOVEM alloquens; AVT MVLTIS MALIS OMNES LIBERARI; AVT OMNIBVS INDICARI QVALI DAEMONE VTANTVR? annon, tanquam penes illum ſit, etiam inuitos OMNES ad veritatem reuocare: negligere autem; vel dedita opera non facere; vt in vinculis detineantur? Aut etiam, ſi nec iſtud quidem cogitare ſanctum ſit? At indicat potius, decere ad Deum, tanquam PARENTEM, conuerti, qui ad vitæ felicitatem vrgeat. Eſt enim Deus omnium quidem conditor: ſed bonorum etiam PARENS. Qui ergo MALORVM NOVIT LIBERATIONEM

τῆς θνητῆς ἐμπαθείας. διὰ τί οὖν οὐ ΠΑΝΤΕΣ ΑΠΟΛΥΟΝΤΑΙ, πάντες ἀφορμὰς ἔχοντες ἐν συμφύτοις πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἑαυτῶν οὐσίας; ὅτι οἱ πλεῖστοι, ὡς ἔφην, αὐθαίρετα πήματ᾽ ἔχοντές εἰσιν, οἳ τῶν ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὔτ᾽ ἐσορῶσιν, οὔτε κλύουσιν· ὀλίγοι δέ εἰσιν, οἱ τὴν κακῶν λύσιν συνιέντες ἐκ τοῦ γνῶναι ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ φιλοσοφίᾳ καθηράμενοι τῶν τῆς ἀλογίας παθῶν, καὶ ἐκ τῶν τῇδε τόπων, ὥσπερ ἐκ δεσμωτηρίων, ἐλευθερούμενοι. πῶς οὖν φησὶ πρὸς τὸν ΔΙΑ, Η ΠΟΛΛΩΝ ΤΕ ΚΑΚΩΝ ΠΑΥΣΕΙΑΣ ΑΠΑΝΤΑΣ, Η ΠΑΣΙ ΔΕΙΞΑΙΣ ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ; *ἆρα ὡς ἐπ᾽ ἐκείνῳ ὂν καὶ (χ″ ἄρα) ἄκοντας ἐπιστρέψαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν ΑΠΑΝΤΑΣ, ΑΜΕΛΕΙΑ δέ, ἢ ἐπιβουλῇ τοῦτο μὴ *ποιοῦντας, ἵν᾽ ἐν τοῖς δεσμοῖς (χ′ ποιεῖν) κατέχοιντο; ἢ ταῦτα μὲν οὐδ᾽ ὅσιον ἐπινοεῖν; ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος ἐπιδείκνυται, ὅτι ἐπὶ τὸν θεόν, ὡς πρὸς ΠΑΤΕΡΑ, ἐπιστραφῆναι δεῖ τὸν πρὸς εὐζωίαν ἐπειγόμενον. ἔστι γὰρ ὁ θεὸς δημιουργὸς μὲν ΠΑΝΤΩΝ, τῶν δὲ ἀγαθῶν καὶ ΠΑΤΗΡ. ὁ γοῦν τὴν ΛΥΣΙΝ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ συνιείς.

καὶ τῶν αὐθαιρέτων πημάτων ἐλευθερούμενος, καὶ τὴν λυχαν ἔτι περικόπτων ἐν ἑκουσίῳ φυγῇ, ἔστι πρὸς τὴν ἐκ θεοῦ καθήκουσαν βοήθειαν ἐπιστρεφόμενος ἀναβοᾷ τὸ ΖΕΥ ΠΑΤΕΡ, τῷ ἤδη προσειργάσθαι τὰ παιδὸς ἄξια, τὸν θεὸν ΠΑΤΕΡΑ καλῶν. καὶ ἐννοεῖ * τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ συμβαῖνον, ὡς εἰ γένοιτο ἐπὶ ΠΑΝΤΩΝ, ΠΑΝΤΕΣ ὁμοίως ἂν αὐτῷ τῶν ΚΑΚΩΝ ΑΠΟΛΥΘΕΙΕΝ· εἶθ' εὑρὼν τοῦτο μὴ προβαῖνον, οὐ διὰ τὸν θεὸν, ἀλλὰ διὰ τοὺς πλείστους αὐθαίρετα πήματ' ἔχειν, λεγέτω πρὸς ἑαυτὸν ΑΛΛΑ ΣΥ ΘΑΡΣΕΙ ὁ τὴν ὁδὸν ἐξευρηκὼς τῆς ΑΠΟΛΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ· αὕτη δὲ ἦν ἡ διὰ τῆς ΙΕΡΑΣ φιλοσοφίας ἐπιστροφὴ πρὸς τὰ ΔΕΙΚΝΥΜΕΝΑ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἃ οἱ πολλοὶ οὐχ ὁρῶσι, διὰ τὸ μὴ ὀρθῶς * ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις, ἃς ΠΡΟΣΕΦΥΣΕΝ ὁ δημιουργὸς τῷ λογικῷ γένει πρὸς ἐπίγνωσιν ἑαυτοῦ. ἐπεὶ οὖν τὸ ΔΕΙΞΑΙ τινι ὁποιονοῦν, δύο προσώπων ἐνεργείας εἰς αὐτὸ δραμούσας ἐμφαίνει· (πῶς γὰρ ἂν ΔΕΙΞΑΙΣ τυφλῷ, κἂν μυριάκις προσφέρῃς ὃ βούλῃ ΔΕΙΞΑΙ; ἢ πῶς ἂν τῷ ὁρῶντι ΔΕΙΞΑΙΣ μηδὲν προσάγων;) ἀμφότερα οὖν παρεῖναι δεῖ· τό, τε παρὰ τοῦ ΔΕΙΚΝΥΝΤΟΣ προσαγόμενον ἀγαθὸν·

qui ſpontaneis præterea liberatus eſt; qui item damnoſam contentionem fuga voluntaria deuitauit; ad congruum ille Dei auxilium conuerſus IVPITER PARENS inclamat; hoc ipſo videlicet, quòd ea ſit antè operatus, quæ filium decuerant, PARENTEM appellans. Intelligit deinde ex eo, quod de ſe contigit, ſi idem fieret ab OMNIBVS, OMNES quoque ſimiliter atque ipſum MALIS LIBERATVM IRI. Poſtea, vbi deprehendit non iſtud Deo autore fieri, ſed multorum culpa, qui ſpontanea mala amplectuntur: ſeipſum CONFIDERE adhortatur; qui LIBERATIONIS MALORVM viam inuenerit. Ipſam nimirum ad ea conuerſionem, quæ ſibi ſacræ philoſophiæ opera à Deo OSTENSA SVNT; quæ multi propterea non vident, quòd communibus notitijs non rectè vtantur; quas ad ſui cognitionem rationis capaci generi opifex ipſe INNASCI voluit. Quoniam verò ad quamcumque rem alicui OSTENDENDAM duarum perſonarum actiones in vnum cõſtat debere concurrere: (quî enim cæco quod cupis OSTENDAS, etiam ſi milies proferas? aut quî videnti DEMONSTRES, quod non proferas?) vtrumque certè adeſſe conuenit; & bonum, quod ab eo proponitur; qui OSTENDIT.

& eius videndi capacem oculum, cui res ipſa OSTENDITVR: vt hinc quod in videndi ſenſum cadit; inde autem viſio ipſa, ad OSTENSIONIS effe-ctum concurrant. Quæ cùm ita ſint; ponamus fore, vt omnes ſimul MALIS LIBERENTVR, ſi OMNIBVS OSTENDAT opifex, atque largiatur ſuæ naturæ notitiam, & QVO DAEMONE VTANTVR. At non OMNES tamen ſimul MALIS LIBERABVNTVR. Sequitur ergo non OMNIBVS eum OSTENDERE; ſed ijs tantùm, qui per ſe ad MALORVM LIBERATIONEM accedunt; quique ſponte oculos ad eius, quod oſtenditur, contemplationem atque ſuſceptionem intendunt. Non eſt igitur ipſe in cauſſa, cur OMNIBVS minimè OSTENDATVR; ſed illi ipſi, qui vicina bona neque vident, neque audiunt; vnde ſpontanea mala pati diximus. Eſt ergo in cauſſa qui eligit; non Deus, qui OMNIBVS quidem ſemper quæ bona ſunt, quantum poteſt, antè indicat: non OSTENDIT tamen ſemper OMNIBVS; quia, quo tempore porriguntur, plurimorum morbo caligent oculi, & deteriorum occupatione deorſum defixi hæreant.

καὶ τὸ παρὰ τοῦ, ᾧ ΔΕΙΚΝΥΤΑΙ, διορατικὸν ὄμμα· ἵνα ἐκεῖθεν μὲν τὸ ὁρατὸν, ἐντεῦθεν δὲ ἡ ὅρασις συνδράμῃ πρὸς τὴν τῆς ΔΕΙΞΕΩΣ συμπλήρωσιν. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, λάβωμεν ὑπόθεσιν πάντας * ἅμα ΑΠΟΛΥΘΗΝΑΙ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ, ΕΙ ΠΑΣΙ ΔΕΙΞΕΙΕΝ ὁ δημιουργὸς, καὶ ἐμφανίσειε τὴν τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας ἐπίγνωσιν, καὶ ΟΙΩ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ ΧΡΩΝΤΑΙ. ἀλλὰ μὴν οὐ ΠΑΝΤΕΣ ἅμα ΑΠΟΛΥΟΝΤΑΙ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ. οὐκ ἄρα ΠΑΣΙ ΔΕΙΚΝΥΣΙΝ, ἀλλὰ μόνοις ἐκείνοις τοῖς πρὸς ΑΠΟΛΥΣΙΝ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ οἴκοθεν ὁρμωμένοις, καὶ τὸ παρ' ἑαυτοῦ ὄμμα πρὸς θέαν τοῦ ΔΕΙΚΝΥΜΕΝΟΥ, καὶ ὑποδοχὴν ἀναπείνασιν. οὐκ ἄρα αὐτὸς αἴτιος τοῦ μὴ ΠΑΣΙ ΔΕΙΞΑΙ, ἀλλ' οἱ τῶν ἀγαθῶν πέλας ὄντων, οὔτ' ἐσορῶντες, οὔτε κλύοντες. καὶ διὰ τοῦτ' αὐθαίρετα πήματ' ἔχειν λεγόμενοι. αἰτία οὖν τοῦ ἑλομένου, θεὸς δὲ ΚΑΚΩΝ ἀναίτιος, προλάμπων μὲν ἀεὶ τὰ ἀγαθὰ ΠΑΣΙΝ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ· οὐ ΔΕΙΚΝΥΣ δὲ ΠΑΣΙΝ ἀεὶ, ὧν τὸ θεωρὸν ὄμμα τῶν προτεινομένων ἀγαθῶν ἐν τοῖς πλείστοις μεμυκέναι, καὶ κάτω νεύειν ἀσχολίᾳ τῇ πρὸς τὰ χείρονα.

* αι

ἡ δὲ τοιαύτη τῶν προκειμένων ἐπῶν ἐξήγησις
καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν συμφωνεῖ, καὶ
πρὸς τὴν τῶν προκειμένων ἐπῶν διάνοιαν. εἰ γὰρ
ἐπὶ τῷ θεῷ ἐστὶν ἑλκύσαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοὺς
ἀνθρώπους καὶ ἄκοντας, τί αὐθαίρετα πήματ'
ἔχειν αὐτοὺς ἐγκαλοῦμεν; τί δὲ συμβουλεύομεν
ὡς τὴν ἔριν οὐ δεῖ προσάγειν, εἴκοντα δὲ φεύ-
γειν; ἢ τί τὰ συμβαίνοντα πράως φέρειν, καὶ ἰᾶσθαι
σπουδάζειν ἐπιτέλλομεν; ὅλως γὰρ ἡ διὰ μαθή-
σεως πρὸς ἀρετὴν ὁδὸς ἀποκέκλεισται τοῖς τὸ
ἐφ' ἡμῖν ἀναιροῦσιν. οὐ γὰρ ἂν ἔδει ποιεῖν, οὐδὲ ἂν
μελέτη, καὶ ζώπυρα τίθεσθαι τῶν καλῶν, εἰ τοῦ θεοῦ
ἴδιον ἦν σώζειν ἡμᾶς ἀπὸ κακίας, καὶ τῶν ἀρε-
τῶν πλήρεις ποιεῖν, μηδὲν παρ' αὐτῶν συνεισφέ-
ροντας. ἀλλ' οὕτως ἂν ἡ αἰτία τῆς τῶν πολλῶν
πονηρίας θεοῦ ἦν ἔγκλημα. εἰ δὲ ἀναίτιος κα-
γρ. κῶν ὁ θεός, ὥσπερ καὶ λέγεται, δῆλον ὡς παρ' ἡμῖν
λέλεκται ἡ τῶν ἀγαθῶν ὑπόστασις, ὅτι πέλας ὄντων αὐ-
γρ. τῶν, καὶ ἐν ἡμῖν κατὰ τὰς ΦΥΣΙΚΑΣ ἐννοίας
ἀπόστα- κειμένων, οὔτ' ἐσορῶμεν, οὔτε κλύομεν. αἰτία δὲ
σις τῆς ἀβλεψίας ταύτης καὶ ἀνηκοΐας ἡ λυγρὰ
ἔρις, αὐθαίρετος οὖσα βλάβη, ἣν οὐ δεῖ προ-
σάγειν ἐπὶ πλεῖον, εἴκοντα δὲ φεύγειν ἀπ' αὐτῆς,
καὶ τὴν τῶν ΚΑΚΩΝ ΛΥΣΙΝ
συνιέναι, καὶ τὴν εἰς θεὸν ἐπιστροφὴν ἐξευ-
ρίσκειν. οὕτω γὰρ ἡ παρὰ τοῦ θεοῦ ἔλλαμ-
ψις, τῆς παρ' ἡμῶν ἐράσεως αὐτῇ συντρεχούσης,

Congruit autem iſthæc propoſitorum verſuum explicatio, & cum veritate ipſa, & cum eorum mente, qui præcedunt. Si enim Dei eſt homines etiam inuitos ad veritatem pertrahere; quid eos ſpontanea damna pati arguimus? quid rurſum litem exitioſam non excitare, ſed fugere, ſuademus? quid item caſus aduerſos moderatè ferre, & remedia quærere? omnino enim quæ diſciplinæ via eſt ad virtutē, illis intercluditur, cùm arbitrij tollitur libertas. Non enim eorum quicquam deceat, vel agere, vel curare, vel ſtudioſè ſectari, quæ recta ſunt; ſi Dei ſit ab iniquitate nos ſeruare, virtutibúſque implere nihil ex nobis conferentes. Quòd ſi ita ſe haberet, eſſet ita vitiorum cauſſa in permultis diuinæ culpæ tribuenda. Sin autem malorum culpa vacat Deus, vt etiam dictum eſt: haud iam dubium eſt, quin ipſi à bonis defecerimus, quæ, cùm vicina habeamus, & in nobis ſecundum naturales notitias poſita, eadem ipſi neque intuemur, neque audimus. eſt verò cæcitatis huius, atque ſurditatis autor perniti oſa iſta contentio ſpontè damnum amplectens: quam non decet amplius augere; ſed cedendo vitare; & malorum liberationem noſſe, viámque ad Deum reuertendi inuenire. Ita enim Dei quælibet indicatio, ſi eidem intuitus noſter accedat,

OSTENSIO euadit. Sunt verò OSTENSIONIS opera, quies animi, LIBERATIO LABORVM, QVOS hîc toleramus; diuinorũ præterea bonorũ fruitio, & PATERNAE cõuerſationis cõmunicatio. His igitur de virtute & veritate præmiſſis: & virtutis quidem præceptis nocturna ratiocinatione cõcluſis; veritatis autẽ ſpe ad quitẽ vſque, & ſalutẽ animi perducta: ea nunc adfert, quæ ad alatæ puritatis ſplendorem pertinẽt; tertium nimirum philoſophiæ genus adiungens ſuperioribus.

67 ABSTINE PORRO CIBIS, QVOS DIXIMVS, TVM IN LVSTRATIONIBVS; 68 TVM IN ANIMI LIBERATIONE DIIVDICANS: ET CONSIDERA SINGVLA, 69 RATIONEM, OPTIMVM AVRIGAM, SVPERIORE LOCO STATVENS.

Sperne cibos cautus, veluti purgamina monſtrans,
Atq; animũ ſoluẽs, dixi. tũ ſingula pẽſans,
Aurigæ menti cedas quas tractet habenas.

Natura ratione prædita, quæ corp⁹ habet ſibi congenitũ, ita ab opifice edita fuit, vt neq; ipſa corp⁹ exiſteret; neq; tamẽ careret corpore: ſed eſſet quidẽ incorporea; in corp⁹ autẽ ſpecies eius tota deſineret. Sicut enĩ in aſtris quidẽ ꝙ eſt ſupeci⁹, ſubſtãtia eſt corporis expers; ꝙ autẽ inferi⁹, corpore prǫditum: & ſol

ΔΕΙΞΙΣ γίνεται. ἔργα δὲ τῆς ΔΕΙΞΕΩΣ, ψυχῆς ἄνεσις, καὶ σωτηρία ἀπὸ τῶν τῇδε πόνων, καὶ συναίσθησις τῶν θείων ἀγαθῶν, καὶ κοινωνία τῆς ΠΑΤΡΙΚΗΣ πολιτείας. τοσαῦτα περὶ ἀρετῆς, καὶ ἀληθείας περιεπὼν, καὶ τὰ μὲν τῆς ἀρετῆς παραγγέλματα εἰς τὸν κυκλεινὸν σύλλογον περατώσας, τὰς δὲ τῆς ἀληθείας ἐλπίδας, ἕως τῆς ἀνέσεως, καὶ σωτηρίας τῆς ψυχῆς ὁρίσας, ἐπάγει τὰ περὶ τῆς τοῦ αὐγοειδοῦς καθαρότητος ποιητικῆς, τρίτον τι φιλοσοφίας εἶδος ἐπισυνάπτων τοῖς προειρημένοις.

67 ΑΛΛ᾽ ΕΙΡΓΟΥ ΒΡΩΤΩΝ, ΩΝ ΕΙΠΟΜΕΝ, ΕΝ ΤΕ ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ,
68 ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ ΚΡΙΝΩΝ· ΚΑΙ ΦΡΑΖΕΥ ΕΚΑΣΤΑ
69 ΗΝΙΟΧΟΝ ΓΝΩΜΗΝ ΣΤΗΣΑΣ ΚΑΘΥΠΕΡΘΕΝ ΑΡΙΣΤΗΝ.

Ἡ λογικὴ οὐσία συμφυὲς ἔχουσα * παρὰ τοῦ * δημιουργοῦ εἰς τὸ εἶναι παρῆλθεν, ὡς μήτε τὸ σῶμα εἶναι αὐτὴν, μήτε ἄνευ σώματος· ἀλλ᾽ αὐτὴν μὲν ἀσώματον, ἀποπερατοῦσθαι δὲ εἰς σῶμα τὸ ὅλον αὐτῆς εἶδος. οἷον γὰρ ἐπὶ τῶν ἄστρων, τὸ μὲν ἄνω αὐτῶν ἀσώματος οὐσία, τὸ δὲ κάτω σωματική·

* σῶμα
* οὕτω

καὶ ἔστιν ἥλιος τὸ ὅλον· τὸ δὲ ἀσωμάτου, καὶ σώματος οὔποτε διεστώτων, εἶτα συνελθόντων (οὕτω γὰρ ἂν καὶ διέστη πάλιν) ἀλλ' ἅμα συνδεδημιουργημένων, καὶ ἐν τάξει συμπεφυκότων, ὡς τὸ μὲν ἡγούμενον εἶναι, τὸ δὲ ἑπόμενον· οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς λογικῶν γενῶν, τοῦτε ἡρωϊκοῦ, καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου. καὶ ἔστιν ἕκαστος ἥρως, ψυχὴ λογικὴ μετὰ φωτεινοῦ σώματος. καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁμοίως, ψυχὴ λογικὴ μετὰ συμφυοῦς ἀθανάτου σώματος. καὶ τοῦτο τῶν Πυθαγορείων ἦν δόγμα, ὃ δὴ Πλάτων ὕστερον ἐξέφηνεν, ἀπεικάσας ξυμφύτῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους τε, καὶ ἡνιόχου, πᾶσαν θείαν τε, καὶ ἀνθρωπίνην ψυχήν. δεῖ οὖν πρὸς μὲν τελείωσιν τῆς ψυχῆς ἀληθείας ἡμῖν, καὶ ἀρετῆς· πρὸς δὲ ΚΑΘΑΡΣΙΝ τοῦ αὐγοειδοῦς ἡμῶν σώματος, τῆς τῶν ὑλικῶν μολυσμῶν ἀποθέσεως, καὶ τῶν ἱερῶν ΚΑΘΑΡΜΩΝ παραλήψεως, καὶ τῆς ἐπεγέρσεως ἡμᾶς πρὸς τὴν ἐντεῦθεν ἀνάπτησιν θεοσυνδέτου ἀλκῆς, περὶ ὧν οἱ προκείμενοι στίχοι διδάσκουσι, τὰ μὲν περιττὰ μολύσματα τῆς ὕλης περικόπτοντες διὰ τοῦ, ΕΙΡΓΟΥ ΒΡΩΤΩΝ, ΩΝ ΕΙΠΟΜΕΝ· τὴν δὲ ἱερὰν ΚΑΘΑΡΣΙΝ, καὶ τὴν θεοσύνδετον ἀλκὴν ἐντιθέντες δι' ὧν ἠνίξαντο οὑτωσὶ λέγοντες, ΕΝ ΤΕ ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ.

& ſol etiam totum quid eſt ex incorporeo atque corporeo haud aliquando ſeparatis, deinde coniunctis; (ita enim etiam rurſum diſtinguerentur) ſed ſimul conditis, eóque ordine congenitis, vt alterum quidem ducatum præſtet; alterum autem ſequatur: ita ſe habet in omnibus deinceps rationis participibus generibus; heroum ſcilicet atque hominum. & eſt heros quilibet animus rationis particeps corpori lucido coniunctus: & homo ſimiliter animus etiam ratione prçditus cum congenito corpore immortali. Atque hoc quidem eſt Pythagoreorum dogma, quod Plato proculdubiò promulgauit poſtea; cùm diuinum omnem, atque humanum animum, congenitæ virtuti alati currus, atque aurigæ comparauit. Eſt igitur nobis ad animi perfectionem veritate opus, atque virtute: ad lucidi autem corporis noſtri PVRGATIONEM, ſordium fçculẽtarũ deterſione, & ſacrarum PVRGATIONVM aſſumptione; robore præterea diuinitus annexo, vt inde ſurſum euolare valeamus. Qualia verſibus iſtis ſignificantur; cùm materiæ ſordes eo tollunt, quòd CIBIS ABSTINERE, QVOS DIXIT, præcipiunt. cùm deinde ſacram purgationem, diuinitúſque adnexum robur adiicienda eo innuunt, quòd TVM IN PVRGATIONIBVS

TVM IN ANIMI SOLVTIONE DIIVDICANS, adiungunt. Cùm denique totam humanæ naturæ ſpeciem integram atque perfectam reddi volunt, vbi AVRIGAM RATIONEM SVPRA COLLOCANDAM ESSE concludunt. Hoc enim totam etiam naturam ſignificauit, atque partium ordinem in ea diſtinxit: quarum altera iudicandi quidem habet facultatem; tanquam AVRIGAE fungatur officio: altera autẽ parẽdi; tãquã habenis regatur. Poteſt igitur ex propoſitis carminibus ab illis intelligi, qui ſymbolis Pythagoricis credũt oportere virtutis exercitatione, veritatíſque atque puritatis reſumptione, eorum curam gerere, quæ ad lucidum corpus noſtrum pertinent; quod etiam animi vehiculum oracula nominant. Extẽditur verò PVRGATIO iſta ad cibos vſque, & potiones, vniuerſamq́ue adeò victus rationem mortalis noſtri corporis; in quo iacet quod ſplendidum eſt, vitam inanimo corpori inſpirans, atque ipſius harmoniam continens. Vita enim corpus eſt quod materia deſtituitur, quódque vitam materiæ inhęrentem generat; per quam mortale noſtrum perficitur, quod ex vita rationis experte, materialiq́ue corpore componitur, hominis illius imago exiſtens, qui ex rationis participe ſubſtantia, & corpore materia deſtituto componitur. Quoniam igitur homo ipſi ſumus;

ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ ΚΡΙ-
ΝΩΝ. καὶ τὸ ὅλον εἶδος τῆς ἀνθρωπίνης οὐ-
σίας ὁλόκληρον ἡμῖν ἀποδεδώκασι δι᾽ ὧν ἐπή-
γαγον, ΗΝΙΟΧΟΝ ΓΝΩΜΗΝ
ΣΤΗΣΑΣ ΚΑΘΥΠΕΡΘΕΝ γρ.
ΑΡΙΣΤΗΝ. °τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ὅλην οὐσίαν τούτῳ
παρέστησε, καὶ τὴν τάξιν τῶν ἐν αὐτῇ μερῶν
διεστείλατο, ὅτι τὸ μὲν ΚΡΙΤΙΚΟΝ, ὡς
ΗΝΙΟΧΟΥΝ· τὸ δὲ ἑπόμενον, ὡς γρ.
ΗΝΙΟΧΟΥΜΕΝΟΝ. °ταῦτα γάρ ἐστιν οὖν
ἐκ τῶν προκειμένων ἐπῶν διδαχθῆναι τὸν τῶν
πυθαγορείων °συμβούλων μὴ ἀνήκοον, ὅτι δεῖ ἴσως
σὺν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς, καὶ τῇ ἀναλήψει τῆς συμβό-
ἀληθείας, καὶ καθαρότητος, ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι λων
τῶν περὶ τὸ αὐγοειδὲς ἡμῶν σῶμα, ὃ καὶ ψυχῆς
λεπτὸν ὄχημα οἱ χρησμοὶ καλοῦσι. διατείνει δὲ
αὕτη ἡ ΚΑΘΑΡΣΙΣ ἕως σιτίων καὶ ποτῶν,
καὶ τῆς ὅλης διαίτης τοῦ θνητοῦ ἡμῶν σώματος,
ἐν ᾧ τὸ αὐγοειδὲς ἔγκειται προσπνέον τῷ ἀψύ-
χῳ σώματι ζωὴν, καὶ τὴν ἁρμονίαν αὐτοῦ συ-
νέχον. ζωὴ γάρ ἐστι τὸ ἄϋλον σῶμα, καὶ ζωῆς
ἐνύλου γεννητικὸν, δι᾽ ἧς τὸ θνητὸν ἡμῶν σῶμα
συμπληροῦται ἐκ τῆς ἀλόγου ζωῆς, καὶ τοῦ
ὑλικοῦ σώματος συγκείμενον, εἴδωλον ὂν τοῦ
ἀνθρώπου, ὃς ἐκ λογικῆς οὐσίας καὶ σώματος
ἀΰλου συνέστηκεν. ἐπεὶ οὖν ἡμεῖς ὁ ἄνθρωπος·

ἄνθρωπος δὲ διὰ ταῦτα προσήκει διὰ πάντων μὲν ΚΑΘΗΡΑΣΘΑΙ καὶ τελειωθῆναι, τὸν δὲ ἐπιβάλλοντα τρόπον ἐφ' ἑκάστης φύσεως τηρῆσαι. ἔστι γὰρ ἄλλη ἄλλου ΚΑΘΑΡΣΙΣ. οἷον, ψυχῆς λογικῆς, κατὰ μὲν τὸ λογικὸν, ΚΑΘΑΡΣΙΣ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια· κατὰ δὲ τὸ δοξαστικὸν ἡ βουλευτικὴ ἀρετή. θεωρεῖν γὰρ τὰ ἄνω πεφυκότες, καὶ τάττειν τὰ κάτω, ἀληθείας μὲν πρὸς ἐκεῖνα, πολιτικῆς δὲ ἀρετῆς πρὸς ταῦτα δεησόμεθα, ὅπως ἂν τῶν μὲν ἀϊδίων θεωρητικοὶ γινώμεθα, τῶν δὲ ἐνεχομένων ποιητικοί. κατ' ἀμφότερα δὲ τοῖς θείοις ὅροις ἐμμένοντες τὸν τῆς ἀνοίας ἀποφύγοιμεν κλύδωνα. ἀπὸ ταύτης γὰρ δεῖ ΚΑΘΗΡΑΣΘΑΙ τὴν λογικὴν ἡμῶν οὐσίαν, ἐπεὶ καὶ ταύτης προσῆλθεν
γρ' ἐν τῇ γενέσει. ἀλλὰ δὴ καὶ τῷ αὐγοειδεῖ ἡμῶν
ἀλλ' ἐπειδὴ σώματι προσέφυ σῶμα θνητὸν ὄν, καθαρεῦσαι δεῖ καὶ τοῦτο, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸ συμπαθείας ἀπαλλαγῆναι. λείπεται δὴ οὖν ἡ τοῦ ψυχικοῦ σώματος ΚΑΘΑΡΣΙΣ, ἣν ποιήσασθαι δεῖ τοῖς ἱεροῖς ἑπομένους θεσμοῖς, καὶ ταῖς ἱεραῖς τέχναις. σωματικωτέρα δέ πως αὕτη ἡ ΚΑΘΑΡΣΙΣ. διὸ καὶ ὑλῶν ἐφάπτεται παντοδαπῶν θεραπεύουσα παντοίως καὶ μεταπείθουσα δραστηρίως τὸ ζωτικὸν τοῦτο σῶμα χωρισθῆναι τῆς ὕλης, καὶ ἀναπτῆναι πρὸς τὸν αἰθέρα

homo autem per iſta: omnibus quidẽ PVRGARI, atque perfici neceſſe eſt; modum autem, qui in vtraque natura emineat, retinere. Eſt enim alia alîus PVRGATIO. Verbi gratia; animi rationis participis, (ſi quidem id ſpectes, quod ratiocinandi vim habet) PVRGATIO ſcientiæ effectrix veritas eſt: ſin autem ad opinionem attendas: virtus ea, quæ in cõſultatione poſita eſt. Cũ enĩ ita ſim⁹ natura efformati, vt quę ſurſum ſunt, cõtemplemur; regamus autem quæ deorſum: veritate quidem ad illa; ciuili autem virtute ad iſta indigemus: vt ſempiternarum quidem rerum contemplationi; eorum verò actioni, quæ decent, incumbamus. In vtriſque autem eius, quod rationi aduerſatur, procellas effugerimus, ſi diuinis finibus nos ipſi contineamus. Decet enim eo naturam noſtram rationis participẽ mũdare; quando & iſtam in generatione præceſſit. Quoniam verò lucido etiam corpori noſtro adnatum corpus mortale eſt; decet & iſtud quoque PVRGARI, ſuaque ipſum contagione liberari. Supereſt igitur animalis corporis PVRGATIO, quam decet facere ſacrarum legum, atque eiuſdem generis artium obſeruatione. Sed eſt quodammodo craſſior iſthęc PVRGATIO: quo fit, vt quaſcunque materias attingat, ſanans penitus, & eò ſtatim animale corpus iſtud adducens, vt materia ſe liberet, & in æthereum

locum euolet, in quo ſedem habere prima ipſi felicitas fuit. Quæcunque autem circa iſtud fiunt, ſi ita fiunt, vt Deo conuenit; non autem præſtigiatoriè; virtutis atque veritatis regulæ conuenire reperiuntur. PVRGATIONES enim animi rationis participis lucido etiã vehiculo pręcauent; vt cùm earum opera pennas adeptũ fuerit, iter ad ſuperiora minimè impediatur. Fuerit verò pẽnarũ ipſi productio optima, ſi paullatim terrenarũ rerũ agitetur repudiũ; ſique materiam vitare aſſueſcat; ſi ea etiam inquinamẽta deponat, quibus propter coniunctionem, quam cum materiali corpore habebat, abundabat. Iſtis enim reuiuiſcit quodammodo, & colligitur, diuinoque robore impletur; animi denique intellectuali perfectioni coniungitur. Quid igitur, ſi ad iſta conferant CIBI nonnulli; iis procul dubiò, quibus ſeparari ab omnibus, quæ ſunt morti obnoxia, vſitatum eſt, prima ad PVRGATIONEM via fuerit, ſi nonnullis iſthinc ſtatim abſtineat penitus, eiſque maximè, quæ animo voluptatem adferunt; aut mortale corpus ad venerem excitant. Itaque & ſymbolicis præceptis nonnullorum iuſſa eſt abſtinentia, ſenſum quidem primum habens ampliorem atque generaliorem; ſed conſequenter & hoc ipſum etiam cauens peculiariter, cuius mentionem

τόπον, ὅπου τὴν κατάταξιν ἔχειν αὐτῷ εὐδαιμονία ἐστὶ προσφορωτάτη. πάντα δὲ τὰ περὶ τοῦτο δρώμενα, ἐὰν θεοπρεπῶς, καὶ μὴ ἀγυρτικῶς γίνηται, συνεπόμενα τοῖς τῆς ἀρετῆς καὶ ἀληθείας κανόσιν εὑρίσκεται. αἱ γὰρ τῆς λογικῆς ψυχῆς ΚΑΘΑΡΣΕΙΣ, καὶ τοῦ αὐγοειδοῦς ὀχήματος προμηθοῦνται, ὅπως ἂν αὐταῖς ὑπόπτερον καὶ τοῦτο γινόμενον μὴ ἐμποδὼν ἵστηται πρὸς τὴν ἄνω πορείαν. προσφυΐα δὲ αὐτῷ ἀρίστη ἡ κατὰ μικρὸν μελέτη τῆς τῶν περιγείων ἀποστάσεως, καὶ ὁ πρὸς τὴν ἀϋλίαν ἐθισμός, καὶ ἡ ἀπόθεσις ὧν ἂν ἐπλήσθη μολυσμῶν ἐκ τῆς πρὸς τὸ ὑλικὸν σῶμα συζεύξεως. διὰ γὰρ τούτων ἀναβιώσκεταί τρόπον τινά, καὶ συλλέγεται, ἢ
καὶ θείου πληροῦται τόνου, καὶ τῇ νοερᾷ τελειότητι τῆς ψυχῆς συνάπτεται. τί οὖν εἰ ἐνίων βρωμάτων πρὸς ταῦτα συμβάλλοιτο ἄν; ἢ τοῖς ἔνια τῶν
ἐθιζομένοις ἀπὸ πάντων χωρίζεσθαι τῶν θνητῶν, τὸ τινῶν ἐντεῦθεν ἤδη παντελῶς ἀπέχεσθαι, καὶ μάλιστα τῶν γλυκοθυμούντων, καὶ καταπινόντων εἰς γένεσιν τὸ θνητὸν σῶμα, πρόοδος ἂν γένοιτο εἰς ΚΑΘΑΡΣΙΝ· διὸ καὶ ἐν τοῖς συμβολικοῖς παραγγέλμασι ἐπετάττετο τινῶν ἀποχή, μείζονα μὲν, καὶ καθολικώτερον ἔχουσα τὸν προηγούμενον νοῦν· ἑπομένως δὲ καὶ τοῦ μερικοῦ τύπου ἀπείργουσα, οὗ ἂν τὴν μνήμην

ἑκάστοτε ποιεῖται· οἷον, μήτραν ζώου μὴ ἐσθίειν. τοῦτο δὲ οὑτωσὶ λεγόμενον, ἑνός τινος ἀφίστησιν ἡμᾶς τῶν περὶ γένεσιν, καὶ τούτου σμικροτάτου. ἐὰν δὲ εἰς τὸ πολύνουν τῆς πυθαγορικῆς βαθύτητος ἀπίδῃς, τὴν ὅλην τῆς γενέσεως ἀποχὴν, δι' ἑνός τινος αἰσθητοῦ διδαχθήσῃ, καὶ ὡς ἐν βρώμασι τοῦτο οὐ προσοισόμεθα. ὡς δὲ ἐν τοῖς τοῦ αὐγοειδοῦς καθαρσίοις τὸ ἀπὸ τούτου νοούμενον ἐπιτηδεύσωμεν, ὁμοίως καὶ τὸ καρ-
ϗ' δίαν μὴ ἐσθίειν, προηγουμένως μὲν εἰς τὴν τοῦ
θυμικοῦ "μυθικοῦ κατάβασιν μὴ εἶναι λέγει· κατ' ἐπακολούθησιν δὲ καὶ τὴν τοῦ μέρους ἀποχὴν εἰσηγεῖται. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τὸ θνησιμαίων ἀπέχεσθαι δεῖν, θεωρήσωμεν τὸ μὲν ὅλον τῆς θνητῆς φύσεως ἀπείργειν ἡμᾶς· ἤδη δὲ καὶ τῆς τῶν ἀθύτων, καὶ μὴ ἱερῶν σαρκῶν μεταλήψεως. δίκαιον γὰρ τῶν συμβολικῶν νουθετήσεων καὶ τὸ προφερόμενον φυλάττειν, καὶ τὸ εἴσω νοούμενον. ἐκ γὰρ τῆς συνεχοῦς τοῦ φαινομένου τηρήσεως ἡ τῶν μειζόνων γίνεται κατόρθωσις· οὕτως οὖν καὶ νῦν ἀκουσώμεθα, ὡς διὰ βραχυτάτου
ϗ' λόγου, μεγίστων ἔργων ἀρχὰς ἡμῖν ἐνδιδόντος τοῦ
ΒΡΩ- ἔπους. ΕΙΡΓΟΥ γάρ φησι "ΒΡΩΜΑ-
ΤΩΝ ΤΩΝ· ὃ ταυτόν ἐστι τῷ, ἀπέχου φθαρτῶν σωμάτων. ἐπεὶ δὲ οὐ πάντων νῦν ἀπέχεσθαι δυνατὸν, ἐπάγει, ΩΝ ΕΙΠΟΜΕΝ·

facit ſæpiſſime. Quale eſt, cùm animantis vuluam comedi prohibet. Quod cùm ita dicitur, à certa quadam re, eaque tenuiſſima nos remouet: ſin autem ad Pythagoricæ profunditatis ſenſum multiplicem aſpicias, vnius certæ rei nomine, quæ cadit in ſenſus, & qua VESCI prohibet, totius rei venereæ tibi ſignificatur abſtinentia. Vt autem in lucidi corporis PVRGATIONIBVS, id ipſum curemus, quod intelligit; ſimiliter & cor edere prohibet: vt præcipuè quidem ab iracundia reuocet; ex conſecutione autem, vt ab eadem etiam parte abſtinendum eſſe demonſtret. Eadem verò ratione & illud, quo morticinis abſtinere præcipit, à mortali natura reiicit: immò verò ab earum participatione carnium, quæ ſunt ad ſacrificia ineptæ atque prophanæ. Eſt enim iuſtum in ſymbolicis præceptis & id obſeruare, quod nominatim cauetur: & idipſum etiam, quod intus ſignificatur. Parit namque aſſidua eius, quod apparet, obſeruatio, virtutis curam ampliorem. Sic igitur & nunc iſta intelligamus, tanquam oratione breuiſſima ingentium operum principia verſu nobis prębeantur. Cùm enim CIBIS ABSTINERE præcipit; idem intelligit ac ſi corporibus veſci prohibeat, quæ corruptionem patiuntur. Quoniam autem nunc CIBIS omnibus ABSTINERI non poteſt; QVOS DIXIMVS,

adiungit. Addit deinde quo loco de omnibus dictum ſit; cùm ET IN PVRGATIONIBVS, ET IN ANIMI SOLVTIONE infert: vt CIBORVM ABSTINENTIA corporei vehiculi ſplendorem ea curet diligentia, quam par eſt PVRGATO ANIMO & materialibus impedimentis SOLVTO impendere Addit præterea huiuſmodi ſtudio rationis IVDICIVM, quod lucidi corporis curam animi puritati congruam poſſit adhibere. Itaque & AVRIGAM MENTEM ipſum appellauit, tanquam quæ ad hoc eſſet natura comparata, vt currui bene regendo præeſſet. MENTEM quidem, quia ratione prædita facultas ſit: AVRIGAM autem, quia corpori moderetur, atque præſit. Eſt verò amatorius oculus ſuper AVRIGAM collocatus. Quanuis enim animus vnus ſit, oculo tamen veluti contemplatur veritatis campum, & vi ſua, tanquam manu, congenitum ſibi corpus cohibet, atque ad ſeipſum conuertit, vt totus Deum intueatur, diuinamque ſimilitudinem adipiſcatur. Atque hæc quidem eſt abſtinentiæ forma generalis; & quanta bona ſibi proponat. Quæ autem ſingillatim in ſacris apophthegmatis ſecretò tradita ſunt, & ſi ſingula peculiarem

καὶ πῶς περὶ τούτων εἴρηται ὑποδείκνυσιν. ΕΝ ΤΕ ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ, ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ· ἵν' ἡ ΑΠΟΧΗ ΤΩΝ ΤΡΟΦΩΝ τῆς διαυγείας τοῦ σωματικοῦ ὀχήματος ἐπιμέλειαν ποιῆται πρέπουσαν τῇ ΚΑΘΑΙΡΟΜΕΝΗ ΨΥΧΗ καὶ ΑΠΟΛΥΟΜΕΝΗ τῶν ὑλικῶν κατόχων. τῇ δὲ τοιαύτῃ ἐπιτηδεύσει τὸν ΚΡΙΤΙΚΟΝ ἐφέστησε λογισμόν, τὸν δυνάμενον τὴν τοῦ αὐγοειδοῦς θεραπείαν τῇ καθαρότητι τῆς ψυχῆς σύμφωνον ἀποδοῦναι. διὸ καὶ ΗΝΙΟΧΟΝ ΓΝΩΜΗΝ αὐτὸν προσηγόρευσεν, ὡς ἐφεστάναι πεφυκότα τῇ τοῦ ὀχήματος εὐταξίᾳ. ΓΝΩΜΗΝ μὲν, ὅτι λογικὴ δύναμίς ἐστι. ΗΝΙΟΧΟΝ δὲ, ὅτι ἐφαπτομένη, καὶ ἐπιστατοῦσα τοῦ σώματος. τὸ δὲ ζωτικὸν ὄμμα, ὑπὸ ΗΝΙΟΧΟΝ τέτακται. εἰ γὰρ καὶ μία ΨΥΧΗ, ἀλλ' ὄμματι μὲν θεῖον θεωρεῖ τὸ τῆς ἀληθείας πεδίον. τῇ δὲ ἀναλόγῳ πρὸς χεῖρα δυνάμει τὸ συμφυὲς σῶμα κατέχει, καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέφει, ἵν' ὅλη πρὸς τὸ θεῖον ἴδῃ, καὶ τὴν θείαν ὁμοίωσιν κλήσηται. ὁ μὲν καθόλου τῆς ἀποχῆς τύπος τοιοῦτος, ὁ τοσούτων ἀγαθῶν στοχαζόμενος. τὰ δὲ ἐπὶ μέρους ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀποφθέγμασιν ἐν ἀπορρήτῳ παρεδίδοτο, ὧν ἕκαστον εἰ καὶ μερικὴν

ἀποχὴν εἰσηγεῖτο, οἷον, κυάμων μὲν ἐν σπέρμασι, θνησιδίων δὲ ἐν ζώοις, καὶ τούτων κατὰ γένος, ὡς ἐπὶ ἰχθύων τό, ἐρυθρινοῦ ἀπέχου, καὶ ἐν χερσαίοις ἄλλου, καὶ ἑτέρου τινὸς ἐν πτηνοῖς. καὶ τὸ τελευταῖον, μέρη τινὰ ζώων ἀπηγόρευεν. οἷον, κεφαλὴν μὴ ἐσθίειν, μηδὲ καρδίαν. ὅμως καὶ ἐν ἑκάστῳ τούτων τὴν τελειότητα τῆς καθάρσεως ἐναπετυποῦτο ὁ λόγος· διὰ μὲν τινὰς φυσικὰς ἰδιότητας τόδε, ἢ τόδε εἰς σωματικὴν ἀποχὴν κατατάξας· δι' ἑκάστου δὲ τῆς θνητῆς προσπαθείας κάθαρσιν εἰσηγούμενος, καὶ ἐθίζων διὰ πάντων εἰς ἑαυτὸν ἐπιστραφῆναι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοῦ μὲν τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς τόπου ἐξαναδῦναι, πρὸς δὲ τὸ ἠλύσιον πεδίον, καὶ αἰθέρα τὸν ἐλεύθερον μετοικήσασθαι. ἐπειδὴ δὲ ἐν τάξει τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀποχῆς ἐποιοῦντο, διὰ τοῦτο καὶ μαχόμενα, ὡς ἂν οἰηθείη τις, εὑρίσκεται παρ' αὐτοῖς σύμβολα (τῷ γάρ, ζώων ἀπέχου, τὸ καρδίας ἀπέχου ἐναντίον· εἰ μή που τις τὸ μέν, καρδίας ἀπέχου, τοῖς ἀρχομένοις παρηγγέλθαι λέγοι· τὸ δὲ ζώων, τοῖς ἤδη τελείοις. περιττὴ δὲ ἡ κατὰ μέρος ἀποχή, οἷς τὸ ὅλον ζῶον ἀπηγορεύετο.) διὸ οὐ παρέργως προσέχειν δεῖ τῇ τάξει τῆς ἀναβάσεως, ἣν ἐμφαίνει τὰ ἔπη. ΕΙΡΓΟΥ

ΒΡΩ- γάρ φησιν. εἶτα, ὥσπερ ἐρωτῶντος τινός,

ΤΩΝ. ΠΟΙΩΝ; ἀπεκρίνατο, ΩΝ ΕΙΠΟΜΕΝ.

abſtinentiam inſinuent : vt fabarum quidem, in ſeminibus ; carnium autem, in animalibus ; & in his ſecundum genera ; quemadmodum in piſcibus, cùm rubellione abſtinendum præcipit; & in terreſtribus alio; & alio etiam in auibus: cùm denique partes aliquas animalium prohibet; vti capite non veſci, neque cauda. In his tamen ſingillatim PVRGATIONIS perfectionem eo ipſo exprimit oratio, quòd per proprietates quaſdam naturales hoc, vel illud ad corporalem quidem abſtinentiam diſponit : per vnum quodque autem mortalis affectionis PVRGATIONEM inſinnat; & per omnia efficit, vt ad ſe conuerti homo aſſueſcat, locumque generationis atque interitus relinquat, & ad campum Elyſium, liberúmque ætherem commigret. Quoniam autem ordine Pythagoreis fiebant abſtinentiæ progreſſus, vnde etiam ſymbola nonnulla apud eos ſibi repugnare aliquis xieſtimauerit: (eſt enim quod animantibus abſtinere iubet, ei contrarium, quod veſci corde prohibet: niſi ijs, qui initiãtur, hoc quidē tradi; illud autem adultis atque perfectis, putes. Eſt autem parte abſtinere ſuperfluè imperatum, quibus totum animal vetitum eſt.) Ideó diligenter attendere oportet ad ordinis rationem, quæ verſibus ipſis indicatur. ABSTINE enim, ait, CIBIS. deinde, tãquã quibus interrogante aliquo; QVOS DIXIMVS, reſpondit.

Et rurſum, cùm ſecundò quæri poſſet, vbi DIXISSENT Pythagorei, & in quibus diſciplinarum traditionibus ciborum abſtinentiam docuiſſent; IN PVRGATIONIBS, ANIMIQVE SOLVTIONE, adiecit: tanquam præcedere PVRGATIONES, ſequi autem SOLVTIONEM ſignificet. Sunt verò ANIMI ratione præditi PVRGATIONES, mathematicæ diſciplinæ; SOLVTIO autem ſurſum promouens, ratiocinatrix eorum, quæ ſunt, inſpectio. Quo factum eſt, vt ſingulariter locutus ſit, quando INQVE ANIMI SOLVTIONE adiecit; cùm diſciplinas multas mathematicè complectatur. Illis ergo, quæ de ANIMO ad PVRGATIONEM, atque SOLVTIONEM, peculiariter dicta ſunt, ea etiam par eſt adiungere de ſplendido corpore, quę ipſi conueniant. Eſt igitur neceſſe, ad PVRGATIONES, quæ fiunt diſciplinis, eas etiam accedere, quæ myſticæ ſunt; & ad ratiocinatricem SOLVTIONEM ſequi ſacerdotalem diſciplinam, quæ ſurſum euehat. PVRGANT enim iſta propriè, & ANIMI ratione participis ſpiritale vehiculum perficiũt. Liberant pręterea ſordibus à ratione alienis & ad mũdorum ſpirituũ congreſſus idoneè habẽdos præparant. Eſt enim impuro quod purum eſt, nefas attingere. Quemadmodum

καὶ πάλιν, ὡς πρὸς δευτέραν πεῦσιν ζητοῦσαν, ποῦ εἶπον οἱ Πυθαγόρειοι, καὶ ἐν ποίαις μαθημάτων παραδόσεσιν ἀποχὰς βρωμάτων εἰρήκασιν; ἐπήγαγεν, ΕΝ ΤΕ ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ, ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ· ὡς τῶν μὲν ΚΑΘΑΡΜΩΝ προηγουμένων, τῆς δὲ ΛΥΣΕΩΣ ἐπακολουθούσης. ΚΑΘΑΡΜΟΙ* λογικῆς ΨΥΧΗΣ εἰσιν αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι· καὶ ἀνάγωγος ΛΥΣΙΣ ἡ διαλεκτικὴ τῶν ὄντων ἐποπτεία. διὸ καὶ ἑνικῶς ἀπήγγελται, ΕΝ ΤΕ ΛΥΣΕΙ ΨΥΧΗΣ, τῆς μαθηματικῆς πλειόνων ἐπιστημῶν περιεχούσης. τοῖς οὖν ἐπὶ ΨΥΧΗΣ εἰς ΚΑΘΑΡΣΙΝ, καὶ ΑΠΟΛΥΣΙΝ οἰκείως παρειλημμένοις δεῖ τὰ ἀναλογοῦντα καὶ ἐπὶ τοῦ αὐγοειδοῦς ἐπιτάξαι. οὐκοῦν τοῖς τε μαθηματικοῖς ΚΑΘΑΡΜΟΙΣ τοὺς τελεστικοὺς συνεισιέναι, καὶ τῇ διαλεκτικῇ ΛΥΣΕΙ τὴν ἱερατικὴν ἀναγωγὴν συνέπεσθαι ἀνάγκη. ταῦτα γὰρ ἰδίως ΚΑΘΑΙΡΟΝΤΑ, καὶ τελειοῦντα τὸ πνευματικὸν ὄχημα τῆς λογικῆς ΨΥΧΗΣ τῆς μὲν ὑλικῆς ἀζωΐας αὐτὸ χωρίζει· πρὸς δὲ τὴν τῶν καθαρῶν πνευμάτων συνουσίαν ἐπιτηδείως ἔχειν παρασκευάζει. μὴ καθαρὸν γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι οὐκ ἔστι θέμις. ὥσπερ

* δὲ

δηλ. ἀταξίας ἢ ἀλογίας

οὕτω τὴν ψυχὴν ἐπιστήμῃ καὶ ἀρετῇ δεῖ κοσμεῖσθαι, ὅπως τοῖς ἀεὶ τοιούτοις συνεῖναι δύνηται· οὕτω καὶ τὸ αὐγοειδὲς καθαρὸν, καὶ ἄϋλον δεῖ παρασκευάσαι, ἵνα τὴν τῶν αἰθερίων σωμάτων ἀνάσχηται κοινωνίαν. δι' ὁμοιότητος γὰρ πάντα φιλεῖ πρὸς ἄλληλα συνάπτεσθαι· τῇ δὲ ἀνομοιότητι καὶ τὰ ἐγγὺς ὄντα τοῖς τόποις χωρίζεται. τοῦτο τῆς τελειοτάτης φιλοσοφίας τὸ μέτρον οἱ πυθαγόρειοι παρέδοσαν πρὸς τὴν ὅλου τοῦ ἀνθρώπου τελειότητα, οἰκεῖον, καὶ σύμμετρον. ὁ γὰρ ψυχῆς μόνης ἐπιμέλειαν ποιούμενος, τοῦ δὲ σώματος ἀμελῶν, οὐ τὸν ὅλον ἄνθρωπον ΚΑΘΑΙΡΕΙ. πάλιν δ' αὖ ὁ τοῦ σώματος οἰόμενος δεῖν ἐπιμελεῖσθαι χωρὶς τῆς ΨΥΧΗΣ, ἢ τὰς τοῦ σώματος θεραπείας συντελέσειν τι τῇ ΨΥΧΗ μηδὲν δι' ἑαυτῆς ΚΑΘΑΙΡΟΜΕΝΗ, τὸ αὐτὸ διαμαρτάνει. ὁ δὲ δι' ἀμφοτέρων οἰκείως περιϊὼν, *καὶ κατὰ τοῦτο συνάπτεται τῇ τῶν ἱερῶν τέχνῃ ἡ φιλοσοφία, ὡς περὶ τὴν τοῦ αὐγοειδοῦς κάθαρσιν πραγματευομένη, ἣν εἰ χωρίσειας τοῦ φιλοσόφου νοῦ, οὐκ ἔτι τὴν αὐτὴν δύναμιν εὑρήσεις. καὶ γὰρ τῶν συμπληρούντων τὴν ἡμετέραν τελείωσιν τὰ μὲν ὁ φιλόσοφος νοῦς προεξεῦρε· τὰ δὲ ἡ τελεστικὴ ἐνέργεια συνεισήγαγε τῷ φιλοσόφῳ νῷ ἑπομένη. τελεστικὴν δὲ ἐνέργειαν λέγω τὴν τῶν τοῦ αὐγοειδοῦς

*καλῶς ποιεῖ. ἢ, εὐλόγως ποιεῖ.

igitur ANIMVM ſcientia, atque virtute ornari decet: vt cum talibus verſari queat: ſic & lucidum corpus purum exiſtere, materiaque carere: vt æthereorum communicationem queat tolerare. Solent enim ſimilitudine cuncta inter ſe coniungi: diſſimilitudine autem, etiam quæ vicina ſunt, loco moueri, atque ſeparari. Hunc præſtantiſſimæ philoſophiæ modum, ad cumulatam hominis perfectionem aptum, & conuenientem, tradiderunt Pythagorei. Qui enim animi ſolùm curam gerit; corpus autem negligit: non hominem PVRGAT integrum. Et qui corporis rurſum, neglecto animo, habendam ſibi ſolùm eſſe rationem exiſtimat; aut conducere aliquid eius ſtudium, EXPVRGATO nequaquam per ſe ANIMO; idem peccat & ipſe. Qui autem per vtrumque aptè incedit, iure id facit, & ita Philoſophiam cum ſacrorum arte coniungit, quæ in ſplendidi corporis PVRGATIONE occupata eſt; quam ſi à philoſophica mente ſeparaueris; non amplius vires eaſdem habere inueneris. Ex his enim, quæ perfectionem noſtram complent, alia quidem philoſophica mens prius inuenit; alia autem adiecit myſtica operatio, quæ mẽtem philoſophicã ſequitur. Voco autẽ myſticã operationẽ, lucidi corporis

purgandi facultatem : vt vniuerſæ quidem philoſophiæ moderetur quod vires habet contemplandi, tãquam mens:ſequatur autẽ quod in agendo poſitum eſt, tanquam facultas. Sunt verò eius, quod in actione cõſiſtit, ſpecies duę, ciuilis & myſtica. Illa quidẽ, virtutum ope eo ipſo nos liberans, quod eſt rationi cõtrarium: hæc autem ſacris artibus terrenas cogitationes amputãs. Exiſtũt porrò ciuilis philoſophiæ indicium non paruũ, leges ipſæ; quæ in publico poſitæ ſunt: myſticæ autem philoſophiæ, ciuitatum ſacra. Eſt præterea totius quidem philoſophiæ apex mens contemplans: medium autem ciuilis: vltimũ verò myſtica: retinetq́ue quod primum eſt (ſi cum reliquis duobus comparetur) oculi quidem ſimilitudinem; manus autem, atque pedis rationem, quę ſequũtur, ſi cũ primo conferantur. Quæ quidẽ omnia ita ſunt inter ſe cõiuncta, atque ordinata; vt ſit imperfectum quodlibet, ac ſtultũ propemodũ, ſi reliquis deſtituatur. Quo fit, vt in vnum coire oporteat veritatis inuentricem ſcientiam; & vim illam, quæ virtutem profert; & eam etiam, que puritatem operatur: vt menti duci congruum exſurgat ciuile opus; vtq́ue ambobus iſtis conſentaneum bonum proferatur. Atque hic quidem finis eſt, Pythagoricæ diſciplinæ; vt toti penitus alati fiamus ad bonorum diuinorum perceptionẽ. vt cùm mortis tẽpus inſtabit, relicto

ΚΑΘΑΡΤΙΚΗΝ δύναμιν, ἵνα τῆς ὅλης φιλοσοφίας τὸ μὲν θεωρητικὸν προηγῆται, ὡς νοῦς· τὸ δὲ πρακτικὸν, ὡς δύναμις ἕπηται. τοῦ δὲ πρακτικοῦ δύο θῶμεν εἴδη, πολιτικὸν, καὶ τελεστικόν. τὸ μὲν διὰ τῆς ἀρετῆς τῆς ἀλογίας ἀποκαθαῖρον ἡμᾶς· τὸ δὲ, διὰ τῶν ἱερῶν μεθόδων τὰς ὑλικὰς φαντασίας ἀποτέμνον. δεῖγμα δὲ οὐ μικρὸν τῆς μὲν πολιτικῆς φιλοσοφίας, οἱ ἐν κοινῷ κείμενοι νόμοι. τῆς δὲ τελεστικῆς φιλοσοφίας, τὰ τῶν πόλεων ἱερά. καὶ ἔστι τὸ μὲν ἀκρότατον τῆς ὅλης φιλοσοφίας ὁ θεωρητικὸς νοῦς· μέσον δὲ ὁ πολιτικός· καὶ τρίτον ὁ τελεστικός. τοῦ μὲν προέχοντος πρὸς τὰ δύο τὴν ὀφθαλμοῦ ἀναλογίαν ἀποσώζοντος. τῶν δὲ μετ᾽ αὐτὸ πρὸς ἐκεῖνο τὴν χειρὸς καὶ ποδὸς ἀξίαν ἐχόντων, πρὸς ἄλληλα δὲ πάντων συντεταγμένων, ὡς ἀτελὲς εἶναι ὁποιονοῦν τούτων καὶ ἐγγὺς μάταιον μὴ τῆς τῶν λοιπῶν συνεργείας τυγχάνων. διὸ εἰς μίαν ἕνωσιν συνελθεῖν δεῖ τὴν τῆς ἀληθείας εὑρετικὴν ἐπιστήμην, καὶ τὴν ἀρετῆς προβλητικὴν δύναμιν, καὶ τὴν καθαρότητος ἀπεργαστικὴν, ἵνα σύμφωνον τῷ ἡγουμένῳ νῷ τὸ πολιτικὸν ἔργον ἀποτελῆται, καὶ τούτοις ἀμφοτέροις ὁμολογούμενον τὸ ἔργον ἀποφαίνηται. τοῦτο τῆς πυθαγορικῆς ἀγωγῆς τὸ πέρας, ὅλους δι᾽ ὅλων ὑποπτέρους γίνεσθαι πρὸς τὴν τῶν θείων ἀγαθῶν μετάληψιν, ἵν᾽ ὅταν ὁ τοῦ θανάτου καιρὸς ἐνστῇ, καταλιπόντες

γρ. ἀγαθὸν

ἐπὶ γῆς τὸ θνητὸν σῶμα· καὶ τὴν τούτου φύσιν ἀποδυσάμενοι, πρὸς τὴν οὐρανίαν πορείαν ὦσιν εὔζωνοι οἱ τῆς φιλοσοφίας ἀγώνων ἀθληταί. τότε γὰρ καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι στάσιν, καὶ θεοποιεῖσθαι, ὅσον οἷόν τε ἀνθρώποις θεοῖς γίνεσθαι, μηνύει ὁ λόγος διὰ τῆς λέξεως.

70 ΗΝ Δ' ΑΠΟΛΕΙΨΑΣ ΣΩΜΑ, ΕΣ ΑΙΘΕΡ' ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΕΛΘΗΣ,
71 ΕΣΣΕΑΙ ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΣ, ΑΜΒΡΟΤΟΣ, ΟΥΚ ΕΤΙ ΘΝΗΤΟΣ.

Τοῦτο πέρας τῶν πόνων τὸ κάλλιστον. τοῦτο, Πλάτων φησὶ, ὁ μέγας ἀγὼν, καὶ ἐλπὶς ἡ μεγάλη. τοῦτο φιλοσοφίας ὁ τελεώτατος καρπός. τοῦτο τῆς ἐρωτικῆς, καὶ τελεστικῆς ἔργον τέχνης τὸ μέγιστον, οἰκειῶσαι μὲν καὶ ἀναγαγεῖν πρὸς τὰ ὄντως καλά· ἀπολῦσαι δὲ τῶν τῇδε πόνων, ὡς ἐκ τινος καταγείου σπηλαίου τῆς ἐνύλου ζωῆς, καὶ ἀναγαγεῖν πρὸς τὰς αἰθερίους αὐγὰς, καὶ ταῖς μακάρων ἐνιδρῦσαι νήσοις, τοὺς διὰ τῶν προειρημένων ὁδεύσαντας. τούτοις γὰρ καὶ τὸ τῆς ἀποθέσεως ἀπόκειται γέρας. ἐπεὶ εἰς γένος θεῶν οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι ἄλλῳ, ἢ τῷ κτησαμένῳ ἀλήθειαν μὲν, καὶ ἀρετὴν ἐν ψυχῇ, καθαρότητα δὲ ἐν τῷ πνευματικῷ αὐτῆς ὀχήματι.

ἴσως, ἀποθεώσεως

in terra mortali corpore, eiúſque natura exuta, ad cæleſte iter expeditiores fiant philoſophicorum certaminum athletæ. tum enim in primum ſtatũ illos reſtitutum iri, & Deos fore, quantum licet hominibus, verſibus indicatur, qui ſequuntur.

70 SIN AVTEM RELICTO CORPORE COMMIGRES AD LIBERVM AETHEREM; ERIS IMMORTALIS DEVS, INCORRPTIBILIS; NEC AMPLIVS MORTI OBNOXIVS.

Sic vbi depoſito vacuus te ceperit æther
Corpore, viuꝰ ages ſemper, ſemperq; beatꝰ.

Hîc eſt laborum omnium finis præſtantiſſimus. Hoc certamen, inquit Plato, magnum; hæc ſpes ingens. Hic philoſophiæ fructus perfectiſimus. Hoc amatoriæ, atque myſticæ artis opus maximum; ea videlicet conciliare, & afferre, quæ verè bona ſunt; malis autem, quibus hîc opprimimur, tanquam ex profundo fęculentę huius vitæ ſpecu, eripere, & ad æthercam lucem euchere; inque beatorum inſulis eos, qui ſuperius iter ſecuti ſunt, collocare. Hos enim etiam expectat pręmium relationis in Deos, in quorum ordinem adſciſci nemini fas ſit, niſi qui veritatem quidem, atque virtutem animo ipſo adeptus ſit; puritatem autem ſpiritali eius vehiculo.

Ita enim ſanus quidam, atque integer effectus in primi habitus formam reſtituitur, vbi ad ſeipſum verarum rationum collectione redierit, omnemque diuinum ornatum agnouerit, & huius vniuerſi opificem inuenerit. Id autem vbi fuerit effectus (quãtum poteſt poſt PVRGATIONEM) quod ſemper ij ſunt, qui in generationem natura non cadũt; notitijs quidẽ in vniuerſo etiam ad Deum ipſum euehitur: ſed quia congenitum corpus habet, etiã loco indiget; in quo aſtri more atque ordine, veluti ſedem exquirit. Cõueniat verò corpori eiuſmodi locus ille, qui proximè ſub luna ſequitur; tanquam corporibus quidem corruptioni obnoxijs ſuperior; inferior autem cæleſtibus; quem LIBERVM AETHEREM nominant Pythagorei. AETHEREM quidem, tanquam materiæ expers, atque æternum corpus; LIBERVM autem, tanquam materialium perturbationum vacuum. Quid igitur, cum eò peruenerit, aliud futurus eſt, quàm quod innuit, cùm FORE IMMORTALEM pronũtiat; non quidẽ natura, ſed ijs ſimilem, de quibus in verſuum principio locutus eſt? quî enim quod facto progrediẽdi initio ad virtutẽ peruenit, atque eſt in deorũ numerum relatum; idem vnquã cum ijs valeat exiſtere, quæ ab æterno ſunt eiuſmodi? atqui idipſum etiam indicat, quod ſequitur: FORE enim DEVM IMMORTALEM,

INCOR-

οὕτω γὰρ ὑγιὴς τις καὶ ὁλόκληρος γενόμενος εἰς τὸ τῆς ἀρχαίας ἕξεως εἶδος ἀποκαθίσταται, διὰ τῆς τῶν ὀρθῶν λόγων ἑνώσεως ἀπολαβὼν ἑαυτὸν, καὶ πάντα τὸν θεῖον κόσμον ἀναγνωρίσας, καὶ τὸν δημιουργικὸν τούτου τοῦ παντὸς ἐξευρών. τοῦτο δὲ γενόμενος, ὡς οἷόν τε μετὰ τὴν ΚΑΘΑΡΣΙΝ, ὃ ἀεί εἰσιν οἱ μὴ εἰς γένεσιν πίπτειν πεφυκότες, τῇ μὲν γνώσει ἐν τῷ παντὶ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνάγεται τὸν θεόν· σῶμα δὲ συμφυὲς ἔχων, τόπου δεῖται εἰς κατάταξιν ἀστροειδῆ, οἷον θέσιν ζητεῖ. πρέποι δ' ἂν τῷ τοιούτῳ σώματι τόπος ὁ ὑπὸ σελήνην προσεχῶς, ὡς ὑπερέχων μὲν τῶν φθαρτῶν σωμάτων, ὑποβεβηκὼς δὲ τῶν οὐρανίων, ὃν ΑΙΘΕΡΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ οἱ πυθαγόρειοι καλοῦσιν. ΑΙΘΕΡΑ μὲν, ὡς ἄϋλον, καὶ ἀΐδιον σῶμα. ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ δὲ, ὡς ὑλικῶν παθημάτων καθαρόν. τί οὖν ἐκεῖσε ἐλθὼν ἔσται, ἢ τοῦτο, ὅ φησιν, ΕΣΣΕΑΙ ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΣ, ὁμοιούμενος τοῖς ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν λεχθεῖσιν ἀθανάτοις θεοῖς. οὐ φύσει ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΣ. πῶς γὰρ τὸ ἀπὸ χρόνου τινὸς προκόψαν, καὶ ἐπιδεδωκὸς εἰς ἀρετὴν, καὶ ἀποθέωσιν, τοῖς ἐξ ἀϊδίου τοιούτοις εἰς ταυτὸν ἄν ποτε καταστάῃ; δηλοῖ δὲ τοῦτο ἡ προσθήκη. ΕΣΣΕΑΙ ΓΑΡ ΑΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΣ, ἐπήγαγεν,

ΑΜΒΡΟΤΟΣ, ΟΥΚΕΤΙ ΘΝΗ-
ΤΟΣ, ἵνα κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ θνητοῦ, ἡ θεοποιΐα
ἡμῶν νοῆται, ἅτε μὴ φύσει, μηδὲ κατ' οὐσίαν
ἡμῖν ἐνυπάρχουσα, ἀλλ' ἐκ προκοπῆς, καὶ κατ'
ἐπίδοσιν ἐπιγινομένη· ὡς δύο γένος εἶναι τὸ τῶν
ΘΕΩΝ ΑΘΑΝΑΤΩΝ μὲν τῇ ἀνόδῳ,
ΘΝΗΤΩΝ δὲ τῇ καθόδῳ γινομένων, οἳ
καὶ τῶν ἀγαυῶν ἡρώων ἐξ ἀνάγκης ὑποβεβή-
κασιν· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἀεὶ νοοῦσι τὸν θεόν· οὗτοι
δὲ καὶ εἰς ἄγνοιαν αὐτοῦ ποτὲ πίπτουσιν. οὐ γὰρ δὴ
τὸ τρίτον γένος τελειωθὲν, ἢ τοῦ μέσου γένοιτο ἂν
* δὲ τρίτον· ὁμοιοῦται* τῷ πρώτῳ γένει ὑποτετα-
γμένον τῷ μέσῳ. ἡ γὰρ κατὰ σχέσιν ἐν ἀνθρώποις
ὁρωμένη πρὸς τοὺς οὐρανίους ὁμοιότης, ἤδη
προϋπάρχει τελεώτερον καὶ προσφυέστερον τοῖς
ἡρωϊκοῖς, καὶ μέσοις γένεσι. καὶ οὕτω κοινὴ καὶ μία
πάντων τῶν λογικῶν γενῶν τελειότης θεωρεῖται
ἡ πρὸς τὸν δημιουργὸν θεὸν ὁμοιότης. αὕτη δὲ ἀεὶ
μὲν καὶ ὡσαύτως ὑπάρχει τοῖς οὐρανίοις. ἀεὶ δὲ
μόνον, καὶ οὐχ ὡσαύτως δὲ τοῖς μονίμοις αἰθε-
ρίοις. οὔτε δὲ ἀεί, οὔτε ὡσαύτως, τοῖς μεταπί-
πτουσιν αἰθερίοις, καὶ ἐπὶ γῆς πολιτεύεσθαι πε-
φυκόσι. τὴν δὲ πρώτην καὶ ἀρίστην ὁμοίωσιν
εἰς θεὸν εἴ τις τῆς δευτέρας, καὶ τρίτης ἀπεικα-
σίας παράδειγμα ποιοῖτο, ἢ τὴν δευτέραν τῆς
* γὰρ τρίτης, λέγοι ἂν ὀρθῶς. οὐ * μόνον σκοπὸς

INCORRVPTILEM, NEC AMPLIVS MORTI OBNOXIVM adiicit: vt eius, quod morti ſubiectum eſt, ademptione, DEOS nos factum iri ſignificet; cùm neque natura, neque ſubſtantia tales exiſtamus; ſed progreſſu, atque profectu euadamus. Quo fit, vt aliud genus iſtud DEORVM ſit, aſcenſu nimirum IMMORTALE; deſcenſu verò MORTALE, heroíbúſque illuſtribus neceſſariò inferius: cùm illi quidem Deum ſemper mente complectantur; iſti autem in eius ignorationem aliquando incidant. Non enim certè tertium genus fuerit, cùm perfectum euaſerit; aut eius reſpectu, quod medium eſt, tertium fiet: ſed erit primo generi ſimile, cũ medijs ſubiectum ſit. Quæ enim habitudine cum cæleſtib' eſſe videtur hominibus ſimilitudo, perfectiùs iã & arctiùs heroicis, mediíſque generibus antè ineſt. Quo fit, vt communis, & ſola generũ omniũ ratione præditorũ ea videatur eſſe perfectio, quę ad opificẽ Deũ accedit. Eadẽ verò ſẽper quidẽ, atque ſimiliter, ineſt cælestibus: ſẽper verò tãtùm, nec ſimiliter tamẽ, ęthereis illis, qui ſtati, firmiq́; ſunt: nõ autẽ ſemper, neque ſimiliter, æthereis illis, qui decidũt, & qui ita natura comparati ſunt, vt verſentur in terra. Primã verò, atque præſtantiſſimã ſimilitudinẽ, quæ cum Deo eſt, ſi quis ſecũdæ, atque adeò tertiæ exẽplar dicat, aut tertiæ ſecundam; non ineptè dixerit. Non enim ſolùm is ſcopus eſt,

vt opifici Deo ſimiles efficiamur; ſed vt id regula optima, vel mediæ ſimilitudniis ratione, conſequamur. Quod ſi ita perfectè minùs aſſequimur; vel hunc ſaltem virtutis fructum maximum percipimus; quòd naturę noſtrę modū, nec ignoramus, nec ferimus indignè. Eſt autem virtutis permaximæ, creationis finibus, quibus omnia ſpeciatim diſtincta ſunt, ſeſe continere; ipſaſque ſequi prouidentiæ leges, quibus omnia pro cuiuſque viribus ad bonum congruum feruntur, atque adiunguntur. Atque hæc quidem eſt aureorum carminum noſtra explanatio, qua Pythagorea dogmata mediocri compendio in conſpectum vnum poſuimus. Decebat enim neque verſuum breuitatie ſermonem noſtrum nos metiri: (ita namque latuiſſet, cur optimè multa præcepta ſunt) neque rurſum per vniuerſam philoſophiam extendere: (fuiſſet enim id maioris operæ, quàm præſens ratio poſtulat) ſed ſcribendi modum, quantum fieri potuit, ad eorum ſenſum referre, eaque tantùm dicere, quę ad generalem dogmatum, quæ uerſibus continentur, explicationem facerent. Sunt enim nihil aliud verſus iſti, quàm philoſophiæ imago abſolutiſſima, ſummorumque in ea dogmatum compēdium, atque elementaris inſtitutio poſteris relicta ab ijs, qui legem diuinam ſecuti in cælum ſublati ſunt:

ὁμοιωθῆναι τῷ δημιουργῷ θεῷ, ἀλλὰ καὶ πρὸς κανόνα τὴν ἀείστην, ἢ τὴν μέσην ὁμοίωσιν. εἰ δὲ ἀπολειπόμενοι τούτων τυγχάνομεν, καὶ τὸ τέλειον τῆς ἀρετῆς ἐν τούτῳ καρπούμεθα, ἐν τῷ τὸ μέτρον τῆς οὐσίας ἡμῶν μήτε ἀγνοεῖν, μήτε δυσχεραίνειν. ἀκροτάτη δὲ ἀρετὴ τοῖς τε τῆς δημιουργίας ὅροις ἐμμένειν, οἷς πάντα κατ' εἶδος διακέκριται, καὶ τοῖς τῆς προνοίας ἕπεσθαι νόμοις, δι' οὓς τὰ πάντα κατὰ τὴν οἰκείαν δύναμιν πρὸς τὸ σύμμετρον ἀγαθὸν οἰκειοῦται. τοιαύτη τῶν χρυσῶν ἐπῶν ἡ ἐξήγησις ἡμῖν γέγονε, περιέχουσα ἐν αὐτῇ τῶν Πυθαγορείων δογμάτων μετρίαν σύνοψιν. ἔδει γὰρ μήτε ἐν τῇ τῶν ἐπῶν βραχύτητι στῆσαι τὸν λόγον (οὕτω γὰρ ἂν πολλὰ διέλαθεν, ὅτι καλῶς νενομοθέτηται) μήτε εἰς μῆκος ἀποτεῖναι τῆς ὅλης φιλοσοφίας αὐτόν (μεῖζον γὰρ τοῦτο, ἢ κατὰ τὸν παρόντα λόγον)· ἀλλὰ τὸ μέτρον τῶν λόγων, ὅσον οἷόν τε, πρὸς τὸν τούτων ποιήσασθαι νοῦν, τοσοῦτον μόνον ἐν αὐτοῖς ἐξαπλώσαντας, ὅσον ἐκ τῶν καθόλου δογμάτων τῇ τῶν ἐπῶν ἐξηγήσει προσήρμοττεν. ἔστι γὰρ οὐδὲν ἄλλο τὰ ἔπη ταῦτα, ἢ τελειότατος χαρακτὴρ φιλοσοφίας, καὶ τῶν κεφαλαιωδεστέρων αὐτῆς δογμάτων ἐπιτομή, καὶ ὑπὸ τῶν θεῖον νόμον ἀναβεβηκότων ὑπογραφεῖσα τοῖς μετ' αὐτοὺς παιδευτικὴ στοιχείωσις,

ἃ δὴ καὶ τῷ ὄντι, εἴπῃς ἂν τῆς ἀνθρωπίνης εὐγενείας εἶναι γνώρισμα κάλλιστον, καὶ οὐχ ἑνός τινος τῶν Πυθαγορείων ἀπομνημόνευμα, ὅλου δὲ τοῦ ἱεροῦ συλλόγου, καὶ ὡς ἂν αὐτοὶ εἴποιεν, τοῦ ὁμαΐου παντὸς ἀπόφθεγμα κοινόν. διὸ καὶ νόμος ἦν ἕωθέν τε ἀνισταμένοις αὐτοῖς ἀκροᾶσθαι τούτων τῶν ἐπῶν, ὥσπερ τινῶν Πυθαγορικῶν θεσμῶν, ἑνός τινος ὑπαναγινώσκοντος· καὶ πρὸς ἑσπέραν εἰς ὕπνον μέλλοντας τρέπεσθαι· ὅπως ἂν τῇ συνεχείᾳ τῆς μελέτης τῶν τούτων λόγων, ζῶντα ἐν αὐτοῖς ἀποφήνωσι τὰ δόγματα. ὃ δὴ καὶ ἡμᾶς ποιεῖν δίκαιον, πρὸς τὸ συναίσθησιν τῆς ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας ὀψὲ γοῦν ποτε κτήσασθαι.

ἴσως ὁμακοείου

ΤΕΛΟΣ.

quas certè humanæ etiam ingenuitatis documentum optimum reuerà queas nominare : nec putare Pythagorici cuiuſdam commentationem exiſtere ; ſed totius ſacri conuentus, atque, vt ipſi dixerint, id eſt, ſimul audientis cœtus vniuerſi, præclaram ſententiam. Quo factum eſt, vt manè verſus iſtos, tanquam oracula Pythagorica, recitante aliquo, audire, idemque veſperi, cùm ſe ad ſomnũ conuerterent, facere, lex eſſet ; vt aſſidua eiuſmodi ſermonum meditatione, qualia in eis viuerent dogmata, appareret. Quod ſanè & nos etiam obſeruare iuſtum fuerit ; vt quam tandem ab eis vtilitatem colligere valeamus, experiamur.

FINIS.

Candido lectori.

NONNVLLA ſunt, amice lector, quorum te monitum volui. Primùm, magnam tibi PETRO MORINO, viro probiſsimo, atque doctiſſimo, habendam eſſe gratiam; cuius opera effectum eſt, vt multis in locis ex Vaticana bibliotheca exemplar noſtrum emendatum ſit. Deinde, vſum me eſſe, cùm ex Italia redirem, PENSIROLAE I. C. Taurini eo tempore profitentis codice ad horam vnam; ex cuius breui inſpectione vaticanæ lectionis fides mihi confirmata eſt. Præterea, quæcunque ad Græcæ editionis imaginem notata videris, coniecturas meas eſſe, in quibus exemplariũ deficiebat autoritas, ſiue mutari debere aliquid, ſiue adijci crederem; quod tamen iudicio tuo relinqui vellem. Addam & hoc etiam; quoniam fieri vix poteſt, vt quæ primùm typis mandantur, erratis careant: tui eſſe officij, ea non ſolùm ſtudioſè corrigere, ſed ijs etiam fauere, qui nihil aliud quàm tibi prodeſſe voluerunt, Vale.

CORRIGE.

In vita Hier. xxI. *linea.* 12. βάψας. *pag.* 5. *lin.* 2. τοῖς δὲ τοῖς. 24. ἀρετῆς. 6. 7. τοῦτά σε 14. 24. *dele* τὸ μή. 22. 4. ἀξίαις 25. 25. ὅσον 50. 12. ΤΙΜΗΣΟΜΕΝ 17. ΑΤΙΜΑΣΟΜΕΝ. 53. 16. τοῖς. 54. 1. ΤΙΜΗΣΟΜΕΝ. 69. 15. ποιησώμεθα. 89. 19. τὸ 90. 4. 5. ἐξάπαντος. 146. 3. θεῷ τινὶ. 165. 10. ἐπιτείνειν. 166. 23. ΚΑΙ 185. 10. ΔΕ 186. 9. *adde* καὶ *ante* ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ. 201. 3. δηλοῖ. 213. 25. τις. 221. 7. εἴτε. 233. 18. ΤΕΛΕΙΩΣΕΩΣ. 245. 16. ἀμφίβιος. 246. 4. ἐγκοσμίων. 249. 24. ἆ. 269. 15. ΚΩΦΙΤΗΤΟΣ. 270. 8. ὄντων 274. 19. ἐποιοῦντο. 302. 25. φησι*. εἶτα. 305. 2. Πυθαγόρειοι. 305. 9. Γυθαγόρειοι.

CORRIGE.

Præfat. pag. v. verſ. 6. meli⁹. ix. afferat. deinceps pag. 1. verſu 7. Pythagoreæ. 4. linea 20. regenda. 30. veritatem. 11. 10. LEGIBVS, pro præceptis. 16 30. PRIMVM. 35. 17. Fiet, p. Continget 40. 13 poſt nobiles, adde, nulláque vel malitia, vel obliuione laborantes. 43. 12. quæ lucidi corporis ſubſtantiæ comes eſt. & 31. æterno ſimilitudinis. 55. 15. CVLTVS. 59. 1. deligere. & 22. ſempiternæ. 36. 3. quos. 79. 7. qui. 87. 4. atque eſſe, pro, & quod ſit. 124. 17. dici profectò. 132. 20. apta. 143. 11. neque. 151. 9. enim. 164. 13. ſenſum deueniatur, & 17. eſt; qui animi. 176. 1. tolle præcipit. 224. 18. ſimilitudinem p. cognitionem. 235. 25. præfocat. 239. 12. DEI NOTITIAM. 251. 29. ruentes. 252. 25. ferri. 255. 4. deſpexerit. & 27. aptus fuerat. 259. 19. perturbationum mora, tanquam inuol. 260. 11. collocant. & 26. amentiam. 264. 25. diſpoſitum. 276. 14. ante. 279. 11. quæ noſtra nobis. 280. 10. perturbationum morbo. 288. 30. ſuperius. 291. 24. vt hinc. & 30. innuunt. 292. 17. animi tenue veh. 303. 21. exiſtimauerit. & 24. quidem.

Index rerum inſigniorum, quæ in hoc Hierocles commentariolo continentur.

A

ABſtinentia multarum rerum ex Pythagora. 299.
Abſtinentię progreſſus ordine faciendi. 303.
Abſtinentiæ forma generalis. 300. & 303.
Actionum principium, ratio. 160.
Actionum libertatem affert ſcientiæ poſſeſſio. 175.
Actionum diurnarum examinandarum ratio ante ſomnum. 208.
Ætates mundi à metallorũ proprietate differentiam ſumpſerunt. 7.
Æterna corruptionem admittere nequeũt. 139.
Æther quid ſit ex Pythagoreorum ſententia. 312.
Agamemnonis vehementer irati pœna, & labor ingens. 168. 169.
Agenda non ſunt nobis, quæ neſcimus. 172. 175.
Agendum nihil, niſi conſultò. 208.
in Agendo auxilium diuinum implorandum. 235.
ab Alienis temperandum. 91.
Amicitia, vltimus virtutum limes. 68.
Amicitiæ lex bonum commune connectit. 60.

Amicitiæ habitus, perfectiſſimus virtutum fructus. 68.
Amicitiæ ſtudium communiter in omnes, ſed præcipuè erga bonos colendum. 71.
Amicitię ordo vt ſeruandus. 68.
Amicitiæ commoda. 71.
Amicus quis & qualis comparandus. 56.59.
Amici qua ratione tuendi, deſerendi, & reuocandi. 64. & ſequent.
Amici qualiter ferendi. 65.
Amicus aliquando à nobis reiiciendus. 63.
Angeli inhærent cæleſtibus. 40. & qui dicantur. 45.
Angoris nomine quęnam intelligi debeāt. 104.
Animalia quædam in alimentum data cęteris. 128.
Anima pura gratiorem locum Deus non habet in terra. 24.
Anim⁹ rationis particeps, dei eſt imago. 236.
Animus ipſe ſumus. 151. 152.
Animum triplicis eſſe facultatis. 220.
Animus humanus aurigæ comparatus. 291.
Animus hominis medius inter mentem, & rationis priuationem. 216.
Animos hominum ſingulos deus produxit. 132. & ex quo, ibid.
Animus corruptioni nequaquam obnoxius. 101. 103.
Animus immortalis in mortale corpus neceſſariò venit. 131.

Animus inter æterna Dei opera reperitur. 139. diuinæque ſimilitudinis particeps. ibid.
Animus vtitur corpore, tanquam inſtrumento. 152.
Animũ ſcientia & virtute ornari decet. 307.
Animus, cùm bene fundamenta iecit, Deo coniungitur. 24.
Animus qui ſecundũ Deum ſe habet, à Dei ſententia non diſcrepat. 172.
Animi, tanquam principis, habenda eſt cura. 155.
Animus aduerſus voluptates, atque dolores bene munitus eſt habendus. 151.
Animus inſanorum cylindro ſimilis. 271.
Arbitrium liberum. 163. 108. 232. 259.
Arbitrij humani vires. 88.
Arbitrij libertas non admittet niſi velit, quæ verè bona ſunt. 276.
Aſtris quod eſt ſuperius, ſubſtantia eſt corporis expers: quod autem inferius, corpore præditum. 278.
Athletæ certaminum philoſophicorũ. 311.
Athletica ratio victus aſpernanda. 184.
Auarus iuſiurandum non ſeruat. 32.
Auditus ad ſcientiam comparandam aptus. 259. 260.
Aurum cur metallorum puriſſimum. 7. 8.

B

Bonitas Dei eſſentialis. 20.
Bonus odit neminem. 68.

Bonorum tolleretur præmium, ſi non eſſet prouidentia. 127. & 128.
Bona auxilio diuino aſſequentia. 171. 272.
Bonorum omnium author, Deus. 108.
Bonorum principium, medium, & finis in conſilio ſita. 163.
Bona multa ſunt, quæ temporum commutatione mala fiunt. 173.

C

Calamitas, vitiorum fructus. 123.
Calamitates fortuitò non diſtribuuntur hominibus. 123.
Calamitates diuinitus miſſæ moderatè ferendæ. 175.
Campus elyſius. 303.
Carmina Pythagorica cur aurea. 4. & 7.
Carnium abſtinentia. 303.
Caſus aduerſi moderatè ferendi. 135. 136.
Cibi ſumendi modus. 190.
Cibi cautè ſpernendi. 278.
Coniunctionis nomine quid contineatur. 259.
Conſanguineorum habenda ratio. 48.
Conſcientia iudex æquiſſimus, & commodiſſimus. 212.
Conſcientiæ teſtimonium quam habeat vim. 80.
Conſcientiæ tribunal. 208.
Conſilium præcedat opus. 159.
Conſilium ſi præcedat opus, nihil ſtultum dicetur, nec fiet. 163.

Conſilij prudentia virtutes parit, perficit, & continet. 160.
Conſilij ſoliditatem arguit probitas. 163.
Conſilij recti varia commmoda. 172.
Conſilia humana incerta. 31.
Conſilij temeritatem quænam ſequantur. 268.
Conſilij prauitas eſt lues rei ſempiternæ. 163.
Conſilium prauum vt corrigendum. 167.
Contingentibus Deus imperat. 111.
Corpus inſtumentum animi. 152.
Corpus inſtrumenti loco datum eſt nobis ad vitam in terris agendam. 180.
Corpus nõ quibuſlibet rebus educãdũ. 188.
Corpus noſtrum in noſtra non eſt poteſtate. 87. 88.
Corpus noſtrum ad uirtutis actiones idoneum reddendum. 208. 211.
Corporis bonus habitus præclaris actionibus inſeruire debet. 184.
Corporis valetudo nequaquam contemnẽda. 190.
Corporis valetudo quatenus curanda. 152. 155.
Corporis commoda non ſpernenda. 180. 183.
Corporis curandi attentiſſimè expendenda ratio. 184.
Corporis natura in aſſidua generatione & corruptione verſatur. 183.

Corporeis viribus ſuperiorem ſe præbere. 208.
Correctio ſcelerum vt fieri debet. 167.
Cylindri deſcriptio breuius. 271.

D

Dæmones terreni qui. 44. & 47.
Dæmones terreni vltimas partes occupant in mundo. 243.
Dæmones qui ſint, & cur ſic vocentur. 19. 40. & 43.
Dæmones ex quo facti ex Platonicorum ſententia. 132.
Dæmonum appellatione hominum animos virtute & veritate prędit os ĩtelligi. 40.
Damnis aliorum ſua non eſſe ſarcienda commoda. 91.
Damna ſpontanea. 259. 260.
Deitatis imago quæ & qualis. 16.
Delicijs vitam oportet carere. 192. 196.
Denarius, interuallum numeri finitum. 224. 225.
Deus, numerorum numerus. 224.
Deus, regula bonorum. 172.
Deus, omnium princeps optimus, ſupra cętera maximè honorandus. 39.
Deus legiſlator ſimul, atque iudex, malis fauet, & perdit malos. 109. 120.
Deus deorum, vnicus rerum omnium opifex. 11. 12.
Deus, omnium conditor quidem, ſed bonorum etiam parens. 280. 283.

Deus quæ prima ſunt, quæ ſecunda & quę tertia produxit natura inter ſe differentia. 16.
Deus mente perceptibilis. 231.
Deus à vitiorum conſcientia abeſt longè. 80.
Deorum immortalium & mortalium diſcrimen. 15.
Dij in mundo primas occupant. 243.
Deus natura liberalis. 235.
Deus natura bonus, in eum igitur inuidia cadere nequit. 20.
Deo quid maximè congruit. 12.
Deum honorare, eſt eidem fieri animo ſimilis. 23. 24.
Deus noſtri ſolicitus. 131.
Deum eſſe qui non crediderit, vel ſi ſit, minimè eum prouidere, neque iuſtum eſſe nullum non iniquitatis genus complectitur. 127.
Deũ qui ſui ipſius cognitione metitur, maximè deum ſequitur. 251.
Deo qui caret, inſanit, & in dementiam incidit. 160.
Deum qui non agnoſcit, in tenebris temerè peruagatur. 172.
Deus in aggrediendis actionibus primùm inuocandus. 232.
Deo ſimiles quænám nos efficere queant. 175. 223.
Dij immortales, qui & quales ſic vocati. 12.

Dicere & facere, quæ mente carent, infelicis eſt proprium. 165. 168.
Diſcenda quæ fas eſt. 182, 175.
Diui pro lege colendi. 11.
Diuinitatis priuatio, eſt mors natura participis rationis. 15.
Diuitijs liberaliter vtendum. 139.
Diuitias quandoque dari, quandoque perire. 85.
Diuitias qui cupidè venãtur, multa neceſſariò contraius faciunt. 91.
Diuitiæ in noſtra minimè ſunt poteſtate. 87. 88.
Diuitiarum amiſſio prænoſcenda. 208
Diuitiarum amiſſione non dolendum. 91.
Dolores & voluptates in medio poſita. 176.
Domus quæ & qualis habenda. 196. 199.
E
Electio penes nos. 232.
Empedoclis Pythagorei verſus perelegantes de humana conditione. 252. 255.
Eſſentiarum genera diſtincta. 239.
Eſſentiarum, quæ ratione vtuntur, natura, eſt ordo. 23.
Exercitatio minimè negligenda. 183.
Exercitationes corporis adhibendæ, quæ ad virtutum opera conferunt. 184.
Exercitationis præceptum. 187.
F
Fabarum abſtinentia. 303.
Facienda non ſunt, quæ neſcimus. 172. 175.

Facienda ſunt ea, quæ nobis moleſtiam non pariant. 164.
Factis honeſtis cedendum. 60.
Facere ſtulta miſeri eſt hominis. 168.
Falſum expugnat intrepidè animus veritatis ſtudioſus. 147.
Figura prima ſolida in quaternario reperitur. 228.
Fortitudo in quo verſetur. 83. & 84.
Fortitudo inexpugnabilis cuſtos adhibenda eſt animo, vt nos imperterritos præſtet. 151.
Fraudibus non parendum. 208.
Fraudis vitandæ præcepta. 147. 148.

G

Generibus ſingulis ineſt ſpecierum multitudo ordinata. 23.
Generum conſideratio. 240.

H

Habitudinum habenda ratio. 48.
Heroës qui & quales. 19.
Heroës cur medium quoddam genus vocentur. 36. 43.
Heroës ex quo facti. 152.
Heroës cur illuſtres vocati. 39. 40. 243.
Heros, animus rationis particeps, corpori lucido coniunctus. 291.
Homo vita duplici præditus. 244.
Hominum diuina ſtirpis origo. 278.
Homines interuallo longiſſimo à brutorũ natura diſtant. 131.

Homo virtutis & vitij vicaria poſſeſſione, Deus, aut fera fieri, dicitur, & quo modo. 251.
Homine ſuperiora morti non ſunt obnoxia. 131.
Homines primi expertes malitiæ. 18.
Honeſtorum electio penes nos 232.
ab Honeſto ceſſare, & facere turpe differunt. 212.
Honeſtum nihil eſſe quod ex diuina regula non regatur. 235.
Hoſtię ſtultorum hominum Deo oblatę, ſunt ignis pabulum. 24.
Humanitas erga cunctos colenda. 68.

I

Imago deitatis ordo & ornatus. 16.
Immundities à tota vitæ ratione remouenda. 192.
Impietas, omnium malorum extremum, atque ſummum. 55.
Improbi vecordes & belluini. 176.
Imprudentia quibus potiſſimum ineſſe ſolet. 83.
Inferorum pœna, & iudices. 164.
Infortunia diuina quæ dicantur. 108. 111.
Infortunia diuina æquo animo ferenda. 120. 123. 139.
Iniuria inferenda nemini. 91.
Iniuriam qui facit, non cupit eſſe Deũ 116.
Inſanorum vita cylindro ſimilis. 268. 271.
Inſcitia in errorem inducit. 179.

Interitus ſuſpicio præfocat virtutis ſtudium. 99.
Inuidia ſummis rebus adnaſcitur. 199. & qua ratione videtur. 161.
Inuidiam quæ ſuſtinent, non facienda. 192. 145.
Inuidiam ſuſtinere, quid ſit. 200.
Inuidiam pro virili fugit tranquillitatis amator. 200.
Inuidia in deum cadere nequit, & cur. 20.
Ira frenanda. 72.
Ira ad blaſphemiam prouocat. 75.
Iudiciũ ſæpe fallit ordinis perturbatio. 212.
Iudicij mutationem parit rei mutatio, quæ iudicatur. 120.
Iudicium omnium rerum quæ ſunt, quot modis ſit. 228.
Iurandi facultates quatuor. 228.
Iureiurando modus eſt adhibendus. 35.
Iurare qui conſueuit, in periurium facilè prolabitur. 35.
eorum, quæ Iurantur, obſeruatio libera. 31. 32.
Ius colendum non ore tenus, ſed rebus & ipſis. 83.
Iupiter, vniuerſitatis huius conditor & parens, ex Pythagoreorum ſententia. 278.
Iouis nomen, ſymbolum quoddam opificis naturæ exprimit. 275.
Iuſiurãdum colendum, frequenti eius abuſu deuitato. 36.

Iuſiurandum voluntaria neceſſitate colendum. 32.
Iuſiurandi arcana neceſſitas. 32. contemptus virtutibus purgationibus ſanatur. 161.
Iuſiurandum naturis ratione præditis innatum. 31.
Iuſiurandi depoſita religione, mortalia ac diuina commutantur. 32.
Iuſiurandum inſtabilitate morum conculcatur. 32.
Iuſiurandum à quibus non ſeruari ſolet. 32.
Iuſiurandum ſeruatur ab ijs, qui ad Deum reuertuntur: & violatur ab ijs, qui ab eo recedunt. 28. 31.
Iuſiurãdum diuinarum legum obſeruatio. 28.
Iuſiurandum Pythagoræ. 224.
Iuſtitia virtutum finis. 84.
Iuſtitia in ſeſe omnes continet virtutes. 83.
Iuſtitia vbique colenda. 208.
Iuſtitia nihil à ratione alienum patitur. 84.
Iuſtitiam ſolum animal ratione præditum percipit. 131.
Iuſtitiæ ratio apud quos potiſſimùm eſt habenda. 68.
Iuſtitiæ menſura ſeruanda. 88.
Iuſtum re vera id eſt, quod prudentiæ continetur finibus. 95.

L

Laborum omnium finis præſtantiſſimus, quis & qualis. 311.
Lætari ſpiritibus Deo cõuenientibus. 208.
Lex & mens opifex ipſáque diuina voluntas. 19.
Leges à mente inanimis hominum ſanciuntur. 211.
Legis nomine quænám comprehenduntur, ſecundum Pythagoram. 23.
Lex diuina ſemper eodem modo ſe habet. 27.28.
Legis viuis ſcopus Deo cõgtuus ipſa nimirum vitiorum amputatio. 120.
Legibus parere quid ſit. 11.
Lex ordinis vniuerſitatis. 27.
Liberalitatis ſubiectum. 200.
Liberalitatis regula. 200.
Liberum arbitrium, vide Arbitrium.
Linea reſpondet binario. 228.
Lingua non præcurrat mentem. 35.
Luxus à tota vitæ ratione mouendus. 192.
Lúxus etiam ex ſententia vulgi, vituperatione dignus. 200.

M

Malorum cauſæ. 108.
Malum eſt libera voluntatis motus præter naturam. 264.
Malorum diſtinctio. 108.
Mala homines amplectuntur ſponte. 259.
Mala ſpontanea qúinam pati dicãtur. 284.

Mala ſpontanea multi patiuntur, qui vicina bona non vident. 280.
Malorum liberationem quis noſſe dicatur. 280. 283.
Malorum liberatio, ad Deum reuerſio. 263.
Mala auxilio diuino vitanda. 271. 272.
Malorum remedia paucis cognita. 267.
Malum malo curare. 164. 17.
Malus non vult eſſe ſibi animum immortalem. 164.
Mali ſunt permulti, & perturbationibus inferiores. 260.
Malos Deus eſſe non ſinit inultos. 115.
Mali odio habendi propter naturam solùm. 68.
Malitiam qui ſponte ſibi aſciuerunt, miſeri & infelices. 268.
Mathematicæ diſciplinæ purgant animum. 304.
Medea inſano amore correpta in miſerrimos incidit angores. 168.
Medela minimè ſpernenda. 104.
Medicorum conſuetudo. 167.
Medicina contra caſus aduerſos. 135. 136.
Mediocritatis præceptum. 200.
Meliora cùm ignorantur, deterioribus inſeruire eſt neceſſe. 15.
Memoriæ præceptum. 212.
Mens, regula bonorum. 172.
Mens legiſlatrix, eiúſque munus. 208.
Mentientes audiendi cum venia. 147.
Meritorum

Meritorum merces. 139.
Modus optimus quauis in re. 195.
Modi nomine quæ ſignificentur. 191.
Modus qui non lęſerit vnquam ſtatuendus. 180. 183.
Modus verè dicitur, qui dolorem non parit. 192.
Modus cibo, potioni, & exercitationi adhibendus. 180. 183.
Modus quo pacto ſeruandus. 195. 196.
Modus regendi corporis, qui moleſtiam non afferat. 190.
Moleſtia afficiuntur, qui temeritatis culpę ſunt affines. 163.
Moleſtiarum liberatio à prouidentia. 136.
Mors naturæ participis rationis eſt diuinitatis priuatio. 15.
Mortem qui omnino fugiunt, multa neceſſariò contra ius faciunt. 91.
Morti obnoxia non immediatè à Deo condita. 152.
Mortale naturâ nullis auxilijs decreto mortis liberari nequit. 159.
Morticinis abſtinendum. 299.
Munditia à delicijs remouenda, 195. 196.
Munditia nimia abit in luxum, atque mollitiem. 195.
Mundus à Deo arte ſumma factus. 12.
Mundus hic aſpectabilis proportione concinna vbique cõſtat, diuinámque (quo ad eius fieri poteſt) ſimilitudinẽ refert. 244.

Mundum regit prouidentia. 100.

N

Natura parentem hunc mundum complet. 243.
Natura ratione prædita 278.
Neceſſitudinũ diligẽter habenda ratio. 48.
Neſcienda non curanda. 180.
Nomina rebus impoſita fortuitò magis & ex inſtituto, quàm ex naturæ proprietate. 275. 278.
Nominum interpretatio vera in rebus æternis quærenda. 275.
Noſſe oportet, quatenus fas eſt. 243.
Numerus numerorum, Deus. 224.
Numerorum quorundam expoſitio myſtica. 228.

O

Oblationes hominum ſtultorum, ignis ſunt pabulum. 24.
Oculi multorum morbo caligant. 284.
qui Odit nullum, Deum imitatur. 71.
Officiorum ratio non violanda. 92.
Opiniones temerariæ citò purgandæ. 208.
Opus nullum efficiendum, quod rectæ rationi non conſentiat. 151.
Opera bona diuinis allocutionibus confirmanda. 236.
Operum ſtultorum fuga, pœnitentia. 167.
Operum diurnorum examinandorum ratio ante ſomnum. 207.
Oracula, animi vehiculum. 292.

Ordo naturarum rationis principium. 243.
Ordo legi diuinæ conſentiens dijs immortalibus attributus. 19.
Ordinem non fortuitò cuncta ſunt ſortita. 23.
Ordinem ſeruare quid conferat. 212.
Ordinis laus & præſtantia. 16.
Ornamenta æterna. 243.
Ornatus omnis rationis capax. 16.
Ortum quæ habuerunt, perpetuò manere nequeunt. 139.

P

Parſimonia intempeſtiua vitanda. 200.
Parentes honorandi. 48.
Parentum verus honor quis. 55. 56.
Parentum permagna habenda eſt ratio. 208.
Parentes alere decet. 212.
Parua ordine magna præcedunt. 7.
Paupertatem exornat victus ratio temperans. 108.
Peccandi licentia tollenda. 179.
in minimè Peccando bene agere ſitum non eſt. 179.
Peccata voluntaria. 108.
Peccati purgatio. 167.
Perfectum quot & quibus abſoluatur rebus. 240.
Pecuniarum cupiditas ad periurium prouocat. 75.
Pecuniarum cupidus iuſiurandum non ſeruat. 32.

Pecuniarum profuſio, atque tenacitas, vituperanda. 200.
Peierare, maximum nefas. 35.
Periurij parens malitia. 32.
Peritia tempus quęrit opportunum. 179.
Perturbationes moderandę. 96.
Perturbationum purgatio. 167.
Philoſophię ex effectis definitio. 5.
Philoſophia rerum omnium naturas, & actiones docet. 127.
Philoſophię fructus perfectiſſimus, quis & qualis. 311.
Pietas, virtutum omnium dux. 11.
Pietas, virtutum eſt principium. 68.
Pietatis ratio, ſemẽ bonorum omnium. 68.
Pietas in Deum, virtutum mater :. & eiuſdem contemptus, omnium vitiorum dux. 127.
Pius propriè is dicitur, qui ſcientia diuina eſt prędítus. 27.
Platonis Timæus Pythagoricam diſciplinam accuratè profeſſus. 4.
Pœnę inferorum. 164.
Pœnitentia principium ſapientiæ. 167.
Pœnitẽtia electionis arguit futilitatem. 163.
Pœnitentia vt non ſequatur, agendum nihil, niſi conſulto. 208.
Poteſtas fato vicina. 60.
Potionis modus. 190.
Potioni faciliùs indulget imprudens, quàm cibo. 187.

Preces deo fundendę in negotijs aggrediendis. 236.
Probi viri, tanquam beati ac diui, colendi 48. 51.
Prouidentiam omnia ſentiunt. 131. 132.
Prouidentiam in ſingulis hominibus elucere. 132.
Prouidentia regitur mundus. 100.
Prouidentia eleganter probatur. 127.
Prudentia, virtutum initium. 84.
Prudentia, diuinorum bonorum primum & maximum. 84. & eius munus. 87.
Prudentia de omnibus præcipit virtutibus. 95.
Prudentia nihil agit ſine ratione. 95.
Prudentiæ habitus omnia diſcutit. 84.
Prudentia generis humilitatem erigit. 108.
ſine Prudentia ſubſiſtere nequit iuſtitia. 95.
Prudentia ei ineſt, qui vtitur ratione. 83.
Pudor ſummus tibi ipſe ſis. 79.
Pudor ſui rerum turpium fugam parit. 80.
Punctus vnitati reſpondet. 228.
Purgatio ſacra. 291.
Purgatio alia alius. 295.
Purgatio animi ſcientię effectrix. 295.
Purum impurum attingere, nefas. 4.
Pyramis in quaternario conſpicitur. 228.
Pythagoræ ſymbola. 299. 303.

Q

Quaternarius, rerum principium. 128. 231.
Quaternarius, fons perennis naturæ, explicatio huiuſce ſententię. 216. 219.
Quaternarius condidit mundum. 276.
Quaternarius eſt Dei familiaritate præditus. 231.
Quaternario eſt propria ſoliditas. 228.
Quaternarius exponitur myſticè. 227. 228.

R

Ratio actionum principium. 160.
Rationis eſt particeps noſtra natura atque deliberationis capax. 163.
ſine Ratione nihil gerendum. 100.
Rationi parere idem eſt atque Deo. 171.
Rubigo terrena. 8.

S

Sacerdos ſolus ſapiens, ſolus Deo gratus, ſoluſque precandi gnarus. 24.
Sæculum aureum cur ſic vocatum. 7.
Sapientes homines dij vocati. 47.
Sapientes ſoli honorandi. 59.
Sapientiæ principium, pœnitentia. 167.
qui per ſe non Sapit, eſt inutilis. 260.
Scelerum vltio apud inferos. 164.
Scientiæ poſſeſſio actionum afert libertatem. 175.
Scientiæ reparandæ via duplex. 259. 260.
Scipſum noſſe quilibet iubetur. 96.
Septenarius virgo, & matre carens. 227.

Sermo hominum bonúſque, prauúſque. 140.
Sermonis ſtudium colendum. 208.
Sermonum ſtudium rectiſſimo iudicio colendum. 143
Sermonum ij tantùm cenſendi, qui veri ſunt. 143.
Sermonibus malis non commoueri oportet. 145.
Sermonum ſtultorum fuga, pœnitentia. 167.
Simile ad ſimile tendit. 24.
Socrates nulli ſuorum aſſentiri poterat, niſi rectæ rationi. 171.
συμμαχία animi luci contraria. 184.
Somnus temperandus. 72. eius incommoda. 75.
Somnus rationis alacritate repellendus. 211.
Somni capiendi ratio & præceptum. 207.
Sordes in omni vitæ ratione vitandæ. 195.
Sordes, etiam ex vulgi ſententia, vituperandæ. 200.
Sors à dei prouidentia, & hominum voluntate pendet. 127.
Sors amplectenda, quæ diuino cecidit iudicio. 208.
Sortis malæ nomine quænam intelligi debeant. 268.
Sperare non oportet, quæ ſperanda non ſunt. 243. 248.

Stulta miſera & mala. 163.
Sultorum vita quot & quantis obnoxia malis. 171.
Subſtantia corporis expers ſuper aſtra. 278.
Sumptus vanos recti neſcius audet. 195.
Supellex quæ & qualis eſſe debeat. 196.
T
Tantali ſaxum. 116.
Temerarij affici moleſtia ſolent. 163.
Temperantia in quo verſetur. 84.
Temperantia inexpugnabilis cuſtos adhibenda eſt animæ. 151.
Tenuitas ſumma abit in ſordes. 195.
Ternarius ſupetficiei conuenit. 228.
Terra, mundi vmbilicus. 144.
Tetras, naturæ fons æternus. 216. 219.
Theologica ſcientia quibus potiſſimùm adipiſcenda. 239.
Timiditas quibus maximè ineſſe ſoleat. 83.
Triangulus figurarum, quæ rectis conſtat lineis, ſimpliciſſimus. 228.
Turpia homine indigna. 79.
Turpe nihil geras ſocijs præſentibus, ne te ſolo quidem. 79.
V
Valetudo corporis haudquaquam negligenda. 190.
Valetudo corporis quatenus curanda. 152. 155.

Venter compeſcendus. 72. eius incommoda. 75.
Verbum nullum emittendum, quod rectæ rationi non conſentiat. 151.
Verbis modeſtis cedendum. 60.
Veritas contemplatiua. 219.
Veritas atque virtus ab opifice natura illucent omnibus. 276.
Veritatis pulchritudo virtute carenti non cernitur oculo. 4.
Verſus Pythagorici cur aurei. 7.
Veſtimentorum modus. 196.
Victus ratio homine digna. 199.
Victus tenuitas amplectenda, quæ ſordibus careat. 195.
Victus mundus eſſe debet. 192 195.
Victui mundo nos aſſueſcere oportet, qui luxu careat. 199.
Virtutis mater, philoſophia. 4.
Virtutum omnium dux pietas. 11.
Virtutes quatuor, quæ ſunt in agendo poſitæ, diligenter curandæ. 95.
Virtus & veritas non in hominibus ſolùm, ſed in Deo etiam maximè. 224.
Virtutum vmbræ quæ & quales. 100.
Virtus cui eſt emolumento, eidem fuerit & damno, quod eſt à virtute alienum. 155.
Virtus eſt quicquid meliorem efficit animum. 100.
Virtutes ciuiles probum efficiunt hominem. 7.

in Virtutis diuinæ viam quęnam nos deducant. 223.
ſecundum Virtutem vita, re vera diuina. 176.
Virtutis habitus ægrè diuellitur. 71.
in Virtute ſeruanda animo fracto eſſe non oportet. 208.
Virtutum menſura in quo ſita. 100.
Virtutes cur vocentur pennę. 256. 259. 264.
Viſus ad ſcientiam comparandam accommodus. 259. 260.
Vita noſtra hæc mortalis quibuſdam terminis neceſſarijs definita. 87.
Vitæ ratio perſequenda, quæ ſcientia regatur. 208.
Vitæ diurnæ recordatio quid conferat. 212.
Vita nequiſſima, eſt acerbiſſima, optima autem, iucundiſſima. 180.
Vita ſecundum virtutem, re vera diuina: quæ autem vitia ſequitur, belluina. 176.
Vitiorum genera permulta. 83.
à Vitijs homines verecundia, dedecore, vltionéque diuina reuocantur. 131.
Vitiorum fructus, calamitas. 123.
Vitiorum amputatio, legis diuinæ ſcopus. 120.
Vnitas omnium numerorum vires in ſe complectitur, tanquam cuiuſcunque numeri principium. 227.
Voluntas hominis libera. 108.

Voluntatis liberæ nimia licentia quòd à Deo recedere non dubitet. 264.
Voluntas humana nec virtuti, nec vitio ſemper inhæret. 140.
Voluntate propria ad conſilia praua, vel recta ducimur. 163.
Voluptas per ſe minimè ſubſiſtit. 176.
Voluptas omnis, cuiuſlibet actionis eſt comes.
Voluptates malæ ſubſequuntur actiones deteriores: præſtantiores autem, quæ bonæ. 176.
Voluptates atque dolores in medio poſita. 176
Voluptates, quarum pœnitere non poteſt, virtutis ſtabilitatem imitantur. 175. 176.
Vſus in vita ſummus. 7.
Vuluam animantis comedi prohibebat Pythagoras. 299.

FINIS.

Excudebat Steph. Preuoſteau,